

Voorlopige agenda van de commissie Onderwijs en Welzijn van 6 december 2012

Hierbij wordt u uitgenodigd voor de openbare vergadering van de commissie Onderwijs en Welzijn

Datum: donderdag 6 december 2012
Aanvang: 16:30 uur
Locatie: Oude raadzaal
Voorzitter: dhr. D. Jager
Griffier: mevr. G. Mulder; (050) 3677725

Opening

[Bijlage - Aanbiedingsbrief](#) (pdf)

A Algemeen deel

A1. Opening en mededelingen

A2. Vaststelling agenda

A3. Lange-termijnagenda en lijst toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties

[Bijlage - LTA](#) (pdf)

[Bijlage - M lijst](#) (pdf)

A4. Conformstukken

a. Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen.

(raadsvoorstel 16-11-12)

GR12.3382221.

[Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen](#) (pdf)

b. Herijking accessystematiek gesubsidieerde instellingen.

(raadsvoorstel 01-11-12)

GR12.3360860.

[Raadsvoorstel - Herijking accessystematiek gesubsidieerde instellingen](#) (pdf)

A5. Rondvraag

B Inhoudelijk deel

- a. **Technische** behandeling Rapport onderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar onderwijs.
Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar. (pdf)
Raadsvoorstel rapport onderzoek verzelfstandiging (pdf)
- b. Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut, ruimtebehoefte sport.
(collegebrief 11-10-12).
GR12.3329343.
Collegebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut (pdf)
Collegebrief - Voortgang sportaccommodatiebeleid. (pdf)
Bijlage - Bespreekpunten PvdA (pdf)
- c. Kadernota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016.
(raadsvoorstel 15-11-12).
GR12.3380986.
Raadsvoorstel - Kadernota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016 (pdf)

C Huishoudelijk deel

- C1. Ingekomen stukken
Bijlage - Lijst ingekomen stukken (pdf)
- C2. Vaststelling verslag
 - a. Vaststelling verslag van 11 oktober 2012.
Verslag - 11.10.12 Groningen cie-Onderwijs en Welzijn (pdf)
 - b. Vaststelling verslag van 8 november 2012.
Verslag 8 november (pdf)

Bij commissievergaderingen kunt u gebruik maken van het spreekrecht bij de inhoudelijke agendapunten (inclusief de conformstukken onder A) en de rondvraag. U krijgt dan drie minuten de gelegenheid de commissieleden te vertellen hoe u over een onderwerp denkt. Voor aanmelding en informatie kunt u terecht bij de commissiegriffier. De agenda's zijn onder voorbehoud. De definitieve agenda's worden in de vergadering vastgesteld.

Sluiting

Bijlage - Aanbiedingsbrief

Onderwerp commissievergadering
6 december a.s.

Leden commissie Onderwijs en Welzijn

Telefoon	(050) 367 77 25	Bijlage(n)	Ons kenmerk
		Uw brief	Uw kenmerk
Datum	22-11-2012	van	

Geachte commissieleden,

Op **donderdag 6 december** vergadert de raadscommissie Onderwijs en Welzijn, **vanaf 16.30 uur** in de Oude Raadzaal.

Discussiestukken

B1. Technische behandeling Rapport onderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar onderwijs.

De bedoeling is om het rapport technisch te behandelen, dat wil zeggen, de mogelijkheid wordt geboden om vragen te stellen aan de onderzoekscommissie. De inhoudelijke behandeling zal plaatsvinden in de raad van 19 december. Dan zal er ook een raadsvoorstel voorliggen zodat de raad kan besluiten het rapport vast te stellen.

B2. Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut, ruimtebehoefte sport.

Is geagendeerd op verzoek van de PvdA, bespreekpunten hiervoor worden nog aangeleverd. Zoals u weet heeft de PvdA een enquête gehouden onder sportorganisaties over de wensen die er leven m.b.t. sportaccommodaties. De collegebrief met reactie op het onderzoek van het Mulier Instituut kan tevens worden beschouwd als reactie op de enquête, omdat het onderzoek dezelfde uitkomsten geeft als de enquête.
(er heeft zich een inspreker gemeld voor dit agendapunt, n.l. de sportkoepel Hoogkerk).

B3. Kadernota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016.

Betreft een kadernota. Het college is van plan voor de zomer van het volgend jaar een uitvoeringsprogramma gereed te hebben en aan de raad voor te leggen.

met vriendelijke groet,
namens de voorzitter,

Greet Mulder,
commissiegriffier Onderwijs en Welzijn.

Bijlage - LTA

LANGE-TERMIJNAGENDA RAAD <small>(nieuwe onderwerpen in blauw)</small>		per 22 november 2012	
dd	onderwerp	portefeuille	opmerkingen
	Programma van eisen Fris en Duurzaam (voor schoolgebouwen in primair en speciaal onderwijs)	Schroor	
17	O&W	OCSW	
18	O&W	Istha	
19	O&W	Vijscher	Toezegging 7-3-2012; weth. Komt hierop terug bij nadere uitwerking van Decentralisaties
20	O&W	Vijscher	Toezegging 23-5-2012
21	O&W	Vijscher	Toezegging 23-5-2012
22	O&W	Vijscher	Toezegging 23-5-2012
23	O&W	Vijscher	Toezegging 23-5-2012
24	O&W	Vijscher	Toezegging 23-5-2012
25	O&W	Vijscher	Toezegging 7-11-2012
26	O&W	Vijscher	Toezegging 7-11-2012
27	O&W	Vijscher	Toezegging 8-11-2012
28	O&W	Schroor	Toezegging 27-10-2011
29	O&W	Schroor	Toezegging 2-11-2011
30	O&W	Schroor	Toezegging 7-12-2012
31	O&W	Vijscher	Toezegging 1-2-2012
32	O&W	Vijscher	Toezegging 1-2-2012
33	O&W	Schroor	Toezegging 15-2-2012
34	O&W	Schroor	Toezegging 12-6-2012
35	O&W	Schroor	Toezegging 23-5-2012

O&W 1/4

22-11-2012

Bijlage - LTA

dd	cie	onderwerp	portefeuille	dienst	opmerkingen
36	PM	Toekomst kleine scholen/O2G2: schriftelijke informatie over vorderingen van gesprekken met O2G2 m.b.t. schoolgrootte en toekomst kleine scholen (incl. gevolgen gemeentelijke ambities en leegkomende schoolgebouwen) volgt aan de raad.	Schroor		Toezegging 12-6-2012
37	PM	Capaciteitsproblemen gymzalen Gravenburg en De Wijert worden in kaart gebracht.	Schroor		Toezegging 4-7-2012
38	PM	Schoolzwemmen: uitgezocht wordt hoe wordt omgegaan met de nu 4-jarigen die pas in sept. 2013 onder de vangnetregeling vallen. Weth. Gaat na bij het bijzonder onderwijs of er een 100% inventarisatie- en asbestbeheerplan is en komt hierop terug.	Schroor		Toezegging 4-7-2012
39	PM	z.s.m. duidelijkheid over de Driebond-school	Schroor		Toezegging 8-11-2012
40	PM	Raad wordt geïnformeerd over het aantal uren gym-onderwijs dat door het rijk is bepaald	Schroor		Toezegging 8-11-2012
41	PM	Onderbouwing volgt van de afroaming van 15% van de rijks gelden op de onderwijsbudgetten.	Schroor		Toezegging 8-11-2012
42	PM	Mogelijkheden v.w.b. de structurele benadering van sportinfrastructuur wordt uitgezocht.	Istha		Toezegging 27-10-2011
43	PM	Toegankelijkheid van het Forum voor gehandicapten.	Istha		Toezegging 1-2-2012
44	PM	De raad(scommissie) krijgt nadere info. m.b.t. vergroening van de Euroborg.	Istha		Toezegging 1-2-2012
45	PM	weth. Komt terug op resultaten onderzoek (oplossing) van gemeentesecretaris over financiële relatie gemeente - diverse instellingen n.a.v. de Groninger Museum problematiek.	Istha		Toezegging 15-2-2012
46	PM	Deze/volgende week ontvangt cie. een brief met nadere concretisering van contracten, planning en projectkosten revitalisering Groninger Museum.	Istha		Toezegging 15-2-2012
47	PM	FC-Groningen/Sportpark Corpus den Hoorn: na gesprekken met alle sportclubs die het sportpark gebruiken wordt de raad via presentatie of schriftelijk over de varianten geïnformeerd, voordat de def. Nota hierover wordt opgesteld.	Istha		weth. Istha bespreekt problematiek met vz. FC Gr. En leiding Gronitas (toez. 7-11-12)
48	PM	Problematiek Sportpark Hoogkerk	Istha		Toezegging 23-5-2012
49	PM	Reactie op enquête sportvoorzieningen van de PvdA	Istha		Toezegging 23-5-2012
50	PM	Tussentijdse info. (naast formele rapportage) naar de raad over mijlpalen, bijzonderheden en kwaliteitsborging van het Forum.	Istha		Toezegging 12-6-2012
51	PM	Verzelfstandiging werkmaatschappijen (n.a.v. concept-cultuurnota); weth neemt vraag mee en komt tzt met reactie	Istha		Toezegging 4-7-2012
52	PM	Informatie over de roeisport (schriftelijk)	Istha		Toezegging 7-11-2012
53	PM		Istha		

O&W 2/4

22-11-2012

Bijlage - LTA

dd	cie	onderwerp	portefeuille	dienst	opmerkingen
54	PM O&W	Noorderlicht: Weth. zal de lobby naar Den Haag ondersteunen en houdt de raad op de hoogte.	Istha		Toezegging 7-11-2012
55	PM O&W	Overleg met kunstraad over meer transparantie in hun advisering en geeft terugkoppeling hierover aan de raad.	Istha		Toezegging 8-11-2012
56	PM O&W	Raad krijgt overzicht van sporten die mogelijk zijn in de verschillende sport- en gymzalen (op basis van de afmetingen)	Istha		Toezegging weth. Schroor 8-11-2012
57	PM O&W	Groningen onderwijsstad	Schroor	OCSW	21 mrt. bijzondere cie. in Graansilo, 26 juni
58	PM O&W	Evt. voortzetting Juniorprijs (voorheen Wubbo Ockelsprijs)	Schroor	OCSW	vervolg hierop
59	PM O&W	Bestrijding voortijdig schoolverlaten	Schroor	OCSW	collegebrief stavaza moties/toez. 4 juni 2012
60	PM O&W	Masterplan Op naar schoolgebouwen van de toekomst	Schroor	OCSW	Op termijn nadere informatie
61	PM O&W	Viste Dratbaan	Istha	OCSW	Wethouder komt z.s.m. met een datum wanneer het Masterplan klaar is en de 1ste plannen van aanpak per locatie.
62	PM O&W	Discussie Subsidietel (sport)	Istha	OCSW	zie collegebrief 7-9-11
63	PM O&W	Vierde hockeyveld	Istha	OCSW	
64	PM O&W	Ontwikkeling sporthal Noorderpoortcollege	Istha	OCSW	
65	PM O&W	Subsidiering Mariniplaza	Istha	OCSW	
66	PM O&W	Jaarplan Forum	Istha	OCSW	
85	PM O&W	Evaluatie project wonen, werken, leren (Campus Diep)	Viesscher	OCSW	
86	1-okt-12 O&W	Na 1 jaar volgt info. Naar raad over eventuele effecten van de BTW-verhoging op toegangskaarten naar 19%.	Istha		In oktober 2012 wordt de raad geïnformeerd. Toezegging 27-10-2011
123	8-nov-12 O&W	Kaders voor een sportieve inrichting (stuurvisie voor de sport)	Istha	OCSW	incl. mogelijkheden hardlooppaciteiten
124	8-nov-12 O&W	Parkvisie Corpus den Hoorn	Istha	OCSW	N.plantsoen, Stadspark, Zernike Campus en
125	8-nov-12 O&W	Plan moderne/vitale voetbalverenigingen	Istha	OCSW	Hoornsemeer (collegebrief stavaza moties/toez. De Vries 4 juni 2012)
126	8-nov-12 O&W	Plan moderne sportverenigingen	Istha	OCSW	Toezegging De Vries cie. 5 sept. 2012
127	8-nov-12 O&W	Parkvisies (Essenberg, Hoogkerk)	Istha	OCSW	
142	6-dec-12 O&W	Beweegplan (heeft betrekking op beweegonderwijs, tussenschoolse opvang en naschoolse opvang + kinderopvangorganisaties)	Istha/ Schroor	OCSW	collegebrief stavaza moties/toez. De Vries 4 juni 2012
143	6-dec-12 O&W	Plan Alcohol en Jongeren 2012-2016	Viesscher	OCSW/ HVD	Onderdeel van het uitvoeringsprogramma Samen
144	6-dec-12 O&W	Evaluatie project multiprobleemgezinnen	Viesscher	OCSW	Gezond in Stad (n.a.v. motie Jongeren en Alcohol)
146	6-dec-12 O&W	Uitvoeringsplan Onder Dak	Viesscher	OCSW	
147	6-dec-12 O&W	Nadere subsidievoorwaarden invoeren	Schroor	OCSW	

O&W 3/4

22-11-2012

Bijlage - LTA

dd	cie	onderwerp	portefeuille	dienst	opmerkingen
148	6-dec-12 O&W	MIP/MOP (incl. investeringen naar raad ter visie)	Istha		college wil toelichtende bijeenkomst
149	6-dec-12 O&W	Procesvoorstel kadernota educatie (breed) incl. alfabetiseringstrajecten	Schroor		(brief afh. toezegging raadsclie. Begroting 2013)
150	6-dec-12 O&W	Vóór de topsportnota geeft college info. m.b.t. samenwerking in promotionele sfeer met onderwijsinstellingen			Toezegging cie. De Vries 4 juli
187	9-jan-13 O&W	Discussienota Topsport: * minder valide sporters. (toez. 7-3-12). * ontbreken van tophockey in Groningen bespreken met bestaande contacten hockeybond en -verenigingen (toez. 9-6-12)	Istha	OCSW	Agenderen voor cie. op verzoek GroenLinks. Toezegging cie. De Vries 4 juli
188	9-jan-13 O&W	! vóór topsportnota info. naar raad m.b.t. samenwerking in promotionele sfeer met onderwijsinstellingen.	Istha	OCSW	Toezegging cie. 8 nov.
189	9-jan-13 O&W	Préadvies over de sportpas	Schroor		Brief afh. Toez. Raadsclie. Begroting 2013
190	9-jan-13 O&W	Ontwikkelingen binnen het passend onderwijs	Schroor		Toezegging 14-11-2012
191	9-jan-13 O&W	Nota leerlingenvoer (incl. invulling bezuinigingstaakstelling, later evaluatie van de effecten van de bezuinigingen)	Istha		Toezegging 7-11-2012
192	9-jan-13 O&W	Informatie over de roeisport (schriftelijk)	Schroor		
218	6-feb-13 O&W	Stavaza sportaccommodaties in Zuid	Istha	OCSW	Toezegging cie. 8 nov.
225	6-mrt-13 O&W	Resultaten onderzoek klanttevredenheid van verenigingen naar de sporthallen	Schroor		collegebrief stavaza moities/toez. Pastoor 4 juni 2012
226	6-mrt-13 O&W	Nieuw akkoord Vensterscholen	Istha	OCSW	
227	6-mrt-13 O&W	Discussienota Bewegingsonderwijs	Istha	OCSW	
232	3-apr-13 O&W	Kredietaanvraag Sportcentrum Kardinge fase 2	Schroor		brief afh. Toez. Raadsclie. Begroting 2013
233	3-apr-13 O&W	Nieuwe LEA (lokale educatieve agenda)			
234	3-apr-13 O&W	Visie over sporten in de openbare ruimte, incl. bewegingen voor ouderen	Istha		brief afh. Toez. Raadsclie. Begroting 2013
235	3-apr-13 O&W	Evaluatie project Jimmy's in voorjaar 2013	Schroor		Toezegging 5-9-2012
243	8-mei-13 O&W	Nota huisvesting kwetsbare groepen	Visscher	OCSW	
249	12-jun-13 O&W	Accommodatienota	Visscher	OCSW	
250	12-jun-13 O&W	Nota vrijwilligersbeleid	Visscher		
250	12-jun-13 O&W	Evaluatie integratie (vrijwilligersbeleid)	Visscher		

Bijlage - M lijst

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Mind Nr	Mind Indieners	Titel	Dictum verzoekt het college:	Cle	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema
2010-05	11 GL, CU	Laageletterdheid	<ol style="list-style-type: none"> De raad op de hoogte te houden van de stand van zaken rond het aanvalsplan laaggeletterdheid de raad tijdig te informeren wanneer budget ontbreekt om activiteiten uit plan uit te voeren 	O&W	Raad wordt jaarlijks op hoogte gehouden via gemeenteraekening. In 2011 ontbreekt budget niet (brief moties 29-05-2012)		motie	Begroting
2010-06	11 GL, PvdA, CU	Wubbo Oekels prijs	<ol style="list-style-type: none"> Bij discussie over techniek- en duurzaamheidsonderwijs een goede organisatie van de Wubbo Oekels prijs te bereiken en zonodig aanvullende voorstellen te doen om een duurzaam goede invulling van organisatie van prijs mogelijk te maken 	O&W	Sichting is opgeheven. Wens van college om de junioprijs op een andere manier voort te zetten. Uitvoering wordt overgedragen aan het nieuwe college (brief 12-10-12)		motie	Begroting
2010-07	11 GL, D66	Sportief inrichten openbare ruimte	<ol style="list-style-type: none"> Onderzoeken of bijv. in Noorderplantsoen, Stadspark, Zernike Campus en Hoornsemeer hardlooppaciliteiten kunnen worden ingericht In voorjaar voorstel te doen voor aanleggen hiervan 	O&W	Wordt meegenomen in Kaders sportieve inrichtingen (nov 2012) ook op LTA. In okt. 2012 volgt brief met stavaca (brief 12-10-12)		motie	Begroting
2010-08	11 S&S, CDA, VVD	Druk op sportaccommodaties	<ol style="list-style-type: none"> Voor voorjaarsdebat 2011 te komen met actueel beeld van druk op sportaccommodaties en de evt. met het oplossen van deze druk gepaarde kosten 	O&W	Wordt meegenomen in Kaders sportieve inrichtingen (nov 2012) Ook op LTA. In okt. 2012 volgt brief met stavaca In okt. Volgt Mullier-rapport 'Ruimte voor sport in Groningen 2012-2030' (brief 12-10-12)		motie	Begroting
2011-03	6 CU	De pas erin!	<ol style="list-style-type: none"> onderzoek te doen naar haalbaarheid van Sportpas voor jongeren in de leeftijd van 12 – 18 jaar als voortzetting van sportstimulering na basisschool, naar Utrechts model en toegeseden op Groningse situatie, en als middel om op laagdrempelige wijze in aanraking te komen met sportaanbod in stad. Bij onderzoek betrekken vraag in hoeverre invoering van Sportpas mogelijk is en gedekt kan worden uit sportstimuleringsmiddelen zonder dat dit ten koste gaan van sportstimuleringsbeleid dat de gemeente met Bslim2 heeft ingezet 	O&W	In januari 2013 komt college met een preadvies (toez. In raad 14-11-12) Staat op LTA		Initiatief voorstel	

Bijlage - M lijst

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Mnd	Indiërs	Titel	Dictum verzoekt het college:	Cie	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema
2011-06	11 PvdA	Crowdfunding	1. de haalbaarheid te (laten) onderzoeken van een online crowdfunding platform (toegesloten op de Groningse situatie, daarbij gebruikmakend van het succesvolle voorbeeld van Amsterdam – en de raad hier uiterlijk in het voorjaar 2012 over te rapporteren	O&W	Is uitgezet bij de Kunstraad. Met Amsterdams Voordekunst inrichten website voor Groningse projecten. Evaluatie pilot na 1 jaar		Initiatief voorstel	
2011-08	12 GL	Een plek voor jongeren	1. een voorstel uit te werken, in overleg met zoveel mogelijk jongerenorganisaties, om te komen tot een fysieke plek waar die jongerenorganisaties de ruimte en de mogelijkheden hebben om hun activiteit uit te voeren en uit te breiden en samen te werken; 2. het college te verzoeken om binnen zes maanden dit voorstel voor een plek voor jongeren voor te leggen aan de Raad.	O&W	Wordt behandeld in de commissie van 20 Juni a.s.		Initiatief voorstel	
2011-10	3 CU, CDA, Stads.	Familiebibliotheek in de Wijert	1. op korte termijn, uiterlijk binnen een half jaar, te komen met een voorstel tot passende huisvesting voor de familiebibliotheek in de Wijert	O&W	Er komt een revitaliserings-oplossing. Voorstel komt in tweede kwartaal 2012 , vóór zomer wordt hiermee van start gegaan.		<i>motie</i>	Bibl.visie
2011-11	3 D66, S&S, PvdA	Omdat de veldspelers de doelpunten moeten maken	1. bij het uitvoeren van de popvisie het veld de ruimte te geven om zich verder te ontwikkelen 2. zich vooral faciliterend op te stellen hierbij 3. voortdurend intensief met het pop-veld te overleggen over het in uitvoer brengen van deze popvisie	O&W	Tweejaarlijkse bijeenkomsten met de popsector worden opgezet (zie ook popvisie 'no guts, no glory')		<i>motie</i>	Popvisie
2011-12	3 D66, PvdA	Duiden van een visie	1. de beleidsmatige aspecten van de popvisie vooral als beschrijvend te beschouwen en voorgenoemen beleid mee te nemen als intentie richting de behandeling van de nieuwe cultuurnota 2012-2016 2. conform deze raadsuitspraak om te gaan met het in uitvoering brengen van hetgeen in de popvisie is neergelegd	O&W	Meegenomen in de cultuurnota.	Afgehandeld	<i>motie</i>	Popvisie
2011-21	5 VVD, PvdA, CDA, S&S	Motie 'Investeren in Groningen	in de forumvisie en het aangepaste bedrijfsplan meenemen dat het wenselijk is dat van de 2,5 miljoen euro jaarlijkse exploitatiesubsidie een aanzienlijk deel wordt besteed in Groningen stad en regio voor zover mogelijk binnen wettelijke kaders	O&W			<i>motie</i>	Forum
2011-35	6 SP	Besteding middelen voor het organiseren van nieuwe Wmo-voorzieningen	met voorstellen te komen voor besteding van rijksmiddelen voor organiseren van nieuwe Wmo-voorzieningen ipv AWBZ-zorg, en naad vroegrijdig en nauw te betrekken bij ontwikkeling van beleid op dit vlak	O&W	Zomer 2012 volgt nadere informatie van college (zie brief 4 juni, voortgang moties en toez. m.b.t. begroting 2013).	Afgehandeld	<i>motie</i>	Voorjaars-brief

Bijlage - M lijst

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Nr	Mind Indiëners	Titel	Dictum verzoekt het college:	Cle	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema
2011- 37	6 D66, GL, VVD, S&S, CDA	Kinderopvang en sport	1. plan van aanpak opstellen om te stimuleren dat nog meer kinderopvangorganisaties sportactiviteiten gaan aanbieden, de samenwerking tussen k.o.-organisaties en sportverenigingen te stimuleren en k.o.-organisaties te stimuleren gebruik te maken van projectsubsidie en te ondersteunen bij de aanvraag daarvan	O&W	Er komt een beweegplan dat betrekking heeft op bewegingsonderwijs, tussenschoolse en naschoolse opvang. Eind 2012. Ook vermelding op LTA, dec. 2012. Wordt overgedragen aan nieuw college (brf. 12-10-12)		motie	Voorjaars-brief
2011- 63	11 PvdA, GL, SP, CU	Campus Diep		O&W		Afgehandeld	motie	Begroting
2011- 64	11 CDA, S&S, PvdA, D'66, GroenLink s	Verenigingen maken de sport	1. een gericht klanttevredenheidsonderzoek te houden onder alle verenigingen die gebruik maken van gemeentelijke sportaccommodaties (hallen, velden e.d.) en deze rapportage in april 2012 ter beschikking te stellen van de raad 2. de verenigingen daarna mee te nemen in de reguliere klanttevredenheidsonderzoeken van de sportaccommodaties en maad op de hoogte te brengen van de uitkomsten hiervan	O&W	College voert jaarlijks klanttevredenheids-onderzoek onder besturen en leden van sportverenigingen. Daarbij wordt jaarlijks keuze gemaakt in soort sportaccommodatie. Wordt overgedragen aan nieuw college (brief 12-10-12)		motie	Begroting
2011- 65	11 CDA, GroenLink s, PvdA, D'66, S&S	De openbare ruimte als sportaccommodatie	1. op de site van de gemeente een overzicht te publiceren van alle openbare ruimte die voor sport en spel gebruikt kan worden (van trapveldje tot looproute) 2. hierbij een lijst met paden en wegen te publiceren waar in een bepaalde periode onderhoud wordt gepleegd (zodat deze buiten de onderhoudsperiode veilig door wielrenners, skeelers en skaters benut kunnen worden) 3. deze lijst zo vaak als nodig updaten.	O&W	Wordt meegenomen in Kaders sportieve inrichtingen in november a.s. Ook op LTA. Voorbereiding kadernota over sportieve inrichting wordt overgedragen aan nieuw college (brief 12-10-12)		motie	Begroting
2011- 70	11 Stadsparitij, CU, PvdD, S&S	Duurzame sportaccommodaties	1. een voorstel en tijdplan uit te werken voor het overstappen op ledverlichting (voor sportzalen)	O&W	Wordt overgedragen aan nieuw college (brief 12-10-12)		motie	Begroting

22-11-2012

3/6

Bijlage - M lijst

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Mnd Nr	Mind Indelers	Titel	Dictum verzoekt het college:	Cle	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema
2011- 72	D66, CU, VVD, CDA, PvdD	Geef sportieve inrichting meer ruimte	1. Binnen de plannen van ruimtelijke ordening, een prominenter plek te geven aan de kaders voor een sportieve inrichting; 2. in de in 2012 op te stellen 'Kaders voor een sportieve inrichting' aandacht te besteden aan de wisselwerking tussen sport en RO en de kansen die dat biedt.	O&W	Komt terug in het plan 'Kaders voor een sportieve inrichting' (nov 2012). (brf 1 dec 2011) Komt ook terug in nota ruimtelijke kwaliteit.		motie	Begroting
2011- 75	D66, VVD, Stadsparij	Nationale Sportweek@Groningen	1. vanaf volgend jaar, jaarlijks deel te nemen aan de Nationale SportWeek 2. de Nationale SportWeek samen met lokale sportaanbieders en andere partners vorm te geven en na afloop te evalueren 3. te onderzoeken of het haalbaar is om in deze collegeperiode een opening of sluiting van de Nationale SportWeek te organiseren, zodanig dat het een landelijke uitstraling heeft, en de raad hierover te informeren	O&W	De raad krijgt in juni een collegebrief met verslag.		motie	Begroting
2011- 77	CU, GL	Jongeren en alcohol		O&W		Afgehandeld	motie	Begroting
2011- 79	CU, S&S, VVD, Stadsparij, CDA, PvdA	Ontschotting fondsen armoedebestrijding bij kinderen	1. het jeugdsportfonds, de Stichting Leergeld, het mentorenpject van Humanitas en de pc-regeling voor minima financieel te omschotten	O&W			motie	Begroting
2011- 83	S&S, CU	Onderhoud Kruithuis en Stadschouwburg	1. te onderzoeken wat de precieze kosten zijn en de uiterlijke uitvoeringstermijn van het benodigde onderhoud van het Kruithuis en de Stadschouwburg 2. de bevindingen van dit onderzoek voor de vaststelling van de Kadernota Cultuur presenteren aan de raad	O&W	Wort meegenomen in Cultuurnota.	Kan worden afgevoerd, zie collegebrief van 20 juni.	motie	Begroting
2011- 85	PvdA, GL	Opdracht voor de intendant		O&W		Afgehandeld	motie	Forum
2011- 89	GroenLink s. CDA, Stadsparij, CU	Voorzetting Perspectief voor AMV- ers	1. het project Perspectief van VluchtelingenWerk voort te zetten, in lijn met de aangenomen motie tijdens het voorjaarsdebat en de benodigde middelen te dekken uit het daarvoor bestemde budget voor noodopvang asielzoekers	O&W	Commissie wordt hier schriftelijk over geïnformeerd.		motie	Project Perspectief
2011- 90	VVD, CDA	Informatiecentrum drempelvrij	1. het informatiecentrum dusdanig aan te passen dat het ook volledig toegankelijk is voor mensen in een rolstoel en mensen die slecht trap kunnen lopen	O&W	Raad wordt eind nov. Geïnfomeerd over planning en kosten (toezegging in begr. Raad 14 nov.)		motie	Informatie-centrum Grote Markt

Bijlage - M lijst

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Mnd Nr	Mind Indiërs	Titel	Dictum verzoekt het college:	Cle	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema
2012-06	2 GL, CU	Psychosociale gezondheid van de jeugd	1. in het uitvoeringsprogramma nadrukkelijk maatregelen op te nemen voor de aanpak van de psychische en psychosociale gezondheid van de Groningse jeugd	O&W	op LTA 9 jan.		motie	Samen gezond
2012-07	2 GL, CU	Eenzaamheid en zelfdoding	1. onderzoek te laten doen naar de oorzaken en omstandigheden van ernstige eenzaamheid en zelfdoding onder inwoners van Groningen, waarom zelfdoding vaker voorkomt in Groningen dan in de rest van Nederland en de uitkomsten daarvan aan de raad voor te leggen	O&W	op LTA 9 jan.		motie	Samen gezond
2012-08	2 CDA, SP	Verlofskundigen bij spoed over busbaan	1. bij de uitwerking van de kademota 'Samen gezond in Stad' de mogelijkheid voor verlofskundigen op bij spoed de busbaan te gebruiken mee te nemen	O&W	Collegebrief 14 juni 2012 wordt geagendeerd voor cie. O&W 5 sept.		motie	Samen gezond
2012-09	2 SP, CDA, CU, D66, GL, PvdA, PvdD, S&S Groningen	Raadsonderzoek Raadsomstandiging openbaar onderwijs Groningen	1. De Griffie verzoeken om de Raad te adviseren over een route-tijd-tabel met betrekking tot een raadsonderzoek/enquête en hierbij expliciet aandacht te besteden aan de voor- en nadelen van een raadsenquête (ex art. 155a Gemeentewet) ten opzichte van een raadsomstandiging. 2. Het presidium te verzoeken een commissie te benoemen van raadsleden die met inachtneming van het bovenstaande, een voorstel zal doen voor een inhoudelijke onderzoeksoepzet	O&W			motie	O2G2
2012-12	2 GL, CU, SP, PvdA, PvdD, Stadspartij, D66	Kinderpardon	1. bij de minister voor Immigratie & Asiel aan te dringen op een oplossing voor deze groep kinderen, bij voorkeur conform de Wortelingswet van PvdA/ChristenUnie	O&W			motie	Vreemd aan de orde
2012-18	4 Stadspartij	Energiezuinige en duurzame scholen	1. Verzoek aan het College om bij de uitwerking van de kademota 'Op naar schoolgebouwen van de toekomst' te onderzoeken welke van genoemde voorstellen realiseerbaar zijn. 2. de haalbare uitkomsten op te nemen in het te realiseren Masterplan.	O&W	Masterplan staat op LTA		motie	School-gebouwen
2012-37	6 GL, PvdA	Geen cultuurwoestijn in het Noorden	1. om de culturele instellingen uit het noorden te blijven ondersteunen in de lobby om aandacht te blijven vragen bij de Staatssecretaris van cultuur voor de onevenredige verdeling van cultuur budgetten ten opzichte van het noorden, en deze ongedaan te maken; 2. Deze motie aan de Staatssecretaris en de leden van de Tweede Kamer te doen toekomen.	O&W			motie	Voorjaars-brief
2012-41	6 GL, CU, SP, PvdA	Mensenhandel	afhankelijk van de uitkomsten van de expertmeeting mensenhandel, maatregelen te treffen om de zorgcoördinatie bij de aanpak van mensenhandel te waarborgen.	O&W	Collegebrief 20 juli 2012. college onderzoek of er binnen het bestaande subsidiebedrag meer middelen kunnen worden vrijgemaakt. Wordt overgedragen aan nieuw college (brief 12-10-12)		motie	Voorjaars-brief

Bijlage - M lijst

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Mind Nr	Mind Indiërs	Titel	Dictum verzoekt het college:	Cle	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Soort	Agenda-punt / Thema
2012- 42	6 GL, PvdA, D66	Integratie en emancipatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verzoek aan het college tweejaarlijks de stand en ontwikkeling van de integratie en emancipatie in de stad Groningen te onderzoeken; 2. De uitkomsten hiervan in 2013 voor te leggen aan de raad en te betrekken bij de behandeling van het integratie- en emancipatiebeleid. 	O&W	<i>Aan nieuw college wordt in overweging gegeven een evaluatie van zowel de Emancipatienota als het integratiebeleid (brief 12-10-12)</i>	<i>motie</i>	Voorjaars-brief
2012- 43	6 GL, SP	Noodopvang	<ol style="list-style-type: none"> 1. in de begroting 2013 tenminste het bedrag dat in 2012 voor noodopvang asielzoekers en vluchtelingen is uitgetrokken te handhaven en, wanneer er indicaties zijn dat dit bedrag tekort gaat schieten, het bedrag te verhogen. 	O&W	In concept-begroting 2013 is €345.000,- opgenomen.	<i>motie</i>	Voorjaars-brief
2012- 44	6 D66, PvdA	Onderwijsinvesting: van woorden naar dadens	<ol style="list-style-type: none"> 1. om voor de begroting 2013 te komen met een eerste opzet van het aangekondigde Masterplan als uitvoering van de kadernota; 2. Daarbij de mogelijkheid te verkennen om door een meer efficiënte besteding van het onderwijsinvestingsbudget de uitvoering van de Kadernota dichterbij te brengen. Te denken valt hier aan samenwerking met schoolbesturen rond het opdrachtgeverschap, maar ook bundeling van beheer en onderhoud van Vastgoed in de gemeentelijke organisatie. 	O&W	Collegebrief 20 juli 2012; Masterplan in maart 2013. In okt. 2012 nadere info (brief 12-10-12)	<i>motie</i>	Voorjaars-brief
2012- 45	6 CU, CDA, PvdA, VVD, S&S, Stadspartij, D66	Focus op sport	<ol style="list-style-type: none"> 1. z.s.m. maar uiterlijk voor bespreking van de begroting 2013, in kaart te brengen wat nodig is om gestelde doelen en ambities op het gebied van sport en bewegen te bereiken. 	O&W		<i>motie</i>	Voorjaars-brief

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering 19-12-2012
Raadscommissie onderwijs en welzijn
Datum raadscommissie 06-12-2012
Bijlagen 2

Registratienr. HV 12.3360861
Datum B&W besluit 13 november 2012
Portefeuillehouder Visscher
Steller H. van der Meijs
Telefoon 4919
E-mail hans.van.der.meijs@groningen.nl

Onderwerp

Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

Concept raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen vast te stellen;
- II. het besluit onder I op 1 januari 2013 in werking te laten treden;
- III. in te stemmen met een aanpassing van het Besluit maatschappelijke ondersteuning gemeente Groningen, zodanig dat een vermogenscomponent wordt betrokken bij de bepaling van de eigen bijdrage voor de individuele voorzieningen, binnen de daartoe landelijk vast te stellen kaders.

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

2

(Publieks-)samenvatting

De verstrekking van individuele Wmo-voorzieningen vindt plaats op basis van een drietal documenten. In de Verordening staan de *kaders* waarbinnen de Wmo door de gemeente Groningen wordt uitgevoerd, in het Financieel Besluit zijn de kaders nader uitgewerkt (met name financieel) en in het Verstrekkingenboek staan de beleidsregels beschreven langs welke het gemeentelijke verstrekkingenbeleid concreet wordt ingevuld.

Door diverse ontwikkelingen (wijziging landelijke regelgeving, jurisprudentie en een nieuw gemeentelijk vervoercontract Wmo-taxi) is het noodzakelijk genoemde documenten op onderdelen te wijzigen. In dit raadsvoorstel wordt ingegaan op deze wijzigingen.

De belangrijkste wijziging betreft de (landelijke) invoering van de vermogensinkomensbijtelling voor de vaststelling van de eigen bijdrage. Dit kan voor burgers betekenen dat, indien het vermogen uit box 3 (sparen en beleggen) meer bedraagt dan een bepaalde vrijlatingsgrens, zij een hogere eigen bijdrage gaan betalen.

Inleiding

De verstrekking van individuele Wmo-voorzieningen vindt plaats op basis van een drietal documenten, zijnde de "Verordening Wmo-voorzieningen gemeente Groningen", het "Besluit Maatschappelijke Ondersteuning" en het "Verstrekkingenboek Individuele Wmo-voorzieningen Groningen", verder te noemen respectievelijk: de Verordening, het Financieel Besluit en het Verstrekkingenboek. Deze documenten zijn laatstelijk in belangrijke mate gewijzigd per 1 juli 2011 bij de introductie van de eigen bijdrage voor de meeste individuele Wmo-voorzieningen. Voor het "Financieel Besluit" geldt dat nadien de bedragen, per 1 januari 2012, nog zijn geïndexeerd. In de Verordening staan de *kaders* waarbinnen de Wmo door de gemeente Groningen wordt uitgevoerd, in het Financieel Besluit zijn de kaders nader uitgewerkt (m.n. financieel) en in het Verstrekkingenboek staan de beleidsregels beschreven langs welke het gemeentelijke verstrekkingenbeleid concreet wordt ingevuld.

Door diverse ontwikkelingen (wijziging landelijke regelgeving, jurisprudentie en een nieuw gemeentelijk vervoercontract Wmo-taxi) is het noodzakelijk genoemde documenten op onderdelen te wijzigen.

Uw raad heeft de bevoegdheid de Verordening te wijzigen; voor het Financieel Besluit en het Verstrekkingenboek is dit aan het college. Onder de kop "Argumenten en afwegingen" wordt op de verschillende ontwikkelingen ingegaan, en wordt verwezen naar het document dat wordt gewijzigd. Deel A is voor uw raad besluitvormend, deel B is informerend van aard.

Beoogd resultaat

Een actuele Verordening, Financieel Besluit en Verstrekkingenboek per 1 januari 2013.

Kader

Wet maatschappelijke ondersteuning en de jurisprudentie hieromtrent.

Argumenten/afwegingen

Hierna wordt ingegaan op de noodzakelijke wijzigingen in de Verordening, het Financieel Besluit en/of het Verstrekkingenboek per 1 januari 2013.

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

3

Deel A (besluitvormend voor de raad).

1. Het bieden van dagopvang opnemen in de Wmo-verordening.

Per 1 januari 2010 heeft de gemeente Groningen een tijdelijke regeling getroffen voor inwoners die ten gevolge van de AWBZ pakketmaatregel niet meer in aanmerking kwamen voor dagopvang ("Tijdelijke subsidieregeling dagopvang", hierna genoemd: tijdelijke regeling). De pakketmaatregel hield in dat de AWBZ- functies ondersteunende begeleiding, activerende begeleiding en behandeling teruggebracht werden tot twee functies: begeleiding en behandeling, waarbij de doelstelling voor begeleiding werd beperkt tot het bevorderen en behouden van zelfredzaamheid. Met de gemeentelijke tijdelijke regeling hebben inwoners met lichte beperkingen, die dagopvang nodig hadden, deze opvang gekregen of behouden.

Met deze tijdelijke regeling kregen instellingen voor de dagopvang van deze specifieke groep inwoners subsidie. Per cliënt werd door de gemeente maximaal drie dagdelen per week vergoed op basis van het AWBZ tarief (€ 31,- per dagdeel) inclusief eventuele vervoerskosten (maximum € 14,- per dag).

Per 1 januari 2012 worden aanvragen voor dagopvang die bij aanbieders binnenkomen en die niet voldoen aan de AWBZ criteria verwezen naar het gemeentelijk Zorgloket voor informatie en advies. Tegelijkertijd is de gemeente in gesprek gegaan met cliënten die gebruikmaken van de tijdelijke regeling om inzicht te krijgen in de ondersteuningsbehoefte van deze cliënten en de mogelijke oplossingen ter compensatie.

Er zijn huisbezoeken gedaan bij huidige bezoekers en aanvragers van dagopvang. Hieruit blijkt dat deze groep kwetsbare ouderen soms lichtere ondersteuningsvragen heeft en dit op een "gekanтелеde" wijze opgelost kan worden en dagopvang niet nodig is. Op een ander moment is sprake van een bredere hulpvraag dan dagbesteding alleen en wordt er breder gekeken naar de specifieke situatie. Dan blijkt dat de betreffende zorginstelling deze vraag niet beantwoordt en niet de verbinding legt met mogelijke (aanvullende) laagdrempelige oplossingen.

Conclusie: Er zijn voldoende argumenten om de huidige tijdelijke subsidieregeling na 31 december 2012 te stoppen. Bij deze geringe aantallen (19) is maatwerk mogelijk en in de praktijk noodzakelijk.

Wij stellen voor deze vorm van dagopvang onder het regiem van de Wmo te brengen door dit op te nemen in de huidige Wmo-verordening. Er is hierbij bezwaar en beroep mogelijk. Voor de nieuwe gebruikers geldt dat instellingen de huidige gebruikers van de dagopvang Wmo kunnen aanmelden bij het Zorgloket, waarna een onderzoek plaatsvindt of deze opvang van belang is voor de aanvrager. De huidige gebruikers van de tijdelijke regeling betalen geen eigen bijdrage. Voorgesteld wordt op dit moment voor deze dagopvang ook voor nieuwe instromers dit beleid te continueren. Een en ander in afwachting van ontwikkelingen rond de decentralisatie begeleiding AWBZ.

2. Het verbod om inkomensgrenzen te stellen (jurisprudentie).

Voor de meeste individuele Wmo-voorzieningen, zoals huishoudelijke hulp, woningaanpassingen en scootmobielen, geldt in de gemeente Groningen vanaf 1 juli 2011 een eigen bijdrage. Daarnaast was in artikel 16, lid 4 van de Verordening een inkomensgrens opgenomen voor een (bruikleen)auto, brommobiel of een gesloten gehandicaptenvoertuig. In het voorjaar 2012 blijkt op basis van een tweetal uitspraken van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) dat gemeenten, naast de eigen bijdrage, geen inkomensgrens mogen hanteren. Sindsdien is de praktijk in Groningen in overeenstemming gebracht met de jurisprudentie; nu volgt de regelgeving.

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

4

In het verlengde van eerdergenoemde staat in de Verordening de begripsbepaling "Meerkosten", zijnde kosten van een mogelijk krachtens de wet te verlenen voorziening, voor zover dit deel van de kosten uitgaat boven de voor die persoon als algemeen gebruikelijk te beschouwen kosten van een dergelijke voorziening. Dit wordt nader uitgewerkt in het Verstrekkingenboek. De CRvB geeft aan dat de uitsluitingsgrond "algemeen gebruikelijk" in het kader van de Wmo slechts ziet op de in aanmerking komende voorziening zelf en geen grondslag kan bieden voor een bijdrage in verband met een mogelijke besparing van kosten van een andere, wel algemeen gebruikelijke voorziening.

Met het verwijderen van genoemde artikelen uit de verordening, en in het verlengde daarvan het gestelde in het Financieel Besluit en het Verstrekkingenboek, brengen we deze documenten in overeenstemming met de jurisprudentie en de al gehanteerde uitvoeringspraktijk. Het inkomen en het vermogen spelen nu alleen nog een rol bij de bepaling van de eigen bijdrage.

Met deze aanpassing van de Verordening voldoen we aan de wens van de staatssecretaris van VWS. Zij heeft bij brief d.d. 25 september jl. benadrukt dat gemeenten de Wmo-verordening op het punt van "inkomensgrenzen" op basis van de huidige jurisprudentie zo spoedig mogelijk moeten aanpassen. Deze brief, die als bijlage is toegevoegd, is door de staatssecretaris ook naar de gemeenteraad gestuurd.

3. Hogere vermogensinkomensbijtelling bij de vaststelling van de eigen bijdrage (wetswijziging).
Op 23 oktober jl. heeft de 1^e Kamer het wetsvoorstel vermogensinkomensbijtelling Wmo/AWBZ aangenomen. Het wetsvoorstel bevat onder andere een wijziging van de artikelen 15 en 19 Wmo. In beide artikelen wordt voor de bepaling van de eigen bijdrage en de hoogte van de financiële tegemoetkoming, naast het verzamelinkomen, ook het vermogen benoemd.

In het fiscaal vastgestelde verzamelinkomen is al 4% fictief rendement van het vermogen boven het heffingsvrije vermogen begrepen. De 8% bijtelling die op grond van deze wetswijziging als bijtelling voor het bijdrageplichtige inkomen wordt geregeld, gaat gelden naast dit via de fiscaliteit in het verzamelinkomen inbegrepen fictief rendement op vermogen.

De wijziging treedt per 1 januari 2013 in werking. Een wijziging van het (landelijk) Besluit maatschappelijke ondersteuning wordt hiervoor binnenkort ook aangepast.

Toen de raad in 2011 besloot een eigen bijdrage te (doen) opleggen voor de meeste individuele voorzieningen, werd het college bevoegd gemaakt om de omvang van de eigen bijdrage te regelen in het Financieel Besluit (artikel 5, lid 5 van de Verordening).

De hoogte van de eigen bijdrage is door ons gelijk gesteld aan de (op grond van wettelijke regels bepaalde) maximale periodebijdrage tenzij deze hoger is dan de kosten van de voorziening; in dat geval is de eigen bijdrage gelijk aan de kosten van de voorziening. Deze maximale periodebijdrage werd vastgesteld op grond van verzamelinkomen van de Wet inkomstenbelasting. Door de wetswijziging wordt de maximale periodebijdrage voortaan vastgesteld op grond van verzamelinkomen EN vermogen. De gemeente heeft geen keuze om dit vermogen wel of niet te betrekken bij de bepaling van de eigen bijdrage. Aanpassing van het eigen bijdragebeleid kan alleen plaatsvinden op grond van de bestaande parameters, zoals het basisbedrag van de eigen bijdrage.

Wij stellen voor de hoogte van de eigen bijdrage net als nu het geval is "gelijk te stellen aan de Maximale periodebijdrage tenzij deze hoger is dan de kosten van de voorziening; in dat geval is de eigen bijdrage gelijk aan de kosten van de voorziening". Omdat door de wetswijziging de Maximale

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

5

periodebijdrage anders wordt vastgesteld, besluit u met dit voorstel impliciet om een (groter) deel van het vermogen te betrekken bij de vaststelling van de eigen bijdrage.

NB. De wet bepaalt dat voor voorzieningen in de vorm van een financiële tegemoetkoming een eigen aandeel verschuldigd is en niet een eigen bijdrage. In de praktijk heeft dat geen gevolgen voor de uitvoering van het beleid. In dit raadsvoorstel spreken we over eigen bijdrage, ook waar we eigen aandeel bedoelen.

Deel B (informerend aan de raad).

4. Indexering van de basisbedragen voor de berekening van de eigen bijdrage.

De eigen bijdrage wordt berekend, opgelegd, vastgesteld en geïnd per periode van 4 weken, zoals geregeld in art. 4.1, lid 3, (landelijk) Besluit maatschappelijke ondersteuning.

Per 1 januari 2013 wordt een aantal wijzigingen doorgevoerd van artikel 4.1 van het (landelijk) Besluit maatschappelijke ondersteuning, en wel op twee punten, namelijk op 1. bedragen en 2. wijziging van de leeftijdsgrens van 65 jaar. Voor de bedragen geldt een "indexatie" en voor de leeftijdsgrens geldt dat deze nu wordt vervangen door "de pensioengerechtigde leeftijd". Deze wijzigingen worden nu in het Financieel Besluit doorgevoerd.

5. Indexering van verschillende bedragen in het Financieel Besluit.

Artikel 29 van de Verordening Wmo-voorzieningen gemeente Groningen verschaft het college de bevoegdheid jaarlijks per 1 januari de in het kader van deze verordening en het op deze verordening berustende Financieel Besluit geldende bedragen te verhogen of te verlagen. Dit geschiedt conform de ontwikkelingen van de prijsindex volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (september of oktober 2012). Per 1 januari 2013 worden daarom de meeste bedragen (afgerond) in het Financieel Besluit in overeenstemming met de ontwikkelingen van de prijsindex aangepast. Deze verhoging passen wij niet toe op het uurtarief bij een persoonsgebonden budget voor huishoudelijke hulp, omdat binnenkort ingezet wordt op een differentiatie van deze tarieven. U ontvangt in het 1^e kwartaal 2013 een voorstel hieromtrent.

6. Wijziging van het contract Wmo-vervoer.

Zoals bekend heeft de gemeente Groningen per 7 januari 2013 een nieuw vervoercontract voor het Wmo-taxivervoer. Een belangrijke wijziging t.o.v. het huidige contract betreft de rekeneenheid voor de bepaling van de afstand en de eigen bijdrage, namelijk van zones in kilometers. In het Financieel Besluit en het Verstrekkingenboek wordt het gebied voor de Wmo-taxi (ook) nader gedefinieerd op kilometers in de plaats van zones.

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

6

Maatschappelijk draagvlak/participatie

De wijzigingen zijn vooral ingegeven door hogere besluitvorming (landelijke regelgeving en jurisprudentie). Op grond van vorenstaande zijn eenmalig in het regieoverleg met de adviesorganen de voorgestelde wijzigingen van de verordening, het besluit en het Verstrekkingenboek besproken.

De vermogensinkomensbijtelling is zodanig vormgegeven dat, volgens de minister, het deel van het vermogen dat besteed moet worden aan eigen bijdragen beperkt is. In de praktijk betekent (onder voorbehoud) dat, indien het vermogen uit box 3 (sparen en beleggen) meer bedraagt dan € 21.139,-- (€ 42.278,-- bij meerpersoonshuishouden) de maximale periodebijdrage wordt verhoogd met een dertiende deel van 15% van % van het verschil tussen dit vermogen en € 21.139,-- of € 42.278,--.

Veel mensen hebben een klein vermogen en vragen zich nu misschien af wat de wijziging, waar zij wellicht iets van opgevangen hebben, voor hen gaat betekenen. Sommige mensen maken zich misschien ten onrechte ongerust. De CAK zal hiervoor de noodzakelijke voorlichting ter hand nemen. Indien wij dit onvoldoende vinden, dan zullen wij aanvullende maatregelen nemen.

Financiële consequenties

Door de wetwijziging m.b.t. de vermogensbijtelling zal de gemeente een hogere eigen bijdrage gaan ontvangen van cliënten. Het Rijk houdt hier rekening mee en kort gemeenten hier op voorhand voor in het gemeentefonds. Mochten er financiële consequenties uit deze wijzigingen voortkomen dan wordt de begroting 2013 middels een begrotingswijziging bij Turap 1 gewijzigd.

Realisering en evaluatie

De voorgestelde wijzigingen gaan in per 1 januari 2013. Zoals eerder ook is benoemd, is de vermogensbijtelling bij de bepaling van de eigen bijdrage het meest ingrijpend. De besluitvorming hieromtrent heeft nog maar enkele dagen terug bij het opstellen van dit raadsvoorstel plaatsgevonden in de 1^e Kamer. Dit betekent dat we u nog niet alle relevante informatie kunnen geven. Deze volgt zo spoedig mogelijk.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

i.o.

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE VERORDENING WMO VOORZIENINGEN GEMEENTE GRONINGEN d.d. 1 januari 2013

DE RAAD VAN DE GEMEENTE GRONINGEN,
(GR. 12.000000)

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 november 2012;

gelet op de Wet maatschappelijke ondersteuning;

HEEFT BESLOTEN:

vast te stellen de verordening tot wijziging van de verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

Artikel I Wijziging besluit

De Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 1, onder i

- vervalt de begripsbepaling over meerkosten, zijnde:
'kosten van een mogelijk krachtens de wet te verlenen voorziening, voor zover dit deel van de kosten uitgaat boven de voor die persoon als algemeen gebruikelijk te beschouwen kosten van een dergelijke voorziening'
- komt een nieuwe begripsbepaling over dagopvang, zijnde:
'een mogelijkheid voor een persoon met beperkingen om in groepsverband medemensen te ontmoeten, waarbij beperkte ondersteuning wordt geboden, met als doel dreigende vereenzaming te voorkomen en structuur te bieden'

Artikel 2, lid 3

In de tekst wordt aangepast met toevoeging van de gearceerde delen, zijnde: De voorzieningen die *onder andere* op grond van artikel 2 lid 1 kunnen worden verstrekt zijn huishoudelijke hulp, woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen, rolstoelvoorzieningen *en dagopvang*.

Artikel 5, lid 4

In de tekst wordt de zinsnede '...ingediend voor inwerkingtreding van de verordening ...' vervangen door '... ingediend vóór 1 juli 2011...'

Artikel 5 lid 3

In de opsomming wordt toegevoegd een letter 'g. Dagopvang'.

Artikel 7, lid 3

In de tekst wordt de zinsnede '...vastgesteld in klassen...' vervangen door '...vastgesteld in klassen of uren...'

Toevoeging Hoofdstuk 3a Dagopvang

Toevoeging nieuw artikel 7a Recht op dagopvang

1. Een persoon met een beperking kan aanspraak maken op dagopvang als hij door zijn belemmeringen, rekening houdend met gebruikelijke zorg, mantelzorg, voorliggende voorzieningen en/of andere voorzieningen, niet in staat is mensen te ontmoeten en er sprake is van dreigende vereenzaming.

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

2. In afwijking van artikel 2 lid 1 kan er ook recht zijn op dagopvang als deze kortdurend, al dan niet in verband met het tijdelijk ontbreken van mantelzorg, noodzakelijk is.

Artikel 16, lid 4 vervalt

'Indien het inkomen meer bedraagt dan 1,5 maal het in het Financieel Besluit genoemde norminkomen, wordt het bezit van een personenauto algemeen gebruikelijk geacht, zodat een (bruikleen)auto, brommobiel of een gesloten gehandicaptenvoertuig niet in aanmerking komt voor verstrekking'

Artikel 31, Inwerkingtreding

Met ingang van 1 juli 2011 wordt gewijzigd in 1 januari 2013

Artikelsgewijze toelichting

Toelichting artikel 16, lid 4 vervalt

'In het Financieel Besluit is vastgesteld boven welke inkomensgrens het bezit van een personenauto als algemeen gebruikelijk kan worden beschouwd. In dat geval komt een (bruikleen)auto, brommobiel of gesloten gehandicaptenvoertuig niet voor vergoeding in aanmerking'

Artikel II **Inwerkingtreding**

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2013.

Gedaan te Groningen ter openbare raadsvergadering van 19 december 2012.

De griffier,

De voorzitter,

Drs. A.G.M. (Toon) Dashorst

dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

- Ontwerp -

DE RAAD VAN DE GEMEENTE GRONINGEN;

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 november 2010;

Gelet op de Wet maatschappelijke ondersteuning;

HEEFT BESLOTEN:

vast te stellen de verordening tot wijziging van de verordening Wmo-voorzieningen gemeente Groningen;

Artikel I Wijziging besluit

De Verordening Wmo-voorzieningen gemeente Groningen wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 1, onder i

- vervalt de begripsbepaling over meerkosten, zijnde:
'kosten van een mogelijk krachtens de wet te verlenen voorziening, voor zover dit deel van de kosten uitgaat boven de voor die persoon als algemeen gebruikelijk te beschouwen kosten van een dergelijke voorziening';
- komt een nieuwe begripsbepaling over dagopvang, zijnde:
'een mogelijkheid voor een persoon met beperkingen om in groepsverband medemensen te ontmoeten, waarbij beperkte ondersteuning wordt geboden, met als doel dreigende vereenzaming te voorkomen en structuur te bieden'.

Artikel 2, lid 3

In de tekst wordt aangepast met toevoeging van de gearceerde delen, zijnde:

De voorzieningen die *onder andere* op grond van artikel 2, lid 1 kunnen worden verstrekt zijn huishoudelijke hulp, woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen, rolstoelvoorzieningen *en dagopvang*.

Artikel 5, lid 4

In de tekst wordt de zinsnede '...ingediend voor inwerkingtreding van de verordening ...' vervangen door '... ingediend vóór 1 juli 2011...'

Artikel 5, lid 3

In de opsomming wordt toegevoegd een letter "g. Dagopvang".

Artikel 7, lid 3

In de tekst wordt de zinsnede "...vastgesteld in klassen..." vervangen door '...vastgesteld in klassen of uren...'

Raadsvoorstel - Wijziging Verordening Wmo voorzieningen gemeente Groningen

2

Toevoeging Hoofdstuk 3a Dagopvang

Toevoeging nieuw artikel 7a Recht op dagopvang

1. Een persoon met een beperking kan aanspraak maken op dagopvang als hij door zijn belemmeringen, rekening houdend met gebruikelijke zorg, mantelzorg, voorliggende voorzieningen en/of andere voorzieningen, niet in staat is mensen te ontmoeten en er sprake is van dreigende vereenzaming.
2. In afwijking van artikel 2, lid 1 kan er ook recht zijn op dagopvang als deze kortdurend, al dan niet in verband met het tijdelijk ontbreken van mantelzorg, noodzakelijk is.

Artikel 16, lid 4 vervalt

'Indien het inkomen meer bedraagt dan 1,5 maal het in het Financieel Besluit genoemde norminkomen, wordt het bezit van een personenauto algemeen gebruikelijk geacht, zodat een (bruikleen)auto, brommobiel of een gesloten gehandicaptenvoertuig niet in aanmerking komt voor verstrekking'.

Artikel 31, Inwerkingtreding

Met ingang van 1 juli 2011 wordt gewijzigd in 1 januari 2013.

Artikelsgewijze toelichting

Toelichting artikel 16, lid 4 vervalt

"In het Financieel Besluit is vastgesteld boven welke inkomensgrens het bezit van een personenauto als algemeen gebruikelijk kan worden beschouwd. In dat geval komt een (bruikleen)auto, brommobiel of gesloten gehandicaptenvoertuig niet voor vergoeding in aanmerking".

Artikel II Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2013.

Gedaan te Groningen in de openbare raadsvergadering van

De griffier,

De voorzitter,

drs. A.G.M (Toon) Dashorst.

dr. J.P. (Peter) Rehwinkel.

Raadsvoorstel - Herijking accessystematiek gesubsidieerde instellingen

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering
Raadscommissie O&W
Datum raadscommissie
Bijlagen -

Registratienr. OS 12.3326050
Datum B&W besluit 30-10-2012
Portefeuillehouder Visscher
Steller P. Gerrits
Telefoon 6056
E-mail peter.gerrits@groningen.nl

Onderwerp

Herijking accessystematiek gesubsidieerde instellingen

Concept raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de subsidiebudgetten met ingang van het begrotingsjaar 2014 te indexeren met het ontvangen en nagecalculeerde concernaccres en ontvangen accres op rijksuitkeringen in euro's van twee jaar eerder;
- II. in afwijking van het vorige besluitpunt incidenteel beschikbare subsidiebudgetten niet te indexeren;
- III. het verschil tussen enerzijds de ontvangen accresbedragen en anderzijds de in de subsidiebudgetten te verwerken accresbedragen te verrekenen met de speciaal daartoe in 2007 ingestelde egalisatiereserve.

Raadsvoorstel - Herijking accessystematiek gesubsidieerde instellingen

- 2 -

(Publieks-)samenvatting

De gemeente indexeert jaarlijks de subsidiebudgetten. Dit gebeurt met een vertraging van twee jaar. Afwijkingen tussen ontvangen en door te geven accres worden verrekend met een egalisereserve. Het gaat om subsidiebudgetten in de gemeentebegroting, dus niet om structurele subsidie-verplichtingen. Hoe hoog een subsidie uiteindelijk wordt, is immers afhankelijk van de beoordeling van de subsidieaanvraag en toetsing aan de geldende regelgeving. Omdat de reserve eind 2011 negatief dreigde te worden, wordt de wijze van indexering zodanig aangepast dat dit gevaar voortaan niet meer bestaat. Tegelijkertijd blijft voor de gesubsidieerde instellingen optimale zekerheid gewaarborgd over de hoogte van de subsidiebudgetten.

Inleiding

De egalisereserve dreigde eind 2011 door allerlei oorzaken negatief te worden. Met een extra dotatie aan deze reserve heeft uw raad dat voorkomen. Daarbij hebben wij uw raad toegezegd de accessystematiek zodanig aan te passen dat herhaling wordt voorkomen. Met dit voorstel lossen wij die toezegging in.

Beoogd resultaat

Doel van de nieuwe accessystematiek is dat aan instellingen optimale zekerheid wordt verschaft omtrent de hoogte van de subsidiebudgetten zonder enig financieel risico voor de gemeente.

Kader

Dit voorstel is een modificatie van de bestaande accessystematiek die uw raad in 2007 heeft vastgesteld. De essentie van de methodiek is niet veranderd. Wel zijn waarborgen ingebouwd om te voorkomen dat de egalisereserve ooit nog negatief wordt.

Argumenten/afwegingen

In 2007 heeft uw raad de huidige accessystematiek vastgesteld. Die systematiek komt er op neer dat het subsidieaccres met een vertraging van twee jaar wordt verwerkt in de subsidiebudgetten. Het verschil tussen het ontvangen en het in de subsidiebudgetten "doorgegeven" concernaccres wordt verrekend met een speciaal daartoe ingestelde reserve. Bij de aanvulling van de egalisereserve op 21 december 2011 is uw raad toegezegd om vóór de gemeentebegroting 2013 terug te komen met een voorstel of we de huidige systematiek willen voortzetten of dat we het anders willen doen. In deze afweging betrekken we tevens de opmerkingen die uw raad in december 2011 heeft gemaakt.

Het oorspronkelijke doel van de huidige accessystematiek is:

"De instellingen vooraf optimale zekerheid verschaffen in combinatie met een minimaal risico voor de gemeente." Gelet op de ontwikkelingen in de voorbije jaren worden doel en uitgangspunt als volgt aangescherpt:

"De instellingen vooraf optimale zekerheid verschaffen zonder financieel risico voor de gemeente." De prestatie-indicator is het niveau van de reserve. Die mag niet opnieuw negatief worden.

Raadsvoorstel - Herijking accessystematiek gesubsidieerde instellingen

- 3 -

Door diverse ontwikkelingen zou zonder aanvullende bedragen de egaliseringsreserve accres gesubsidieerde instellingen in 2011 negatief worden. Dat willen wij in de toekomst voorkomen. De gemeente wil geen financieel risico meer lopen. Wij staan nog steeds achter het principe van de systematiek, maar een aanscherping daarvan is nodig. Wij stellen daarom de aanvullende voorwaarde voor dat de egaliseringsreserve niet meer opnieuw negatief mag worden (in bedragen uitgedrukt). Dat betekent dat we in meerjarig perspectief nooit meer uitgeven dan dat we beschikbaar hebben.

Daarmee hebben we ook voorzien in eventuele volume-effecten als gevolg van de 3 decentralisaties. Voor de ontwerpbegroting 2013 voorzien wij voorlopig nog geen probleem.

De uitwerking van de huidige systematiek komt erop neer dat het accrespercentage met een vertraging van twee jaar in de subsidiebudgetten wordt verwerkt. Als het subsidievolumen waarover het ontvangen accrespercentage wordt berekend lager is dan dat waarover twee jaar later het door te geven accrespercentage wordt berekend, wordt er minder accres in euro's aan de reserve gedoteerd dan er later aan wordt onttrokken. Het saldo van de reserve gaat dan omlaag. Die volumewijziging heeft zich in de afgelopen jaren voorgedaan. Dat is de voornaamste reden dat de reserve eind 2011 negatief dreigde te worden.

Er zijn twee mogelijkheden om dit probleem op te lossen:

1. Het in de subsidiebudgetten te verwerken (en dus aan instellingen door te geven) accres wordt gemaximeerd op de stand van de reserve; voor het overige blijft de systematiek gelijk aan de huidige. Dat betekent dat het door te geven accrespercentage naar beneden wordt bijgesteld als (en voor zover) de reserve anders negatief zou worden. Nadeel is dat zowel het door te geven accrespercentage als het door te geven accresbedrag kunnen afwijken van het twee jaar eerder ontvangen concernaccres. Op dit punt is dat een doorbreking van de huidige systematiek. Wel wordt hiermee voldaan aan de aangescherpte doelstelling van de accessystematiek.
2. Het in de subsidiebudgetten te verwerken (dus aan instellingen door te geven) accres is in euro's gelijk aan het twee jaar eerder ontvangen concernaccres. Omdat de huidige systematiek vanwege de vertraging nog een aantal jaren na-ijlt, moet er een oplossing worden gevonden als de reserve binnen die overgangstermijn negatief dreigt te worden. Zo'n oplossing is er door in het jaar dat dit dreigt te gebeuren, het door te geven accres eenmalig te maximeren op de stand van de reserve. Daarna is zo'n maximering niet meer nodig omdat de reserve na de overgangstermijn niet meer negatief kan worden. Overigens verwachten wij op grond van de laatste inzichten dat een dergelijke maximering - gezien de stand van de egaliseringsreserve - niet nodig zal zijn.

Wij kiezen voor variant 2 om de volgende redenen:

1. De huidige systematiek blijft in essentie beter gehandhaafd dan in variant 1 zodat minder gewinning aan een nieuwe systematiek nodig is;
2. Het ontvangen accres is gelijk aan het in de subsidiebudgetten te verwerken accres, althans in bedragen. Er is dus geen financieel risico meer voor de gemeente: er wordt immers nooit méér accres doorgegeven dan er wordt ontvangen.
3. Vanwege de vertraging van twee jaar staan de (eenmaal geïndexeerde) subsidiebudgetten vast. Instellingen kunnen van dit budget uitgaan en hoeven er geen rekening mee te houden dat het subsidiebudget neerwaarts wordt bijgesteld als de verleningsbeschikking eenmaal is afgegeven. Dit laatste is overigens ook in de huidige accessystematiek het geval.

Raadsvoorstel - Herijking accessystematiek gesubsidieerde instellingen

- 4 -

Specifieke aandachtspunten:

- Het is gebruikelijk om geen concernaccres toe te passen op budgetten die gevoed worden uit rijksuitkeringen omdat deze budgetten al door het Rijk worden geïndexeerd. Het toepassen van het concernaccres op deze budgetten zou dan dubbelop zijn. Daarom wordt het bedrag waarmee het Rijk zijn rijksbijdragen indexeert, gedoteerd aan de egalisatiereserve. Ditzelfde bedrag wordt twee jaar later - overeenkomstig de gemeentelijke accessystematiek - aangewend voor indexering van de daaraan gekoppelde subsidiebudgetten.
- Incidentele subsidiebudgetten worden niet geïndexeerd. Het betreft hier subsidiebudgetten die maar een of enkele jaren beschikbaar zijn. Deze budgetten worden in de gemeentebegroting in de volgende jaren immers weer teruggeraamd. Er worden dus ook alleen incidentele activiteiten uit gesubsidieerd. Indexering is dan niet nodig.
- Structurele middelen nieuw beleid worden in het eerste jaar dat uw raad ze beschikbaar stelt natuurlijk niet geïndexeerd, maar vanaf het tweede jaar is dat steeds wel het geval. Vanaf het tweede jaar normaal mee in de gemeentelijke accessystematiek.
- Door het bovenstaande en vanwege de werking van de gekozen systematiek wordt voorkomen dat in de subsidiebeschikkingen ten behoeve van de subsidievragende instellingen met verschillende accresmethodieken moet worden gerekend.
- Volume-uitbreidingen van het subsidiebudget lopen mee in de hier beschreven systematiek. Ze leveren dus geen extra financieel risico op voor de gemeente, althans niet in termen van deze accessystematiek.

Wij zijn uw raad nog het antwoord schuldig op de vraag over de zgn. 2%-regeling. Het betreft een vraag van de PvdA-fractie (mw. Van Lente) uit december 2011. Deze vraag was al eerder beantwoord, maar het is goed om er in deze besluitnota toch nog even op terug te komen. De vraag was: *Instellingen mogen ook 2% reserveren. Hebben gesubsidieerde instellingen hierbij ook problemen ondervonden?*

ANTWOORD - Deze 2%-regeling heeft slechts zijdelings betrekking op de accessystematiek; zij maakt deel uit van de zgn. "kostprijsystematiek". Dat is een betrekkelijk nieuw subsidie-instrument. Onderdeel daarvan is dat het instellingen is toegestaan om subsidieoverschotten toe te voegen aan hun weerstandsvermogen:

- mits de activiteiten waarvoor de subsidie was verstrekt volledig en overeenkomstig de verleningsbeschikking zijn uitgevoerd en
- voor zover dat weerstandsvermogen beneden peil is.

De instelling dient het subsidie-overschot onder te brengen in een speciaal daartoe in te stellen "Bestemmingsfonds subsidies gemeente Groningen". De gemeente beslist mee over de inzet van dat bestemmingsfonds. Er gelden grenzen: de totale omvang van het weerstandsvermogen mag niet groter zijn dan 15% van de som der gemeentelijke subsidies en het groeitempo kan niet groter zijn dan 2% per jaar. Deze kostprijsystematiek wordt vanaf 2012 toegepast. Omdat er over 2012 natuurlijk nog geen jaarverslagen zijn, hebben we nog geen concrete ervaringen met deze systematiek opgedaan.

Maatschappelijk draagvlak/participatie

Bestuurlijke en politieke overwegingen bepalen de hoogte van de subsidiebudgetten. De accessystematiek is vervolgens een intern technisch-financieel instrument dat we gebruiken om loon- en prijscompensatie in de subsidiebudgetten te verwerken. Kern van de gehanteerde systematiek is dat de budgetten zoveel mogelijk waardevast zijn en de instellingen maximale zekerheid geven. De subsidies die uit deze budgetten worden geput, bevatten daardoor automatisch ook loon- en prijscompensatie. In dit opzicht blijft de systematiek ongewijzigd. De wijziging bestaat slechts hierin dat nu een veiligheidsklep is ingebouwd waardoor het financiële risico voor de

Raadsvoorstel - Herijking accessystematiek gesubsidieerde instellingen

- 5 -

gemeente verdwijnt. Om die reden is het niet nodig om de gesubsidieerde instellingen te bevragen over hun opvattingen hierover. Wel zullen we in de komende weken de instellingen hierover informeren, in elk geval vóór de begrotingsbehandeling in de raad. Aansluitend zullen we de instellingen ook per brief op de hoogte stellen.

Financiële consequenties

Voor het begrotingsjaar 2013 is de huidige systematiek nog toegepast. Dat wil zeggen dat het accrespercentage van 2011 is verwerkt in de subsidiebudgetten 2013. Het verschil met de voor 2013 ontvangen concerncompensatie is verrekend met de egalisatiereserve, die daarna nog € 8 à 9 ton bedraagt. Na verwerking in de gemeentebegroting is het concernaccres 2011 verlaagd. Omdat de begroting inmiddels gereed was, wordt de verlaging onttrokken aan de egalisatiereserve.

Realisering en evaluatie

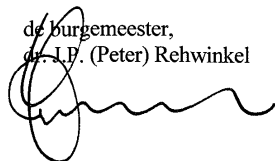
Het jaar 2013 wordt een overgangsjaar. Het onlangs nagecalculeerde accrespercentage over 2011 is inmiddels al verwerkt in de gemeentebegroting 2013.

Eventuele nacalculaties over 2012 worden verrekend met de egalisatiereserve. Naar de huidige inzichten worden daarin geen knelpunten verwacht. Het nagecalculeerde accres (in euro's) wordt verwerkt in de subsidiebudgetten 2014.

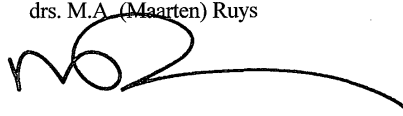
Dat betekent dat de bijgestelde systematiek wordt ingevoerd met ingang van het begrotingsjaar 2014 en dat 2013 een overgangsjaar is.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. I.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

rapport
raadsonderzoek
verzelfstandiging
openbaar onderwijs
Groningen

21 november 2012

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Onderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar onderwijs

L.R. (Rosita) van Gijlswijk (*voorzitter*)
E. (Erica) van Lente
W.B. (Benni) Leemhuis
A.C.L. (Arno) Rutte (*tot 13 september 2012*)
J. (Jan) Seton (*tot 31 oktober 2012 voorzitter*)

Secretaris

A.G.M. (Toon) Dashorst (*griffier / secretaris onderzoekscommissie*)
T. 050 - 367 76 68
E. toon.dashorst@ groningen.nl

Onderzoekers Necker van Naem

R.M. (Roel) Freeke
J. (Jasper) Loots
B.L. (Bregje) Mooren
E.J.M. (Evert) Wolters

Datum:

21-11-2012

Rapport onderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen / 21 november 2012

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Inhoudsopgave

1 onderzoeksverantwoording	3
1.1 / aanleiding	3
1.2 / doelstelling en vraagstelling	3
1.3 / onderzoeksverantwoording	4
1.4 / leeswijzer	5
2 analyse	8
3 conclusies	16
feitenreconstructie	20
1 proces voor verzelfstandiging	22
1.1 / wat voorafgaat	22
1.2 / eerste verkenning	23
1.3 / vormgeven besluit verzelfstandiging	27
1.4 / uitvoering geven aan besluit verzelfstandigen	42
2 na verzelfstandiging	62
2.1 / eerste helft 2010 ambtelijke overleggen	62
2.2 / tweede helft 2010: bestuurlijke overleggen	68
2.3 / eerste helft 2011	75
2.4 / oktober 2011 – februari 2012	77
bijlagen	82
Bijlage 1. motie en raadsbesluit instellen raadsonderzoek	84
Bijlage 2. deelvragen	86
Bijlage 3. geïnterviewde personen	87
Bijlage 4. lijst met afkortingen	90

1 onderzoeksverantwoording

1.1 / aanleiding

Na een uitgebreide verkenning besluit de gemeenteraad van Groningen in september 2008 het openbaar onderwijs in Groningen te verzelfstandigen. Op 16 december 2009 besluit de raad de bestuurlijke taken over te dragen, zodat vanaf 1 januari 2010 het bestuur van het openbaar onderwijs in Groningen in handen komt te liggen van de Openbaar Onderwijs Groep Groningen (O2G2). Een verzelfstandiging waarop door veel betrokkenen aanvankelijk met grote tevredenheid wordt teruggekeken. In de twee jaar die volgen ontstaat er een conflict tussen de gemeente en O2G2. Die onenigheid heeft met name betrekking op de financiële positie van O2G2 en de middelen die zij van de gemeente heeft meegekregen. In het voorjaar van 2011 besluit de gemeente de financiële bijdrage aan de verzelfstandigde stichting te herzien. Aanvankelijk blijft dit beperkt tot een herziening van de bruidsschat, maar na een raadsbesluit in september 2011 wordt ook de vermogenspositie van O2G2 erbij betrokken. Dat gebeurt door de commissie-Klaassen. Op 22 februari 2012 stemt de raad in met de conclusies van de commissie-Klaassen en besluit hij een aanvullend bedrag van € 11,5 miljoen aan O2G2 beschikbaar te stellen. Het rapport en de conclusies van de commissie-Klaassen vormen voor een aantal fracties ook aanleiding om een motie in te dienen om een raadsonderzoek in te stellen.¹ De motie wordt unaniem aangenomen. Op 26 april 2012 besluit de raad op advies van de voorbereidingscommissie een raadsonderzoek ex artikel 155a in te stellen.² In bijlage 1 zijn de tekst van de motie en het raadsbesluit opgenomen.

1.2 / doelstelling en vraagstelling

Met dit onderzoek wil de raad inzicht verkrijgen in de oorzaken die er in het proces van verzelfstandiging, zowel vóór als ná het moment van verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in Groningen, toe hebben geleid dat besluiten zijn genomen die achteraf als foutief beoordeeld zijn. In de tweede plaats wil de raad inzicht in de wijze waarop hij is geïnformeerd en aan hem verantwoording is afgelegd. Het gaat de raad van Groningen uitdrukkelijk om het bereiken van een leereffect: benoemen wat er fout is gegaan om ervoor te zorgen dat dergelijke processen in de toekomst beter (kunnen) verlopen.

Op 23 mei 2012 heeft de onderzoekscommissie de onderzoeksvragen en de onderzoeksaanpak vastgesteld. De onderzoeksvragen zijn uitgesplitst in één hoofdvraag en 15 deelvragen. De deelvragen zijn zowel beschrijvend als oordelend van aard. Paragraaf 1.4 en bijlage 2 bevatten een overzicht van de gehanteerde deelvragen opgenomen. De hoofdvraag luidt:

Wat zijn de oorzaken die er in het proces van verzelfstandiging, zowel vóór als ná het moment van verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in Groningen, toe geleid hebben dat besluiten zijn genomen die achteraf bezien als foutief worden beoordeeld en wat was de betrokkenheid van de raad in dit proces, in kaderstellende alsook controlerende zin?

¹ Motie 'raadsonderzoek verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 22 februari 2012, de motie is unaniem aangenomen.

² Raadsbesluit 'instellen raadsonderzoek verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 26 april 2012.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

1.3 / onderzoeksverantwoording

Samenstelling onderzoekscommissie

De onderzoekscommissie bestaat uit de raadsleden L.R. van Gijlswijk (voorzitter), E. van Lente en W.B. Leemhuis. Tot september 2012 maakte ook A.C.L. Rutte deel uit van de onderzoekscommissie. Nadat hij werd verkozen tot lid van de Tweede Kamer legde hij zijn raadslidmaatschap, en daarmee ook zijn deelname in de onderzoekscommissie, neer. J. Seton werd op 31 oktober 2012 benoemd tot wethouder in Groningen, legde om die reden zijn raadslidmaatschap en daarmee ook zijn deelname in de onderzoekscommissie neer. Secretaris van de onderzoekscommissie is raadsgriffier A.G.M. Dashorst. De onderzoekscommissie is ondersteund door onderzoeksbureau Necker van Naem.

Onderzoeksuitvoering

In de periode juni – september 2012 hebben de onderzoekers het onderzoeksmateriaal verzameld. Hiertoe hebben zij oriënterende gesprekken gevoerd en documenten geanalyseerd. In juni en juli 2012 zijn een groot aantal interviews gehouden door leden van de onderzoekscommissie, ondersteund door één van de onderzoekers. Een overzicht van de gesprekspartners is opgenomen in bijlage 3. Er is gesproken met betrokkenen vanuit de ambtelijke organisatie, (oud-)bestuurders en (oud-)raadsleden, betrokkenen vanuit het onderwijsveld en betrokkenen van O2G2. Naast het houden van interviews is een omvangrijk dossier bestudeerd (onder andere beleidsstukken, besluitvormingsstukken, correspondentie tussen gemeente en O2G2, (externe) onderzoeken en adviezen, juridische uitspraken, media-uitingen). De onderzoekscommissie dankt de ambtelijke organisatie voor het aanleveren van documenten en dankt alle personen met wie is gesproken, zowel binnen de gemeente Groningen als daarbuiten, voor hun medewerking.

Op basis van de bevindingen uit dossierstudie en interviews heeft de onderzoekscommissie op 18 juli 2012 besloten over te gaan tot het houden van openbare verhoren. De reden voor het inzetten van dit instrument is dat de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs zowel politiek als maatschappelijk impact heeft gehad. Daarom vond de onderzoekscommissie het van groot belang het proces van verzelfstandiging ook voor het publiek zichtbaar te maken en betrokkenen publiek verantwoording te laten afleggen. In totaal zijn 13 verhoren gehouden (een overzicht is opgenomen in bijlage 3). De openbare verhoren hebben plaatsgevonden op 19, 20 en 21 september 2012.

Op 17 oktober en 28 oktober 2012 heeft de onderzoekscommissie het nu voorliggende onderzoeksrapport besproken en vastgesteld. In week 44 zijn de ambtelijke organisatie en O2G2 in de gelegenheid gesteld om de rapportage te controleren op feitelijke juistheid. Op 18 november 2012 heeft de onderzoekscommissie het rapport inclusief conclusies definitief vastgesteld.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

1.4 / leeswijzer

Opbouw rapport en leeswijzer

Het rapport bestaat uit twee delen. Het eerste deel begint met de onderzoeksverantwoording. Hierin gaat de onderzoekscommissie in op de achtergrond en vraagstelling van het onderzoek en geeft zij een toelichting op de gehanteerde onderzoeks aanpak. In het tweede hoofdstuk geeft zij een analyse van het proces van verzelfstandiging en de feiten die zij in dit onderzoek heeft aangetroffen. In het laatste hoofdstuk van het eerste deel trekt de onderzoekscommissie haar conclusies.

In het tweede deel treft u een chronologische weergave van de gebeurtenissen. De onderzoekscommissie heeft deze onderscheiden naar twee perioden:

- / Voor verzelfstandiging (2004 – 31 december 2009)
- / Na verzelfstandiging (1 januari 2010 – februari 2012)

Zoals gezegd is de commissie op basis van deze feitenreconstructie gekomen tot een analyse van het gebeure (hoofdstuk 2 van deel I) en heeft zij op basis daarvan vervolgens een aantal conclusies getrokken (hoofdstuk 3 van deel I).

Beantwoording onderzoeksvragen

De 15 deelvragen zijn zowel beschrijvend als oordelend van aard. De antwoorden op deze deelvragen volgen uit de feitenreconstructie, de analyse en de conclusies.

In hoofdstuk 1 van de feitenreconstructie worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- / Welke uitgangspunten, inclusief de geldende wet- en regelgeving, zijn er bij de besluitvorming over de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs gehanteerd en welke kaders (ten aanzien van inhoud en proces) zijn er, door wie, vastgesteld?
- / Welke informatie en adviezen heeft de gemeente Groningen ingewonnen ten aanzien van ervaringen bij en door andere gemeenten met het proces van verzelfstandigingen in het openbaar onderwijs?
- / Hoe was de communicatie tussen de betrokkenen georganiseerd binnen de gemeente (binnen de ambtelijke organisatie, alsook tussen organisatie, college en raad)?
- / Hoe was de communicatie vanuit de (verschillende actoren binnen de) gemeente met betrokkenen bij OG2G georganiseerd?

In hoofdstuk 2 van de feitenreconstructie worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- / Hoe was de communicatie binnen de gemeente (binnen de ambtelijke organisatie, tussen organisatie, college en raad) en met betrokkenen binnen OG2G georganiseerd?
- / Welke signalen waren er over de gerezen problemen en bij wie waren die signalen bekend?

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

De volgende onderzoeksvragen worden ten slotte in het totaal van feitenreconstructie, analyse en conclusies beantwoord:

- / Op welke wijze is de communicatie binnen de organisatie en tussen de ambtelijke organisatie, college, raad en betrokkenen bij OG2G in de praktijk verlopen?
- / Heeft het college adequaat gehandeld en in lijn met de geformuleerde uitgangspunten, gestelde kaders, ervaringen van andere gemeenten en adviezen (intern en ook extern ingewonnen) aangaande de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs?
- / Is ambtelijk en bestuurlijk bij het formuleren van uitgangspunten en het maken van keuzes gebruik gemaakt van de juiste scenario's en bijbehorende (ook financiële) consequenties en risico's?
- / Is de raad voldoende in staat gesteld om ten aanzien van te nemen besluiten te controleren of voldaan werd aan eerdere vastgestelde uitgangspunten, kaders, ervaringen van andere gemeenten en adviezen?
- / Is naar aanleiding van die signalen adequaat gehandeld?
- / Was de communicatie naar aanleiding van de gerezen problemen binnen de gemeente (binnen de ambtelijke organisatie, tussen organisatie, college en raad) en met betrokkenen binnen O2G2 voldoende en ook in voldoende mate constructief?
- / Heeft het college ervoor gezorgd tijdig over de juist informatie te beschikken om te (kunnen) komen tot oplossingen en is het optreden van het college in deze periode adequaat?
- / Is de raad volledig, tijdig en adequaat geïnformeerd over de gerezen problemen bij O2G2? Welke stappen heeft de raad gezet om adequaat invulling te kunnen geven aan zijn sturende en controlerende verantwoordelijkheden?

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

2 analyse

In dit hoofdstuk analyseert de onderzoekscommissie het proces van verzelfstandiging op basis van de documenten, gesprekken, interviews, verhoren en de daarop gebaseerde feitenreconstructie.

Na langdurige politieke voorbereiding te weinig tijd voor daadwerkelijke verzelfstandigingsoperatie

In Groningen is de verbintenis tussen het gemeentebestuur en het openbaar onderwijs van oudsher hecht. Vanuit het onderwijsveld bestond al langer de wens tot verzelfstandiging. In 1998 is een discussie gevoerd over mogelijke verzelfstandiging. Toen konden stadsbestuur en openbaar onderwijs geen overeenstemming bereiken over de wijze waarop een zelfstandig openbaar onderwijs zou moeten worden aangestuurd.

Rond 2004/2005 komt de vraag om te verzelfstandigen opnieuw op de agenda. Vanuit het onderwijsveld is de wens tot verzelfstandigen er nog altijd en nu ziet ook de wethouder een reële mogelijkheid de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs te realiseren. Veel steden hebben het openbaar onderwijs inmiddels verzelfstandigd, het einde van de bruidsschatregeling³ komt in zicht en ook zijn er signalen dat de constructie met de werkmaatschappij openbaar onderwijs (WMOO) niet optimaal functioneert. Dit leidt er toe dat het college van burgemeesters en wethouders (B&W) en gemeenteraad de bereidheid tot verzelfstandiging van het openbaar onderwijs verkennen. Voor deze verkenning wordt veel tijd genomen: van 2004 tot september 2008. In de verkenning gaat de aandacht met name uit naar de bestuursvorm waarmee het openbaar onderwijs verzelfstandigd kan worden en de mate van bestuurlijke betrokkenheid vanuit de gemeente bij die bestuursvorm. De focus ligt daarbij op het voor gemeenteraad en college van B&W aanvaardbaar maken van verzelfstandiging van het openbaar onderwijs.

Uiteindelijk komt het in september 2008 tot een principebesluit van de gemeenteraad. Met het vaststellen van de nota 'Op eigen benen' besluit de gemeenteraad het openbaar onderwijs per 1 januari 2010 te verzelfstandigen. Hierdoor blijft voor de daadwerkelijke verzelfstandigings- en ontvlechtingsoperatie ('fase 2') ruim een jaar over. Dit omdat 1 januari 2010 de afgesproken einddatum is en het in politiek opzicht van belang is die planning te halen: omdat het zo was afgesproken, omdat de verzelfstandiging op die manier nog voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2010 én dus binnen de lopende collegeperiode kan worden afgerond en ook omdat de bruidsschatregeling op 1 januari 2010 zou aflopen.

³ Omdat bij wet geregeld is dat er sprake moet zijn van materiële gelijkstelling tussen openbaar en bijzonder onderwijs, kan de gemeentelijke bijdrage voor de kosten van administratie, bestuur en beheer na de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs niet langer gecontinueerd worden. Om de overgang naar een verzelfstandigde organisatie mogelijk te maken, biedt de wet de mogelijkheid om eenmalig een som geld mee te geven die enkel aan het openbaar onderwijs mag worden betaald ten behoeve van de ABB-kosten. Dit betreft de zogenaamde bruidsschatregeling. Dit is geregeld in de wet op het Primair Onderwijs, artikel 140a en de wet op het Voorgezet Onderwijs, artikel 96g1.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

In de tijd die resteert om de verzelfstandigings- en ontvechttingsoperatie uit te voeren, moet veel gebeuren, zowel aangaande het vormgeven van de nieuwe organisatie als met betrekking tot de ontvechting van de gemeentelijke organisatie. De tijd die resteert is onvoldoende voor de zorgvuldige uitvoering van het te doorlopen proces. Dat blijkt onder andere uit het volgende:

- / Voorgenomen plannings worden opgeschoven en aangepast (zo worden de statuten niet in november 2008 vastgesteld, maar in maart 2009; wordt de Raad van Toezicht (RvT) niet in april 2009, maar in december 2009 benoemd; en worden de leden van het College van Bestuur (CvB) niet benoemd door de RvT, maar door de gemeenteraad);
- / Als gevolg van opgeschoven plannings worden RvT en CvB niet betrokken bij de inrichting van het functieboek, het plaatsingsplan van personeel noch bij het opstellen van de begroting voor 2010;
- / Ook bij de formele overdracht van de gemeente naar de nieuwe stichting worden de leden van het CvB en de leden van de RvT uiteindelijk niet betrokken. De formele overdracht en ondertekening van de notariële akte vindt plaats op 17 december 2009. Namens de gemeente wordt de overdrachtsakte ondertekend door de verantwoordelijk wethouder; namens de nieuwe stichting door de twee tijdelijke bestuurders, de algemeen directeur van de dienst Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn (OCSW) en de directeur ad interim van de WMOO. De nieuwe bestuurders worden hiermee dus niet in de gelegenheid gesteld te tekenen voor ontvangst. De onderzoekscommissie stelt overigens vast dat de gemeenteraad in de veronderstelling was dat de overdracht zou plaatsvinden aan de nieuwe bestuurders en dat het college van B&W de gemeenteraad in ieder geval niet expliciet heeft geïnformeerd over het feit dat namens de nieuwe stichting de overdrachtsakte ondertekend zou worden door twee gemeenteambtenaren;
- / Afspraken die deel uitmaakten van de overdrachtsakte, zoals de service level agreement (afpraak dat de gemeente vanaf 2010 vijf jaar taken verleent in het kader van het onderhoud van de onderwijshuisvesting) of de huisvesting van de nieuwe stichting in het pand van de dienst OCSW tot het moment dat een nieuwe huurder gevonden is, zijn in 2010 niet bekrachtigd door vertegenwoordigers van de nieuwe organisatie, O2G2.

Ondanks dat betrokkenen zich bewust waren van een krappe planning en de aankondiging, in augustus 2008, van het Rijk dat de looptijd van de bruidsschatregeling verlengd wordt, wordt de voorgenomen verzelfstandigingsdatum door de gemeenteraad, noch door het college van B&W ter discussie gesteld. Daarbij merkt de onderzoekscommissie op dat de ambtelijke organisatie de krappe planning accepteert omdat die politiek is afgedwongen. Voor zover de onderzoekscommissie heeft kunnen vaststellen is vanuit college en organisatie niet gewezen op de mogelijk negatieve gevolgen die de tijdsdruk zal hebben voor het verzelfstandigingsproces. Door gemeenteraadsliden worden, nadat de gemeenteraad in januari 2009 wordt geïnformeerd over het opschuiven van de planning, wel kritische vragen gesteld, maar ook voor de gemeenteraad vormt het geen aanleiding de verzelfstandigingsdatum op te schuiven.

College van B&W en gemeentelijk perspectief domineren verzelfstandigingsproces

De politieke verkenning in de jaren 2004 – 2008 wordt gedomineerd door het college van B&W. Nadat de gemeenteraad met het vaststellen van de discussienota in februari 2006 het formele startsein heeft gegeven voor het inventariseren van verzelfstandigingsmogelijkheden, wordt door het college een aantal externe adviezen ingewonnen. Het volgende moment waarop de gemeenteraad betrokken wordt, is februari 2008, op het moment dat het college van B&W met

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

een eerste voorstel voor een bestuursvorm komt. Tussentijds is informatie ter kennisgeving naar de gemeenteraad gezonden en heeft afstemming plaatsgevonden binnen de coalitiepartijen, maar heeft de gemeenteraad geen formele rol gehad. De ambtelijke organisatie is nog later bij de verkenning betrokken. Zowel de dienst OCSW als de WMOO worden niet eerder dan in januari 2008 bij de verkenning betrokken. Hetzelfde geldt voor het onderwijsveld. Want hoewel er in het begin van de verkenning wel gesprekken met vertegenwoordigers van het onderwijsveld worden gevoerd, wordt het veld pas echt betrokken nadat het college van B&W in februari 2008 een bestuursvorm voorstelt.

De dominantie van het college in deze verkenning komt ook tot uitdrukking in de voorgestelde bestuursvorm. Ondanks verschillende externe adviezen om te kiezen voor een bestuursvorm met een professioneel bestuur, bestaande uit een RvT en een CvB, stelt het college van B&W in februari 2008 aanvankelijk een bestuur voor met bestuursleden die deze taak in nevenfunctie moeten gaan uitvoeren, een zogeheten "vrijwilligersbestuur". De afweging om te komen tot het voorstel voor deze bestuursvorm is binnen het college van B&W gemaakt. Het onderwijsveld kan zich niet vinden in de voorgestelde bestuursvorm en uit forse weerstand. Die weerstand vormt voor zowel college van B&W als gemeenteraad vervolgens aanleiding deze bestuursvorm los te laten. Deze handelswijze is illustratief voor het feit dat de gemeente in het verzelfstandigingsproces primair vanuit het eigen perspectief heeft geredeneerd.

Die handelswijze blijkt ook uit het feit dat het college van B&W in de praktijk 'budgettair neutraal' als het leidende uitgangspunt hanteert. Dit ondanks het feit dat budgettair neutraal door de gemeenteraad nooit formeel als uitgangspunt is vastgesteld. De onderzoekscommissie constateert bovendien dat de betekenis van budgettair neutraal voor verschillende uitleg vatbaar is gebleken. In de conceptversie van Op eigen benen (juni 2008) wordt als definitie gegeven dat "de kosten van de verzelfstandiging van het Openbaar Onderwijs (projectkosten en bruidsschat) de gemeente geen extra geld mogen kosten". Dit betekent dat deze kosten verrekend moeten worden met de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage van € 1,3 miljoen euro aan het openbaar onderwijs die als gevolg van verzelfstandiging afgebouwd moet worden. Voor de gemeenteraad betekent budgettair neutraal echter vooral dat de vrijval die ontstaat nadat de jaarlijkse bijdrage aan het openbaar onderwijs niet meer hoeft te worden betaald, wél ten goede moet komen aan (de huisvesting van) het openbaar onderwijs, zo getuige ook de motie 'geen financieel gewin', die de gemeenteraad in september 2008 aanneemt.

De onderzoekscommissie constateert overigens ook dat het college van B&W de gemeenteraad niet altijd volledig heeft ingelicht over de consequenties van budgettair neutraal voor het toekomstig verzelfstandigd openbaar onderwijs. Dit speelt met name in 2008, als er verschillende conceptversies van het verzelfstandigingsbesluit Op eigen benen worden opgesteld. Het is met name de financiële paragraaf van de conceptversie van Op eigen benen (zoals die in juni 2008 in de commissie O&W wordt besproken) die voor het onderwijsveld aanleiding vormt om in te spreken. In de definitieve versie van Op eigen benen (zoals vastgesteld in september 2008) is de financiële paragraaf zodanig ingeperkt dat financiële details niet meer volledig inzichtelijk zijn.

Dat de verzelfstandiging budgettair neutraal moest verlopen, heeft er in geresulteerd dat in de ontvlechtingsoperatie de focus vooral heeft gelegen op de drie aandachtspunten personeel, huisvesting, financiën. Hiermee is het uitgangspunt van een gezonde financiële startpositie voor

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

het verzelfstandigd openbaar onderwijs ondergeschikt gemaakt aan de financiële consequenties van de verzelfstandiging voor de gemeentelijke organisatie. Het heeft er ook toe geleid dat financiële consequenties van de verzelfstandiging volledig gedragen moeten worden uit het onderwijsbudget. Dat blijkt bijvoorbeeld in oktober 2009 als de directeur van de dienst OCSW, mede op verzoek van de ondernemingsraad (OR), met betrekking tot de overdracht van personeel aan het college voorstelt een frictiebudget te reserveren. Het college van B&W besluit echter het uitgangspunt van budgettaire neutraliteit als uitgangspunt te handhaven en dat, mochten zich eventuele financiële risico's voordoen, het onderwijsbudget daarvoor als eerste dekkingsbron geldt.

De onderzoekscommissie stelt verder vast dat de mogelijkheid voor het budgettair neutraal laten verlopen van de verzelfstandiging mede gebaseerd is op de gedachte dat het onderwijsbudget zoals de WMOO dat tot dat moment tot haar beschikking had, voldoende was, dus dat dit ook in de toekomst voldoende zou moeten zijn.

College van B&W organiseert geen tegenkracht

Het college van B&W organiseert geen tegenspraak tussen 'oud' en 'nieuw'. Dat geldt zowel voor de periode vóór als ná de verzelfstandiging. Voorafgaand aan de verzelfstandiging neemt de gemeente geen maatregelen om het perspectief van 'nieuw' op dat moment van invloed te laten zijn op het proces. Ook neemt de gemeente geen maatregelen om ná 2010 alsnog met de verzelfstandigde stichting het gesprek aan te gaan over wat ze heeft overgedragen. Het onderstaande illustreert dit gebrek aan georganiseerde tegenkracht:

- / Pas vlak voor de verzelfstandiging is er een stichting i.o. Hierin vervullen ambtenaren de rol van tijdelijk bestuurders om administratieve zaken te regelen voor de 'lege' stichting. Tegelijk tekenen deze ambtenaren op 17 december 2009 ook voor de ontvangst van wat aan O2G2 wordt overgedragen;
- / De beoogde bestuurders (CvB en RvT) van O2G2 worden pas vlak voor het moment van overdracht (1 januari 2012) benoemd voor hun bestuursperiode die begint na de overdracht. In hun rol als beoogd bestuurder worden zij formeel noch informeel betrokken bij het vormgeven van de verzelfstandiging;
- / Voorafgaand aan de overdracht wordt geen onafhankelijk boekenonderzoek ('due diligence') verricht;
- / De gemeente berekent de bruidsschat zelfstandig en slechts op basis van een inverdientaakstelling zoals deze is geformuleerd in 2007/2008. Deze berekening vindt niet plaats op basis van een extern onderzoek wat 'goed bestuur van openbaar onderwijs nodig heeft' en wat de nieuwe organisatie aan inverdientaakstelling kan dragen;
- / Het onderwijsveld wordt in de ontvlechtingsoperatie slechts betrokken bij de governance van de nieuwe stichting (in de projectgroep Kwartier maken), en niet bij de ontvlechting en de andere aandachtspunten die wel degelijk consequenties hebben voor de nieuwe stichting (huisvesting, personeel, financiën);
- / Een gesprek met 'nieuw' voorafgaand aan de verzelfstandiging lukt niet, omdat er nog geen 'nieuw' is. Maar de gemeente anticipeert ook niet op afstemming met 'nieuw' na verzelfstandiging. Voorafgaand aan 1 januari 2010 wordt geen tweezijdig gesprek gepland (om te spreken over financiële consequenties, te onderhandelen). Integendeel, veel betrokkenen geven aan gedacht te hebben op 1 januari 2010 'klaar' te zijn en niet

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

verwacht te hebben dat daarna nog een gesprek over financiën zou moeten plaatsvinden met O2G2.

De commissie stelt vast dat hiermee geen gevolg is gegeven aan één van de aanbevelingen uit de benchmark van BMC waartoe het college van B&W in 2005 opdracht had gegeven en die luidde 'tijdig te zorgen voor overeenstemming tussen de gemeente en het openbaar onderwijs over de aard en omvang van de over te dragen materiële reserves en de wijze van toepassing van de bruidsschatregeling'.

De onderzoekscommissie constateert dat niet alleen in formele zin de belangen van 'oud' en de belangen van 'nieuw' niet zijn afgewogen, maar ook dat tegenstellingen en signalen hierover onvoldoende zichtbaar zijn geworden. Het gaat dan zowel om tegenstellingen tussen de perspectieven van 'oud' en 'nieuw' als om signalen en kanttekeningen die door het onderwijsveld, externe experts en gemeenteraadsleden wel worden gegeven en gemaakt, maar waar door gemeenteraad, college van B&W en ambtelijke organisatie niet op wordt doorgevraagd. Dat blijkt onder andere uit het volgende:

- / Tijdens de verkenning (eind 2004-september 2008) pakt het college van B&W (en de coalitie) de wens vanuit het onderwijsveld om te verzelfstandigen op, maar zet het anderzijds alsnog in op de 'Groningse variant' waarin belangrijke elementen zitten die voor het onderwijsveld reeds in 1998 en ook in 2008 niet acceptabel zijn (zoals een bestuur in nevenfunctie, met grote ouderbetrokkenheid). Pas nadat het onderwijsveld in februari 2008 opnieuw laat merken de voorgestelde bestuursvorm niet te zullen accepteren, stapt de gemeente hier vanaf;
- / Door het onderwijsveld en door externe experts worden in het voorjaar van 2008 kritische kanttekeningen geplaatst bij de hoogte van de bruidsschat. Het leidt bij college van B&W, gemeenteraad en ambtelijke organisatie echter niet tot de afweging om nog eens kritisch naar de hoogte van de bruidsschat te kijken, ook niet nadat door gemeenteraadsleden eind 2009 kritische vragen worden gesteld over de reservepositie van de nieuwe stichting. Het argument dat gegeven wordt om niet nogmaals naar de hoogte van de bruidsschat te kijken, is dat dit de kaders zijn zoals reeds vastgesteld. Hierbij merkt de onderzoekscommissie op dat het kader voor de hoogte van de bruidsschat enkel door het college van B&W is vastgesteld, en niet door de gemeenteraad. In de definitieve versie van Op eigen benen (het document op basis waarvan de gemeenteraad in september 2008 besluit over te gaan tot verzelfstandiging van het openbaar onderwijs) wordt de hoogte van de bruidsschat niet benoemd;
- / Tijdens de bespreking in de raadscommissie van de discussienota op 8 februari 2006 geven de verschillende gemeenteraadsfracties hun oordeel. Daarin passeren verschillende onderwerpen de revue die door de gemeenteraad belangrijk worden gevonden voor een verzelfstandigingsproces (belang professioneel bestuur, onderbouwing verschillende mogelijkheden, deadline bruidsschatregeling, veronderstelde haast, betrekken ervaring Leeuwarden en Assen). Toch gaat de discussienota als conformstuk richting gemeenteraad;
- / De OR van de dienst OCSW wijst reeds in de zomer 2008 op zorgpunten ten aanzien van ombouw van gesubsidieerde banen. In de verzelfstandigingsoperatie wordt hier verder geen gehoor aan gegeven;

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

- / Gedurende een groot deel van het traject (februari 2006-voorjaar 2011) stellen gemeenteraadsleden vragen die achteraf – in het licht van de ontstane knelpunten tussen gemeente en O2G2 – de juiste bleken. De onderzoekscommissie constateert echter tevens dat de vragen, ondanks de waarschuwendende signalen die erachter schuil gingen, niet zijn opgepakt door het college van B&W. Hiermee lijkt het zo te zijn dat de gemeenteraad vragen enkel door middel van het afdwingen van een toezegging of het indienen van een motie kan doorzetten richting college van B&W;
- / De onderzoekscommissie constateert overigens ook dat in een aantal gevallen een stuk, ondanks dat er tijdens de bespreking in de commissievergadering de nodige vragen en kanttekeningen over zijn gesteld, als conformstuk is geagendeerd in de gemeenteraad. Daarmee laat de gemeenteraad een deel van de mogelijkheden onbenut om invulling te geven aan zijn kaderstellende en controlerende taak.

College van B&W blijft na verzelfstandiging overtuigd van juistheid proces en berekeningen

Ook na 1 januari 2010 blijft de gemeente het belang van het openbaar onderwijs dienen overeenkomstig de wijze waarop ze dat daarvoor ook deed: namelijk louter redenerend vanuit de eigen kaders en uitgangspunten. Bij de eerste signalen en vragen van O2G2 redeneert de gemeente vanuit de vraag of de gemeente in formele zin juist en binnen de eigen bevoegdheden heeft gehandeld. Dit blijkt in eerste instantie uit de wijze waarop de gemeente reageert als O2G2 in maart / april 2010 het gesprek zoekt over de jaarrekening 2009. Dit gesprek komt er niet, omdat de jaarrekening 2009 nog de verantwoordelijkheid is van de gemeente. De gemeente is daarbij van mening is dat andere visies niet besproken hoeven te worden, omdat de verzelfstandiging zorgvuldig is voorbereid en doorlopen.

Hoewel ook O2G2 lange tijd niet in staat is het gesprek te laten gaan over de financieel gezonde uitgangssituatie op middellange termijn (maar de geconstateerde knelpunten ophangt aan de jaarrekening 2009), constateert de onderzoekscommissie dat de gemeente de kanttekeningen en knelpunten die O2G2 signaleert niet serieus neemt. De motivatie hiervoor is dat de gemeente het idee heeft dat O2G2 'powerplay' speelt en bezig is het onderste uit de kan te halen. De gemeente verifieert dit beeld echter niet bij O2G2.

Het gesprek over de jaarrekening en de openingsbalans, maar ook het toetsen van de claim van O2G2 van november 2010, wordt door het college van B&W beschouwd als een exercitie die in eerste instantie moet worden gevoerd tussen de accountant van O2G2 en de accountant van de gemeente. Deze exercitie beperkt zich tot het toetsen van de claim aan de bij de verzelfstandiging meegegeven aandachtspunten (personeel, huisvesting, financiën). Die aandachtspunten richten zich zoals gezegd niet zozeer op een einddoel voor het openbaar onderwijs, maar op de ontvlechting vanuit gemeentelijk perspectief. Deze toets resulteert in het afwijzen van vrijwel elke claim. Een financieel gezonde uitgangssituatie voor de middellange termijn – óók een uitgangspunt dat door de gemeenteraad is meegegeven – is in deze periode nauwelijks in beeld.

Als in 2011 de jaarrekening 2010 van O2G2 laat zien dat O2G2 het eigen vermogen heeft afgewaardeerd van € 13 miljoen naar een tekort van € 21.000, erkent de gemeente dat de financiële positie van O2G2 daadwerkelijk zorgwekkend is. In eerste instantie richt het college van B&W zich dan op een herziening van de bruidsschat. Pas nadat de gemeenteraad, hiertoe

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

geïnstigeerd door het audit committee, in september 2011 afdwingt dat ook de vermogenspositie betrokken moet worden, wordt de commissie-Klassen ingesteld en wordt ook de vermogenspositie van O2G2 in kaart gebracht.

Gemeenteraad na 2010 onvoldoende betrokken

De gemeenteraad is in de gebeurtenissen vanaf januari 2010 door het college van B&W onvoldoende betrokken. Zo biedt de jaarrekening 2009 van de WMOO aanleiding om de gemeenteraad te informeren over het naar beneden bijgestelde resultaat: bij de tweede tussenrapportage (TURAP II) 2009 is nog een positief resultaat van € 200.000 gerapporteerd, in april 2010 constateert de accountant een negatief resultaat van € 625.000 en bij vaststelling van de definitieve jaarrekening van de WMOO, in juni 2010, bedraagt het resultaat over 2009 een verlies van € 1.1017.000. De gemeenteraad wordt hier echter niet over geïnformeerd. Anders dan eerdere jaarrekeningen en schoolbestuurlijke jaarverslagen, die separaat aan de gemeenteraad worden gezonden, wordt er over 2009 geen schoolbestuurlijk jaarverslag opgesteld. Ook de jaarrekening WMOO 2009 gaat niet separaat naar de gemeenteraad. Ook wordt de gemeenteraad op dat moment niet geïnformeerd over een verschil van mening tussen gemeente en O2G2 over de jaarrekening en de (ambtelijke) gesprekken die daarover op dat moment gaande zijn.

De gemeenteraad hoort voor het eerst over de ontstane situatie op 3 november 2010. De wethouder informeert dan (vertrouwelijk) de commissie O&W dat zij "signalen heeft ontvangen dat O2G2 zich niet kan vinden in de omvang en de inzetbaarheid van de bruidsschat". Het college wekt bij de gemeenteraad de suggestie verrast te zijn. O2G2 heeft echter vanaf maart 2010 kanttekeningen geplaatst bij de financiële situatie, zowel mondeling alsook schriftelijk. Het college van B&W is, zo geeft de wethouder later, in de commissievergadering van juli 2011, ook aan, al in het voorjaar van 2010 op de hoogte van de feit dat O2G2 wees op mogelijke financiële knelpunten. Op 29 november 2010 volgt vervolgens de formele claim van O2G2. Op 1 december informeert de wethouder vertrouwelijk de commissie O&W. Leden van de raadscommissie vragen zich onder meer af of "het eigenlijke probleem niet de reservepositie van O2G2 is op het moment van overdracht". De claim wordt door het college van B&W vervolgens grotendeels afgewezen. Dit gebeurt op 16 december, de gemeenteraad wordt hierover vertrouwelijk geïnformeerd op 17 december. De onderzoekscommissie constateert dat de gemeenteraad in deze slechts is geïnformeerd, niet geconsulteerd.

Na een serie informele gesprekken tussen college van B&W en O2G2 en een eigen herberekening van de bruidsschat, wordt de gemeenteraad in april 2011 betrokken bij een extern onderzoek naar de herziening van de bruidsschat. Hoewel wordt afgesproken dat het audit committee betrokken zou worden bij de exacte onderzoeksopdracht, wordt het uiteindelijk niet betrokken bij de opdrachtformulering, maar verrast de wethouder het audit committee in augustus 2011 met de uitkomsten van het onderzoek. Bij de bespreking van de uitkomsten van het onderzoek in de gemeenteraad, in september 2011, neemt de gemeenteraad het advies van het audit committee over om niet alleen de hoogte van de bruidsschat te herzien, maar hierin ook de vermogenspositie te betrekken. In dit advies constateert het audit committee dat "er spanning bestaat tussen de eis dat de verzelfstandiging budgettair neutraal moest verlopen en het doel dat de nieuwe stichting bestuurlijk en financieel 'op eigen benen' zou moeten staan". De onderzoekscommissie constateert dat dit het eerste moment is waarop benoemd wordt dat die twee uitgangspunten,

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

budgettair neutraal en 'een financieel gezonde uitgangssituatie, ook op de middellange termijn' mogelijk strijdig zijn met elkaar.

3 conclusies

Vooraf

De onderzoekscommissie merkt op dat in de periode 2006-2010 en zeker in het laatste jaar voorafgaand aan de verzelfstandiging door zowel door ambtenaren en leden van het college van B&W als door betrokkenen vanuit het onderwijsveld veel werk is verzet om O2G2 tijdig van start te laten gaan. Dit was een prestatie die in december 2009 in de gemeenteraad met applaus is ontvangen. De onderzoekscommissie vindt het van belang dit vast te stellen omdat zij eraan hecht recht te doen aan de inzet die velen hebben geleverd.

De onderzoekscommissie had als opdracht de oorzaken te achterhalen van de besluiten die genomen zijn en die achteraf gezien als foutief worden beoordeeld. Daarbij heeft de onderzoekscommissie ook naar de rol van de gemeenteraad gekeken. Doel van het onderzoek is het bereiken van een leereffect: benoemen wat er fout is gegaan om ervoor te zorgen dat dergelijke processen in de toekomst (beter) kunnen verlopen.

De onderzoekscommissie had niet als opdracht (her)berekeningen van de bruidsschat en het eigen vermogen in onderzoek te nemen. Hierover heeft de commissie-Klaassen reeds gerapporteerd.

Ook de gemeentelijke archieffunctie en de overdracht van personeel van de gemeente naar O2G2 en de afwikkeling daarvan behoren niet tot de onderzoeksopdracht van de onderzoekscommissie. Toch acht de onderzoekscommissie het van belang hierover twee opmerkingen te maken:

- / In de eerste plaats de gemeentelijke archieffunctie. De onderzoekscommissie constateert dat deze niet op orde is. Zo kon een groot aantal documenten pas in tweede instantie, nadat de commissie een concrete datum had waarop bijvoorbeeld een collegebesluit genomen zou moeten zijn, aangeleverd worden. Ook constateert de commissie dat niet alles in het archief is terug te vinden. Zo bleken opdrachtverstrekkingen of functieomschrijvingen van extern ingehuurde adviseurs niet terug te vinden. Ook het overdrachtsdossier van wethouder Van Schie naar wethouder Pastoor bleek niet gearhiveerd en onvindbaar;
- / Een tweede punt van aandacht is de overdracht van personeel van de gemeente naar O2G2 en de afwikkeling daarvan. De onderzoekscommissie constateert dat er verschillende lezingen bestaan van de wijze waarop de gemeente personele knelpunten heeft geïnventariseerd en van de wijze van afwikkeling hiervan. Hoewel het de onderzoekscommissie bevreemdt dat de lezingen hierover zo uiteenlopen, ontbrak het de onderzoekscommissie gezien de opdracht die zij van de gemeenteraad kreeg aan de tijd en ruimte om hier onderzoek naar te verrichten. De onderzoekscommissie adviseert de gemeenteraad daar desgewenst vragen over te stellen of onderzoek naar te verrichten.

De onderzoekscommissie heeft zich in haar onderzoek gericht op het verzelfstandigingsproces, dus op de besluitvorming, ofwel de wijze waarop door betrokkenen is gehandeld, besloten en hoe daarover is gecommuniceerd. De conclusies die de onderzoekscommissie hierover trekt dienen alle betrokkenen zich aan te trekken.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

College van B&W liet gemeentelijk perspectief dominant worden

De onderzoekscommissie concludeert dat het college van B&W in het proces van verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in Groningen een dominante rol heeft gespeeld en daarbij:

- / Onvoldoende (politiek-bestuurlijk) sensitief is geweest voor signalen en kritische kanttekeningen. Voorbeelden hiervan zijn opmerkingen vanuit het onderwijsveld en door experts – al voorafgaand aan de verzelfstandiging – bij de hoogte van de bruidsschat en de vermogenspositie. Het college heeft deze signalen niet of in onvoldoende mate ter harte genomen;
- / Zijn verantwoordelijkheid niet heeft genomen om inspraak, betrokkenheid en formele ‘tegenmacht’ te organiseren die nodig was om in dit proces de belangen van het te verzelfstandigen openbaar onderwijs te waarborgen. De bestuurders van de nieuwe stichting werden te laat in het verzelfstandigingsproces benoemd om nog als tegenmacht te kunnen fungeren. Bovendien heeft de gemeente op geen enkel moment in het proces voorzien in een gesprek met vertegenwoordigers van de nieuwe organisatie over wat zij overgedragen zouden krijgen;
- / De gemeenteraad onvoldoende serieus heeft genomen als kritische partner die medeverantwoordelijk was voor het verzelfstandigingsproces. Signalen en kritische kanttekeningen die door de gemeenteraad wel degelijk zijn gemaakt, zijn onvoldoende serieus en ook onvoldoende ter harte genomen. Dat het college naliet de voor een zorgvuldig proces noodzakelijke ‘tegenmacht’ te organiseren, had er juist toe moeten leiden dat het college de gemeenteraad beter gehoord en actiever betrokken had.
- / Te weinig tijd heeft genomen om het verzelfstandigingsproces zorgvuldig te kunnen laten verlopen. Voor de politieke verkenning heeft het college vier jaar de tijd genomen, voor de daadwerkelijke verzelfstandigingsoperatie resteerde vervolgens slechts ruim een jaar. De politieke wens om de verzelfstandiging binnen de bestuursperiode (2006-2010) af te ronden is ten koste gegaan van een zorgvuldig procesverloop.

Dit gebrek aan sensitiviteit, het uitblijven van het organiseren van tegenmacht, het onvoldoende benutten van bestaande tegenmacht en de zelfgekozen tijdsdruk, verklaren dat het gemeentelijk perspectief dominant is geworden in het verzelfstandigingsproces.

College van B&W had onvoldoende oog voor financiële situatie O2G2 op middellange termijn

De dominantie van het gemeentelijk perspectief komt het meest pregnant naar voren in het feit dat in het verzelfstandigingsproces onvoldoende waarborgen zijn opgenomen om het belang van een gezonde financiële uitgangssituatie voor het openbaar onderwijs op de middellange termijn afdoende te dienen. Het college liet hiermee de financiële consequenties van verzelfstandiging voor de gemeentelijke organisatie prevaleren boven de financieel gezonde uitgangssituatie voor het verzelfstandigd openbaar onderwijs. Ook nadat vanaf 1 januari 2010 het verzelfstandigde openbaar onderwijs in O2G2 een vertegenwoordigend orgaan had, liet het college, zonder de gemeenteraad daarbij te betrekken, te lang de financiële consequenties voor de gemeentelijke organisatie prevaleren boven de financieel gezonde uitgangssituatie voor het verzelfstandigd openbaar onderwijs. Door het blijven redeneren vanuit het dominant geworden gemeentelijke perspectief, heeft het conflict tussen gemeente en O2G2 kunnen voortduren.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Gebrek aan samenspel college van B&W, gemeenteraad en ambtelijke organisatie

De onderzoekscommissie concludeert dat de dominantie van het gemeentelijk perspectief door de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie is gefaciliteerd. Hoewel er aanwijzingen waren voor politieke, maatschappelijke en financiële risico's bleef bestuurlijk handelen te lang uit. Gemeenteraad en ambtelijke organisatie hebben op basis van diezelfde signalen het noodzakelijk bestuurlijk handelen niet weten af te dwingen. De onderzoekscommissie concludeert dat college van B&W, gemeenteraad en ambtelijke organisatie onvoldoende invulling hebben gegeven aan hun onderscheiden verantwoordelijkheden, maar ook aan hun gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Van dit falend samenspel is allereerst het verzelfstandigde openbaar onderwijs in Groningen, de gemeente zelf, maar ook de stad Groningen de dupe geworden. Uiteindelijk bracht een interventie van de gemeenteraad de mogelijkheid om uit de conflictsituatie te komen. De commissie concludeert dat de financiële schade en de maatschappelijke onrust anders waren geweest als de verschillende partijen hun verantwoordelijkheid wel op een juiste wijze en ook eerder in het proces hadden ingevuld of kunnen invullen.

Bovenstaande heeft er toe geleid dat college van B&W, gemeenteraad en ambtelijke organisatie op verschillende momenten hun onderscheiden verantwoordelijkheden onvoldoende hebben ingevuld. Puntsgewijs concludeert de onderzoekscommissie hierover nog het volgende:

- / Het college van B&W heeft in het verzelfstandigingsproces te zeer geredeneerd vanuit de financiële consequenties voor de gemeentelijke organisatie, waarbij – hoewel niet door de gemeenteraad als uitgangspunt bekrachtigd – budgettair neutraal het leidende principe vormde. Daarmee heeft het college van B&W onvoldoende oog gehad voor de implicaties van budgettair neutraal voor een financiële gezonde uitgangspositie van het openbaar onderwijs;
- / De gemeenteraad is daarin meegegaan en heeft de verzelfstandigingsdatum van 1 januari 2010 geaccepteerd. Hoewel door het college van B&W steeds geruststellende antwoorden zijn gegeven dat de planning gehaald ging worden, heeft de gemeenteraad zich er in de ogen van de onderzoekscommissie onvoldoende van vergewist dat de tijd die resteerde tot aan de verzelfstandigingsdatum van 1 januari 2010 voldoende was om een zorgvuldig proces te doorlopen;
- / Het college van B&W heeft de gemeenteraad in de cruciale maanden voor verzelfstandiging niet voorzien van die informatie die de gemeenteraad nodig had om invulling te kunnen geven aan zijn controlerende en medebeslissende verantwoordelijkheden. Dit wrekt zich bovenal op het formele moment van overdracht, een belangrijk moment om de nieuwe bestuurders van O2G2 inzicht te bieden in hetgeen zij krijgen overgedragen. Daar waar de gemeenteraad in de veronderstelling verkeert dat die overdracht zou plaatsvinden aan de nieuwe bestuurders, blijken in de praktijk gemeenteambtenaren namens O2G2 te tekenen voor ontvangst. Dat dit heeft kunnen gebeuren, en dat de gemeenteraad hiervan niet op de hoogte was, getuigt in de ogen van de onderzoekscommissie van onzorgvuldigheid;
- / Na 1 januari 2010 hebben zowel ambtelijke organisatie als college van B&W de politieke zwaarte van de kanttekeningen die O2G2 plaatste en de daardoor ontstane situatie onderschat. Beide hebben onvoldoende sensitief gereageerd op kritische vragen van O2G2

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

ten aanzien van de jaarrekening 2009 en de eventuele gevolgen voor de financiële positie van O2G2. Er is te lang getoetst aan de gehanteerde kaders, waarin het gemeentelijk perspectief domineerde, zonder dat daarbij de vraag is gesteld of dit wel de juiste kaders waren. Overigens hadden zowel college van B&W als ambtelijke organisatie zich, onverlet de uitkomst van het conflict, bewuster mogen tonen van het feit dat gelijk hebben nog niet gelijk staat aan gelijk krijgen. Ook in dat opzicht is de politieke zwaarte van het dossier onderschat;

- / Het college van B&W heeft de gemeenteraad na 1 januari 2010 onvolledig en te laat geïnformeerd over de ontstane situatie tussen gemeente en O2G2. De gemeenteraad hoort pas op 3 november 2010 over de ontstane situatie. Toen in juni 2010 bekend werd dat er sprake was van een negatief resultaat van de jaarrekening WMOO 2009, had het college van B&W, gelet op zowel de politieke zwaarte van dit dossier als de belangstelling van de gemeenteraad hiervoor, de gemeenteraad direct actief moeten informeren, zowel over het negatieve resultaat van de jaarrekening 2009 als over de (op dat moment nog ambtelijke) gesprekken die inmiddels gaande waren tussen gemeente en O2G2. Doordat de gemeenteraad te laat en onvolledig is geïnformeerd, is hij na verzelfstandiging niet in staat gesteld zijn controlerende en medebeslissende taak op een juiste wijze te vervullen;
- / Het college van B&W heeft de gemeenteraad in december 2010 slechts geïnformeerd over het afwijzen van de claim van O2G2. Mede gelet op de rol van de gemeenteraad als voormalig bestuurder van het openbaar onderwijs, was het in de ogen van de onderzoekscommissie op zijn plaats geweest de gemeenteraad te consulteren over de afwijzing van de claim. De commissie concludeert overigens ook dat de gemeenteraad in de commissievergadering van 1 december 2010, waarin hij vertrouwelijk is geïnformeerd over de claim, ook niet heeft afgedwongen geconsulteerd te willen worden.

feitenreconstructie

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

1 proces voor verzelfstandiging

Dit hoofdstuk bevat een reconstructie van het proces voorafgaand aan de feitelijke verzelfstandiging per 1 januari 2010. Dit hoofdstuk gaat in op de verschillende stappen die daarbij zijn gezet. Ook de rol van verschillende actoren (gemeenteraad, college van B&W, ambtelijke organisatie, maar ook betrokkenen uit het onderwijsveld) wordt daarbij voor het voetlicht gebracht.

1.1 / wat voorafgaat

Eerdere discussies over verzelfstandiging

De discussie over het verzelfstandigen van het openbaar onderwijs in Groningen kent een lange geschiedenis. Vanuit het onderwijsveld, met name het voortgezet onderwijs (VO), bestaat al langer de wens om het openbaar onderwijs te verzelfstandigen. In 1995 wordt die wens groter nadat voor het voortgezet onderwijs de lumpsumfinanciering wordt ingevoerd (voor het primair onderwijs (PO) wordt de lumpsumfinanciering pas in 2006 ingevoerd). Rond 1998 wordt, onder toenmalig wethouder Pijlman, een discussie gevoerd over het verzelfstandigen van het openbaar onderwijs waarbij de gemeente inzet op meer inspraak voor ouders. Het idee is dan om iedere school een eigen bestuurscommissie te geven, bestaande uit ouders. Het onderwijsveld ondersteunt die denkrichting echter onvoldoende, omdat het grote waarde hecht aan een professioneel bestuur. Daardoor vindt verzelfstandiging dan niet plaats.

Oprichting werkmaatschappij openbaar onderwijs

In 2002 wordt als gevolg van een reorganisatie binnen de dienst Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn (OCSW) de schoolbestuurlijke aansturing van het openbaar onderwijs ondergebracht bij de WMOO.⁴ Omdat de werkmaatschappij binnen het gemeentelijk apparaat redelijk zelfstandig functioneert, komt de aansturing van het openbaar onderwijs, in de beleving van het openbaar onderwijs, maar ook het gemeentebestuur, meer op afstand te staan. Verschillende betrokkenen geven aan dat de werkmaatschappijen (de WMOO, maar ook andere werkmaatschappijen van de gemeente) niet optimaal functioneren. Het construct hinkt op twee gedachten. Aan de ene kant is de aansturing van het openbaar onderwijs meer op afstand geplaatst, met een grotere zelfstandigheid en eigen bevoegdheid. Aan de andere kant valt de werkmaatschappij nog altijd onder politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid, staat ze in de lijn en is ze niet zelfstandig. Het zorgt voor onduidelijkheid over de (invulling van) rollen, taken en verantwoordelijkheden van raad, college van B&W, WMOO en de directies van scholen.

⁴ Deze reorganisatie geldt overigens niet enkel voor de aansturing van het openbaar onderwijs; in totaal worden vijf werkmaatschappijen opgericht.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

1.2 / eerste verkenning

Eind 2004: Start politiek-bestuurlijke verkenning

De eerste verkenning voor het verzelfstandigen van het openbaar onderwijs start eind 2004. De toenmalig wethouder Van Schie is een belangrijke trekker van deze verkenning. De onduidelijkheid over de positie van de WMOO vormt een belangrijke aanleiding, evenals de nadrukkelijke wens van met name het voortgezet onderwijs om te verzelfstandigen. Ook het feit dat Groningen één van de laatste grote steden in Nederland is waar het openbaar onderwijs nog niet verzelfstandigd is en het aflopen van de bruidsschatregeling spelen een rol.⁵ De verkenning is vooral politiek-bestuurlijk. Dit wil zeggen dat de verkenning door de politiek (college van B&W en in mindere mate de raad) gevoerd wordt en ook dat daarin de politieke ruimte voor verzelfstandiging verkend wordt.

Maart 2005: Procedurevoorstel in commissie Onderwijs en Cultuur

Op 2 maart 2005 bespreekt de commissie Onderwijs en Cultuur (O&C) de discussienota *'Sturen en besturen in het lokale onderwijs'*.⁶ Het stuk is tot stand gekomen op instigatie van de fracties van PvdA en CDA.⁷

Met *'Sturen en besturen in het lokale onderwijs'* doet het college van B&W een *procedurevoorstel*, namelijk om in samenspraak met de raad, schoolleiders en docenten, ouders en leerlingen eerst de visie op het onderwijs te herijken alvorens de discussie over de bestuursvorm aan te gaan. Het college van B&W stelt voor om daarvoor in de periode juni tot en met september van 2005 een aantal bijeenkomsten te organiseren. Het college van B&W wenst daarin met genoemde betrokkenen te spreken aan de hand van vier vragen:

1. Wat willen we bereiken met het (openbaar) onderwijs in de stad?
2. Welke rol vervullen gemeenteraad, schoolbestuur, professionals (schoolleiders en docenten) en ouders bij de realisatie van die doelstellingen?
3. Welke afspraken wil de gemeenteraad met schoolbesturen maken?
4. Wat verwachten wij van een schoolbestuur?⁸

Het college van B&W zegt toe om in het najaar van 2005 – na de verkenning – te komen met een voorstel over de bestuursvorm in het openbaar onderwijs.

⁵ Na de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs kan de gemeentelijke bijdrage voor de kosten van administratie, bestuur en beheer niet langer gecontinueerd worden, omdat bij wet geregeld is dat er sprake moet zijn van materiële gelijkstelling tussen openbaar en bijzonder onderwijs. Om de overgang naar een verzelfstandigde organisatie mogelijk te maken, biedt de wet de mogelijkheid om eenmalig een som geld mee te geven die enkel aan het openbaar onderwijs mag worden betaald. Dit betreft de zogenaamde bruidsschatregeling. Dit is geregeld in de Wet op het primair onderwijs, artikel 140a en de wet op het voortgezet onderwijs, artikel 96g1.

⁶ Sturen en besturen in het lokale onderwijs, Procedurevoorstel voor de discussie over het (openbaar) onderwijs in Groningen, geagendeerd voor de commissie Onderwijs en Cultuur d.d. 2 maart 2005.

⁷ Zo blijkt uit Sturen en besturen in het lokale onderwijs, p. 2.

⁸ Sturen en besturen in het lokale onderwijs, p. 2.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Tijdens de commissiebehandeling op 2 maart 2005 vragen verschillende fracties om een nadere, objectieve, toelichting op de verschillende bestuursvormen. De wethouder zegt toe "de mogelijke varianten voor de inrichting van het schoolbestuur op een rij te zullen zetten, zo objectief mogelijk, met alle voor- en nadelen per variant."⁹

Tweede helft 2005: Gesprekken met het onderwijsveld

In de tweede helft van 2005 vinden gesprekken met verschillende betrokkenen plaats. Na de vergadering van 2 maart 2005 wordt op 19 juli 2005 met de commissie O&C gesproken over de inhoudelijke ambities van het openbaar onderwijs. Deze discussie krijgt een vervolg tijdens de discussieavond met medezeggenschapsraden en directies van openbare scholen op 1 december 2005, en tijdens het overleg van directies van openbaar basisonderwijs en openbaar voortgezet onderwijs op respectievelijk 15 en 16 december 2005.

Eind 2005: Benchmark BMC in vijf gemeenten

Eind 2005 geeft het college van B&W het externe bureau BMC de opdracht een benchmark op te stellen over de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in vijf andere, vergelijkbare, gemeenten. Het eindrapport '*Onderzoek naar de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in vijf grote gemeenten*' wordt in december 2005 opgeleverd en voor de raad ter inzage gelegd.¹⁰

In de benchmark worden Almere, Apeldoorn, Eindhoven, Enschede en Zwolle vergeleken. Een groot deel van aanbevelingen uit andere gemeenten is gericht op het belang van communicatie en 'meenemen in het proces' van het onderwijsveld. Apeldoorn stelt dat het van belang is om tijdig te zorgen voor "overeenstemming tussen de gemeente en het openbaar onderwijs over de aard en omvang van de over te dragen materiële reserves en de wijze van toepassing van de bruidsschatregeling".¹¹

Begin 2006: College van B&W komt met discussienota

Begin 2006 komt het college van B&W met de discussienota '*Besturing van het openbaar onderwijs*'. De nota schetst kort de tussenstand van de discussie en geeft de richting aan voor verdere uitwerking en besluitvorming. De discussienota gaat in op drie vragen:

1. Wat maakt het openbaar onderwijs bijzonder?
2. Wat is een goed bestuur?
3. Welke bestuursvorm past in Groningen?

Bij de vraag 'Wat maakt openbaar onderwijs bijzonder?' merkt het college van B&W op dat het in Groningen ontbreekt aan een samenhangende, strategische visie voor het totale openbaar onderwijs en een specifieke visie voor alle sectoren van het openbaar onderwijs. Dit laatste geldt vooral voor het speciaal onderwijs (SO) en het primair onderwijs (PO). Ook stelt het college van B&W vast dat "het (op onderdelen) niet alleen ontbreekt aan een visie op het beleid van het

⁹ Verslag commissie Onderwijs en Cultuur, d.d. 2 maart 2005, p. 8.

¹⁰ Onderzoek naar de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in vijf grote gemeenten, BMC in opdracht van gemeente Groningen, december 2005.

¹¹ Onderzoek naar de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in vijf grote gemeenten, p.8.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

openbaar schoolbestuur, maar ook aan een samenhangende visie op het lokale onderwijsbeleid".¹² Het college van B&W ziet daarom voor het schooljaar 2006-2007 de opgave om een visie te ontwikkelen op drie punten:

1. Het lokale onderwijsbeleid;
2. Het openbaar onderwijs en deelplannen voor het basisonderwijs en secundair onderwijs (met expliciet een visie op de maatschappelijke opdracht);
3. De omgang van het schoolbestuur met personeel en organisatie, financiën, huisvesting, etc.

Ten aanzien van de vraag 'Wat is een goed bestuur?' constateert het college van B&W dat het onderwijsveld in de huidige constellatie specifieke bestuurlijke aandacht mist. Scholen wensen een richtinggevend bestuur dat expliciet opkomt voor de belangen van het onderwijs.¹³

Ten aanzien van de vraag 'Welke bestuursvorm past in Groningen?' stelt het college van B&W voor om de richting van verzelfstandiging nader te verkennen. Daarbij worden vier varianten denkbaar gevonden:

1. Interne verzelfstandiging;
2. Bestuurscommissie (ex art. 83 Gemeentewet);
3. Stichting openbaar onderwijs;
4. Openbaar rechtspersoon.

Behalve de constatering bij de drie gestelde vragen schetst het college van B&W ook een aantal randvoorwaarden voor verzelfstandiging. Want, zo stelt het college van B&W, "wie kiest voor een externe verzelfstandiging doet dat maar een keer: het is nagenoeg onomkeerbaar en heeft ingrijpende gevolgen". Als de gemeente kiest voor verzelfstandiging "moet zij het goed doen en een gezonde, vitale en toekomstgerichte organisatie overdragen, die staat voor een krachtig openbaar onderwijs in de Groningse traditie". Dat betekent dat "heldere criteria en randvoorwaarden geformuleerd moeten worden waaraan moet worden voldaan alvorens de knoop kan worden doorgemaakt".¹⁴

Het college van B&W benoemt de volgende randvoorwaarden:

- / Een heldere visie op het openbaar onderwijs (waarmee de door de gemeente gewenste doelstellingen van het openbaar onderwijs worden gewaarborgd);
- / Borging van het gemeentelijk toezicht hierop;
- / Een heldere organisatiestructuur (duidelijkheid over de scheiding van functies, bevoegdheden, etc.);
- / Inbedding van de maatschappelijke verantwoording;
- / Breed commitment bij alle geledingen;
- / Financieel gezond (ook op de middellange termijn);
- / Een goede medezeggenschapsstructuur;
- / Een goede regeling van ouderbetrokkenheid.

Deze randvoorwaarden worden in de nota niet op haalbaarheid getoetst. Ook brengt de discussienota geen rangorde aan in deze randvoorwaarden. Wel merkt het college van B&W op dat bij verzelfstandiging dient te worden meegewogen "wat de verandering kost aan middelen en

¹² Discussienota Besturing in het openbaar onderwijs Groningen, p.3.

¹³ Discussienota Besturing in het openbaar onderwijs Groningen, p.3.

¹⁴ Discussienota Besturing in het openbaar onderwijs Groningen, p. 4 en 5.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

energie en wat deze oplevert". Voor het college van B&W is duidelijk dat een verzelfstandiging impact zal hebben op de gemeentelijke organisatie.

In de discussienota gaat het college van B&W ook kort in op de uitkomsten van de benchmark van eind 2005. Het college van B&W merkt op dat voor de onderzochte gemeenten de meest gehoorde reden voor verzelfstandiging was om 'dubbele petten' van het gemeentebestuur (verantwoordelijk voor het lokale onderwijsbeleid, maar ook bestuurder van het openbaar onderwijs) uit elkaar te halen. De vijf gemeenten geven als aandachtspunt ook mee dat een eventuele verzelfstandiging zorgvuldig moet gebeuren. Verder is voor het college van B&W opvallend dat bij de vijf onderzochte gemeenten de sturing op het openbaar onderwijs zich lijkt te beperken tot financiële en materiële zaken. "Dat is niet wat wij voor ogen hebben", aldus het college van B&W.¹⁵

Februari 2006: Raad stelt discussienota vast

Op 8 februari 2006 bespreekt de commissie O&C de discussienota.¹⁶ De verschillende fracties hebben daarin de volgende inbreng:

- / GroenLinks beschouwt het stuk als een procesvoorstel. GroenLinks is voorstander van verzelfstandiging omdat er dan een professioneler bestuur kan zijn. Kanttekeningen zijn: het afdekken van financiële risico's, het voorkomen van een ambtelijk waterhoofd;
- / De SP is geen voorstander van verzelfstandiging van overheidstaken en wil dat de mogelijkheid van interne verzelfstandiging verder wordt onderbouwd;
- / D66 is blij met de notitie. Volgens die fractie worden juiste voorwaarden voor gedegen onderzoek gesteld. D66 vindt een zorgvuldige procedure erg belangrijk, maar stelt dat er wel op de deadline voor de bruidsschatregeling moet worden gelet;
- / De VVD constateert dat het onderwerp niet echt leeft en is kritisch ten aanzien van privatisering. De VVD vindt de nota subjectief; het gaat om vormen van verzelfstandiging en ook om haast. De VVD staat open voor de uitgangspunten, maar moet nog wel overtuigd worden. Ook vindt deze fractie dat de gemeenteraad op afstand moet staan van het onderwijs;
- / Het CDA ziet voordelen om het schoolbestuur enigszins op afstand van de gemeente te plaatsen. Dit voorkomt 'dubbele petten' bij bestuurders en creëert een evenknie van het bijzonder onderwijs waardoor beide soorten onderwijs gelijkwaardig behandeld kunnen worden. Het CDA hoopt dat deze discussie voortgezet kan worden;
- / Student en Stad vindt het een goed voorstel, maar vindt dat de scholen en de raadscommissie goed betrokken moeten blijven worden in het proces;
- / De PvdA is tevreden met het voorstel, de discussie tot zover en ziet uit naar het vervolg ervan. De PvdA staat met een open houding tegenover de keuzes die onderzocht gaan worden en ziet graag dat de ervaringen uit Leeuwarden en Assen (rondom ontvlechting en 'dubbele petten') bij de discussie worden betrokken.¹⁷

In de commissievergadering geeft de wethouder aan dat het openbaar onderwijs een goed schoolbestuur verdient. De geluiden uit het veld en de raadsdiscussie hebben aanleiding gegeven

¹⁵ Discussienota Besturing in het openbaar onderwijs Groningen, p. 5.

¹⁶ Discussienota Besturing in het openbaar onderwijs Groningen. Ontwikkeling van een visie op de toekomst van het openbaar onderwijs in de gemeente Groningen', d.d. 6 februari 2006.

¹⁷ Verslag vergadering raadscommissie Onderwijs en Cultuur, 8 februari 2006, p. 3.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

tot een discussie over de bestuursvorm. Daarom worden vervolgens vier reële modellen onderzocht. De wethouder benadrukt dat het gaat om de weging van alle belangen en geeft ook aan dat het bij de verzelfstandiging niet om een bezuinigingstaakstelling gaat.¹⁸

De discussienota gaat als conformstuk naar de raad van februari. De raad stelt de discussienota *'Besturing in het openbaar onderwijs'* vast op 15 februari 2006 en besluit hiermee "de notitie *'Bestudering in het openbaar onderwijs Groningen'* over de tussenstand, de richting en planning van het vervolgtraject over de discussie over de bestuursvorm vast te stellen".¹⁹

1.3 / vormgeven besluit verzelfstandiging

April 2006: College benoemt streefdatum besluitvorming bestuursvorm

Het vaststellen van de discussienota *'Besturing in het openbaar onderwijs'* in februari 2006 vormt het startsein voor het verder inventariseren van de mogelijkheden en richting voor verzelfstandiging. Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006 krijgt de afronding van de inventarisatie ook een streefdatum: in het collegeprogramma wordt opgenomen dat "uiterlijk medio 2008 de besluitvorming over de bestuursvorm voor het openbaar onderwijs wordt afgerond".²⁰

Maart-mei 2007: Bestuurlijke scan VOS/ABB en afstemming in coalitieverband

In 2007 vindt in opdracht van het college van B&W een aantal onderzoeken plaats. In maart 2007 komt VOS/ABB Consulting met de *'Bestuurlijke scan Openbaar Onderwijs Groningen'*.²¹

Allereerst geeft de scan een beschrijving van de huidige situatie (maart 2007). Daarbij wordt ingegaan op de middelen (financiën, personeel, huisvesting). Ten aanzien van de financiën constateert VOS/ABB dat de financiële situatie van het voortgezet onderwijs tamelijk gezond is, maar qua exploitatieoverschot en qua weerstandsvermogen beneden het Nederlands gemiddelde scoort. Voor het basisonderwijs en het speciaal onderwijs is geen goed vergelijkingsmateriaal beschikbaar.²² Ten aanzien van personeel concludeert VOS/ABB dat het ziekteverzuim in Groningen hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Het productiviteitsverlies in Groningen ligt daarmee €1,5 à € 2 miljoen per jaar hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit is nog afgezien van de organisatorische kosten voor vervanging.²³

Ook brengt de scan in kaart in hoeverre het openbaar onderwijs in Groningen op dat moment voldoet aan de in 2006 geformuleerde randvoorwaarden en hoe deze kunnen worden ingevuld bij de keuze voor één van de vier bestuursmodellen: interne verzelfstandiging, bestuurscommissie, stichting en openbaar rechtspersoon (zie ook tabel 1). De conclusie luidt dat "een stichting of

¹⁸ Verslag vergadering raadscommissie Onderwijs en Cultuur, 8 februari 2006, p. 3.

¹⁹ Raadsbesluit *'Besturing in het openbaar onderwijs Groningen'*, nummer 15, d.d. 15 februari 2006.

²⁰ Sterk, sociaal, duurzaam, collegeprogramma gemeente Groningen 2006-2010, p. 6.

²¹ Bestuurlijke scan Openbaar onderwijs Groningen, VOS/ABB Consulting, versie 4, 23 maart 2007.

²² Bestuurlijke scan Openbaar onderwijs Groningen, VOS/ABB Consulting, p. 13.

²³ Bestuurlijke scan Openbaar onderwijs Groningen, VOS/ABB Consulting, p. 15.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

openbare rechtspersoon relatief beter scoren dan een interne verzelfstandiging of een bestuurscommissie".²⁴

Tabel 1: Toetsing randvoorwaarden aan verschillende bestuursvormen²⁵

	Interne verzelfstandiging	Bestuurscommissie	Openbare stichting	Openbare rechtspersoon
Heldere visie op openbaar onderwijs	0	-/0	0	0
Borging gemeentelijk toezicht	+	0/+	0	0
Heldere organisatiestructuur	-	-/0	+	+
Inbedding maatschappelijke verantwoording	0/+	+	+	+
Breed commitment bij alle geledingen	?	?	?	?
Financieel gezond	+	+	+	+
Goede medezeggenschapsstructuur	0/+	+	+	+
Goede regeling ouderbetrokkenheid	-	+	+	+

In mei 2007 stemt de wethouder Onderwijs de uitkomsten van de scan informeel met coalitie-raadsleden af. Dit omdat zij "er aan hecht om eerst in coalitieverband het draagvlak te verkennen voor de te kiezen route".²⁶ Het memo dat in deze afstemming voorligt, bevat een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten van de scan. Over de te volgen route stelt het memo: "we werken in twee stappen toe naar externe verzelfstandiging. In fase 1 werken we toe naar een vorm van interne verzelfstandiging en nadat het model ca. 1 jaar heeft proefgedraaid en in de praktijk heeft voldaan aan gekozen uitgangspunten, wordt het besluit tot externe verzelfstandiging uiterlijk per 1 januari 2010, maar bij voorkeur per 1 januari 2009 uitgevoerd. We dragen dus alleen een goed functionerende en toegeruste organisatie over."²⁷

Juli 2007: Oriëntatie op verzelfstandiging Zunderdorp

In juli 2007 komt Zunderdorp Beleidsadvies & Management met een '*Oriëntatie op verzelfstandiging openbaar onderwijs voor de gemeente Groningen*'. De beknopte notitie gaat in op de (toepassings)mogelijkheden van de bruidsschatregeling. Vervolgens volgt een inventarisatie van hoe binnen de G4 (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) het openbaar onderwijs verzelfstandigd is.²⁸ De focus van de notitie ligt op een weergave van bestuursvormen. In de notitie worden geen conclusies getrokken over wat de beste richting zou zijn.

²⁴ Bestuurlijke scan Openbaar onderwijs Groningen, VOS/ABB Consulting, p. 37.

²⁵ Bestuurlijke scan Openbaar onderwijs Groningen, VOS/ABB Consulting, p. 36.

²⁶ Memo wethouder Van Schie aan drie raadsleden, d.d. 12 mei 2007.

²⁷ Memo wethouder Van Schie aan drie raadsleden, d.d. 12 mei 2007.

²⁸ Oriëntatie op verzelfstandiging openbaar onderwijs voor de gemeente Groningen, door Zunderdorp Beleidsadvies & Management, juli 2007.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Augustus 2007: Advies BMC over inrichting

In augustus 2007 komt BMC met een *'Advies inrichting openbaar onderwijs Groningen'*.²⁹ Hierin geeft BMC antwoord op de vraag van het college om voor het college inzichtelijk te maken hoe een verzelfstandigde onderwijsorganisatie in Groningen er uit kan zien. BMC wordt hierbij gevraagd om rekening te houden met de wensen ten aanzien van sturing, toezicht en governance richtlijnen van het ministerie, maar ook met de vrees ten aanzien van verzwaring van de overhead. Het college vraagt om globaal in beeld te brengen wat de consequenties zijn voor de gemeentelijke organisatie. Het advies van BMC luidt om over te gaan op een model met Raad van Toezicht-Raad van Bestuur waarin de Raad van Toezicht (RvT) verantwoordelijk is voor een goed functionerende Raad van Bestuur (RvB), onder andere door benoeming, beoordeling en ontslag. BMC adviseert een driehoofdige RvB op basis van collegiaal bestuur.³⁰

Ten aanzien van de inrichting van de beheersorganisatie en de consequenties voor de gemeente adviseert BMC het bestuursbureau met daarin opgenomen taken en werkzaamheden voor het openbaar onderwijs te behouden en de overige taken (onder meer juridische advisering, gebouwenbeheer, financiële administratie, taken die dan nog door de dienst OCSW worden uitgevoerd) bij derden in te huren. Voor de exploitatiebegroting van de verzelfstandigde stichting betekent dit een extra uitgavenpost en voor de dienst OCSW leidt dit tot vermindering van de werkzaamheden binnen de dienst.³¹ Later in de verzelfstandiging zal dit punt opnieuw aan de orde komen.

Januari 2008: Verkennende notitie Zunderdorp

Begin 2008 geeft het college van B&W Zunderdorp Beleidsadvies & Management de opdracht om een verkennende notitie op te stellen over hoe verzelfstandiging in Groningen er uit zou kunnen zien.³² De vraag aan Zunderdorp luidt om "ten behoeve van een beleidsstrategische afweging een inschatting te maken van de verenigbaarheid van het verzelfstandigen ('op afstand zetten') van het openbaar onderwijs met het behoud van identiteit van het openbaar onderwijs, de daaraan te stellen kwaliteitseisen en een actief en integraal lokaal beleid op het gebied van onderwijs, jeugd, cultuur, sport, integratie en buurtontwikkeling".

Voor het college van B&W is de verenigbaarheid van verzelfstandigen en identiteit van belang omdat het openbaar onderwijs in Groningen van grote omvang is en omdat het historisch en potentieel een trendsetende rol speelt respectievelijk kan spelen.³³ De conclusie van Zunderdorp luidt dat "wanneer vanuit een bredere overweging gekozen wordt voor verzelfstandiging via een

²⁹ Advies inrichting openbaar onderwijs Groningen, BMC, augustus 2007.

³⁰ Advies inrichting openbaar onderwijs Groningen, BMC, p. 10-11.

³¹ Advies inrichting openbaar onderwijs Groningen, BMC, p. 13.

³² Uit de notitie van Zunderdorp kan worden opgemaakt dat het college opdrachtgever was voor deze notitie. Het uitvoeringsplan (zoals besproken in het college op 13 oktober 2009) bevat als bijlage een documentenoverzicht met documenten die met betrekking tot de verzelfstandiging zijn opgesteld en daarin staat dat deze notitie is opgesteld door Zunderdorp in opdracht van de directie OCSW (bijlage 1 bij Uitvoeringsplan fase 1, d.d. 12 februari 2009). De onderzoekscommissie heeft niet kunnen vaststellen wie nu formeel opdrachtgever was van deze notitie. Dit ook omdat opdrachtformuleringen niet beschikbaar bleken en in het gemeentelijk archief niet aanwezig zijn.

³³ Verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, verkennende notitie Rein Zunderdorp, versie 21 januari 2008, bijlage bij collegevoorstel d.d. 23 januari 2008, p.1.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

op te richten stichting, het goed mogelijk is de beleidsmatige en bestuurlijke ambities met het onderwijs in de stad waar te maken. Het is zelfs mogelijk dit op een voor Nederland vernieuwende wijze te doen". Met andere woorden: verzelfstandigen én identiteit behouden zijn te verenigen door voor een 'Groningse variant' te kiezen.

De notitie gaat in op drie aspecten:

1. Beleidsstrategische afwegingen en keuzen;
2. Bestuurlijke en organisatorische hoofdstructuur;
3. Financiële, personele en organisatorische aspecten.

Ten aanzien van de eerste twee punten (beleidsstrategische afwegingen en de bestuurlijke hoofdstructuur) pleit de notitie voor een nieuw '*Gronings Bestuurlijk Arrangement*' (GBA). Hiermee doelt Zunderdorp op een stichtingsstructuur *zonder* Raad van Toezicht maar *met* toezicht door het gemeentebestuur: "gezien de pretenties van het college met het Openbaar Onderwijs (OO) zal de gemeente, wanneer wordt besloten tot verzelfstandiging in een stichting, de aanbeveling van het CBOO³⁴ volgen om zelf rechtstreeks de externe toezichthoudende rol op het bevoegd gezag te vervullen".³⁵

Over de financiële en organisatorische aspecten merkt Zunderdorp op dat "de gemeente [...] per saldo niet meer geld aan het openbaar onderwijs (en via eventuele doorbetaling aan het bijzonder onderwijs) kwijt is dan nu het geval is", en dat "een besparing op het zogenaamde onderwijstekort voor het concern" welkom is. Daarnaast stelt Zunderdorp dat sprake moet zijn van verminderde financiële risico's voor de gemeente en van een lagere bestuurslast. "Kortom, de verzelfstandiging van het OO moet voor de gemeente *ten minste budgettair neutraal verlopen*".³⁶ De notitie geeft een eerste oriëntatie op de inverdiendaakstelling die zal moeten worden bewerkstelligd en de wijze waarop de bruidsschatregeling hiervoor kan worden ingezet.³⁷

In de notitie van Zunderdorp wordt voor het eerst de term 'budgettair neutraal' genoemd. In de interviews die voor dit onderzoek gehouden zijn, wordt het beeld geschetst dat het uitgangspunt van budgettair neutraal reeds in 2006 is geformuleerd. In de set randvoorwaarden in de discussienota die de raad in 2006 vaststelt, komt het uitgangspunt van budgettaire neutraliteit echter niet voor.

Januari 2008: College behandelt Verkenkende notitie Zunderdorp en oplegger OCSW

Op 23 januari 2008 wordt de notitie Zunderdorp, voorzien van een vertrouwelijke oplegger van de directie van de dienst OCSW, doorgeleid aan het college van B&W.³⁸ Van alle verkenkende

³⁴ CBOO is de landelijke koepel openbaar onderwijs. Uit de notitie van Zunderdorp wordt duidelijk dat het CBOO van mening is dat de verantwoordingsrelatie met de gemeente niet doorbroken mag worden en het CBOO daarom tegen een model is waarbij een Raad van Toezicht de positie van de gemeente gaat innemen. Verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, verkenkende notitie Rein Zunderdorp, versie 21 januari 2008, p. 6.

³⁵ Verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, verkenkende notitie Rein Zunderdorp, versie 21 jan 2008, p. 11.

³⁶ Verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, verkenkende notitie Rein Zunderdorp, versie 21 jan 2008, p. 12.

³⁷ Verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, verkenkende notitie Rein Zunderdorp, versie 21 jan 2008, p. 12-15.

³⁸ Memo van directie OCSW aan college B&W t.b.v. oriënterende bespreking College van B&W van de notitie 'Verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 23 januari 2008. Oplegger directie OCSW voor het college voor de

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

onderzoeken in de periode 2006 en 2007 is dit het eerste onderzoek waarbij de dienst OCSW een advies voor het college formuleert. In de oplegger wijst de directie van de dienst OCSW het college op een aantal risico's die de keuze voor het GBA met zich brengt. Die risico's hebben betrekking op:

1. de beleidskracht bij de gemeente (heeft betrekking op de nieuwe rol van de gemeente als toezichthouder die extra taken met zich meebrengt waarvoor beleidskracht nodig is);
2. de organisatorische en financiële aspecten waarover nog een expliciete keuze gemaakt moet worden (heeft betrekking op onder meer principe mens volgt werk, huisvesting schoolbestuurlijk bureau, beheer onderwijsgebouwen);
3. de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van gemeente, bestuur en het management van de scholen (heeft betrekking op de handelingsbevoegd van het bestuur, dat voldoende moet zijn om de scholen daadwerkelijk aan te sturen, zowel op het gebied van inhoud als van bedrijfsvoering).³⁹

In de oplegger voorziet de directie van de dienst OCSW de kaders en uitgangspunten van het GBA expliciet niet van commentaar "omdat de directie van de dienst OCSW van mening is dat de afweging daarover geen ambtelijke, maar een bestuurlijke afweging is".⁴⁰

Op 29 januari spreekt het college van B&W oriënterend over de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs, de notitie van Zunderdorp en de oplegger van de directie van de dienst OCSW.⁴¹ In eerste instantie besluit het college een conceptraadsvoorstel voor te bereiden en te agenderen voor een collegevergadering van februari 2008.⁴² Na overleg met de griffie stelt het college toch geen conceptraadsvoorstel op, maar een discussienota en een begeleidende brief aan de raad.⁴³

Februari 2008: College van B&W behandelt concept-discussienota

Het college van B&W bespreekt een conceptversie van de '*Discussienota verzelfstandiging openbaar onderwijs*' op 19 februari 2008. Naar aanleiding van deze bespreking wordt met name de paragraaf '*Financiële gevolgen van de verzelfstandiging*' aangepast. Na deze aanpassing wordt de discussienota op 21 februari 2008 doorgeleid aan de raad. Wethouder Dekker laat hierbij een

bespreking van de notitie over verzelfstandiging openbaar onderwijs in Groningen ter bespreking in het college op 12 februari 2008, d.d. 23 januari 2008, status vertrouwelijk.

³⁹ Hierbij worden de volgende aspecten benoemd: 1) het principe mens volgt werk, 2) huisvesting van het schoolbestuurlijk bureau, 3) beheer van de onderwijsgebouwen (bij gemeente of bij de stichting), 4) stallen van het vermogen van het openbaar onderwijs (bij gemeente met een adequaat rentepercentage of bij de stichting), 5) compensatie van de desintegratieverliezen van OCSW en 6) terugploegen van besparingen op gemeentelijk niveau in de sfeer van onderwijshuisvesting, Oplegger directie OCSW voor het college voor de bespreking van de notitie over verzelfstandiging openbaar onderwijs in Groningen ter bespreking in het college op 12 februari 2008, d.d. 23 januari 2008, status vertrouwelijk.

⁴⁰ Oplegger directie OCSW voor het college voor de bespreking van de notitie over verzelfstandiging openbaar onderwijs in Groningen ter bespreking in het college op 12 februari 2008, d.d. 23 januari 2008, status vertrouwelijk.

⁴¹ Zo blijkt uit de notulen van de vergadering van het college van B&W, d.d. 29 januari 2008.

⁴² Zo blijkt uit de notulen van de vergadering van het college van B&W, d.d. 29 januari 2008.

⁴³ Motivering bij Besluitnota 'Bestuursvorm openbaar onderwijs', d.d. 13 februari 2008, besproken in college d.d. 19 februari 2008.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

dubbele aantekening plaatsen dat zij geen voorstander is van verzelfstandiging. De discussienota zelf vermeldt hierover: "wethouder Dekker hecht groot belang aan een meer directe verantwoordelijkheid van de gemeente voor het openbaar onderwijs. Zij steunt dit voorstel daarom niet." ⁴⁴

In de discussienota die richting raad gaat, behandelt het college van B&W een aantal aspecten die van belang zijn voor het nemen van een besluit over de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs.

Zo stelt het college van B&W de raad voor het advies van VOS/ABB, dat een openbare stichting voor Groningen het beste voldoet, over te nemen. ⁴⁵ Ten aanzien van de vormgeving van een dergelijke stichting wijkt het college echter af van eerdere adviezen van VOS/ABB en BMC. In plaats van een RvT-RvB model stelt het college een bestuur voor "bestaande uit gezaghebbende, deskundige mensen die deze taak in nevenfunctie uitoefenen". ⁴⁶ Ook wil het college de ouders van schoolgaande kinderen een duidelijke plek in het schoolbestuur geven.

Daarnaast stelt het college van B&W voor om met een lokaal visitatiemodel te gaan werken. De reden hiervoor is dat het college verwacht dat het inspectietoezicht door de rijksoverheid de komende jaren verder beperkt gaat worden. Van de rijksinspecties verwacht het college niet meer dan een routinematige bijdrage. Het college stelt: "omdat we de kwaliteitsbewaking van ons openbaar onderwijs zo belangrijk vinden, stellen we voor om op lokaal niveau tot een visitatieaanpak te komen. Dit gebeurt in het funderend onderwijs in Nederland niet of nauwelijks. Maar het past qua uitgangspunten uitstekend bij de randvoorwaarden voor een verzelfstandigd openbaar onderwijs". ⁴⁷ In de visie van het college kunnen externe deskundigen een proces van zelfevaluatie en aanvullende toetsing sturen en bewaken. Met de gebleken resultaten legt het stichtingsbestuur dan verantwoording af aan de gemeente. Het college zet in op een vierjarige cyclus waarin alle scholen aan bod komen. ⁴⁸

In de discussienota gaat het college van B&W ook in op de gevolgen van verzelfstandiging voor de gemeentelijke dienst OCSW. Daarover merkt het college onder meer op dat "de Werkmaatschappij Openbaar Onderwijs [WMOO] op dit moment een onderdeel is van de dienst OCSW. [...] en integraal onderdeel uitmaakt van de bedrijfsvoering van de dienst. Voorbeelden daarvan zijn de post- en archief functie, de werkplekautomatisering, gebouwenbeheer, directievoering, factuurafhandeling en accountancy". ⁴⁹ Om die reden zal een verzelfstandiging van het openbaar onderwijs ook gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering van de dienst als totaal, aldus het college. ⁵⁰

⁴⁴ Discussienota 'Verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 21 februari 2008, p.3

⁴⁵ In de discussienota verwijst het college naar het advies dat VOS/ABB in 2007 heeft uitgebracht. Het rapport van VOS/ABB is voor de raad ter visie gelegd. Ook merkt het college op dat dit niet reeds in 2007 is gebeurd: "in onze brief van 23 juli 2007 hebben wij uw raad laten weten dat we – gekoppeld aan de uitkomsten van de scan – direct een eigen inhoudelijke en organisatorische opvatting over de bestuursvorm voor het openbaar onderwijs wilden formuleren, in plaats van eerst de uitkomsten van het rapport met uw raad en het onderwijskundige veld te bespreken".

⁴⁶ Discussienota 'Verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 21 februari 2008, p.9.

⁴⁷ Discussienota 'Verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 21 februari 2008, p.8.

⁴⁸ Discussienota 'Verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 21 februari 2008, p.8.

⁴⁹ Discussienota 'Verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 21 februari 2008, p.11.

⁵⁰ Discussienota 'Verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 21 februari 2008, p.11.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Ten slotte gaat het college van B&W in op de financiële gevolgen van verzelfstandiging. Daarbij begint het college met de opmerking dat “de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs financieel en organisatorisch gezien een buitengewoon complexe operatie is. Op dat gebied zullen we de komende tijd nog de nodige keuzes moeten maken. We vinden het belangrijk dat het openbaar onderwijs inhoudelijk, organisatorisch en financieel een goede start moet kunnen maken, maar willen ook zorgvuldig kijken naar de gevolgen voor het gemeentelijke huishoudboekje”.⁵¹ Vervolgens geeft het college een toelichting op de gemeentelijke bijdrage aan het openbaar onderwijs en becijfert het college de taakstelling voor de nieuwe organisatie. Deze kan volgens het college oplopen tot € 1,5 miljoen per jaar en zal “voor een deel gerealiseerd kunnen worden doordat er in de nieuwe organisatie sprake is van een professionelere en slagvaardigere bedrijfsvoering”. Het college vervolgt: “Het grootste deel van de taakstelling zal echter gevonden moeten worden binnen het onderwijs en de onderwijsondersteunende taken. Dit kan uiteindelijk consequenties hebben voor de klassengrootte.”⁵² Voor de incidentele kosten van verzelfstandiging (waarvoor de bruidsschatregeling kan worden ingezet) raamt het college in totaal een bedrag van minimaal € 700.000 tot maximaal € 3,6 miljoen.⁵³

Bij conceptversie discussienota behandelt college ook interne bedrijfsvoeringparagraaf

Bij de concept-discussienota over de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs wordt door het college van B&W ook een bedrijfsvoeringparagraaf behandeld.⁵⁴ Voor zover de onderzoekscommissie heeft kunnen vaststellen is deze paragraaf door het college besproken en vastgesteld, maar niet doorgeleid aan de raad. De paragraaf is opgesteld door de directie van de dienst OCSW. Hierin werkt de dienst de financiële en organisatorische aspecten uit van een eventuele verzelfstandiging. Ze borduurt hiermee voort op de oplegger die ze eerder formuleerde, namelijk bij de verkennende notitie van Zunderdorp (januari 2008). In deze bedrijfsvoeringparagraaf brengt de dienst OCSW de volgende punten onder de aandacht van het college:

- / De dienst OCSW berekent – grofweg in lijn met het rapport van VOS/ABB uit maart 2007 – dat de gemeente, naast de rijksvergoeding jaarlijks per saldo circa € 1 miljoen voor ABB kosten heeft gefinancierd. In geval van bestuurlijke verzelfstandiging zal dit moeten worden inverdiend, plus eventuele meerkosten van de verzelfstandigde situatie. Die laatste worden becijferd op 7 à 8 ton per jaar. De inverdientaakstelling bedraagt daarmee per saldo dus € 1,7 à € 1,8 miljoen per jaar.⁵⁵
- / De dienst OCSW benoemt budgettaire neutraliteit als uitgangspunt. Budgettaire neutraliteit wordt hierbij als volgt gedefinieerd: “de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs wordt gewenst door het onderwijsveld. Om die reden dient het openbaar onderwijs de kosten van verzelfstandiging zelf te dragen. Dit betekent dat de frictiekosten van de verzelfstandiging verrekend worden met de afbouw van de beheerskosten die de gemeente thans voor haar rekening neemt. De verzelfstandiging van het openbaar

⁵¹ Discussienota ‘Verzelfstandiging openbaar onderwijs’, d.d. 21 februari 2008, p.12.

⁵² Discussienota ‘Verzelfstandiging openbaar onderwijs’, d.d. 21 februari 2008, p.12.

⁵³ Discussienota ‘Verzelfstandiging openbaar onderwijs’, d.d. 21 februari 2008, p.13.

⁵⁴ Bedrijfsvoeringparagraaf behorend bij memo verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, versie 1.0 (congruent met geactualiseerd raadsvoorstel conform collegebesluit 26 februari 2008).

⁵⁵ Bedrijfsvoeringparagraaf behorend bij memo verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, versie 1.0 (congruent met geactualiseerd raadsvoorstel conform collegebesluit 26 februari 2008), p. 1.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

onderwijs leidt na een overgangstermijn voor de gemeente tot financiële voordelen ter grootte van 835 duizend euro per jaar. Het beginsel van budgettaire neutraliteit houdt in dat deze middelen behouden blijven voor het onderwijs en betrokken worden bij het oplossen van bestaande knelpunten op onderwijsgebied, zoals het structurele tekort op de onderwijshuisvesting en het schoolzwemmen.⁵⁶

- / De dienst OCSW stelt over de inverdietaakstelling dat deze "gerealiseerd zal moeten worden door de scholen (BAO 40%, SO 10% en VO 50%). Voor een beperkt deel zal dit kunnen door een professionelere bedrijfsvoering. Het merendeel zal moeten komen uit toename van de klassengrootte met gemiddeld ca. 1,5%"⁵⁷
- / De dienst OCSW duidt als een belangrijk financieel risico voor de gemeente dat, met het eventuele huisvesten van de nieuwe stichting op een andere locatie dan waar de WMOO nu gehuisvest is, kantoorruimte aan de Europaweg leeg komt te staan. De gemeente berekent dit risico op afgerond € 250 duizend structureel. De paragraaf stelt dat dit overigens alleen geldt "als diensten ten behoeve van onderwijshuisvesting ingekocht blijven worden bij OCSW", anders wordt financiële risico groter. Het risico kan sterk worden gereduceerd, aldus de paragraaf, door te besluiten dat de WMOO "pas verhuist nadat er vervangende huurders voor de vrijkomende kantoorruimte aan de Europaweg zijn gevonden".⁵⁸
- / De dienst OCSW concludeert ten slotte dat "de WMOO nader onderzoek moet verrichten naar de vraag hoe deze structurele bezuiniging te realiseren is om te kunnen bepalen of de taakstellende bezuinigingen bestuurlijk aanvaardbaar zijn".⁵⁹

Verschil conceptversie discussienota in college (19 februari) en versie voor raad (21 februari)

Zoals eerder gesteld gaat aan de discussienota die op 21 februari 2008 wordt doorgeleid aan de raad een conceptversie vooraf. Er zijn twee voor dit onderzoek relevante verschillen tussen beide versies.

Ten eerste gaan beide versies weliswaar in op de wenselijkheid van versterking van het bestuursbureau en management, maar presenteert de eerste versie (19 februari) dit als een eigen conclusie van het college van B&W, terwijl in de versie voor de raad (21 februari) deze conclusie voor rekening van VOS/ABB wordt gelaten; het college neemt haar niet als eigen conclusie over.

Ten tweede blijkt tussen beide versies een verschil in de wijze waarop het college aankijkt tegen de verantwoordelijkheid voor het in gang zetten – en het dragen van de kosten – van een dergelijke organisatieversterking:

- / In de eerste versie (19 februari) ziet de gemeente een duidelijke verantwoordelijkheid voor zichzelf: "De totale kosten [voor versterking van bestuursbureau en management] hebben wij becijferd op maximaal 7 ton, maar het uiteindelijke plaatje is [...] afhankelijk van de

⁵⁶ Bedrijfsvoeringparagraaf behorend bij memo verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, versie 1.0 (congruent met geactualiseerd raadsvoorstel conform collegebesluit 26 februari 2008), p. 3.

⁵⁷ Bedrijfsvoeringparagraaf behorend bij memo verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, versie 1.0 (congruent met geactualiseerd raadsvoorstel conform collegebesluit 26 februari 2008), p. 1.

⁵⁸ Bedrijfsvoeringparagraaf behorend bij memo verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, versie 1.0 (congruent met geactualiseerd raadsvoorstel conform collegebesluit 26 februari 2008), p. 2.

⁵⁹ Bedrijfsvoeringparagraaf behorend bij memo verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, versie 1.0 (congruent met geactualiseerd raadsvoorstel conform collegebesluit 26 februari 2008), p. 7.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

inrichting van de nieuwe organisatie. Bovendien geldt voor deze investering de doorbetalingsverplichting aan het bijzonder onderwijs. Overigens hebben deze kosten voor een belangrijk deel niets te maken met de verzelfstandigingsoperatie. Zelfs als we de integrale bestuursvorm zouden handhaven, stonden we voor de opgave de organisatie op onderdelen te versterken. Het structurele voordeel voor de gemeente willen we eerst gedeeltelijk inzetten om de nieuwe stichting in de gelegenheid te stellen de taakstelling gefaseerd te realiseren en de frictiekosten te betalen. Daarnaast overwegen we het structurele voordeel blijvend in te zetten voor het onderwijs. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan het ophogen van het huisvestingsbudget.⁶⁰

/ In de tweede versie (21 februari) wordt bovenstaande passage als volgt vervangen:
"VOS/ABB heeft geconstateerd dat versterking van het bestuursbureau en het management van het openbaar onderwijs wenselijk zou zijn. Er zou behoefte zijn aan een communicatieadviseur, een controller en personeelsadviseurs. Verder zullen er (extra) kosten gemaakt moeten worden voor de directie en het stichtingsbestuur. De totale kosten hiervoor zijn becijferd op 7 ton, maar het uiteindelijk plaatje is uiteraard afhankelijk van de inrichting van de nieuwe organisatie. Indien de nieuwe stichting het bestuursbureau daadwerkelijk wenst te versterken, zoals beschreven, zijn dezelfde spelregels van toepassing als voor het bijzonder onderwijs. Dit betekent dat de meerkosten ten laste komen van de eigen begroting van de stichting. De taakstelling voor het verzelfstandigde openbaar onderwijs kan daarmee, afhankelijk van de te maken keuzes, dus oplopen tot ca. € 1,5 miljoen."⁶¹

Waar het college de versterking van het bestuursbureau in de eerste versie als gemeentelijke verantwoordelijkheid ziet (en doorbetaling aan het bijzonder onderwijs niet uitsluit), gaat de tweede versie uit van een hogere taakstelling voor het openbaar onderwijs waarbij van doorbetaling geen sprake zal zijn.

Een opvallend punt is verder dat in de tweede versie van de discussienota weliswaar wordt opgenomen dat de inverdientaakstelling mogelijk gevolgen zal hebben voor de klassengrootte (zoals de interne bedrijfsvoeringparagraaf vermeldt), maar niet dat hiervoor een toename van klassengrootte is voorzien van 1,5%. Waar de interne bedrijfsvoeringparagraaf de verwachte toename in klassengrootte kwantificeert, vermeldt de versie die richting raad gaat dit percentage niet.

Februari 2008: Eensgezinde schriftelijke reactie onderwijsveld

Behalve aan de raad legt het college de discussienota ook voor aan het onderwijsveld. Nadat er in de tweede helft van 2005 wel bijeenkomsten met het onderwijsveld hebben plaatsgevonden, zijn de rapporten en adviezen die het college in de tussentijd heeft laten maken, niet met het onderwijsveld besproken. In de beleving van een aantal betrokkenen uit het onderwijsveld ligt de discussie over verzelfstandiging in de jaren 2006-2008 stil.

Aanvankelijk reageren verschillende betrokkenen uit het onderwijsveld afzonderlijk. Maar omdat reacties eensgezind blijken (het onderwijsveld ziet zich genoodzaakt te reageren, omdat het vindt dat het college van B&W een veel te zwak bestuur voorstelt) komt het gehele onderwijsveld –

⁶⁰ Discussienota over de verzelfstandiging openbaar onderwijs, versie 15 februari 2008, besproken in college van B&W d.d. 19 februari 2008, p. 12-13.

⁶¹ Discussienota 'Verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 21 februari 2008, p.12-13.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

primair onderwijs (PO), voorgezet onderwijs (VO), de gezamenlijke medezeggenschapsraden (GMR-en) met één reactie.

De discussienota helpt om een einde te maken aan de verdeeldheid binnen het onderwijsveld. De eensgezinde reactie is met name kritisch op het stichtingsmodel zonder raad van toezicht en het lokaal visitatiemodel, zoals de gemeente dat voorstelt. Het onderwijs schrijft: "Wij vragen ons af hoe serieus genomen bestuurders zich in deze constructie nog zullen voelen, als waar het hun kerntaak betreft (zorg dragen voor kwalitatief goed openbaar onderwijs) zij rechtstreekse ingrepen van de gemeente kunnen blijven verwachten".⁶² Dat de gemeenteraad op beduidend grotere afstand komt te staan dan in de constellatie van integraal bestuur en feitelijk toezicht houdt op een beperkt aantal (maar wel essentiële) elementen zoals in de Wet geregeld, is volgens het onderwijs inherent aan verzelfstandigen. Het onderwijsveld stelt: "wordt dit niet gewenst, dan concluderen wij daaruit dat u feitelijk verzelfstandiging niet gewenst vindt".⁶³ In zijn reactie plaatst het onderwijsveld verder kanttekeningen bij de volgende zaken uit de discussienota:

- / Het voorstel om het juridisch eigendom van de schoolgebouwen niet over te dragen aan de nieuwe stichting;
- / Het leggen van de financiële consequenties van de overdracht van personeel van de WMOO bij de nieuwe organisatie;
- / De acceptatie van de gemeente van de mogelijkheid van grotere klassen als consequentie van de inverteerbaarheid;
- / De globale aard van achterliggende berekeningen. Het onderwijsveld verzoekt het college dringend "op korte termijn inzicht te geven in de achterliggende cijfers". Het onderwijsveld ziet deze cijfers graag uitgesplitst in twee delen, te weten:
 - o De huidige financiële positie van de WMOO en de bijdrage van de gemeente hierin
 - o De verwachte financiële positie na verzelfstandiging.⁶⁴

Maart-april 2008: Commissie O&W oriënteert zich

Op 4 maart 2008 behandelt de commissie Onderwijs en Welzijn (O&W) de discussienota in een oriënterende bespreking. Een aantal betrokkenen uit het onderwijsveld spreken in. Aan het einde van de bespreking concludeert de commissievoorzitter dat diverse voorwaarden en de vorm nog onderwerp van discussie zijn, maar dat de stemming voorzichtig positief is. Uitkomst is dat er nog drie à vier inspraakavonden komen. De wethouder vult aan dat er inderdaad nog een aantal avonden met scholen zijn gepland en stelt voor om ook met de raadscommissie nog een aantal bijeenkomsten te organiseren.⁶⁵

Naar aanleiding van de reactie van het onderwijsveld in de raadscommissie vindt er op 8 april 2008 een openbaar gesprek plaats tussen leden van de commissie O&W en schoolleiders.⁶⁶

⁶² Reacties directies primair, voortgezet en speciaal onderwijs op discussienota verzelfstandiging openbaar onderwijs, d.d. 25 februari 2008, p. 2-3.

⁶³ Reacties directies primair, voortgezet en speciaal onderwijs op discussienota verzelfstandiging openbaar onderwijs, d.d. 25 februari 2008, p. 2-3.

⁶⁴ Reacties directies primair, voortgezet en speciaal onderwijs op discussienota verzelfstandiging openbaar onderwijs, d.d. 25 februari 2008, p.4.

⁶⁵ Verslag Commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 4 maart 2008.

⁶⁶ Verslag Commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 8 april 2008.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Half mei 2008: College stelt conceptversie 'Op eigen benen vast'

Nadat het college van B&W de discussienota in het voorjaar 2008 bespreekt met betrokkenen (gemeenteraad, directies van scholen, medezeggenschapsraden, personeel, ouders en leerlingen, werknemers van het bestuursbureau en de ondernemingsraad van de dienst OCSW) verwerkt het de verschillende visies in een nieuw voorstel, de conceptversie van de nota '*Openbare scholen in de stad op eigen benen*'. Het college bespreekt deze conceptversie op 13 mei 2008 en stelt de conceptnota vervolgens op 20 mei 2008 vast.⁶⁷ Belangrijkste wijziging ten opzichte van de discussienota uit februari is de keuze voor het bestuursmodel. Conform de wensen van het onderwijsveld, maar ook kanttekeningen van experts, stelt het college nu – en anders dan in februari – een stichting voor met een professioneel bestuur met een Raad van Toezicht (RvT) en een College van Bestuur (CvB).

Deze conceptversie van 20 mei 2008 gaat in op de financiële aspecten van de verzelfstandiging: de financiële uitgangspunten, lumpsum-financiering, bijdrage van de gemeente aan het openbaar onderwijs, de bruidsschatregeling en de incidentele kosten voor verzelfstandiging.⁶⁸ Ten aanzien van financiën stelt het college voor uit te gaan van de volgende uitgangspunten:

- / *Rechtmatigheid*: met het oog op de overschrijdingsregeling is het college genoodzaakt de gemeentelijke bijdragen aan het openbaar onderwijs voor administratie, beheer en bestuur ad € 1,33 miljoen te beëindigen;
- / *Redelijkheid en billijkheid*: het college wil het openbaar onderwijs een bruidsschat meegeven om de kosten op het gebied van administratie, beheer en bestuur ad € 1,33 miljoen die nu zelf gedragen moeten worden, gefaseerd te kunnen terugverdienen;
- / *Budgettaire neutraliteit*: de kosten van de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs (projectkosten en bruidsschat) mogen de gemeente geen extra geld kosten;
- / *Doelmatigheid*: het college wil de overgangs- en frictiekosten zo veel mogelijk beperken. Dat kan bijvoorbeeld door het stafbureau pas te laten verhuizen als er vervangende gebruikers zijn gevonden voor de kantoorruimten aan de Europaweg;
- / *Verzakelijking*: het college wil de dienstverlening vanuit OCSW verder verbeteren door de kwaliteitseisen van deze dienstverlening aan te scherpen en vast te leggen in een dienstverleningsovereenkomst.⁶⁹

De incidentele kosten van verzelfstandiging worden in deze conceptversie geschat op "een bedrag tussen de € 700.000 en de € 3,6 miljoen".⁷⁰ Het laatste bedrag wordt door het college beschouwd als maximale bruidsschat.

⁶⁷ Besluitnota (red: een ambtelijk advies bij een collegebesluit) 'Bestuursvorm openbaar onderwijs', d.d. 16 mei 2008 en notulen collegevergadering d.d. 19 mei 2008.

⁶⁸ Nota 'Openbare scholen in de stad 'op eigen benen', versie 20 mei 2008. Raadsvoorstel over de verzelfstandiging van de Openbare scholen voor basis, speciaal en voortgezet onderwijs in de stad Groningen', d.d. 30 mei 2008, p. 16-19.

⁶⁹ Nota 'Openbare scholen in de stad 'op eigen benen', versie 20 mei 2008. Raadsvoorstel over de verzelfstandiging van de Openbare scholen voor basis, speciaal en voortgezet onderwijs in de stad Groningen', d.d. 30 mei 2008, p. 16.

⁷⁰ Nota 'Openbare scholen in de stad 'op eigen benen', versie 20 mei 2008. Raadsvoorstel over de verzelfstandiging van de Openbare scholen voor basis, speciaal en voortgezet onderwijs in de stad Groningen', d.d. 30 mei 2008, p. 18.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

27 mei 2008: Commissie O&W houdt expertmeeting

Op 27 mei 2008 organiseert de commissie O&W een expertmeeting. Hierbij gaat de commissie in gesprek met twee experts, de heer Klaas te Bos van VOS/ABB en de heer Rob Limper van de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO). Met name die laatste is kritisch ten aanzien van het zogenaamde 'Groninger model' dat wordt voorgesteld. Hij gaat onder meer in op onderstaande punten:

- / Model Groninger aanpak: plaatst nieuw bestuur bij de start meteen al onder curatele;
- / Verplichte visitatie en toets strategisch beleidsplan: past niet bij stichting als openbare rechtspersoon, staat ook op gespannen voet met de beoogde algemene regierol op het lokaal jeugdbeleid: behandel openbaar en bijzonder onderwijs in deze gelijkwaardig;
- / Gebouwen: bij verzelfstandiging hoort juridische overdracht van gebouwen;
- / Bruidsschat: lijkt erop dat maximale bruidsschat niet wordt meegegeven; waarom welk bedrag wordt meegegeven is niet duidelijk uit de stukken.⁷¹

Naar aanleiding van de expertmeeting stellen commissieleden ook nog enkele technische vragen aan de wethouder. Zo vragen zij of er al zicht is op de verlenging van de bruidsschatregeling en wanneer er meer duidelijkheid is over de financiële paragraaf.⁷² De wethouder beantwoordt deze vragen op 30 mei 2008 schriftelijk. Over de verlenging van de bruidsschatregeling meldt zij dat nog niet duidelijk is of de Tweede Kamer voor of na het zomerreces zal besluiten, maar dat de verwachting is dat er politiek draagvlak is voor verlenging. Ten aanzien van de financiële paragraaf antwoordt de wethouder dat "de financiële paragraaf in het raadsvoorstel op dit moment maximale duidelijkheid biedt over de financiële gevolgen".⁷³ In fase twee van de verzelfstandiging [na vaststelling van de nota 'Op eigen benen', red.] zal er sprake zijn van nadere detaillering, aldus de wethouder.

Juni 2008: Commissiebehandeling conceptversie 'Op eigen benen'

Op 4 juni 2008 bespreekt de commissie O&W de conceptnota 'Op eigen benen'. Tijdens deze vergadering spreekt het onderwijsveld opnieuw in. Namens de schoolleiders VO en PO geeft de heer Harsta een reactie op het voorstel dat met 'Op eigen benen' voorligt. Hij complimenteert de wethouder voor de wijze waarop zij de discussies mogelijk heeft gemaakt en de wijze waarop ze reacties uit die discussie heeft verwerkt.⁷⁴ Verder geeft hij onder meer aan "geschrokken te zijn van de hoge kosten die eenmalig gemaakt moeten worden bij verzelfstandiging". Deze bedragen 700 duizend euro. Uit een opmerking over 'budgettaire neutraliteit' maakt het onderwijsveld op dat deze projectkosten gedragen worden door de gemeente onder de voorwaarde dat de verzelfstandiging geen extra geld mag kosten. Aan deze voorwaarde wordt volgens het onderwijsveld ruimschoots voldaan: "Tijdens de looptijd van de bruidsschatregeling (5 jaar) zou de gemeentelijke bijdrage zonder verzelfstandiging 5 maal € 1,33 miljoen, dus € 6,7 miljoen moeten

⁷¹ Verslag raadscommissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 27 mei 2008, p.1.

⁷² Verslag raadscommissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 27 mei 2008, p.5.

⁷³ Beantwoording technische vragen verzelfstandiging openbaar onderwijs, brief college aan gemeenteraad, d.d. 30 mei 2008.

⁷⁴ Verslag commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 4 juni 2008.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

zijn. Volgens berekeningen [in] de nota bedragen de eenmalige kosten en de bruidsschat gezamenlijk maximaal € 3,6 miljoen”.

Budgettaire neutraliteit staat volgens het onderwijsveld terecht geen extra kosten toe, maar ook geen extra inkomsten. Volgens het onderwijsveld biedt de genoemde berekening dan ook ruimte voor verhoging van de bruidsschat. Volgens het onderwijsveld is de vraag om verhoging van de bruidsschat bovendien gerechtvaardigd omdat de fasering die wordt voorgesteld voor realisering van de inverdientaakstelling, te strak is.⁷⁵ Ten aanzien van het personeel geeft de inspreker ten slotte aan dat het onderwijsveld graag betrokken wil worden bij de vormgeving van het nieuwe stafbureau, aangezien het stafbureau ook een dienstverlenende taak heeft naar de scholen.

Uitkomst van de behandeling van de nota in de commissie is dat het college de definitieve nota, inclusief adviezen van de GMR-en en de OR OCSW, in augustus ter besluitvorming aan de raad zal voorleggen. Of dit rechtstreeks aan de raad zal worden voorgelegd, of via de commissie, is afhankelijk van de adviezen van de GMR-en en de OR.⁷⁶

September 2008: College stelt definitieve nota ‘Op eigen benen’ vast voor raadsbehandeling

Op 28 augustus 2008 spreekt het college over het vervolg. Het ambtelijk advies bij die bespreking schetst ten aanzien van de inverdientaakstelling drie mogelijkheden:

1. Starten met de inverdientaakstelling per 1 januari 2009;
2. Starten met de inverdientaakstelling per 1 januari 2010;
3. Het ondersteunen van de stichting bij het verdienen van de huidige kosten van € 1 miljoen aan algemeen beheer en bestuur en *daarnaast* een nadere analyse te maken van de omvang van de meerkosten na verzelfstandiging.

Het college kiest voor aanvang van de inverdientaakstelling per 1 januari 2010 (optie 2), omdat dit aansluit bij het bestuurlijke proces (namelijk bij de feitelijke overdracht aan de nieuwe stichting per diezelfde datum) en bij de tot dan toe met betrokken partijen gevoerde gesprekken. De optie om met verdienen te starten per 1 januari 2009 (optie 1) wordt om dezelfde reden afgewezen, ook al is dit voor de gemeente financieel aantrekkelijker. De laatste optie heeft als consequentie dat de totale omvang van de bruidsschat nu nog niet bepaald kan worden. Een uitgebreide inhoudelijke discussie hierover acht het college niet wenselijk, omdat het afleidt van het eigenlijke proces van de verzelfstandiging. Daarom vervalt ook optie 3. Met een keuze voor optie 2 besluit het college om niet met de nieuwe organisatie in gesprek te gaan over wat ten behoeve van organisatieontwikkeling gewenst is, maar daarin eigen aannames te doen en een bedrag van € 700.000,- te reserveren.

Over de projectopzet merkt het ambtelijk advies op dat “voor de verdere vormgeving van de nieuwe stichting en het ontvlechtigingsproces gekozen wordt voor een projectopzet waarbij rollen helder zijn neergezet en de betrokkenheid van het onderwijsveld maximaal tot uitdrukking komt”. Op dat moment is de dienst OCSW, in de persoon van de directeur Werkmaatschappijen mevrouw Gerritsen eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het verzelfstandigingsproces. Als projectleider tot 1 januari 2010 is de heer Nijenbanning (tevens interim directeur WMOO) aangesteld. Zijn rol is om het project te leiden en twee belangrijke doelstellingen te realiseren:

⁷⁵ Toelichting zoals uitgesproken door de heer Harsta tijdens vergadering commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 4 juni 2008.

⁷⁶ Verslag raadscommissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 4 juni 2008, p. 8.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

- / Het opzetten van een nieuwe stichting;
- / De ontvlechting van de WMOO.⁷⁷

Nadat de bovengenoemde aspecten in de aanpassing van de nota zijn meegenomen, besluit het college op 2 september de definitieve nota 'Op eigen benen' vast te stellen en voor besluitvorming voor te leggen aan de raad.

September 2008: Raad stelt definitieve nota 'Op eigen benen' vast

Op 24 september 2008 stelt ook de raad de nota vast. Hiermee besluit de raad tot oprichting van een stichting per 1 januari 2010 met als doel de instandhouding van de scholen voor het primair en voorgezet openbaar onderwijs.⁷⁸ De gemeente kiest blijkens de nota "enerzijds voor een professioneel bestuur dat verantwoording aflegt aan een interne raad van toezicht en anderzijds voor een actieve, kaderstellende rol van de gemeentelijke overheid".⁷⁹ Aan het professionele bestuur wordt invulling gegeven door een Raad van Toezicht (RvT), College van Bestuur (CvB) en stafbureau. De actieve kaderstellende rol van de gemeente krijgt vorm doordat de gemeenteraad voorafgaand aan oprichting van de stichting de statuten vaststelt en dat ten aanzien van kwaliteitsbeleid een aantal spelregels statutair vastgelegd worden.⁸⁰ In de nota wordt dit nader uiteengezet.

Ook gaat de nota in op een drietal specifieke aandachtspunten:

- / *Personeel.* De sociale leidraad is onverkort van toepassing en gedwongen ontslagen worden voorkomen. Voor het personeel zal, als onderdeel van het uitvoeringsplan, een Sociaal Statuut worden opgesteld.⁸¹
- / *Huisvesting.* Het economisch en juridisch eigendom van de onderwijsaccommodaties wordt bij de gemeente Groningen gehouden, omdat overdracht van het juridisch eigendom geen meerwaarde heeft. Voor huisvestingstaken die door de afdeling accommodatieplanning & vastgoed (OCSW) worden uitgevoerd zal een dienstverleningsovereenkomst (service level agreement, SLA) worden gesloten, waarbij de nieuwe stichting voor vijf jaar adviescapaciteit voor huisvestingstaken bij de gemeente inhuurt.⁸²
- / *Financiën.* De nieuwe stichting moet rekening houden met € 1,7 miljoen structurele extra kosten per jaar. Om ongewenste effecten als het vergroten van klassen of het gedwongen afscheid nemen van personeel te voorkomen, stelt het college de raad voor om een bruidsschat te verstrekken: "vanaf 1 januari 2010 en voor een periode van maximaal vijf jaar. In deze vijf jaar bouwt de gemeente de jaarlijkse bijdrage van de gemeente

⁷⁷ Besluitnota 'Openbare scholen in de stad op eigen benen. De verzelfstandiging van het Openbaar Onderwijs', DirStaf aan college van B&W, d.d. 22 augustus 2008, p. 2.

⁷⁸ Raadsbesluit 'openbare scholen in de stad op eigen benen. De verzelfstandiging van het Openbaar Onderwijs', raadsbesluit d.d. 24 september 2008.

⁷⁹ Nota 'Openbare scholen in de stad, op eigen benen. De verzelfstandiging van het openbaar onderwijs', versie september 2008. Vastgesteld door college van B&W d.d. 5 september 2008, p. 6.

⁸⁰ Nota 'Openbare scholen in de stad, op eigen benen.' versie september 2008, p. 6-7.

⁸¹ Nota 'Openbare scholen in de stad, op eigen benen.' versie september 2009, p. 7.

⁸² Nota 'Openbare scholen in de stad, op eigen benen.' versie september 2008, p. 7-9.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

trapsgewijs af”.⁸³ Als gevolg van de verzelfstandiging en wegvloeiende gemeentelijke deskundigheid wordt een beleidsfunctie toegevoegd; de kosten daarvan bedragen naar schatting € 88.000 structureel. Na afronding van de vijf jaar bruidsschatregeling ontstaat voor de gemeente een structurele vrijval van circa € 835.000 per jaar.⁸⁴

Tenslotte gaat de nota in op het vervolgtraject. De nota onderscheidt het opzetten van de nieuwe stichting van het ontvlechten van de WMOO en gaat uit van twee parallelle uitvoeringsprocessen. Voor het opzetten van de nieuwe stichting is de planning dan nog als volgt:

- / September 2008: opstellen statuten
- / November 2008: vaststellen statuten door de gemeenteraad
- / Januari 2009: RvT gezocht
- / April 2009: RvT benoemd door gemeenteraad
- / Mei 2009: stichting notarieel opgericht
- / Mei-september 2009: selectie en benoeming CvB door RvT

Als bijlagen bij de nota zijn de reactie van de gezamenlijke medezeggenschapsraden (GMR-en) VO en PO en van de OR OCSW gevoegd. Bij raadsbehandeling hebben beide gremia al besloten in te stemmen met het voorliggende besluit. Wel wordt aandacht gevraagd voor een aantal aspecten:

- / De *GMR-en PO en VO* vragen onder meer aandacht voor de kosten: “De verzelfstandiging kan pas een succes genoemd worden als deze niet leidt tot een verminderde hoeveelheid middelen voor het primaire proces van het onderwijs; het lesgeven. Bij de verdere besluitvorming over de bruidsschatregeling, de proceskosten van de verzelfstandiging en de besteding van de vrijkomende middelen moet dit naar onze mening de leidraad zijn.”⁸⁵
- / De *OR OCSW* concludeert dat “verzelfstandiging van het openbaar onderwijs een realiteit is die wij niet meer kunnen beïnvloeden”. Eén van de zorgpunten van de OR betreft de ombouw van ID-banen en de mate waarin dit drukt op de nieuwe stichting dan wel de dienst OCSW.⁸⁶ Een ander punt van zorg betreft de vrijval die ontstaat doordat de gemeente per saldo structureel € 835.000 per jaar minder kwijt is aan schoolbestuurlijke budgetten. De OR pleit er voor dat het college nu al vaststelt dat de vrijval als gevolg van de verzelfstandiging bestemd wordt voor onderwijs.⁸⁷

Gelijktijdig met het aannemen van de nota ‘Op eigen benen’, besluit de raad de motie ‘geen financieel gewin verzelfstandiging’ aan te nemen. Hiermee besluit de raad dat “de vrijval van financiële middelen die voortkomt uit de verzelfstandiging van het Openbaar Onderwijs in principe

⁸³ Nota ‘Openbare scholen in de stad, op eigen benen.’ versie september 2008., p. 10.

⁸⁴ Nota ‘Openbare scholen in de stad, op eigen benen.’, p. 9-10.

⁸⁵ Instemming Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraden PO & VO bij besluit verzelfstandiging openbaar onderwijs, d.d. 20 augustus 2008.

⁸⁶ ID-banen staat voor Instroom-Doorstroombanen, voorheen ook wel Melkertbanen genoemd. Het betreft gesubsidieerde arbeid. Het Rijk besloot in 2004 de ID-banen af te schaffen, waarbij het aan gemeenten was om de afschaffing door te voeren.

⁸⁷ Definitieve zienswijze en advies personele consequenties OR OCSW over de verzelfstandiging Werkmaatschappij Openbaar Onderwijs, d.d. 1 juli 2008.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

wordt besteed aan onderwijsdoelen”.⁸⁸ Voor de motie stemmen de fracties van PvdA, GroenLinks, SP, Student en Stad, D66 en Stadspartij.

Vershil conceptversie ‘Op eigen benen’ (20 mei) en versie voor raadsbehandeling (2 september)

Op twee punten zijn er opvallende verschillen tussen deze conceptversie (20 mei 2008) en de latere versie die het college voor vaststelling aan de raad aanbiedt (2 september 2008):

- / In de conceptversie wordt uitgebreider ingegaan op de financiële consequenties van de verzelfstandiging; de uitgangspunten rechtmatigheid, redelijkheid en billijkheid, budgettaire neutraliteit en verzakelijking de uitgangspunten [zoals beschreven op pagina 37 van dit rapport, red.] zijn in de definitieve versie niet opgenomen;
- / In de conceptversie wordt voor de bruidsschat een bandbreedte van 700 duizend tot 3,6 miljoen euro genoemd terwijl dat in de definitieve versie niet gebeurt. De definitieve versie geeft wel een indicatie van de opbouw van de bruidsschat, maar noemt geen bedragen voor de reikwijdte van de bruidsschat.

Hiermee kan gesteld worden dat de raad met het vaststellen van deze nota dus nog geen definitieve bruidsschat vaststelt. Dat de landelijke bruidsschatregeling inmiddels is verlengd tot 1 januari 2011, staat overigens vermeld in de definitieve nota ‘Op eigen benen’.⁸⁹

1.4 / uitvoering geven aan besluit verzelfstandigen

Na het besluit tot verzelfstandiging (in september 2008), kan worden gestart met de implementatie van het besluit. Hiertoe worden allereerst een projectplan en -organisatie opgezet.

September-december 2008: College en organisatie stellen projectplan en projectorganisatie op

Projectorganisatie

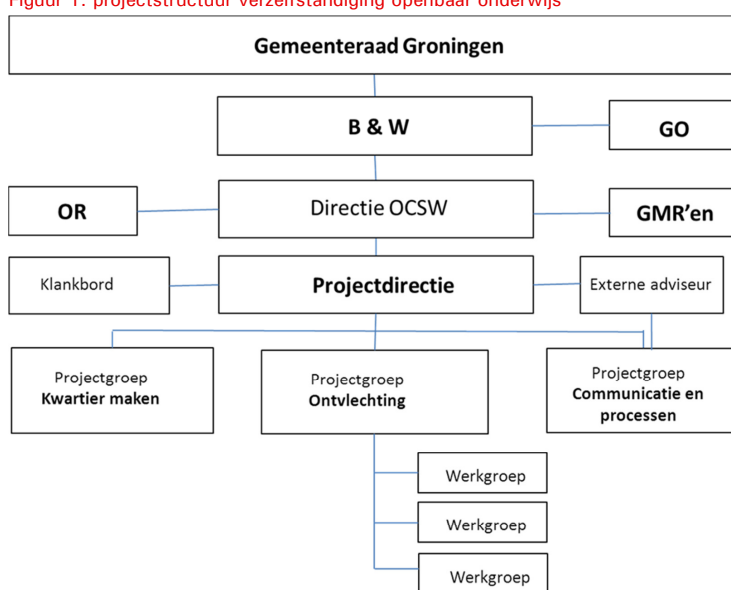
De projectorganisatie bestaat uit een projectdirectie met daaronder drie projectgroepen: projectgroep Kwartier maken, projectgroep Ontvlechting en projectgroep Communicatie en processen (zie ook figuur 1).

⁸⁸ Motie ‘Geen financieel gewin verzelfstandiging’, d.d. 29 september 2008.

⁸⁹ Nota ‘Openbare scholen in de stad, op eigen benen. De verzelfstandiging van het openbaar onderwijs’, versie september 2008. Vastgesteld door college van B&W d.d. 5 september 2008, p. 9. Het wordt eveneens expliciet vermeld in het ambtelijk memo waarmee de definitieve versie van Op eigen benen in het college wordt gebracht: besluitnota ‘Openbare scholen in de stad op eigen benen. De verzelfstandiging van het Openbaar Onderwijs’, DirStaf aan college van B&W, d.d. 22 augustus 2008.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Figuur 1: projectstructuur verzelfstandiging openbaar onderwijs⁹⁰

Binnen de projectorganisatie worden drie projectgroepen in het leven geroepen:

- I. **Projectgroep Kwartier maken**
 - / houdt zich bezig met alle werkzaamheden die te maken hebben met het bouwen van de 'nieuwe' organisatie. In het projectplan staat expliciet opgenomen dat de projectgroep zich niet bezig houdt met de ontvlechting van de WMOO uit de gemeentelijke organisatie⁹¹
 - / wordt aangestuurd door de heer Nijenbanning, sinds maart 2008 tevens directeur a.i. WMOO
 - / bestaat daarnaast uit vertegenwoordigers vanuit het onderwijsveld (directeurenoverleg VO en PO en vertegenwoordigers GMR-en).
- II. **Projectgroep Ontvlechting**
 - / houdt zich bezig met alle werkzaamheden die te maken hebben met het losmaken van de schoolbestuurlijke onderdelen uit de gemeentelijke organisatie en het in beeld brengen

⁹⁰ Projectplan voor verzelfstandiging van de openbare scholen voor basis, speciaal en voortgezet onderwijs in de stad Groningen, versie d.d. 23 december 2008, p. 7.

⁹¹ Projectplan voor verzelfstandiging van de openbare scholen voor basis, speciaal en voortgezet onderwijs in de stad Groningen, versie d.d. 23 december 2008, p. 14.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

van de consequenties daarvan. Projectgroep brengt adviezen uit over personeel, financiën, facilitaire zaken en huisvesting van de nieuwe Stichting ten behoeve van de projectgroep Kwartier maken en projectdirectie⁹²

- / wordt aangestuurd door de heer Staal, hoofd Personele zaken WMOO
- / bestaat daarnaast uit medewerkers van WMOO en OCSW. In de projectgroep Ontvlechting zijn géén vertegenwoordigers van het onderwijsveld of de nieuw op te richten organisatie betrokken.

III. Projectgroep Communicatie en processen

- / wordt aangestuurd door mevrouw Huisman, stafmedewerker Verzelfstandiging OO
- / bestaat daarnaast uit (communicatie)medewerkers WMOO, OCSW en bestuursdienst.

De projectdirectie bestaat, naast ondersteunend personeel en adviseurs, uit de drie projectleiders van de drie projectgroepen en wordt aangestuurd door de projectdirecteur. Aanvankelijk wordt deze functie vervuld door mevrouw Gerritsen, tevens directeur Werkmaatschappijen (OCSW). Na het vertrek van mevrouw Gerritsen, begin 2009, komt de functie van directeur Werkmaatschappijen te vervallen. Voor de aansturing van de projectdirectie wordt besloten een externe voorzitter in te huren. Er wordt gezocht naar iemand met expertise en ervaring op het terrein van verzelfstandigingsprocessen binnen het onderwijs. Per 8 maart 2009 wordt de heer Parent ingehuurd als voorzitter projectdirectie van de verzelfstandiging. De rol van 'projectleider' verzelfstandiging wordt dus niet, zoals opgenomen in de besluitnota (red: een ambtelijk advies bij een collegebesluit) van het college ten aanzien van '*Op eigen benen*', vervuld door de heer Nijebanning, maar door de heer Parent.

De projectdirectie valt onder aansturing van de algemeen directeur OCSW, de heer Kievitsbosch. Tussen de voorzitter van de projectdirectie en de algemeen directeur van de dienst OCSW vindt wekelijks overleg plaats. Ook met de wethouder vindt periodiek overleg plaats. De wethouder, de voorzitter projectdirectie verzelfstandiging (de heer Parent) en de directeur WMOO (de heer Nijebanning) overleggen tweewekelijks.

Daarnaast voorziet de projectorganisatie in een klankbordgroep. Het projectplan meldt hierover: 'aan het hele project koppelen we een klankbordgroep. Het idee is om met de klankbordgroep een positieve invloed op het draagvlak voor het proces te creëren. [...] De klankbordgroep stellen we samen uit interne (medewerkers OCSW/gemeente) en externe (leden GMR-en PO/VO en rectoren/directeuren) betrokkenen. De rol van de klankbordgroep is een adviserende.'⁹³ In de praktijk kennen de werkgroepen Kwartier maken en Ontvlechten ieder hun eigen klankbordgroep. De klankbordgroep van de werkgroep Kwartier maken bestaat uit betrokkenen vanuit de WMOO, de GMR-en en de scholen, in de klankbordgroep van de werkgroep Ontvlechting is het onderwijsveld niet vertegenwoordigd.⁹⁴

⁹² Projectplan voor verzelfstandiging van de openbare scholen, p. 14.

⁹³ Projectplan voor verzelfstandiging van de openbare scholen, p. 8.

⁹⁴ Openbaar verhoor de heer Hoiting, d.d. 19 september 2012, verslag p. 16-18 en openbaar verhoor de heer Nijebanning, d.d. 20 september 2012, verslag, p. 10.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Projectplan

In het projectplan is, naast een beschrijving van de projectorganisatie, per projectgroep een deelprojectplan opgenomen, met daarin de resultaten zoals die behaald moeten worden. Uit dit projectplan wordt duidelijk dat in december 2008 de planning als volgt was:

- / In februari 2009 de hoofdlijnen van de statuten gereed, in april 2009 het bestuursreglement, managementstatuut en toezichtconvenant;
- / In maart 2009 de profielschetsen voor leden RvT en CvB gereed; van maart – augustus de wervingsprocedures, zodat in september 2009 de benoeming zou kunnen plaatsvinden;
- / Passeren notariële akte zou in oktober 2009 kunnen plaatsvinden. Akte voorziet in overgangsbepalingen, waarna in december 2009 de notariële overdracht van de bestuurlijke verantwoordelijkheden zou plaatsvinden;
- / Inventarisatie schoolbestuurlijke werkzaamheden in ondersteunende onderdelen OCSW gereed in februari 2009;
- / Scenario's inverdietaakstelling gereed in november 2009;
- / Service level agreement gereed in september 2009;
- / Inrichtingsvoorstel financiële administratie gereed in juni 2009.⁹⁵

Het projectplan inclusief projectorganisatie is door het college besproken op 6 januari 2009. Bij de besluitnota aan het college is een bijlage gevoegd 'Financiële kaderstelling verzelfstandiging'.⁹⁶ In die bijlage is opgenomen dat:

- a. De verzelfstandiging wordt gerealiseerd binnen de bestaande budgettaire kaders;
- b. Voor de berekening van de bruidsschat er van uit wordt gegaan dat de stichting OO een inverdietaakstelling heeft ter grootte van € 345.000 cumulatief tot een maximum van € 1,7 miljoen welke ingaat in het begrotingsjaar 2010;
- c. Voor de berekening van de bruidsschat wordt uitgegaan van een gelijkmatige verdeling van de inverdietaakstelling;
- d. De projectkosten worden bekostigd ten laste van de budgettaire ruimte die ontstaat als gevolg van de vrijvallende middelen in verband met afnemende gemeentelijk bijdragen en vergen derhalve geen aanvullende middelen nieuw beleid;
- e. Voorfinanciering plaatsvindt ten laste van de schoolbestuurlijke reserve, die in de daaropvolgende jaren weer conform het meerjarenoverzicht aangevuld moeten worden;
- f. De bruidsschat geen cadeau is van de lokale overheid, maar een aflopende gemeentelijke bijdrage die nodig is om de stichting openbaar onderwijs in staat te stellen binnen de gestelde wettelijke termijnen de inverdietaakstelling te realiseren en een sterke organisatie op te bouwen;
- g. De omvang van de bruidsschat op grond van de hiervoor genoemde uitgangspunten wordt gemaximeerd op afgerond € 3,45 miljoen euro;
- h. De inhuurbudgetten van het stafbureau in 2008 en 2009 (respectievelijk € 175.00 en € 185.000) worden ingezet ter dekking van de projectkosten;
- i. De projectkosten om fiscale redenen vanaf 2008 worden verrekend met de gemeentelijke bijdragen;
- j. De stichting blijft gehuisvest in het pand Europaweg 8 totdat OCSW vervangende huurders heeft gevonden, dit om leegloop en frictiekosten te minimaliseren.⁹⁷

⁹⁵ Projectplan voor verzelfstandiging van de openbare scholen, p. 15-19.

⁹⁶ Deze bijlagen zijn op 24 december 2008 nagezonden.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Het college besluit het projectplan voor kennisgeving aan te nemen en de raad middels een brief over het projectplan te informeren.⁹⁸ Op 9 januari 2009 stuurt het college een collegebrief waarin het een samenvatting van het projectplan geeft. Het projectplan zelf wordt niet aan de raad gestuurd. Ten aanzien van de planning merkt het college in de brief op "te verwachten in februari 2009 de statuten ter bespreking en besluitvorming aan de raad te kunnen voorleggen, in maart de profielschets en in april de inrichting van het nieuwe staffbureau."⁹⁹ Ten aanzien van de financiën voor het projectplan vermeldt de brief: "op grond van het projectplan becijferen wij de projectbegroting op € 955.000, inclusief alle voorbereidingskosten vanaf 2007. De dekking van die kosten bestaat uit incidenteel beleid (€ 70.000) en in de begroting 2008 en 2009 opgenomen bedragen voor organisatieontwikkeling (respectievelijk € 175.000 en € 185.000). Het restant ad € 525.000 wordt gedekt uit de vrijval in verband met de aflopende bijdrage aan het openbaar onderwijs. Omdat de meeste kosten in 2009 gemaakt zullen worden en de vrijval in latere jaren beschikbaar komt, zullen de projectkosten worden voorgefinancierd uit de schoolbestuurlijke reserves. De administratieve verwerking van deze voorfinanciering zal in het kader van de Turap 2009-I aan uw raad worden voorgelegd. De totale projectkosten blijven binnen de budgettaire kaders zoals door uw raad zijn bepaald."¹⁰⁰

In de commissievergadering O&W van 14 januari 2009 geeft de wethouder aan dat er een geactualiseerde planning wordt gemaakt: "bespreking statuten en profielschetsen RvT zal plaatsvinden in de commissievergadering van maart."¹⁰¹ In een collegebrief van 29 januari 2009 informeert de wethouder de raad over de geactualiseerde planning.¹⁰² De commissie O&W spreekt hierover op 4 februari 2009. Verschillende raadsleden stellen kritische vragen, met name bij het feit dat de benoeming van de RvT later gereed is dan gepland, en dat deze nauwelijks meer betrokken kan zijn bij de inrichting van de nieuwe organisatie. De heer Van der Schaaf (PvdA) merkt op: 'Bij de behandeling van het voorstel tot verzelfstandiging in de raad gingen we nog uit van vaststelling van de statuten in november 2008 en benoeming van de nieuwe Raad van Toezicht in april 2009. In het projectplan staat nu februari 2009 en september 2009. 1 januari 2010 moet de nieuwe stichting operationeel zijn. Komt het allemaal wel op tijd gereed is onze vraag?'¹⁰³ Daar voegt de PvdA aan toe dat de nieuwe organisatie gedragen moet worden door het onderwijsveld en aansluiten bij behoeftes van de scholen. Nu de RvT later begint dan gepland is de vraag of de betrokkenheid bij het bouwen van de organisatie voldoende geborgd is. De PvdA vraagt tenslotte aandacht voor de toezegging van het college dat voor de nieuwe stichting ontbindende voorwaarden worden opgesteld voor verplichte huisvestingsdienstverlening van de gemeente aan de nieuwe stichting. Ook de heer Van der Wilt (D66) en mevrouw Postma (GroenLinks) merken op dat het jammer is dat leden van de RvT en CvB niet betrokken kunnen zijn bij het opstellen van het functieboek.¹⁰⁴

⁹⁷ Bijlage C Financiële kaderstelling verzelfstandiging, bijlage bij projectplan Verzelfstandiging. Toegezonden door R. Kievitsbosch, directeur OCSW aan directiestaf d.d. 24 december 2008.

⁹⁸ Notulen collegevergadering d.d. 6 januari 2009.

⁹⁹ Collegebrief '2de fase verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 9 januari 2009.

¹⁰⁰ Collegebrief '2de fase verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 9 januari 2009.

¹⁰¹ Verslag commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 14 januari 2009.

¹⁰² Collegebrief 'planning 2^e fase verzelfstandiging Openbaar Onderwijs, d.d. 29 januari 2009.

¹⁰³ Beraadslaging PvdA, d.d. 4 februari 2009.

¹⁰⁴ Verslag commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 4 februari 2009.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

In haar reactie op de verschillende opmerkingen in de commissie meldt de wethouder vervolgens:

- / " [dat] 1 januari 2010 belangrijk is: medewerkers moeten snel duidelijkheid hebben, weten waar ze aan toe zijn. Goed dat dit college – dus nog voor verkiezingen – een en ander goed afhecht, zodat volgend college in uitvoering een afgerond geheel heeft;
- / Bruidsschatregeling is verlengd tot 31 december 2010, dus in die zin zitten we met deze planning aan de veilige kant;
- / Ook al heb je al leden voor de Raad van Toezicht, als er nog geen stichting is, hebben zij daarin nog geen positie. Als die er wel is, zullen we echter nog een overeenkomst moeten sluiten over bijvoorbeeld de overgang van personeel, dus dan zijn ze al wel in beeld;
- / Opbouw organisatie: eerst kijken wat nodig is, welke functies daarvoor in nieuw stafbureau, welke functieprofielen horen daar bij; raad heeft vastgesteld dat sociale leidraad en alle andere gebruikelijke maatregelen van toepassing zijn; betekent mens volgt werk en in principe gaan zoveel mogelijk mensen mee, maar wel in die volgorde; niet: iedereen moet mee, we zoeken er een functie bij.¹⁰⁵

Eind 2008-december 2009: Vormgeven nieuwe organisatie

Eind 2008-mei 2009: Handboek Governance

De opdracht aan de projectgroep Kwartier maken was het opstellen van statuten, het vormgeven van het handboek Governance en de functieprofielen. De projectgroep, bestaande uit betrokkenen uit het onderwijsveld, wordt aangestuurd door de heer Nijenbanning. Vanuit het onderwijsveld is er op aangedrongen dat er een expert op het gebied van governance-structuur en onderwijs werd ingehuurd.

Betrokkenen zijn tevreden over het proces waarin het handboek tot stand is gekomen. De achterban is nadrukkelijk meegenomen bij de totstandkoming van het handboek. Wel geven betrokkenen uit het onderwijsveld aan dat de afstemming met de ambtelijke organisatie c.q. het college niet altijd even slagvaardig verloopt. Het opstellen van het handboek gebeurt in principe door de projectgroep Kwartier maken, maar de uitkomsten moeten vervolgens nog worden afgestemd met de organisatie en het college, wat tot gevolg heeft dat veel zaken weer terugkomen en aangepast moeten worden. Dat speelt met name bij de statuten en de rol van de gemeenteraad bij het benoemen van leden van RvT en CvB.

Het handboek Governance is in februari 2009 door het college vastgesteld. Vervolgens wordt dit in twee keer besproken met de commissie O&W: op 11 maart 2009 (de hoofdstukken 1, 2 en 3) en op 19 mei 2009 (de hoofdstukken 4, 5 en 6). Onderdeel van het handboek zijn de statuten. Deze zijn op 25 maart 2009 door de raad vastgesteld.¹⁰⁶ Met het vaststellen van de statuten en het handboek Governance is onder meer vastgelegd dat de gemeenteraad de leden van de RvT

¹⁰⁵ Verslag commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 4 februari 2009.

¹⁰⁶ Raadsbesluit 'Statuten Stichting Openbaar Onderwijs Groningen', d.d. 25 maart 2009.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

benoemt, maar ook, op voordracht van de RvT, leden van het college van bestuur.¹⁰⁷ Binnen de projectgroep Kwartier maken en met betrokkenen uit het onderwijsveld is hier nadrukkelijk over gesproken. Het onderwijsveld heeft het vreemd gevonden dat de benoeming van leden van het CvB door de gemeenteraad gebeurt, en niet door de leden van de RvT.¹⁰⁸

Het functieboek voor het stafbureau is op 30 juni 2009 door het college van B&W vastgesteld. Tevens heeft het college het functieboek ter visie gelegd voor de raad en ter informatie aangeboden aan de GMR-en PO en VO en de OR OCSW.¹⁰⁹

Juni-december 2009: Benoemingsprocedure CvB en RvT

De benoemingsprocedure is vormgegeven door de selectiecommissie. De wethouder Onderwijs is voorzitter van de selectiecommissie. Daarnaast bestaat de selectiecommissie uit twee leden van de GMR-en van het onderwijsveld en het bestuursbureau WMOO (één lid van de GMR namens het onderwijsveld een lid van de MR namens het personeel van het bestuursbureau WMOO) en twee directeuren van scholen (één voorgezet en één primair onderwijs). De voorzitter projectdirectie van de verzelfstandiging, de heer Parent, was secretaris van de selectiecommissie.

In mei / juni 2009 besluit de heer Nijenbanning, op dat moment directeur ad interim van de WMOO en projectleider van de projectgroep Kwartier maken, te solliciteren voor de functie van lid van het CvB. Hij heeft hierover afstemming gezocht met ambtelijk betrokkenen, waaronder de algemeen directeur OCSW en de wethouder. De betrokkenheid van de heer Nijenbanning in het proces van verzelfstandiging wordt door hen niet als bezwaarlijk beschouwd voor het kunnen vervullen van een bestuursfunctie in de nieuwe stichting. In de raadsvergadering waarin de leden van het CvB benoemd werden, zijn over dit aspect van de benoemingsprocedure door veel fracties kritische vragen gesteld. Op vragen of de wethouder op dit punt geen problemen voorzag, antwoordt de wethouder: 'Nee, ook andere werknemers van de WMOO mogen bij vrijkomende functies hun belangstelling tonen. De raad is de eerste die deze vraag stelt, het is nooit eerder aan de orde geweest.'¹¹⁰

In augustus 2009 stuurt de voorzitter projectdirectie een memo aan het college waarin hij ingaat op de wervings- en benoemingsprocedure voor de leden van de RvT. Hij merkt daarin op dat het budget niet toereikend is om, zoals opgenomen in het handboek Governance, een extern bureau in te schakelen voor de werving en selectie. Voorstel is om 'net zoals bij de procedure voor werving leden CvB, de "externe" ondersteuning te laten plaatsvinden door inschakeling van de voorzitter van de projectdirectie (red. wethouder Van Schie) met administratieve ondersteuning van de

¹⁰⁷ Statuten Stichting Openbaar Onderwijs Groningen, artikel 10, lid 2, respectievelijk artikel 5, lid 3.

¹⁰⁸ Overigens heeft er in 2010 een wetswijziging plaatsgevonden waardoor leden van het College van Bestuur niet langer door de gemeenteraad benoemd kunnen worden, maar door de Raad van Toezicht dient te gebeuren. Dit betreft de wetswijziging van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) die per 1 augustus 2010 is ingegaan. De gemeenteraad is over de consequenties hiervan geïnformeerd middels een brief aan de raad, d.d. 18 november 2010.

¹⁰⁹ Besluitnota 'Functieboek stafbureau Stichting Openbaar Onderwijs Groningen', collegebesluit d.d. 30 juni 2009.

¹¹⁰ Verslag besloten deel raadsvergadering d.d. 28 oktober 2009, p. 2.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

secretaris van de projectdirectie (red. de heer Parent).¹¹¹ Ook wordt ingegaan op de vertegenwoordiging van de GMR-en in de selectiecommissie. Dit omdat twee leden van de RvT op voordracht van de GMR-en benoemd dienen te worden. Uitkomst is dat gekozen wordt voor twee afgevaardigden uit de GMR-en in de selectiecommissie die ook gemandateerd zijn voor de brievenselectie.¹¹²

De benoemingsprocedure voor de leden van het CvB is eerder afgerond dan de benoemingsprocedure voor de leden van de RvT. Op 28 oktober 2009 besluit de gemeenteraad mevrouw Schreur te benoemen tot voorzitter van het CvB en de heer Nijenbanning tot lid van het CvB van de stichting Openbaar Onderwijs Groningen in oprichting.¹¹³ Op 16 december 2009 besluit de raad per 1 januari 2010 zeven personen te benoemen als lid van de RvT van de Openbaar Onderwijs Groep Groningen.¹¹⁴

Eind 2008-december 2009: Ontvlechting

Eind 2008: Meerjarenbeeld WMOO

Eind 2008 stelt de directie van de WMOO een schoolbestuurlijk meerjarenbeeld (vier schooljaren) op waarin prognoses op het gebied van leerlingenaantallen en personele in- en uitstroom zijn verwerkt. Uit het meerjarenbeeld wordt duidelijk dat 'de achterliggende vraag achter deze opdracht luidt of het meerjarenbeeld ruimte biedt om de taakstelling van € 1,7 miljoen in te verdienen? Dit zou bijvoorbeeld kunnen gebeuren door het natuurlijk verloop of door het te verwachten extra verloop in verband met de vergrijzing.'¹¹⁵ Het meerjarenbeeld is opgesteld door de directie WMOO.¹¹⁶

Conclusie die de directie WMOO trekt is dat de grootste invloed op het meerjarenbeeld blijkt te worden gevormd door de samenstelling van het personeelsbestand. Voor de gevolgen van de uitstroom voor het financieel meerjarenbeeld wordt uitgegaan van twee varianten: in de eerste variant maakt het personeel geen gebruik van FPU, in de tweede variant wordt uitgegaan van

¹¹¹ Memo 'Werving, selectie en benoeming leden RvT Stichting Openbaar Onderwijs', projectdirectie Verzelfstandiging aan College van B&W, d.d. 27 augustus 2009. Uit de notulen van de collegevergadering wordt duidelijk dat het college hier kennis van heeft genomen. Notulen collegevergadering d.d. 31 augustus 2009.

¹¹² Memo 'Werving, selectie en benoeming leden RvT Stichting Openbaar Onderwijs', projectdirectie Verzelfstandiging aan College van B&W, d.d. 27 augustus 2009. Uit de notulen van de collegevergadering wordt duidelijk dat het college hier kennis van heeft genomen. Notulen collegevergadering d.d. 31 augustus 2009.

¹¹³ Raadsbesluit benoeming voorzitter en lid College van Bestuur Stichting Openbaar Onderwijs Groningen in oprichting, d.d. 28 oktober 2009.

¹¹⁴ Met dit besluit, benoemt de gemeenteraad de volgende leden tot lid RvT: J.H.A. Bakker MHA, drs. J. de Jeu, mr. L.B. Kroes, dr. S. Waslander, drs. L. Zwiers. Met speciaal vertrouwen van de medezeggenschapsraden worden benoemd mr. J. Dolging en dr. E. Jansen. Raadsbesluit; Benoeming leden Raad van Toezicht, d.d. 16 december 2009.

¹¹⁵ Meerjarenbeeld WMOO, A. Aanleiding, december 2008, zonder pagina.

¹¹⁶ In één van de openbare verhoeren werd de suggestie opgeworpen dat de WMOO zich hierbij heeft laten ondersteunen door een extern bureau, verslag openbaar verhoor de heer Poorthuis, d.d. 21 september 2009, p. 22. De onderzoekscommissie heeft niet kunnen vaststellen of dit het geval is geweest.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

maximaal gebruik van FPU. Vervolgens wordt geconcludeerd dat "in beide varianten het begrote resultaat in deze jaren door vooral afvlakkende stijging van de personeelslasten voldoende ruimte biedt om de jaarlijkse taakstelling in te verdienen. Als wordt uitgegaan van volledige vervanging van het natuurlijk verloop in dezelfde functie blijft het bedrag van de taakstelling in beide gevallen binnen het begrote exploitatiesaldo. Op grond van dit beeld is het dus niet noodzakelijk maatregelen te nemen die de kwaliteit van het onderwijs beïnvloeden, zoals vergroting van de klassen."¹¹⁷

Het meerjarenbeeld WMOO is besproken in het MT WMOO van 5 januari 2009.¹¹⁸ De onderzoekscommissie heeft niet kunnen vaststellen met wie het meerjarenbeeld nog meer gedeeld is, zoals bijvoorbeeld college van B&W, gemeenteraad, schoolleiders en rectoren.

Overdracht personeel

Veel aandacht is in het proces uitgegaan naar de overdracht van het personeel, met name het personeel van het bestuursbureau. Uitgangspunt hierbij is dat al het personeel mee zou gaan. De overdracht van personeel wordt voorbereid door de werkgroep Personeel, onderdeel van de projectgroep Ontvlechting. De werkgroep Personeel wordt aangestuurd door een medewerker van de Bestuursdienst (BSD, concern) en bestaat verder uit vertegenwoordigers van OCSW en de WMOO, een lid van de OR en de projectleider Ontvlechting.¹¹⁹

Het vormgeven van de overdracht van personeel gebeurt aan de hand van een uitvoeringsplan. Dit uitvoeringsplan wordt in oktober 2009 aangeboden aan het college van B&W.¹²⁰ Behalve het uitvoeringsplan worden ook een sociaal statuut en een plaatsingsplan opgesteld. Over beide documenten heeft veelvuldig overleg met de OR van OCSW en de bonden plaatsgevonden. Ook wordt er een terugkeergarantie afgesproken, een gevolg van het gehanteerde principe 'mens volgt werk'. Ook dat uitgangspunt is al in 2008 door de raad vastgesteld. De OR wordt regelmatig betrokken bij de totstandkoming van het uitvoeringsplan en heeft ook zijn zienswijze kenbaar gemaakt. Eén van de zorgpunten die de OR OCSW al in 2008 uit, betreft de ombouw van gesubsidieerde banen en de mate waarin dit drukt op de nieuwe stichting dan wel de dienst OCSW.¹²¹ Het sociaal statuut wordt uiteindelijk in de collegevergadering van 17 november 2009 vastgesteld.¹²²

Omdat de nieuwe organisatie nog niet bestaat, wordt het plaatsingsplan niet opgesteld in overleg met betrokkenen van de nieuwe organisatie. Ook het onderwijsveld of de werkgroep Kwartier maken worden niet betrokken bij het plaatsingsplan.

¹¹⁷ Meerjarenbeeld WMOO, C. Conclusies, december 2008, zonder pagina.

¹¹⁸ Agenda MT WMOO, 5 januari 2009.

¹¹⁹ Projectplan voor verzelfstandiging van de openbare scholen voor basis, speciaal en voortgezet onderwijs in de stad Groningen, versie d.d. 23 december 2008, p. 20.

¹²⁰ Aanbiedingsbrief uitvoeringsplan verzelfstandiging openbaar onderwijs, d.d. 6 oktober 2009, directeur OCSW aan college B&W.

¹²¹ Definitieve zienswijze en advies personele consequenties OR OCSW over de verzelfstandiging Werkmaatschappij Openbaar Onderwijs, d.d. 1 juli 2008.

¹²² Notulen collegevergadering d.d. 17 november 2009.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Onderdeel van de overdracht van personeel is de inventarisatie van eventuele personele problemen. De gemeente wil geen personele problemen overdragen aan de nieuwe stichting. Om die reden heeft de werkgroep Personeel in de zomer van 2009 geïnventariseerd welke personele problemen er waren. Volgens betrokken vanuit de gemeente is dit zowel binnen het bestuursbureau (de WMOO) als binnen het openbaar onderwijs geïnventariseerd.¹²³ Vanuit het onderwijsveld wordt door betrokkenen aangegeven dat zij als directeur / rector van een school niet benaderd zijn met de vraag of er binnen hun school personele problemen speelden.¹²⁴ Daarnaast blijken er, zo geven betrokkenen uit het onderwijsveld aan, achteraf knelpunten te zijn ontstaan met betrekking tot medewerkers waarvan rectoren in de veronderstelling waren dat zij al uit dienst waren.¹²⁵ Binnen de reikwijdte van haar onderzoeksopdracht heeft de onderzoekscommissie niet kunnen verifiëren hoe de inventarisatie van knelpunten en de overplaatsing van personeel precies verlopen is. De onderzoekscommissie kan op dit punt dan ook slechts constateren dat er verschillende lezingen van het gebeurde bestaan.

In de aanbestedingsbrief van het uitvoeringsplan aan het college van B&W merkt de directeur OCSW over de overdracht van personeel het volgende op: "U bent er tot nu toe van uitgegaan dat er geen frictiekosten zullen ontstaan. Hier stuur ik op en dit is nog steeds mijn uitgangspunt. Het is zoals u zich zult kunnen voorstellen mogelijk dat er toch nog een beperkt frictiebudget nodig is. In het minst goede scenario ontstaat bij het personeel van de huidige WMOO frictie rond 3 personen. [...] Bij de vakdirectie Dienstverlening & Control zou een frictie kunnen ontstaan van 1,1 fte (oplopend tot 2 fte). De totale kosten frictiepersoneel in het minst goede scenario schatten we op € 310.000 per jaar. Daarnaast moet ik met het vertrek van de WMOO uit het pand op zoek naar een nieuwe huurder. [...] hierdoor ontstaat een mogelijke frictie in de huisvestingslasten ter hoogte van ongeveer € 30.000. Mijn OR heeft aangegeven het van groot belang te achten dat eventuele frictiekosten door het concern worden gedragen. Met name het risico van verweving met de komende bezuinigingen willen zij ondervangen. Het is mijn bedoeling de frictiekosten zo laag mogelijk te laten zijn.[...] toch wil ik u vragen alvast rekening te houden met een mogelijk frictiebudget en hiervoor een bedrag te reserveren."¹²⁶

Dit uitvoeringsplan wordt besproken in de collegevergadering van 13 oktober 2009. Het college neemt kennis van het uitvoeringsplan en de aanbestedingsbrief en merkt op dat "als uitgangspunt blijft gelden de budgettaire neutraliteit. Mochten er zich onverhoopt financiële risico's voordoen, dan gelden de onderwijsbudgetten daarvoor als eerste dekkingsbron."¹²⁷

¹²³ Zo blijkt onder meer uit het openbaar verhoor wethouder Van Schie, 20 september 2012, verslag p. 17-18, en openbaar verhoor de heer Kievitsbosch, 20 september 2012, verslag p. 19-21.

¹²⁴ Openbaar verhoor de heer Harsta, d.d. 19 september 2012, verslag p. 18 en verslag openbaar verhoor de heer Hoiting, d.d. 19 september 2012, verslag p. 15.

¹²⁵ Openbaar verhoor de heer Harsta, d.d. 19 september 2012, verslag p. 18 en verslag openbaar verhoor de heer Hoiting, d.d. 19 september 2012, verslag p. 15.

¹²⁶ Aanbestedingsbrief uitvoeringsplan verzelfstandiging openbaar onderwijs, 6 oktober 2009, directeur OCSW aan college B&W.

¹²⁷ Notulen collegevergadering d.d. 13 oktober 2009, bij collegebesluit 'Uitvoeringsplan verzelfstandiging openbaar onderwijs'.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Huisvesting onderwijsaccommodaties

Al in het verzelfstandigingsbesluit van 24 september 2008 is opgenomen dat zowel het economisch als het juridisch eigendom van de onderwijsaccommodaties bij de gemeente zou blijven.¹²⁸ Hierover is nooit een gesprek gevoerd met (vertegenwoordigers) van het onderwijsveld en / of de nieuwe bestuurders en leden van de raad van toezicht. Binnen de gemeente is dit vanaf het begin van de verzelfstandigingsdiscussie een uitgangspunt geweest. Dit overigens zonder dat het expliciet is bediscussieerd, in de raad, noch in het college.

Het overdragen van het economisch claimrecht van schoolgebouwen wordt door de gemeente, vooral door de locaties van de schoolgebouwen op sleutellocaties in de stad, als cruciaal ervaren voor de gebiedsontwikkeling van met name het centrum. Om die reden is overdracht van onderwijsaccommodaties eigenlijk nooit bespreekbaar geweest. Het is een discussie geweest die in bredere zin gevoerd is over maatschappelijk vastgoed. Betrokkenen geven aan dat de stem van de dienst OCSW in deze discussie beperkt was. Het is met name een politiek-bestuurlijke discussie geweest. Door betrokkenen uit het onderwijsveld is aangegeven dat voor hen altijd helder is geweest dat het 'binnenhalen van het economisch en juridisch eigendom van de onderwijsaccommodaties, geen haalbare kaart was'. Het onderwijsveld heeft dit verlies dan ook bewust genomen, zo geven betrokkenen aan. Voor hen lag een groter belang bij een zelfstandig en sterk bestuur. Wel heeft het onderwijsveld aangedrongen op een nulmeting ten aanzien van de kwaliteit van de onderwijsvesting. Die is in de zomer 2009 uitgevoerd door een onafhankelijk bureau, Draaijer en partners.¹²⁹ Door middel van een brief wordt de raad in oktober 2009 over de uitkomsten geïnformeerd, het rapport is als bijlage bijgevoegd en wordt ter visie voor de raad gelegd.¹³⁰ De uitkomsten van de nulmeting worden besproken in de commissie O&W van 13 oktober 2009.

Service level agreement

Een ander punt ten aanzien van de onderwijshuisvesting betreffen de afspraken die gemaakt zijn over het gebruik maken van gemeentelijke capaciteit voor het onderhoud van de gebouwen. Ook hierover is al in het besluit tot verzelfstandigen (september 2008) opgenomen dat er een dienstverleningsovereenkomst zou worden afgesloten. Een service level agreement (SLA), waarin wordt vastgelegd dat de nieuwe stichting voor vijf jaar adviescapaciteit op het gebied van huisvestingstaken bij de gemeente inhuurt, maakt deel uit van de dienstverleningsovereenkomst.¹³¹ De service level agreement is opgesteld door de werkgroep Huisvesting en Facilitaire zaken, onderdeel van de projectgroep Ontvlechting. De werkgroep wordt aangestuurd door de projectleider Ontvlechting en bestaat verder uit drie vertegenwoordigers van afdelingen van OCSW.¹³² Besluitvorming gebeurt door de projectdirectie, het college en de

¹²⁸ Bijlage bij Nota 'Openbare scholen in de stad, op eigen benen', versie september 2008, p. 7-9.

¹²⁹ Kwaliteits- en bvo-meting onderwijsgebouwen, Draaijer en partners in opdracht van dienst OCSW, 3 augustus 2009.

¹³⁰ Raadsbrief 'O-meting onderhoudskwaliteit schoolgebouwen', d.d. 2 oktober 2009.

¹³¹ Nota 'Openbare scholen in de stad, op eigen benen.', p. 7-9.

¹³² Projectplan voor verzelfstandiging van de openbare scholen voor basis, speciaal en voortgezet onderwijs in de stad Groningen, versie d.d. 23 december 2008, p. 20.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

gemeenteraad. Wel is door verschillende betrokkenen aangegeven dat het goed zou zijn om het functioneren van de SLA op zijn minst jaarlijks te evalueren. Hierover is uiteindelijk een bepaling in de service level agreement opgenomen.¹³³

Uiteindelijke besluitvorming over de service level agreement vindt plaats bij de overdracht van bestuurlijke taken, eind 2009. Nadat het college op 17 november 2009 instemt met de conceptdienstverleningsovereenkomst, wordt deze als bijlage toegevoegd aan de notariële overdrachtsakte.¹³⁴ Daarin is opgenomen dat de nieuwe stichting de afdeling A&V (accommodaties & vastgoed) van de dienst OCSW gedurende een periode van 5 jaar zal beschouwen als preferred partner en dat daartoe een dienstverleningsovereenkomst en een service level agreement worden opgesteld. Deze worden als bijlage bij de overdrachtsakte gevoegd. De raad wordt hierover geïnformeerd door middel van het raadsvoorstel 'Overdracht bestuurlijke taken' en besluit hier op 16 december 2009 mee in te stemmen.¹³⁵ De notariële overdrachtsakte wordt uiteindelijk door de tijdelijk bestuurders ondertekend. Er is na 1 januari 2010 geen moment waarop de afspraken herbevestigd worden door de nieuwe bestuurders van O2G2.

Huisvesting van de nieuwe organisatie

Een ander aspect waar de werkgroep Huisvesting en Facilitaire zaken (onderdeel van de projectgroep Ontvlechting) zich mee bezig heeft gehouden is het opstellen van een programma van eisen voor de huisvesting van de nieuwe organisatie. Er is immers afgesproken dat rekening gehouden moet worden met de financiële risico's voor de gemeente van leegstand in het gebouw van OCSW. Dit heeft er in geresulteerd dat uiteindelijk is afgesproken dat de nieuwe organisatie voor een periode van vijf jaar nog gehuisvest zouden blijven in het pand van OCSW. Hierbij is bekend dat de kosten die binnen de gemeentelijke organisatie gerekend worden voor administratie / ICT / huisvesting, hoog zijn (onder andere de huisvestingskosten in het pand van OCSW en de kosten voor de automatiseringsomgeving).

Besluitvorming over de huisvesting van de nieuwe organisatie zou plaatsvinden middels het besluit tot overdracht van bestuurlijke taken. In het raadsvoorstel is opgenomen dat nog geen nieuwe huurder is gevonden en de nieuwe organisatie vooralsnog gehuisvest zal blijven in het gebouw van OCSW. In de concept notariële overdrachtsakte is opgenomen dat de dienst OCSW een opzegtermijn van zes maanden heeft.¹³⁶ Op 16 december 2009 heeft de raad ingestemd met dit raadsvoorstel.¹³⁷ De notariële overdrachtsakte is uiteindelijk ondertekend door de tijdelijk bestuurders. Met het onderwijsveld en / of de nieuwe leden van de RvT en CvB heeft hier voor 1 januari 2010 geen afstemming over plaatsgevonden. Ook is er voor de overdracht geen huurovereenkomst opgesteld en ondertekend. Uit latere correspondentie wordt duidelijk dat de gemeente de huurovereenkomst begin februari ter ondertekening aan de heer Nijebanning

¹³³ Dienstverleningsovereenkomst huisvestingszaken stichting Openbaar Onderwijsgroep Groningen – gemeente Groningen, artikel 2, lid 2.2: partijen.

¹³⁴ Notulen collegevergadering d.d. 17 november 2009.

¹³⁵ Raadsvoorstel 'Overdracht bestuurlijke taken, d.d. 19 november 2009. p. 4.

¹³⁶ Raadsvoorstel 'Overdracht bestuurlijke taken, d.d. 19 november 2009. p. 4.

¹³⁷ Raadsbesluit 'overdracht bestuurlijke taken, d.d. 16 december 2009.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

toestuurt. Correspondentie over het niet retourneren van het huurcontract volgt.¹³⁸ In juli 2010 stuurt O2G2 een brief dat zij verklaren geen contract te willen aangaan tot 2018.¹³⁹ De onderzoekscommissie heeft niet kunnen vaststellen of er uiteindelijk nog een huurcontract is ondertekend. Wel heeft O2G2 de factuur voor de werkplekken voor het eerste kwartaal 2010 betaald. Inmiddels is O2G2 niet meer in het pand van OCSW gevestigd.

Berekening bruidsschat

De bruidsschat is berekend op basis van de inverdientaakstelling die de nieuwe organisatie zou meekrijgen. Die inverdientaakstelling is als volgt berekend:

Gemeentelijke bijdrage

1,1 mln	Gemeentelijke bijdrage aan het openbaar onderwijs. Dit is inclusief een jaarlijkse bijdrage van € 230.000 aan het bestuursbureau WMOO en ondersteunende diensten om niet zoals de kosten voor directie OCSW, personeelslasten voor accommodatiebeheer en vastgoed, facilitaire kosten voor werkplekken en bijvoorbeeld accountantskosten).
- € 3,3 ton	Verwacht treasury voordeel voor de reserves van de WMOO, die tot dan toe naar centraal worden besteed.

Lastenverzwaring nieuwe organisatie

€ 3,3 ton	In verband met fiscale effecten en de salariering van bestuurders
€ 2 á 4 ton	Verwachting was dat de nieuwe organisatie dit bedrag nodig zou hebben voor een verbeterslag ten aanzien van control, CvB, RvT, et cetera.

€ 1,3 á 1,7 mln Inverdientaakstelling nieuwe stichting.¹⁴⁰

Het berekenen van de inverdientaakstelling is gebeurd in 2007/2008, door de toenmalige directeur Middelen en Control van de dienst OCSW. In de bedrijfsvoeringparagraaf die in februari 2008 als bijlage bij de notitie Zunderdorp aan het college is verstrekt, wordt het bedrag van € 1,7 miljoen reeds genoemd.¹⁴¹ Bij het berekenen van de bruidsschat is vervolgens uitgegaan van die inverdientaakstelling en van het feit dat die niet in één keer gerealiseerd kon worden. Op basis van de inverdientaakstelling komt de gemeente in 2008 tot de volgende berekening voor de bruidsschat:

¹³⁸ Zo blijkt uit het overzicht dat de gemeente opstelt van correspondentie over de huisvesting/huurcontract van O2G2.

¹³⁹ Brief O2G2 aan dienst OCSW, betreffende huurcontract, d.d. 23 juli 2010.

¹⁴⁰ Bijlage C: Financiële kaderstelling verzelfstandiging, bijlage bij projectplan Verzelfstandiging. Toegezonden door R. Kievitsbosch, directeur OCSW aan directiestaf d.d. 24 december 2008.

¹⁴¹ Bedrijfsvoeringparagraaf behorend bij memo verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen, versie 1.0 (congruent met geactualiseerd raadsvoorstel conform collegebesluit 26 februari 2008), p. 1.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Tabel 2: Berekening bruidsschat

Jaarschijf * 1 miljoen	Inverdien- taakstelling	Inverdiencapaciteit (oplopend)	Procentuele inverdientaakstelling t.o.v. totale lasten	Bruidsschat- bijdrage
2010	1,7	0,3	0,25 %	1,4
2011	1,7	0,7	0,58 %	1,0
2012	1,7	1,0	0,83 %	0,7
2013	1,7	1,4	1,16 %	0,3
2014	1,7	1,7	1,41 %	0,0
Totaal				3,4

In het besluit tot verzelfstandiging (september 2008) is opgenomen dat de gemeente voor een periode van maximaal 5 jaar een bruidsschat wil verlenen en dat deze bedoeld is om de structurele kosten van € 1,7 miljoen te bekostigen. Eveneens wordt opgemerkt dat de gemeente voornemens is de jaarlijkse bijdrage van de gemeente trapsgewijs af te bouwen.¹⁴²

In de conceptversie van de nota die op 4 juni 2008 besproken is in de commissie O&W werd uitgebreider ingegaan op de financiën en is wel een bedrag van € 3,6 miljoen genoemd als maximale bruidsschat.¹⁴³ Over deze versie van de nota heeft echter geen formele besluitvorming plaatsgevonden.

Bovenstaande berekening met betrekking tot de bruidsschat is wel opgenomen in een bijlage bij het projectplan verzelfstandiging zoals opgesteld in december 2008.¹⁴⁴ Dit projectplan en de bijlagen zijn door het college voor kennisgeving aangenomen. De raad wordt over de precieze berekening niet geïnformeerd.¹⁴⁵ De raad stelt de hoogte van de bruidsschat uiteindelijk vast in de raadsvergadering van 16 december 2009, waarin de raad besluit tot overdracht van bestuurlijke taken. De bruidsschat wordt vastgesteld op € 3.450.000.¹⁴⁶

Over de hoogte van de bruidsschat vindt geen afstemming plaats met de projectgroep Kwartier maken of met betrokkenen van de nieuwe organisatie c.q. de beoogde leden van het CvB. Bij het bespreken van de conceptnota Op eigen benen, op 4 juni 2008, geeft een inspreker namens het onderwijsveld aan de bruidsschat te laag te vinden.¹⁴⁷ Ook één van de experts die aan het woord komt tijdens de expertmeeting op 27 mei 2008 is van mening dat het erop lijkt dat de maximale

¹⁴² De berekening zoals opgenomen in tabel 2, maakt geen deel uit van het raadsbesluit uit 2008.

¹⁴³ Nota 'Openbare scholen in de stad 'op eigen benen'. Raadsvoorstel over de verzelfstandiging van de Openbare scholen voor basis, speciaal en voortgezet onderwijs in de stad Groningen', d.d. 30 mei 2008, p. 18.

¹⁴⁴ Bijlage D: Financieel totaaloverzicht. Berekening bruidsschat, bijlage bij projectplan Verzelfstandiging. Toegezonden door R. Kievitsbosch, directeur OCSW aan directiestaf d.d. 24 december 2008.

¹⁴⁵ Notulen collegevergadering d.d. 6 januari 2009.

¹⁴⁶ Raadsbesluit 'Overdracht bestuurlijke taken Openbaar onderwijs', d.d. 16 december 2009.

¹⁴⁷ Toelichting zoals uitgesproken door de heer Harsta tijdens vergadering commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 4 juni 2008.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

bruidsschat niet wordt meegegeven. Hij merkt op dat uit de stukken niet duidelijk wordt waarom welk bedrag wordt meegegeven.¹⁴⁸

Ook in de commissievergadering van 18 november 2009, waarin het jaarplan en de begroting 2010 openbaar onderwijs voorliggen, en de commissievergadering van 2 december 2009, waarin de overdracht van bestuurlijke taken voorligt, worden vragen gesteld over de hoogte van de bruidsschat en het eigen vermogen. De VVD vraagt zich op 18 november af 'of een bedrag van € 3,5 miljoen als bruidsschat voldoende is?'¹⁴⁹ En de PvdA vraagt de wethouder op 2 december 'wat de onderbouwing voor de regeling van de bruidsschat is'.¹⁵⁰ De wethouder antwoordt dat "de omvang is gebaseerd op de gemeentelijke bijdrage voor beheer en bestuur en op het afbouwen hiervan."¹⁵¹ De vragen hebben niet geleid tot een aanpassing van het besluit.

Begroting en jaarplan 2010

Vooruitlopend op het nieuwe jaar moeten ook een jaarplan en een begroting 2010 worden opgesteld. Dit gebeurt nog door de WMOO, voor de nieuwe organisatie. Omdat de gemeente niet op de stoel van de nieuwe organisatie wil gaan zitten, is dit een beleidsarme begroting. Op 25 november 2009, spreekt de raad over het jaarplan 2010 en stelt de raad de begroting 2010 voor de nieuwe organisatie vast. Uit de begroting wordt duidelijk dat een "klein verlies van € 500.000 wordt geprognoseerd."¹⁵² De begroting en het jaarplan staan op 27 oktober 2009 als conformstuk op de agenda van het college.¹⁵³ Het college besluit het jaarplan voor kennisgeving aan te nemen en de begroting vast te stellen en beide op dezelfde wijze door te geleiden naar de raad.¹⁵⁴ Uit de besluitnota bij dit raadsvoorstel wordt duidelijk dat de begroting en het jaarplan niet zijn afgestemd met de beoogde leden van het CvB en de RvT. Wel wordt opgemerkt dat begroting en jaarplan besproken worden met de klankbordgroep.¹⁵⁵ De onderzoekscommissie heeft niet kunnen vaststellen of dit ook gebeurd is.

Vervolgens worden jaarplan en begroting 2010 op 18 november 2009 besproken in de commissie O&W. In de begroting 2010 is een reserve opgenomen van € 14.509.222.¹⁵⁶ Veel fracties zijn kritisch ten aanzien van de reservepositie van de nieuwe stichting:

/ De VVD vraagt zich af of rijks bezuinigingen op bestuur en management bij het primair onderwijs worden gecompenseerd?

¹⁴⁸ Verslag raadscommissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 27 mei 2008, p. 1.

¹⁴⁹ Verslag vergadering commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 18 november 2009.

¹⁵⁰ Verslag commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 2 december 2009.

¹⁵¹ Verslag commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 2 december 2009.

¹⁵² Geconsolideerde begroting 2010 in Jaarplan 2010 Openbaar Onderwijs Groep Groningen, d.d. 20 oktober 2009, p. 13.

¹⁵³ Collegevoorstel 'Jaarplan en begroting 2010 Openbaar Onderwijsgroep Groningen', .d.d. 20 oktober 2009.

¹⁵⁴ Notulen collegevergadering d.d. 27 oktober 2009.

¹⁵⁵ Besluitnota 'Jaarplan en begroting 2010 Openbaar Onderwijsgroep Groningen', .d.d. 20 oktober 2009, besproken in college d.d. 27 oktober 2009.

¹⁵⁶ Jaarplan 2010, Openbaar Onderwijs Groep Groningen, 'Nieuwe posities, nieuwe kansen', p. 16.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

- / D66 merkt op dat de reservepositie op de ondergrens zit en verslechtert in 2010, een zorgpunt.
- / PvdA is het eens met de opmerking van de VVD over rijks bezuinigingen en vraagt zich af waar deze terecht komen en hoe het college hierop anticipeert. Ten aanzien van de reservepositie is de PvdA het eens met D66 en vraagt zich af er gewerkt wordt aan een structurele oplossing?
- / Student & Stad is het eens met de opmerkingen over de reservepositie en maakt zich verder zorgen over het risicoprofiel en het punt dat het BTW-effect niet is doorgerekend.
- / SP vindt dat niet teveel geld moet worden opgepot en vindt de reservepositie goed. Vraagt wel nog hoe toentertijd is aangegeven dat het bedrag van € 1,3 miljoen verrekende diende te worden.
- / CDA vindt de reservepositie er niet goed uitzien, eigen vermogen dient groter te zijn. De geprognostiseerde renteopbrengst komt overeen met ongeveer 1%, dat is zeer laag.¹⁵⁷

Kritische kanttekeningen in de commissie leiden niet tot een aanpassing van het besluit of het verhogen van de bruidsschat of het eigen vermogen van de nieuwe stichting. Bij vaststelling van het besluit in de raad van 25 november 2009, merkt de PvdA nog wel op in te stemmen met het voorstel, maar bij het overdrachtsdocument voor de overgang naar de nieuwe stichting aandachtig te zullen beoordelen of de overdracht ook met voldoende middelen gepaard gaat.¹⁵⁸

Ontvlechten financiën en berekening vermogenspositie

Het ontvlechten van de financiën is de taak van de werkgroep Financiën. Deze werkgroep, onderdeel van de projectgroep Ontvlechting, wordt aangestuurd door het hoofd Financiën van de WMOO en bestaat verder uit een medewerker WMOO, een medewerker OCSW en, op afroep, een administratief medewerker van één van de scholen. De projectgroep Kwartier maken wordt niet betrokken bij de financiële ontvlechting; het financieel loskoppelen van de dienst OCSW behoort niet tot hun takenpakket. De projectgroep Kwartier maken dient de uitkomsten van de werkgroep Financiën te accepteren. Vanuit het onderwijsveld is aangegeven dat de financiële positie van de WMOO en de bijdrage van de gemeente hierin, als ook de verwachte financiële positie na verzelfstandiging, eigenlijk altijd een black-box gebleven zijn. Van de gemeente ontvingen zij weinig inzicht hierin. Het onderwijsveld heeft dit benoemd in de gezamenlijke reactie op de discussienota uit 2008.¹⁵⁹ Vóór de verzelfstandiging is met de nieuwe bestuurders enkel in oriënterende zin gesproken over de ontvlechting van de financiën uit de gemeentelijke begroting.

De precieze vermogenspositie van de WMOO wordt duidelijk nadat de jaarrekening 2009 is vastgesteld. Dit zal dus pas in 2010 gebeuren. Die vermogenspositie bepaalt ook het eigen vermogen dat de nieuwe stichting uiteindelijk definitief meekrijgt. Toch moet bij de besluitvorming over 'Overdracht van bestuurlijke taken', in december 2009, een eigen vermogen worden

¹⁵⁷ Verslag commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 18 november 2009.

¹⁵⁸ Verslag raadsvergadering, d.d. 25 november 2009.

¹⁵⁹ Reacties directies primair, voortgezet en speciaal onderwijs op discussienota verzelfstandiging openbaar onderwijs, d.d. 25 februari 2008, p.4.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

overgedragen. Bij het besluit tot overdracht van bestuurlijke taken, in december 2009, is het eigen vermogen daarom gebaseerd op de vermogenspositie per 31 december 2008.¹⁶⁰

Op 16 december 2009 besluit de raad tot Overdracht van de bestuurlijke taken Openbaar Onderwijs. Op basis van de reservepositie 2008, wordt in het raadsvoorstel de vermogenspositie op dat moment geprognoseerd op € 15 miljoen.¹⁶¹ Bij de bespreking van dit agendapunt in de raad worden door alle fracties positieve woorden uitgesproken over het doorlopen proces, met name als het gaat om de participatie van het onderwijsveld. Er worden geen kritische kanttekeningen geplaatst ten aanzien van de reservepositie of bruidsschat.¹⁶²

Oprichting nieuwe stichting en overdracht van taken

Nieuwe stichting in oprichting

In oktober 2009 besluit de raad tot het oprichten van de nieuwe stichting. Dit omdat het, voor het in gang zetten van een aantal administratieve procedures, nodig was reeds voor 1 januari 2010 een stichting op te richten. Maar om een stichting op te richten, is ook een eerste bestuur nodig. Omdat de werving- en selectieprocedure voor de beoogde leden van de RvT en CvB op dat moment nog niet is afgerond, besluit de gemeente twee mensen te benoemen tot tijdelijk stichtingsbestuur. Hiervoor is een wijziging van de statuten nodig. Met het besluit tot oprichting van de Stichting Openbaar Onderwijs Groningen besluit de raad tevens in te stemmen met de statutenwijziging.¹⁶³ Voor de tijdelijke invulling van het college van bestuur, stelt het college van B&W voor de algemeen directeur OCSW, de heer Kievitsbosch, en de directeur WMOO, de heer Nijenbanning, als tijdelijk leden CvB te benoemen.¹⁶⁴ Het college had hiertoe op 29 september 2009 besloten.¹⁶⁵ In de besluitnota bij het collegevoorstel staat over de overdracht het volgende opgemerkt: 'met de oprichting van de stichting vóór de uiteindelijke verzelfstandigingsdatum is in feite sprake van het oprichten van een lege stichting [...] de formele overdracht van het bevoegd gezag van het openbaar onderwijs, de overdracht van middelen, de benoeming van leden van het College van Bestuur en van de Raad van Toezicht vinden later plaats. In de decemberraad zal het college het definitieve voorstel tot verzelfstandiging in gang zetten.'¹⁶⁶

In het raadsvoorstel, noch in de besluitnota voor het college, is opgenomen hoe deze zogenaamde 'lege' stichting 'gevuld' raakt, of met andere woorden, hoe daadwerkelijke overdracht aan de stichting er uit ziet en wat het bijbehorende tijdspad is. De formulering in het raadsbesluit - 'de raad heeft besloten een tijdelijk stichtingsbestuur van de Stichting openbaar onderwijs Groningen

¹⁶⁰ Raadsbesluit 'Overdracht bestuurlijke taken Openbaar Onderwijs, d.d. 16 december 2009, horende bij raadsvoorstel 'Overdracht bestuurlijke taken Openbaar Onderwijs', d.d. 19 november 2009.

¹⁶¹ Raadsbesluit 'Overdracht bestuurlijke taken Openbaar Onderwijs, d.d. 16 december 2009, horende bij raadsvoorstel 'Overdracht bestuurlijke taken Openbaar Onderwijs', d.d. 19 november 2009.

¹⁶² Verslag raadsvergadering, d.d. 16 december 2009.

¹⁶³ Raadsvoorstel 'Oprichting stichting Openbaar Onderwijs Groningen, d.d. 1 oktober 2009.

¹⁶⁴ Raadsvoorstel 'Oprichting stichting Openbaar Onderwijs Groningen, d.d. 1 oktober 2009.

¹⁶⁵ Collegebesluit 'Oprichting Stichting Openbaar Onderwijs Groningen', d.d. 29 september 2009.

¹⁶⁶ Besluitnota 'Oprichting Stichting Openbaar Onderwijs Groningen' bij collegevoorstel Oprichting Stichting Openbaar Onderwijs Groningen', d.d. 18 september 2009.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

te benoemen ten behoeve van de administratieve afhandeling van de voorbereiding van de overdracht van het bevoegd gezag' - wekt de indruk dat het tijdelijk bestuur enkel belast zullen zijn met de voorbereiding van de overdracht en dat overdracht zal plaatsvinden wanneer de uiteindelijk beoogde bestuurders zijn aangetreden.¹⁶⁷

Dit voorstel wordt besproken in een extra commissievergadering van de commissie O&W op 13 oktober 2009. Door de fracties worden geen vragen gesteld over de benoeming van een tijdelijk bestuur en wat onder de 'administratieve afhandeling van de voorbereiding van de overdracht van het bevoegd gezag' mag worden verstaan. Wel wordt door de wethouder opgemerkt dat de raad zeer waarschijnlijk in oktober nog, een besluit kan nemen over de benoeming van de leden van het CvB.¹⁶⁸ Op 28 oktober 2009 besluit de gemeenteraad tot de oprichting van de stichting Openbaar Onderwijs Groningen en tot het benoemen van de heren Kievitsbosch en Nijenbanning als tijdelijke leden van het CvB van de stichting Openbaar Onderwijs Groningen.¹⁶⁹ De oprichting is een conformstuk en ook dan wordt over het benoemen van een tijdelijk bestuur in de raad niet gesproken.¹⁷⁰

Overigens besluit de gemeenteraad in dezelfde raadsvergadering ook tot het benoemen van mevrouw Schreur en de heer Nijenbanning als voorzitter en lid CvB van de nieuwe stichting in oprichting.¹⁷¹ In een besloten gedeelte van de vergadering spreekt de raad over de kandidaten.¹⁷²

Besluit tot overdracht bestuurlijke taken

Op 17 november 2009 spreekt het college van B&W over de overdracht van bestuurlijke taken openbaar onderwijs.¹⁷³ Dit gebeurt aan de hand van drie stukken die het college van B&W vervolgens vaststelt:

- / De concept-akte van overdracht;
- / Dienstverleningsovereenkomst (tussen de Openbaar onderwijsgroep Groningen en de afdeling A&V van de dienst OCSW);
- / Regeling ingebruikgeving schoolgebouwen Openbaar Onderwijs.

De conceptakte betreft de bestuurlijke overdracht van de gemeente naar de nieuwe stichting. De conceptakte zoals bijgevoegd bij het collegevoorstel bevat nog geen namen van de bestuurders die voor de overdracht zullen tekenen. De begeleidende stukken bevatten op dit punt ook geen toelichting. Uit de uiteindelijke overdrachtsdocumenten, ondertekend op 17 december 2009, wordt duidelijk dat deze zijn ondertekend door de tijdelijk bestuurders, de heer Kievitsbosch en de

¹⁶⁷ Raadsbesluit Oprichting van de Stichting openbaar onderwijs Groningen, d.d. 28 oktober 2009.

¹⁶⁸ Verslag commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 13 oktober 2009.

¹⁶⁹ Raadsbesluit benoeming tijdelijke leden CvB Stichting Openbaar Onderwijs Groningen, d.d. 28 oktober 2009.

¹⁷⁰ Verslag raadsvergadering d.d. 28 oktober 2009.

¹⁷¹ Raadsbesluit benoeming voorzitter en lid CvB Stichting Openbaar Onderwijs Groningen, d.d. 28 oktober 2009.

¹⁷² Verslag raadsvergadering d.d. 28 oktober 2009.

¹⁷³ Besluitnota Overdracht bestuurlijke taken Openbaar Onderwijs, d.d. 11 november 2009. Collegebesluit d.d. 17 november 2009.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

heer Nijenbanning.¹⁷⁴ De onderzoekscommissie heeft dus niet kunnen vaststellen op welke wijze en door wie er is gesproken over de overdracht van bestuurlijke taken en wie namens de nieuwe organisatie zou tekenen voor de overdracht: het tijdelijke bestuur of het nieuw te benoemen bestuur.

Op 17 november 2009 stemt het college van B&W in met de inhoud van de genoemde documenten. Tevens besluit het college van B&W de gemeenteraad voor te leggen in stemmen met:

- / overdracht van bestuurlijke taken;
- / toepassing van de bruidsschatregeling en de omvang te bepalen op € 3,45 miljoen;
- / bijgevoegde concept akte van overdracht;
- / het college van B&W op te dragen de uitvoering van de besluiten ter hand te nemen.¹⁷⁵

Op 16 december 2009 stelt de raad bovengenoemd raadsbesluit vast. Hiermee besluit de raad om alle taken ten aanzien van het openbaar onderwijs over te dragen aan de nieuwe stichting en de stichting 'Openbaar Onderwijs Groep Groningen' als zodanig aan te wijzen. Tevens besluit de raad om, met toepassing van de bruidsschatregeling, de bruidsschat vast te stellen op € 3,45 miljoen.¹⁷⁶ Dit is conform de gemaximeerde bruidsschat zoals benoemd in het financiële kader bij het projectplan, door het college van B&W voor kennisgeving aangenomen in februari 2009.¹⁷⁷

De conceptakte van overdracht zoals bijgevoegd bij het raadsvoorstel is dezelfde conceptakte zoals vastgesteld door het college van B&W. Dit betreft dus een akte van overdracht zonder namen. Voor de raad was het hiermee niet helder dat het tijdelijk bestuur namens de nieuwe stichting tekende voor de overdracht. De heer Van der Schaaf (raadslid) geeft tijdens het openbaar verhoor aan als raadslid in de veronderstelling te zijn dat het nieuwe bestuur zou tekenen voor de formele overdracht. De raad kwam er pas later achter, naar aanleiding van vragen van de heer De Rook (raadslid) in 2010, dat door het tijdelijke bestuur voor de overdracht is getekend.¹⁷⁸

¹⁷⁴ Afschrift van de akte houdende oprichting van de stichting 'Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen', ondertekend d.d. 17 december 2009.

¹⁷⁵ Conceptraadsbesluit 'overdracht bestuurlijke taken openbaar Onderwijs', collegebesluit d.d. 17 november 2009.

¹⁷⁶ Verslag raadsvergadering, d.d. 16 december 2009.

¹⁷⁷ Bijlage C Financiële kaderstelling verzelfstandiging, bijlage bij projectplan Verzelfstandiging. Toegezonden door directeur OCSW aan directiestaf d.d. 24 december 2008.

¹⁷⁸ Openbaar verhoor de heer Van der Schaaf, d.d. 19 september 2012, verslag p. 2.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

2 na verzelfstandiging

2.1 / eerste helft 2010 ambtelijke overleggen

Januari-juni 2010: totstandkoming Jaarrekening WMOO 2009

Kennismaking en start opstellen jaarrekening

De heer Nijenbanning (lid CvB) en mevrouw Schreur (voorzitter CvB) starten hun werkzaamheden bij O2G2 op respectievelijk 1 januari en 1 februari 2010. Op dat moment is O2G2 nog gevestigd op de locatie waar voorheen WMOO gehuisvest was; in het pand van de dienst OCSW aan de Europaweg. De voorzitter van het CvB begint na haar aantreden met het voeren van kennismakingsgesprekken, in eerste instantie vooral met medewerkers van de organisatie. Vanaf het moment dat zij start met die gesprekken blijken een aantal zaken anders te liggen dan verwacht. Dit wordt langzaam helder. Het gaat onder meer om het aantal medewerkers dan van de WMOO is meegekomen, een tekort op de begroting 2010 en de consequenties van het sociaal statuut.

Vanaf maart 2010 wordt de jaarrekening WMOO 2009 opgesteld. Deze jaarrekening komt tot stand onder verantwoordelijkheid van de dienst OCSW, aangezien de WMOO in 2009 onder de verantwoordelijkheid van die dienst viel. In de praktijk wordt de jaarrekening door medewerkers van O2G2 opgesteld. Dit omdat de administratie van de WMOO per januari 2010 aan O2G2 is overgedragen en omdat de betreffende medewerker dit in de jaren daarvoor ook deed voor de WMOO. In de praktijk beschikt O2G2 nog niet over een eigen archief, maar maakt zij gebruik van het archief van de dienst OCSW, die conform archiefwet verplicht is het archief van de WMOO te bewaren, en zijn sommige gegevens die nodig zijn voor de jaarrekening 2009 dus nog bij OCSW aanwezig.

De gemeente heeft het beeld dat het opstellen van de jaarrekening goed verloopt. De directeur Middelen OCSW voert in de periode januari-juni 2010 twee à drie keer een voortgangsgesprek met de controller O2G2. Binnen O2G2 is er discussie tussen enerzijds de controller van O2G2 (gewend om de jaarrekening conform gemeentelijke systematiek op te stellen) en anderzijds het interim hoofd Concern Beleid en Advies en de voorzitter van het CvB van O2G2. De laatste twee stellen vragen bij de gehanteerde systematiek en de inhoud en achtergrond bij verschillende begrotingsposten.

Ook in de vergadering van de RvT van 5 maart 2010 wordt over het afsluiten van het jaar 2009 gesproken. Daar wordt gemeld dat er zaken spelen, maar op dat moment worden ze nog niet gezien als zorgpunten.

O2G2 stuurt brief en trekt brief in op ambtelijk verzoek

In de periode maart-april verworden de zaken die spelen tot zorgpunten. In de visie van O2G2 is het eigen vermogen dat O2G2 heeft meegekregen onvoldoende. O2G2 geeft aan dat zowel de interim-manager Financiën als de voorzitter van het CvB proberen een afspraak te maken met de dienst OCSW om hierover ambtelijk in gesprek te raken. Dat lukt niet. Uiteindelijk besluit O2G2 de zorgpunten dan maar per brief bij de gemeente kenbaar te maken. Die brief is gericht aan de algemeen directeur van OCSW en wordt bij O2G2 ondertekend door de interim-manager

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Financiën. Dit omdat O2G2 het gesprek op het juiste niveau wil voeren: eerst op ambtelijk/managementniveau, en niet direct op bestuurlijk niveau.

In de brief schrijft O2G2 "in de eerste maanden geconfronteerd te zijn met een groot aantal knelpunten die op het moment van ontvlechting niet zichtbaar zijn gemaakt. Deze knelpunten hebben wat ons betreft consequenties voor de financiële positie bij de jaarrekening 2009 van de WMOO en de overdracht naar de beginbalans voor O2G2. De Openbaar Onderwijs Groep Groningen wordt geconfronteerd met nieuwe verplichtingen, risico's die de vermogenspositie van de stichting substantieel negatief beïnvloeden, maar die zijn ontstaan in een tijdsgewricht waarin de gemeente Groningen bevoegd gezag was. De vermogenspositie bij de start van de stichting is daarmee lager dan dat er in de overdracht is overeengekomen. Om die reden zijn de verplichtingen en risico's niet toe te rekenen aan het nieuwe bestuur van de Openbaar Onderwijs Groep Groningen. De onderstaande onderdelen zullen wellicht onderwerp van gesprek worden bij de accordering van de inbrengbalans tussen gemeente en het bevoegd gezag van Stichting Onderwijs Groep Groningen."¹⁷⁹

Vervolgens benoemt O2G2 een aantal knelpunten en geeft daarop een korte toelichting.¹⁸⁰ O2G2 sluit af met de opmerking: "bovengenoemde onderdelen zullen vanuit het perspectief van BBV om diverse moverende redenen niet in de jaarrekening hoeven worden opgenomen, maar hebben een substantiële invloed op de vermogenspositie van de Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen. Het lijkt ons zinvol in ieder geval de aspecten te noemen in de jaarrekening door de toelichting een plek te geven in bijvoorbeeld de bijzondere gebeurtenissen na balansdatum. Daarnaast zijn de genoemde punten voor de Openbaar Onderwijs Groep Groningen het vertrekpunt in de discussie omtrent de openingsbalans."¹⁸¹

Ambtelijk wordt de brief doorgeleid aan de algemeen directeur OCSW, de directeur Middelen en Control en een interim financieel adviseur. De algemeen directeur geeft aan de wethouder kort daarna te hebben geïnformeerd over de brief.¹⁸² De wethouder geeft aan niet op dit moment, maar pas veel later over de brief te zijn geïnformeerd.¹⁸³ De algemeen directeur OCSW is niet verrast door het feit dat er een brief volgt. De brief is volgens hem te verwachten, gelet op het eigen perspectief van O2G2 en de ruis die er op dat moment al is. Wel is de directeur OCSW verrast door de toon van de brief. In zijn beleving is de brief niet gericht op het voeren van een gesprek, maar op confrontatie.

Op 10 mei volgt een gesprek tussen de algemeen directeur OCSW en de voorzitter CvB van O2G2. Tijdens dat gesprek wordt duidelijk dat er ruimte is voor een gesprek met de gemeente. In dat gesprek krijgt O2G2 de vraag voorgelegd of de brief bedoeld is om de zaak naar het bestuurlijk niveau te tillen. Als O2G2 dit niet wenst, dient de brief te worden ingetrokken. De

¹⁷⁹ Brief Openbaar Onderwijs Groep Groningen aan directeur OCSW, d.d. 26 april 2010.

¹⁸⁰ Het betreft de volgende vijf knelpunten: personele knelpunten, nieuwe afschrijvingssystematiek, Bapo, aanpassing staat C en Aanpassing na afsluiting FIS. De aard van deze knelpunten is, met uitzondering van personele knelpunten, boekhoudkundig van aard.

¹⁸¹ Brief Openbaar Onderwijs Groep Groningen aan directeur OCSW, d.d. 26 april 2010.

¹⁸² Openbaar verhoor de heer Kievitsbosch, d.d. 20 september 2012, verslag p. 24.

¹⁸³ Openbaar verhoor wethouder Pastoor, d.d. 21 september 2012, verslag p. 9.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

voorzitter CvB zegt dit toe en geeft haar secretariaat opdracht een afspraak in te plannen. Als dit niet blijkt te lukken zonder eerst de brief in te trekken, trekt O2G2 op 28 mei de brief in.¹⁸⁴ Dit na overleg van de voorzitter van het CvB met de voorzitter RvT van O2G2. Ook over het intrekken van de brief wordt de wethouder naar eigen zeggen niet geïnformeerd.¹⁸⁵ Wel meldt de wethouder later, in juli 2011, aan de raadscommissie O&W dat 'het college op 26 april 2010 financiële knelpunten onder ogen kreeg'.¹⁸⁶

Vaststellen jaarrekening WMOO 2009

De jaarrekening 2009 is zoals gezegd opgesteld onder verantwoordelijkheid van de gemeente, maar praktisch door O2G2. Op 18 juni 2010 stuurt O2G2 de conceptjaarrekening aan de gemeente. In het begeleidend schrijven wordt opgemerkt dat de jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de gemeente, maar wordt ook opgemerkt dat "op de onderwerpen waarover eerder door O2G2 is gecommuniceerd, geen technische wijzigingen hebben plaatsgevonden in de huidige jaarrekening 2009 alsmede in de eindbalans. Voor de volledigheid benoem ik hieronder de noodzakelijke wijzigingen zodat in de jaarrekening 2009 alsmede in de eindbalans een getrouwe weergave wordt gegeven van de werkelijkheid. Het betreft de volgende fundamentele aspecten:

- / Voorziening personele knelpunten (ad € 2,4 miljoen)
- / Wijziging waarderingsgrondslagen activa (ad € 1, 43 miljoen)
- / Vordering ministerie OC&W (ad - € 4.1 miljoen)
- / Voorziening Bapo¹⁸⁷ (ad € 0,9 miljoen)"¹⁸⁸

De brief sluit af met de opmerking "er van uit te gaan dat bovenstaande aanpassingen ook onderwerp van gesprek zijn met het College van Bestuur op 28 juni aanstaande, alvorens de gemeente de jaarrekening definitief vaststelt."¹⁸⁹

Dezelfde dag, 18 juni 2010, stuurt O2G2 een tweede brief waarin zij haar zorg uitsprekt over de haalbaarheid van de termijn waarbinnen de jaarrekening WMOO bij het ministerie van OC&W moet zijn ingediend (uiterlijk 1 juli).¹⁹⁰ Dit omdat er, na het reeds geplande overleg met het CvB O2G2 over de jaarrekening, op 28 juni 2010, nog slechts drie werkdagen resteren. In de brief merkt de voorzitter van het CvB op dat "het niet tijdig indienen van de jaarrekening bij het ministerie, consequenties kan hebben voor de bekostiging van de Openbaar Onderwijs Groep Groningen. Wij gaan er vanuit dat het bevoegd gezag ten aanzien van de jaarrekening 2009, i.c. de gemeente Groningen, er alles aan doet om te waarborgen dat de jaarrekening tijdig wordt ingediend. Het eventueel niet tijdig indienen van de jaarrekening mag geen gevolgen hebben voor

¹⁸⁴ Brief Openbaar Onderwijs Groep Groningen aan directeur OCSW, d.d. 28 mei 2010.

¹⁸⁵ Openbaar verhoor wethouder Pastoor, d.d. 21 september 2012, verslag p. 3.

¹⁸⁶ Verslag vergadering commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 6 juli 2011, p. 6.

¹⁸⁷ Bapo staat voor Bevordering Arbeidsparticipatie Ouderen, ook wel Bapo-regeling genoemd.

¹⁸⁸ Brief concerncontroller O2G2 aan directeur Middelen OCSW, 'Jaarrekening WMOO 2009', d.d. 18 juni 2010.

¹⁸⁹ Brief concerncontroller O2G2 aan directeur Middelen OCSW, 'Jaarrekening WMOO 2009', d.d. 18 juni 2010.

¹⁹⁰ Brief voorzitter CvB aan Algemeen Directeur en Directeur Middelen OCSW, 'Jaarrekening 2009', d.d. 18 juni 2010.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

de bekostiging en liquiditeitspositie van de Openbaar Onderwijs Groep Groningen. Mocht het noodzakelijk zijn de afspraak van 28 juni te vervroegen, dan hoor ik het graag.”¹⁹¹

Het gesprek met het CvB O2G2 wordt niet vervroegd en vindt uiteindelijk plaats op 28 juni 2010. De gemeenteraadsrekening (en daarin geconsolideerd ook de jaarrekening van de WMOO 2009) is dan al door de gemeenteraad vastgesteld (zie ook pagina 66-68). Namens O2G2 zijn aanwezig de voorzitter en de accountant (die op 20 juni benoemd was door de RvT van O2G2). Namens de gemeente spreken de Algemeen directeur OCSW en de directeur Middelen OCSW en de accountant. In het gesprek wordt de jaarrekening 2009 van de WMOO gepresenteerd.

Betrokkenen hebben een verschillende beleving bij het gesprek. In de beleving van de gemeente Groningen vereist het verschil van inzicht over de jaarrekening 2009 inzage in de boeken van O2G2, maar blijkt het lastig om duidelijk te krijgen wát er precies aan de hand is, omdat O2G2 met wisselende bedragen komt. O2G2 geeft echter aan meer tijd nodig te hebben om zaken helder te krijgen. In ieder geval kan geconstateerd worden dat er op 28 juni geen gesprek over de jaarrekening heeft plaatsgevonden in de zin dat er ruimte was voor O2G2 om iets van de jaarrekening te vinden. Zowel de voorzitter CvB van O2G2 als de accountant van O2G2 geven aan vraagpunten te hebben. Er wordt echter niet uitgebreid op de inhoud van die vraagpunten ingegaan. Dit omdat de accountant van O2G2 dan net (op 20 juni 2010) benoemd is door de RvT van O2G2 en meer tijd nodig heeft om zich in de materie te verdiepen. Maar ook omdat de gemeente zich op het standpunt stelt dat de jaarrekening tot de verantwoordelijkheid van de gemeente behoort en zij enkel verantwoording hoeft af te leggen aan de gemeenteraad en de jaarrekening moet indienen bij het ministerie. In het gesprek van 28 juni wordt verder afgesproken dat er nog een gesprek gevoerd zal worden over de ontvlechtingbalans.

Het CvB van O2G2 besluit in juni 2010 de begroting 2010 bij te stellen, tot een tekort van € 2,8 miljoen. Dit wordt gemeld aan de RvT. Het wordt dan nog niet gemeld aan de gemeente.

2010: Betrokkenheid gemeentebestuur

Februari 2010: Kennismaking O2G2 en oude wethouder

Begin 2010 staat het schoolbestuurlijk overleg, dat eens in de drie à vier weken plaatsvindt, nog steeds in de agenda van de toenmalig wethouder, wethouder Van Schie. Bij het eerste overleg, in februari 2010, ontvangt de wethouder van het bestuur van O2G2 een bos bloemen. Zij ervaart dit als een afscheid en vanaf dat moment vindt er ook geen schoolbestuurlijk overleg meer plaats.¹⁹² De voorzitter O2G2 is niet op de hoogte van het bestaan van een periodiek bestuurlijk overleg en duidt het gesprek in februari als een kennismakingsgesprek.¹⁹³

Binnen de gemeente informeert de wethouder in één van de laatste sectorenoverleggen nog naar het opstellen van de jaarrekening WMOO 2009. De wethouder verneemt dat er nog enkele discussies lopen met de accountant, maar dat de verwachting is dat dit goed zal komen.

¹⁹¹ Brief voorzitter CvB aan Algemeen Directeur en Directeur Middelen OCSW, 'Jaarrekening 2009', d.d. 18 juni 2010.

¹⁹² Openbaar verhoor mevrouw Van Schie, 20 september 2012, verslag, p. 19.

¹⁹³ Openbaar verhoor mevrouw Schreur, 21 september 2012, verslag, p. 7.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Juni 2010: Kennismaking O2G2 en nieuwe wethouder

Na de verkiezingen in maart en installatie van het nieuwe college op 28 april 2010 vindt de overdracht plaats aan de nieuwe wethouder, wethouder Pastoor. In gesprekken is aangegeven dat het overdrachtdossier voor de nieuwe wethouder geen aanleiding bevat om te vermoeden dat er problemen zouden kunnen ontstaan tussen O2G2 en de gemeente. De onderzoekscommissie heeft niet kunnen vaststellen of dit het geval was, aangezien het overdrachtdossier niet meer beschikbaar is.

Dat O2G2 op 26 april een brief stuurt is bij wethouder Pastoor, naar eigen zeggen, niet bekend tot anderhalf jaar na dato.¹⁹⁴ Ook blijkt haar dan pas dat de brief op ambtelijk verzoek weer was ingetrokken. Wel is rond mei binnen het college duidelijk dat er gedoe was met O2G2. De wethouder meldt dit later, zij het pas in juli 2011, ook aan de raadscommissie O&W.¹⁹⁵ Het beeld bij het college en de wethouder is op dat moment, in april/mei 2010, dat de knelpunten ambtelijk zijn op te lossen.

Op 3 juni 2010 voert de portefeuillehouder een regulier kennismakingsgesprek met de leden van het CvB van O2G2. De voorzitter CvB geeft aan met een aantal zaken niet tevreden te zijn, bijvoorbeeld de omvang en kwaliteit van het stafbureau en de bedrijfsvoering, een dreigend exploitatietekort en de tijdelijke huisvesting in het gebouw van OCSW. Hoewel de wethouder de manier van spreken van de voorzitter als directief ervaart, interpreteert zij de opmerkingen niet als alarmerend. De voorzitter CvB van O2G2 geeft aan tijdens de kennismaking niet te hard te duwen, omdat zij van mening was dat eerst geprobeerd moest worden op ambtelijk niveau over de problemen in gesprek te gaan.

Dezelfde dag voert de wethouder ook een kennismakingsgesprek met de voormalig voorzitter van de projectdirectie verzelfstandiging. De wethouder krijgt uit dit gesprek de indruk dat het proces goed verlopen is, maar dat er nog wel enkele knelpunten uit kunnen volgen, zoals de locatie van het stafbureau en het verder vormgeven van de nieuwe organisatie. De wethouder vraagt na het gesprek met O2G2 de algemeen directeur OCSW haar op de hoogte te houden en in geval van problemen deze aan haar kenbaar te maken. Ook geeft de wethouder aan in dezelfde periode van haar ambtenaren te hebben begrepen dat verschil van inzicht bestaat met O2G2 over de jaarrekening 2009. Later, in juli 2011, geeft de wethouder aan dat het college reeds in april 2010 financiële knelpunten onder ogen kreeg.¹⁹⁶

Juni 2010: Raad hoort niet van meningsverschil O2G2 en gemeente

De jaarrekening WMOO 2009 dient door de raad te worden vastgesteld alvorens de jaarrekening naar het ministerie van OC&W gestuurd kan worden. Het vaststellen van de jaarrekening WMOO 2009 gebeurt geconsolideerd, net als in voorgaande jaren, via de gemeentelijke jaarrekening.¹⁹⁷ In

¹⁹⁴ Openbaar verhoor mevrouw Pastoor, 21 september 2012, verslag, p. 3.

¹⁹⁵ Verslag vergadering commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 6 juli 2011, p. 6.

¹⁹⁶ Verslag vergadering commissie Onderwijs en Welzijn, d.d. 6 juli 2011, p. 6.

¹⁹⁷ In eerdere jaren is er, behalve een geconsolideerde jaarrekening van de WMOO, ook een schoolbestuurlijk jaarverslag opgesteld. Deze schoolbestuurlijk jaarverslagen zijn ook in de raad geagendeerd. Voor zover de onderzoekscommissie heeft kunnen vaststellen is er over 2009 geen schoolbestuurlijk jaarverslag opgesteld.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

het rapport van de accountant bij de jaarrekening wordt opgemerkt dat de controle op de jaarrekening WMOO dit jaar vervroegd is, vanwege de verzelfstandiging, maar dat de financiële ontvlechting en de controle daarop nog niet is afgerond. Verder wordt opgemerkt dat de accountant in de dienststrapping van de dienst OCSW een aantal bevindingen heeft opgenomen rondom deze ontvlechting. De verwachting is in april/mei de werkzaamheden af te ronden. Ook zegt de accountant "op basis van onze werkzaamheden zien wij geen risico's of bevindingen die van materiële invloed kunnen zijn op de getrouwheid van de jaarrekening van de gemeente Groningen."¹⁹⁸

In de controle op de dienststrapping van OCSW plaatst de accountant een aantal opmerkingen bij de ontvlechting van het openbaar onderwijs:

- / Er is nog geen sprake van een definitief ontvlechtigingsdocument waaruit de over te dragen rechten en verplichtingen van het openbaar onderwijs blijken;
- / In tegenstelling tot het bij de Turap II gerapporteerde positieve resultaat van € 200.000 is op basis van de concept-onderwijsjaarrekening (EFJ) en de voorlopige controlebevindingen sprake van een negatief resultaat van circa € 625.000;
- / Het weerstandsvermogen van het openbaar onderwijs komt daarmee met € 23,6 miljoen circa € 1,4 miljoen lager uit dan bij de Turap II was geprognoseerd.¹⁹⁹

Het controlerapport op de dienststrapping is, net als in alle andere jaren, niet aan de raad gestuurd.²⁰⁰

De jaarrekening 2009 is door de raad vastgesteld op 23 juni 2010.²⁰¹ De raad wordt bij het vaststellen van de geconsolideerde jaarrekening WMOO, anders dan de opmerking van de accountant in het controlerapport van de dienst, niet geïnformeerd over het afgenomen weerstandsvermogen. Ook wordt de raad niet geïnformeerd over het meningsverschil dat bestaat tussen de gemeente en O2G2.²⁰²

De jaarrekening van de WMOO wordt op 29 juni 2010 definitief. Dan stuurt de accountant de gewaarmerkte definitieve balans toe. Daaruit blijkt dat het resultaat 2009 van de WMOO een verlies van € 1.017.000 bedraagt. Voorgesteld wordt "dit netto verlies ten laste te brengen van het eigen vermogen van de WMOO."²⁰³ In de praktijk is het tekort hiermee ten laste gebracht van het eigen vermogen van het openbaar onderwijs.

In het controlerapport op de jaarrekening WMOO 2009 merkt de accountant onder andere op van mening te zijn dat de planning & controlcyclus van de WMOO verbeterd kan worden: "met name de controlling van de financiële administratie kan, mede gezien het aantal aanpassingen in de conceptjaarrekening, aangescherpt worden."²⁰⁴ Ook schrijft de accountant 'ten tijde van onze

¹⁹⁸ Uitkomsten controle jaarrekening, 2009, Verslag van bevindingen voor de raad, d.d. 29 april 2010, p.34.

¹⁹⁹ Rapport van Bevindingen. Controle consolidatieset 2009 Dienst OCSW, d.d. 9 april 2010, p. 5

²⁰⁰ Vanaf 2012 stelt de accountant geen afzonderlijke dienststrappingen op, enkel nog een concernrapportage.

²⁰¹ Raadsbesluit 'Gemeenterekoning 2009', d.d. 23 juni 2010.

²⁰² Raadsvoorstel 'Gemeenterekoning 2009', d.d. 11 juni 2010.

²⁰³ Definitieve, gewaarmerkte balans en staat van baten en lasten WMOO, Ernst&Young Accountants, d.d. 29 juni 2010.

²⁰⁴ WMOO Groningen (EFJ) Accountantsverslag 2009, Verslag van bevindingen voor de directie, d.d. 21 juni 2010, p. 1.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

controle te hebben vastgesteld dat er discussie is ontstaan en correspondentie is geweest over een aantal knelpunten met betrekking tot de financiële ontvlechting. Het betrof hier onder meer personele knelpunten, de gehanteerde afschrijvingssystematiek en een vordering op het ministerie van OCSW. Wij hebben met de directie de kwaliteit, aanvaardbaarheid en consistentie van de gehanteerde grondslagen besproken. Daarbij is aangegeven dat de discussie rondom bovenstaande knelpunten moet worden beoordeeld in relatie tot de verzelfstandiging. De directie is van mening dat de genoemde knelpunten volgens de huidige waarderingsgrondslagen juist en volledig zijn verwerkt. Voor de goede orde wijzen wij u er op dat de EFJ-jaarrekening niet als ontvlechtingsdocument kan worden gebruikt.²⁰⁵

Het definitief worden van de jaarrekening WMOO, op 29 juni 2010, gebeurt na vaststelling van de gemeentelijke jaarrekening, door de gemeenteraad, op 23 juni 2010. Het controlerapport op de jaarrekening WMOO gaat naar de dienst, wordt met de dienstcontroller en directie besproken en ook concern wordt over de controlerapport geïnformeerd. Controlerapporten worden niet aan het college van B&W en de raad gestuurd. De raad wordt niet geïnformeerd over het nog verder teruglopen van het eigen vermogen van de WMOO en daarmee het eigen vermogen van de nieuwe stichting. De onderzoekscommissie heeft niet kunnen vaststellen in hoeverre het college hiervan op de hoogte was.

GMR-en voortgezet en primair onderwijs niet betrokken bij jaarrekening 2009

De GMR-en van zowel het voortgezet als het primair onderwijs worden niet betrokken bij het opstellen van de jaarrekening. De jaarrekening wordt hen niet, zoals eerdere jaren, in concept voorgelegd. Later, in 2011, biedt de gemeente hiervoor haar excuses aan.²⁰⁶

2.2 / tweede helft 2010: bestuurlijke overleggen

Overleggen gemeente-O2G2

September 2010: RvT zoekt overleg met de wethouder

In de zomer krijgt O2G2 de indruk dat het gesprek met de gemeente over de ontvlechtingsbalans 2010 (zoals afgesproken in de ontmoeting op 28 juni) niet van de grond komt. Bij de verificatie van de feiten in dit rapport is aangegeven dat een belangrijke reden hiervoor is geweest dat de gemeente tot in het najaar 2010 nog betalingen verrichtte voor rekeningen die voor het openbaar onderwijs binnenkwamen. Deze rekeningen werden voldaan en verrekend. Gedurende de zomer blijkt O2G2 bovendien een tekort op de begroting van het Werkman-Röling-college²⁰⁷ van € 900.000 te hebben en blijkt ook dat de schoolbegroting 2010-2011 niet sluit. Directeuren en rectoren worden onrustig, omdat zij merken dat er vanuit O2G2 meer op hun bedrijfsvoering gestuurd wordt. De voorzitter CvB informeert de voorzitter RvT hier tussentijds over. Het is niet

²⁰⁵ WMOO Groningen (EFJ) Accountantsverslag 2009, Verslag van bevindingen voor de directie, d.d. 21 juni 2010, p. 11.

²⁰⁶ Brief OCSW aan GMR PO en GMR VO, reactie op brief GMR over jaarrekening 2009, d.d. 21 juli 2011.

²⁰⁷ Het Werkman-Röling is een fusie van twee scholen, het Werkman-college en het Röling-college. De fusie wordt in 2010 afgerond.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

duidelijk op welke wijze O2G2 hierover in de zomerperiode contact heeft gezocht met de gemeente. De gemeente geeft aan in de zomer geen vragen te hebben ontvangen.²⁰⁸

Op de vergadering van de RvT O2G2 van 17 september 2010 staan zowel de jaarrekening 2009 (en de dan nog ontbrekende ontvechttingsbalans c.q. openingsbalans) als het oordeel van de eigen accountant van O2G2 over de administratieve organisatie van O2G2 op de agenda. Daar blijkt de situatie veel slechter dan de indruk die de RvT aan het begin van het jaar had. Ten aanzien van de administratieve organisatie geldt dat deze van dien aard is dat de RvT zich afvraagt hoe de WMOO voor 2010 in control kan zijn geweest. Ook constateren betrokkenen dat O2G2 niet sneller dan twee maanden na afloop van een periode cijfers kan genereren, wat het sturen bemoeilijkt.

September-oktober 2010: Bestuurlijk overleg O2G2-gemeente komt moeizaam tot stand

Omdat eerdere pogingen van het CvB om met de gemeente in contact te komen niet zouden zijn gelukt, belt de voorzitter RvT op 29 september met de wethouder met de wens om op korte termijn de situatie door te spreken. De wethouder geeft aan zich eerst te willen voorbereiden voordat ze op het verzoek kan ingaan. Op 30 september ontvangt de voorzitter RvT een e-mail van de wethouder met instemming met overleg, onder de voorwaarde dat dit overleg eerst technisch wordt voorbereid. De wethouder ziet het geschil als een geschil tussen de beide accountants en verlangt dat zij eerst samen, met betrokken ambtenaren, om tafel gaan. Op 13 oktober accepteert de controller van O2G2 een afspraak voor 15 november 2010.²⁰⁹

Vervolgens blijkt de situatie voor O2G2 ernstiger en wil O2G2 de afspraak vervroegen. De gemeente komt met het voorstel voor een bestuurlijk overleg op 22 oktober. Op 14 oktober wordt die afspraak door O2G2 afgezegd, omdat de controller O2G2 er niet bij kan zijn. Op 18 oktober stuurt het secretariaat OCSW een herinnering aan het secretariaat O2G2 voor het inplannen van een afspraak, op 26 oktober stuurt het secretariaat OCSW een lijstje toe met een aantal data waarop beide accountants kunnen. Uiteindelijk wordt op 1 november een afspraak ingepland voor een technisch overleg tussen beide accountants op 17 november 2010.

Omdat de situatie zorgelijk is, vraagt de voorzitter RvT van O2G2 op 8 november door middel van een brief dit overleg te vervroegen. Dit als gevolg van de financieel urgente situatie die is ontstaan. In de brief gaat de voorzitter van de RvT in op de financiële situatie van O2G2: de prognose van het voorlopige exploitatieresultaat 2010, de voorlopige conceptbegroting 2011 en de vermogenspositie van O2G2. Hierover merkt hij het volgende op:

- / "Het voorlopige geraamde resultaat 2010 betreft ruim -/- € 2 miljoen;
- / De conceptbegroting sluit vooralsnog negatief -/- € 3 miljoen en zal teruggebracht moeten worden tot een sluitend geheel;
- / Nader onderzoek door de externe accountant van O2G2 toont aan dat het destijds bij de overdracht vastgestelde eigen vermogen van O2G2 ten bedrage van € 13,6 miljoen voor

²⁰⁸ Onder meer openbaar verhoor de heer Poorthuis, 21 september 2012, verslag, p. 19-20.

²⁰⁹ De functie van controller O2G2 is inmiddels anders ingevuld en wordt niet meer vervuld door een medewerker die voorheen bij de gemeente werkzaam was.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

wat betreft de reële waarde de facto tenminste tot de helft dient te worden gehalveerd.”²¹⁰

Verder wordt opgemerkt dat “het vermogen in 2010 ten gevolge van reeds aangegane verplichtingen van voor de overdrachtsdatum van 1 januari 2010 verder zal dalen. [...] als gevolg hiervan is de liquiditeitspositie van O2G2 uitermate onzeker. De groep dreigt bij ongewijzigd beleid op korte termijn op technisch faillissement af te stevenen. Op dit moment wordt de liquiditeitspositie nader onderzocht, ten einde vast te kunnen stellen of en in welke omvang een voorlopige voorziening dient te worden getroffen. Dit voor het kunnen nakomen van verplichtingen, waaronder de uitbetalingen van salarissen in november en december (inclusief 13de maand).”²¹¹ De brief sluit af met het dringende verzoek om, ten einde de continuïteit van O2G2 te kunnen waarborgen, op zeer korte termijn een bestuurlijk overleg te entameren. Dit bestuurlijk overleg vindt vervolgens plaats op 11 november 2010.

Ter voorbereiding op het bestuurlijk overleg stuurt O2G2 op 10 november een memo toe. In dit memo becijfert O2G2 op basis van de haar op dat moment ter beschikking staande cijfers, dat “het werkelijke weerstandsvermogen minimaal terugloopt naar -/- € 6,2 miljoen. Afgezet tegen de inkomsten over 2009 leidt dit tot een percentage weerstandsvermogen van 4,8 %. Hiermee is de financiële basis van O2G2 verdampt en is absoluut geen sprake van een ‘gezonde financiële start’”.²¹² In het memo geeft O2G2 vervolgens een nadere toelichting op de knelpunten die zij signaleert. Voor 15 knelpunten becijfert O2G2 de omvang, voor drie knelpunten is het risico nog niet te kwantificeren.

11 november 2010: Eerste bestuurlijk overleg leidt tot technische afstemming

Van gemeentelijke zijde zijn in dat overleg op 11 november 2010 de wethouder, de algemeen directeur OCSW, de directeur Middelen en Control van OCSW en de gemeentelijke accountant aanwezig. Vanuit O2G2 zijn de voorzitter RvT, de voorzitter CvB, controller en de accountant O2G2 aanwezig. Voor O2G2 is het doel van het gesprek om een analyse te delen: het geschil met de gemeente heeft ten dele betrekking op techniek, maar gaat primair over de vertaling van de eindbalans WMOO naar de openingsbalans O2G2, met de keuzes die O2G2 daar vanuit het nieuwe, eigen perspectief in maakt. Het gesprek op 11 november leidt tot technische overleggen tussen de directeur Middelen en Control OCSW, de gemeentelijke accountant, de controller O2G2 en de accountant van O2G2. Het eerste overleg vindt plaats op 17 november.

Volgend op dat overleg stuurt O2G2 op 23 november een brief over de gesubsidieerde arbeid.²¹³ Daarop volgt op 24 november een tweede technisch overleg.

²¹⁰ Brief voorzitter RvT O2G2 aan wethouder Pastoor, d.d. 8 november 2010.

²¹¹ Brief voorzitter RvT O2G2 aan wethouder Pastoor, d.d. 8 november 2010.

²¹² Memo ‘Een gezonde financiële basis voor de Stichting’, van CvB O2G2 aan directeur Middelen en Control OCSW, d.d. 10 november 2010.

²¹³ Brief O2G2 aan wethouder Pastoor, d.d. 23 november 2010.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Op 3 november 2010 informeert de wethouder de commissie O&W vertrouwelijk dat zij 'signalen heeft ontvangen dat de stichting voor het verzelfstandigde openbaar onderwijs, O2G2, zich niet kan vinden in de omvang en de inzetbaarheid van de bruidsschat. Hier is duidelijk verschil van inzicht over; zal over moeten worden doorgesproken.' De raadscommissie complimenteert de wethouder met haar openheid.²¹⁴

November 2010: O2G2 komt met een claim

Op 25 november 2010 vindt opnieuw bestuurlijk overleg plaats waarin wordt gesproken over de 17 knelpunten en de claim die O2G2 bij de gemeente neer zal leggen. Op 29 november stuurt O2G2 deze formele brief, die de onderbouwing van de claim bevat. De intentie van de brief is volgens O2G2 om onder de aandacht te brengen dat de positie van de gemeente (ten aanzien van de jaarrekening 2009) misschien formeel correct is, maar dat het O2G2 om iets anders gaat, namelijk om de degelijke startpositie die O2G2 is toegezegd.²¹⁵ Vervolgens gaat O2G2 in op drie aspecten: de ontvlechtigingsbalans, de conceptopeningsbalans van O2G2 en de bruidsschatregeling:

- / Ten aanzien van de ontvlechtigingsbalans merkt O2G2 op dat zij nog geen formele ontvlechtigingsbalans heeft ontvangen. Deze ligt op het moment van schrijven ter beoordeling bij de huisaccountant van de gemeente;
- / Ten aanzien van de openingsbalans merkt O2G2 op dat de RvT zelf een openingsbalans dient op te stellen. Uitgangspunt daarvoor is de vastgestelde ontvlechtigingsbalans. Om de openingsbalans te kunnen vaststellen heeft de RvT nader onderzoek laten doen naar het eigen vermogen. Conclusie daarvan is dat het weerstandsvermogen de facto gecorrigeerd moet worden naar € 5,36 miljoen. Met nog een aantal andere tegenvallers (frictiekosten voor personele maatregelen) en WWB-banen²¹⁶ zal het weerstandsvermogen ultimo dit jaar € 3,4 miljoen bedragen;
- / Over de bruidsschatregeling merkt O2G2 op dat de vastgestelde inverdietaakstelling van € 1,7 miljoen, mede als gevolg van een aantal aspecten waarop O2G2 geen invloed kan uitoefenen (bijvoorbeeld gedwongen winkelnering van vijf jaar bij A&V), met de kennis van nu niet realistisch is. De RvT is van mening dat de bruidsschatregeling te mager is geformuleerd en dient te worden herzien.²¹⁷

Op 1 december informeert de wethouder de commissie O&W vertrouwelijk over de claim van O2G2. In die bijeenkomst deelt de wethouder mee dat 'de problemen met O2G2 nog onverminderd groot zijn. Begin november heeft de Raad van Toezicht een brandbrief gestuurd: de liquiditeitspositie zou op instorten staan en wellicht zouden zelfs salarissen niet uitbetaald kunnen worden. Sindsdien zijn er verschillende gesprekken gevoerd, waarbij ook wederzijdse accountants betrokken zijn. De gemeente heeft aangegeven inzicht in de boeken van O2G2 te willen. O2G2

²¹⁴ Verslag besloten deel vergadering Onderwijs & Welzijn, d.d. 3 november 2010.

²¹⁵ Brief voorzitter RvT aan wethouder Pastoor, 'Onderbouwde claims voor weerstandsvermogen en bruidsschat', d.d. 29 november 2010.

²¹⁶ WWB staat voor Wet werk en bijstand. De banen waar hier op bedoeld wordt, betreft gesubsidieerde arbeidsplaatsen. Deze worden ook wel ID-banen (Instroom-Doorstroombanen) of voorheen Melkertbanen genoemd.

²¹⁷ Brief voorzitter RvT aan wethouder Pastoor, 'Onderbouwde claims voor weerstandsvermogen en bruidsschat', d.d. 29 november 2010.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

heeft inmiddels juridische hulp ingeschakeld en intern de druk opgevoerd door gesprekken met de MR e.a. waarin aangekondigd is dat de broekriem moet worden aangesnoerd en dat er wellicht ontslagen zullen vallen. De Raad van Toezicht heeft in een volgende brief een claim bij de gemeente neergelegd van bijna € 13 miljoen ter aanzuivering van de volgens hem te weinig betaalde bruidsschat. In een andere brief wordt nog een volgend probleem aangekaart, nl. de gevolgen van de veronderstelde afschaffing van gesubsidieerde arbeid.²¹⁸

De commissie O&W constateert onduidelijkheid over de vraag hoe reëel de genoemde claim is en over de liquiditeitspositie van O2G2. De commissie O&W vraagt zich af of "het eigenlijke probleem niet de reservepositie van O2G2 is op het moment van overdracht? Op basis daarvan is destijds de bruidsschat vastgesteld en daarover blijkt nu verschil van inzicht – is er dan op basis van verkeerde informatie destijds een beslissing genomen? En is het om daar uitsluitel over te krijgen per se nodig om inzage in de boeken van O2G2 te krijgen? De gemeente heeft toch ook haar eigen gegevens?"²¹⁹ De wethouder reageert door te stellen dat "zij de indruk heeft dat O2G2 teveel verschillende zaken op één grote hoop gooit en daarmee het probleem onoverzichtelijk maakt." Afgesproken wordt dat de wethouder de raad vertrouwelijk zal blijven informeren.

November-december 2010: Gemeente analyseert claim O2G2

In de periode november-december 2010 werkt de gemeente eraan om de benodigde gegevens op tafel te krijgen en het standpunt van de gemeente te bepalen. Leidend in de beoordeling van de claim van O2G2 is voor de gemeente dat er sprake was van een bestuurlijke overdracht, waarbij de nieuwe organisatie zelf verantwoordelijkheid zou dragen voor 'going concern' en de eigen beleidskeuzes vanaf 2010. De afweging die vervolgens voor de aangedragen knelpunten gemaakt werd, was: is de claim het gevolg van de verzelfstandiging? En zo ja, is het dan aan de gemeente verwijtbaar? Daarbij waren de uitgangspunten van de raad leidend. Dit resulteert uiteindelijk in een oordeel waarbij het merendeel van de knelpunten wordt afgewezen. Op een paar punten constateert de gemeente dat zij zaken niet goed heeft aangepakt en wordt de claim toegewezen. Dit betreft een voorziening voor jubilea (ad € 27.000) en vakantiedagen (ad € 45.000) Ten aanzien van de gesubsidieerde banen wordt opgemerkt dat definitieve besluitvorming over het gemeentebestuur hierover nog moet plaatsvinden.²²⁰ In de analyse komt verder naar voren dat de bruidsschat onderwerp van nader onderzoek zou zijn.

November-december 2010: O2G2 verkent juridische alternatieven

Terwijl de gemeente de claim van O2G2 beoordeelt, verkent de voorzitter CvB in opdracht van de RvT het juridische spoor. O2G2 ziet bij afwijzing van de claim twee mogelijkheden: 1) de gemeente aanspreken op nalatigheid; 2) het laten schrappen van het bestuursbesluit van overdracht. Het eerste kan nog tot vijf jaar na de overdracht, het tweede tot slechts een jaar na overdracht. De RvT besluit zich op de inzet van het tweede middel voor te bereiden. Het bevat

²¹⁸ Verslag besloten deel vergadering Onderwijs & Welzijn, d.d. 1 december 2010.

²¹⁹ Verslag besloten deel vergadering Onderwijs & Welzijn, d.d. 1 december 2010.

²²⁰ Brief B&W gemeente Groningen aan RvT O2G2, 'Reactie op uw brieven van 8 november, 10 november, 29 november en CvB brief 23 november', d.d. 14 december 2010.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

twee stappen: het aanspreken van de namens O2G2 ontvangende personen, de tijdelijk bestuurders de heer Kievitsbosch (voormalig algemeen directeur OCSW) en de heer Nijenbanning (de voormalig directeur WMOO) en vervolgens het aanspreken van de gemeente. Complicatie is dat de voormalig directeur WMOO nu lid is van het CvB van O2G2. Dit middel inzetten betekent dat hij zijn functie zal moeten neerleggen. Hierover spreekt de RvT O2G2 met het lid van het CvB.

14 december 2010: Gemeente wijst claim O2G2 af

Op 14 december stelt het college van B&W de reactie op de claim in het memo van 10 november en de brief van 29 november van O2G2 formeel vast. Op 14 december stuurt het deze aan O2G2.²²¹ In de brief geeft het college een aantal algemene overwegingen mee ten aanzien van de claim van O2G2. Zo merkt het college op dat:

- / "Het meerjarig perspectief ontbreekt. [...] Naar de mening van de gemeente ligt het niet voor de hand mogelijke toekomstige tegenvallers en bezuinigingen nu al van het beginvermogen af te trekken;
- / De gemeente in het verleden, op een beperkte uitzondering na, niet financieel heeft bijgedragen aan de exploitatie van het openbaar onderwijs. Het openbaar onderwijs was in die zin al langere tijd financieel zelfstandig en heeft tot op heden mogelijke financiële knelpunten altijd binnen haar rijksbijdrage/lumpsum bekostiging opgelost. Indien het openbaar onderwijs niet verzelfstandigd zou zijn, dan zou het openbaar onderwijs eventuele knelpunten in de organisatie ook binnen de rijksbijdrage/lumpsum bekostiging moeten oplossen;
- / Het verzelfstandigingsbesluit moet verder worden gezien tegen de achtergrond van de overdracht van de bestaande situatie naar de nieuwe stichting. Om continuïteit en de kwaliteit te borgen is de directeur van de WMOO, sinds 28 oktober 2009 in zijn hoedanigheid als tijdelijk én toekomstig lid van het CvB, intensief betrokken als lid van de projectdirectie verzelfstandiging openbaar onderwijs;
- / O2G2 stelt voor om een 'Taskforce' samen te stellen die het meerjarenperspectief gaat opzetten en beoordelen. De gemeente heeft begrip voor dit voorstel, maar heeft hier de nodige bedenkingen bij: 'indien u ons vraagt om, samen met u, het meerjarenbeleid op te stellen brengt ons dat in een positie waarbij de gemeente "schoolbestuurlijke keuzes" zou moeten maken. [...] Dit is een bevoegdheid die wij met de verzelfstandiging hebben overgedragen."²²²

Vervolgens gaat de gemeente afzonderlijk in op ieder van de knelpunten. De claims en vragen van O2G2 worden op vrijwel alle punten afgewezen.

De leden van de RvT en de voorzitter CvB van O2G2 spreken op 15 december over de gevolgen van de brief. Daarin wordt besloten voor de juridische optie te kiezen en het bestuursbesluit tot overdracht te laten schrappen. Daags erna voert de voorzitter RvT een gesprek met de heer Nijenbanning, lid CvB, waarop de laatste zijn functie neerlegt. Op 16 december informeert de heer

²²¹ Brief B&W gemeente Groningen aan RvT O2G2, 'Reactie op uw brieven van 8 november, 10 november, 29 november en CvB brief 23 november', d.d. 14 december 2010.

²²² Brief B&W gemeente Groningen aan RvT O2G2, 'Reactie op uw brieven van 8 november, 10 november, 29 november en CvB brief 23 november', d.d. 14 december 2010.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Nijenbanning per brief de gemeenteraad dat hij per direct zijn functie als bestuurder van O2G2 heeft neergelegd.²²³

Een dag later, op 16 december, licht de wethouder de afwijzing van de claim toe aan O2G2. Dit gebeurt in een bestuurlijk overleg waarbij namens de gemeente behalve de wethouder, ook de algemeen directeur OCSW²²⁴ en de directeur Middelen en Control OCSW aanwezig zijn en namens O2G2 onder meer de voorzitter RvT en de voorzitter CvB. In dit overleg meldt de voorzitter RvT dat O2G2 de gemeente juridisch aan zal spreken.

Op 17 december zendt het college van B&W de reactie op de claim van O2G2 vertrouwelijk aan de gemeenteraad.²²⁵ In de brief vat het college van B&W de uitkomst van het bestuurlijk overleg samen en vermeldt daarbij onder meer dat:

- / de RvT O2G2 zal in januari 2011 schriftelijk reageren;
- / de RvT zal een juridische procedure in gang zetten om te komen tot "ongeldigheidsverklaring" van de bestuursovereenkomst van 17 december 2009 en om te komen tot een "aansprakelijkheidsstelling" van de gemeente;
- / de RvT zich zal beraden op haar positie.

Op 17 december 2010 heeft O2G2 de juridische procedure om tot "ongeldigheidsverklaring van de bestuursovereenkomst" te komen, bij de rechtbank aanhangig gemaakt. Dit omdat het starten van de procedure binnen maximaal een jaar na overdracht dient te gebeuren. Omdat voor het daadwerkelijk inzetten van de procedure meer tijd is benodigd, is de procedure vervolgens tot nader order verdaagd.²²⁶

Zomer-december 2010: Aandacht in de media en beleving daarvan bij partijen

Gedurende de zomer 2010 ontstaat de eerste onrust in het onderwijsveld omdat directeuren en rectoren merken dat er vanuit O2G2 meer op de bedrijfsvoering en de begrotingen van de scholen gestuurd wordt. De onrust neemt toe, waarop er in november 2010 een bijeenkomst plaatsvindt van het CvB met alle rectoren/directeuren van O2G2. De RvT is hierbij aanwezig.

Bij het versturen van de brief over de ontstane situatie aan de raad, op 17 december, vraagt het college de brief onder embargo te houden tot maandag 20 december. Met O2G2 is afgesproken dat zij met het nieuws naar buiten zal komen. Daarna volgt veel media-aandacht. De gemeente beleeft de vele media-aandacht als pijnlijk, omdat de gemeente en de wethouder onbehoorlijk bestuur wordt verweten.²²⁷ Vanuit O2G2 geven zowel voorzitter RvT als voorzitter CvB aan dat de strategie was om terughoudend met de media om te gaan, maar dat de ontstane situatie

²²³ Brief de heer Nijenbanning aan gemeenteraad, d.d. 16 december 2010.

²²⁴ Inmiddels wordt deze functie niet meer vervuld door de heer Kievitsbosch, maar door de heer Bosdijk.

²²⁵ Brief College B&W aan gemeenteraad, 'Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen', d.d. 17 december 2010.

²²⁶ Openbaar verhoor de heer De Jeu, d.d. 21 september 2012, verslag p. 18 – 20 en openbaar verhoor wethouder Pastoor, d.d. 21 september 2012, verslag p. 12-14.

²²⁷ Zo blijkt onder meer uit het artikel 'Onderwijs wil gelijk halen', Dagblad van het Noorden, d.d. 21 december 2010.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

natuurlijk tot vragen leidde. O2G2 heeft geprobeerd daar steeds heel bewust mee om te gaan. Het doel is daarbij geweest om de verhoudingen niet te schaden.

2.3 / eerste helft 2011

Begin 2011: Ontvlechtingbalans, informele gesprekken en eerste herberekening bruidsschat

Ontvlechtingbalans

Op 12 januari 2011 stuurt de gemeente de ontvlechtingbalans aan O2G2. De ontvlechtingbalans is getoetst door de gemeentelijke accountant.²²⁸ Het rapport van bevindingen zoals opgesteld door de accountant wordt als bijlage bijgevoegd.²²⁹ Er vindt geen controle plaats door de accountant van O2G2 of een derde accountant die niet in opdracht van één van beide partijen optreedt.

Informele gesprekken

In januari 2011 vinden er een aantal verkennende gesprekken plaats tussen gemeente en O2G2.²³⁰ De nieuwe gemeentesecretaris, de heer Ruys, treedt hierbij op als verkenner en na een informele ontmoeting tussen de wethouder en de voorzitter CvB wordt, na afstemming in het college, afgesproken om twee sporen te bewandelen: formeel en informeel overleg, waarbij de nadruk ligt op een informele verkenning. Op 12 januari informeert de wethouder de commissie O&W over de stand van zaken.²³¹

Eigen herberekening bruidsschat

In de periode half januari-half februari wordt op ambtelijk niveau nogmaals naar het gebeurde gekeken en vinden er gesprekken plaats tussen de directeur Middelen en Control OCSW en de controller O2G2. Ambtelijk komt dan het advies om de bruidsschat nader te bekijken, omdat die wellicht aan de lage kant is. Dit omdat de bruidsschat, sinds de bepaling van de hoogte van het bedrag in 2007, niet meer is geactualiseerd. Ook blijkt dat er toentertijd geen benchmark is uitgevoerd. Sindsdien hebben zich echter een aantal belangrijke financiële veranderingen voorgedaan. Die veranderingen zijn van invloed op de inverdietaakstelling en de inverdiencapaciteit van O2G2. Derhalve zouden die veranderingen een verhoging van de bruidsschat rechtvaardigen.²³²

In het college wordt een aantal maal gesproken over de ontwikkelingen en de hoogte van de bruidsschat. De nieuwe berekening komt uit op € 4,1 miljoen, bovenop de oude bruidsschat. Op 1 maart 2011 spreekt het college over verschillende varianten ten aanzien van de (maximale)

²²⁸ Brief dienst OCSW aan Stichting O2G2 'ontvlechtingbalans', d.d. 12 januari 2011.

²²⁹ Rapport feitelijke bevindingen inzake ontvlechtingbalans Openbaar Onderwijs Groep Groningen, Ernst & Young aan gemeente Groningen, dienst OCSW, d.d. 11 januari 2011.

²³⁰ Zo blijkt onder meer uit de signalementen die de dienst OCSW ten behoeve van het college heeft opgesteld. Onder meer het signalement van 14 januari 2011.

²³¹ Verslag besloten deel commissie Onderwijs & Welzijn, d.d. 12 januari 2011.

²³² Signalementen 30 januari 2011 en 7 februari 2011.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

omvang van het compensatievoorstel en besluit het college te gaan voor de variant van € 4,1 miljoen. De maximale variant in dat voorstel bedroeg € 6,6 miljoen.²³³ Na een aantal besprekingen in het college besluit het college van B&W om als compensatievoorstel aan O2G2 een verhoging van de bruidsschat met € 4,1 miljoen aan te bieden. Namens de gemeente voeren de wethouder, de algemeen directeur OCSW en de directeur Middelen en Control OCSW hierover in maart 2011 het gesprek met O2G2. O2G2 zou waardering hebben uitgesproken voor de beweging van de gemeente, maar vindt het voorstel te laag.

Op 7 maart komt O2G2 met een tegenbod van € 14 miljoen of € 10 miljoen plus een garantstelling door de gemeente van € 4 miljoen. Omdat dit bedrag zo ver weg ligt van het maximale bedrag van € 6,6 miljoen dat de gemeente beschikbaar had, besluit de gemeente geen tegenbod te doen. Daarop benadert de wethouder de voorzitter RvT O2G2 met het voorstel een onderzoek naar de omvang van de bruidsschat uit te laten voeren door een onafhankelijke derde. Op 9 maart informeert de wethouder de raadscommissie O&W vertrouwelijk over de gesprekken tussen gemeente en O2G2 en het bijstellen van de bruidsschat. Ook wijst zij de raadscommissie op mogelijke risico's als het doorbetalen aan het bijzonder onderwijs.²³⁴ Tevens zegt de wethouder toe dat de informatie nog op schrift zal worden gesteld. Dit gebeurt in een vertrouwelijk memo dat het college op 18 maart 2011 toestuurt.²³⁵ Ook op 23 maart wordt in de commissie vertrouwelijk gesproken over O2G2.

April-september 2011: Betrokkenheid raad wordt groter

Externe berekening bruidsschat en betrokkenheid audit committee

Hoewel de wethouder met O2G2 gesproken heeft over een gezamenlijk onderzoek van gemeente en O2G2, spreekt het college uiteindelijk de voorkeur uit om zelf het initiatief te houden ten aanzien van het onderzoek naar de bruidsschat. Dit met name omdat op die manier gestuurd kan worden om op korte termijn tot een uitkomst te komen.²³⁶ Op 19 april besluit het college aan de raad voor te stellen VOS/ABB opdracht te geven een onderzoek uit te voeren naar de omvang van de bruidsschat.²³⁷ In de commissie O&W van 10 mei 2011 wordt hierover gesproken. Vanuit de raadscommissie wordt gevraagd of VOS/ABB niet al eerder betrokken was bij een adviesvraag in dit proces. Het college antwoordt dat VOS/ABB in 2007 wel betrokken was bij de bestuurlijke scan, maar geen bemoeienis heeft gehad bij de berekening van de hoogte van de bruidsschat. Om de schijn van partijdigheid te voorkomen wordt het audit committee betrokken bij de opdrachtverlening en wordt afgesproken dat deze optreedt als meelezer van het onderzoek en

²³³ Vertrouwelijk collegebesluit, d.d. 1 maart 2011.

²³⁴ Verslag besloten deel commissie Onderwijs & Welzijn, d.d. 9 maart 2011.

²³⁵ Vertrouwelijk memo college, 'Informatie O2G2', d.d. 18 maart 2011.

²³⁶ Signalement Dienstcontroller OCSW, 11 maart 2011.

²³⁷ Collegebesluit niet gezien. Raadsvoorstel 'Onderzoek Bruidsschat O2G2', d.d. 9 mei 2011.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

adviseur van de raad.²³⁸ Op 25 mei besluit de raad in te stemmen met het voorstel. In juni 2011 wordt de opdracht aan VOS/ABB verstrekt.²³⁹

De uitkomst van het onderzoek VOS/ABB is een herberekening en verhoging van de bruidsschat van € 4,6 miljoen boven op de initiële € 3,4 miljoen. Aan het einde van de zomer wordt het conceptrapport besproken met de portefeuillehouder, twee weken later licht de wethouder het toe aan het college en het audit committee. Ten behoeve van dit laatste overleg stuurt de wethouder op 4 augustus een memo met een toelichting op de stand van zaken. Hierin schrijft de wethouder dat het audit committee op 15 juni 2011 heeft ingestemd met de onderzoeksopzet.²⁴⁰ Dit blijkt echter niet te kloppen, de wens om VOS/ABB in de zomermaanden aan het werk te kunnen zetten heeft erin geresulteerd dat het audit committee de exacte formulering van de onderzoeksopdracht niet kent en wordt verrast met de uitkomsten van het onderzoek. De wethouder biedt hiervoor haar excuses aan. Het audit committee accepteert daarop de uitkomsten van het onderzoek ten aanzien van de herziening van de bruidsschat.

Het audit committee is echter ook van mening dat de opzet van het onderzoek niet breed genoeg was, omdat ook de vermogenspositie in ogenschouw genomen had moeten worden. Het audit committee adviseert de raad dan ook dat, onder verantwoordelijkheid van de raad, een onderzoek plaatsvindt waarin gekeken moet worden of de nieuwe stichting na verzelfstandiging in staat was om bestuurlijk en financieel op eigen benen te staan (een soort due diligence onderzoek).²⁴¹ Het audit committee constateert verder dat er spanning bestaat tussen de eis dat de verzelfstandiging budgettair neutraal moest verlopen en het doel dat de nieuwe stichting bestuurlijk en financieel op "eigen benen" zou moeten staan.

2.4 / oktober 2011 – februari 2012

Oktober 2011: Keuze voor Klaassen

In de commissievergadering O&W van 5 oktober 2011 behandelt de raad het voorstel van het college voor de herziening van de bruidsschat aan de raad.²⁴² De raadscommissie dringt er dan op aan dat een vervolgonderzoek wordt gedaan naar de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs. Hierin gaat behalve de bruidsschat ook het punt van het eigen vermogen meespelen. Dit naar aanleiding van het advies van het audit committee, maar ook omdat O2G2 inmiddels de jaarrekening 2010 heeft opgesteld. Hieruit blijkt dat O2G2 het eigen vermogen heeft afgewaardeerd van circa € 13 miljoen naar -/- € 21.000. O2G2 heeft haar zorgelijke situatie dan ook al per brief kenbaar gemaakt aan de raad.

Op basis van de bespreking in de commissie O&W stuurt het college op 26 oktober 2011 een brief aan de raad waarin zij voorstelt een onderzoek te laten uitvoeren door een externe

²³⁸ De onderzoekscommissie is niet bekend met het betreffende collegebesluit. Raadsvoorstel 'Onderzoek Bruidsschat O2G2', d.d. 9 mei 2011.

²³⁹ Zo blijkt uit memo van het college aan het audit committee, d.d. 4 augustus 2011.

²⁴⁰ Memo van het college aan het audit committee, d.d. 4 augustus 2011.

²⁴¹ Reactie audit committee op onderzoek bruidsschatregeling O2G2 aan de raad, d.d. 28 september 2011.

²⁴² Voorstel herziening bruidsschat O2G2, d.d. 15 september 2011.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

deskundige.²⁴³ In de raadsvergadering van 26 oktober spreekt de raad over de brief van het college. Impliciet wordt met de voorgestelde route, waarmee de regie op het externe onderzoek bij het college ligt, ingestemd. Anders dan het advies van het audit committee dringt de raad er niet op aan dat het onderzoek onder verantwoordelijkheid van de raad plaatsvindt.

Opdracht aan commissie-Klaassen

Per brief van 4 november 2011 meldt het college de raad dat het, na overleg met het CvB en de RvT O2G2 de heer mr. L.J. Klaassen bereid heeft gevonden het vervolgonderzoek uit te voeren. Gemeente en O2G2 hebben beide een lijstje van vijf namen opgesteld om op grond daarvan een 'arbiter' te kiezen. De heer Klaassen blijkt op beide lijstjes te staan, vandaar de keuze voor hem.

Om draagvlak te creëren voor de uitkomsten, hecht de heer Klaassen eraan dat de gemeente en stichting O2G2 gezamenlijk als opdrachtgever van het onderzoek optreden en gezamenlijk de onderzoeksvraag vaststellen. Onder voorzitterschap van de heer Klaassen stellen beide betrokken portefeuillehouders en de voorzitter van RvT en voorzitter CvB van O2G2 op 8 november de onderzoeksvraag en een aantal randvoorwaarden vast. In de brief van 9 november informeert het college de raad hierover. De hoofdvraag luidt: 'Wat was c.q. is er nodig om het verzelfstandigde openbaar onderwijs vanaf 1 januari 2010 financieel gezond op eigen benen te laten staan en een gezond toekomstperspectief mee te geven?'²⁴⁴ Deze vraag is vervolgens weer opgesplitst in een vijftal deelvragen.²⁴⁵ RvT en CvB van O2G2 stemmen ermee in de uitkomst van het onderzoek als bindend te accepteren. Het college zegt toe de uitkomsten van het onderzoek als zwaarwegend advies voor te leggen aan de raad. In de raadsvergadering van 9 november 2011 stemt de raad in met het besluit van het college om het vervolgonderzoek naar de omvang van de bruidsschat uit te voeren.

Uitkomst commissie-Klaassen

Op 31 januari 2012 komt de commissie-Klaassen met zijn onderzoeksrapport. De commissie-Klaassen doet de volgende aanbevelingen:

1. Het eigen vermogen van O2G2 aan te vullen met € 6.861.000. Dit om het startvermogen van O2G2 op het door de onderzoekers noodzakelijk geachte niveau van € 13.800.000 te brengen.
2. Ten aanzien van de bruidsschat de berekening in het rapport van VOSS/ABB uit 2011 te volgen. Dit omdat de bruidsschat van € 3.400.000 die de gemeente heeft vastgesteld, niet de exploitatietekorten 2010 en volgende jaren kan dekken en omdat de bruidsschat in 2009 op basis van onjuiste parameters is vastgesteld.
3. De SLA tussen de gemeente Groningen en O2G2 op de kortst mogelijke termijn te beëindigen. Onder meer omdat de overeenkomst financieel nadelig is voor O2G2 en niet past in een volwassen relatie van een verzelfstandigde stichting met de gemeente.
4. In gesprek te gaan over het juridische eigenaarschap van de schoolgebouwen. Tegelijk wijst de commissie-Klaassen erop dat in een proces naar juridische overdracht er weer

²⁴³ Brief college van B&W aan raad, vervolgonderzoek O2G2, d.d. 26 oktober 2011.

²⁴⁴ Raadsvoorstel 'verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen: Vermogen tot onderwijs', d.d. 31 januari 2012, raadsbesluit d.d. 22 februari 2012.

²⁴⁵ Rapport commissie Klaassen. 'Vermogen tot onderwijs', p. 5-6

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

nieuwe verschillen van inzichten kunnen ontstaan. De commissie vraagt zich af of dit thema in het licht van de uitdagingen en inspanningen voor O2G2 nu een hoge prioriteit moet krijgen.

5. (aan O2G2) Voortvarend te blijven werken aan het herplaatsen en herscholen van personeel waarvan de functies in het kader van Passend Onderwijs komen te vervallen.
6. Gezien de financiële risico's (exploitatie) voor O2G2 en risico's voor de kwaliteit van het onderwijs, adviseert de commissie-Klaassen O2G2 en de gemeente in gesprek te gaan over een structurele aanpak van het probleem van de vele (te) kleine scholen in relatie tot de verwachte krimp in het basisonderwijs in Groningen.
7. Ten aanzien van de problematiek van de WWB-banen, de 'roadmap' van de commissie-Klaassen te volgen waarin een advies wordt gegeven over de aanpak van dit probleem.

Behalve deze aanbevelingen constateert de commissie-Klaassen in de context van het onderzoek een aantal zaken die volgens de commissie hebben bijgedragen aan het ontstaan van de controverse tussen de gemeente Groningen en O2G2. De commissie ziet een samenloop van lastige condities, minder geslaagde keuzes en minder gelukkige communicatie in een complex proces dat een verzelfstandiging van het openbaar onderwijs nu eenmaal is. Terwijl alle betrokkenen volgens de commissie-Klaassen naar eer en geweten en binnen hun opdracht hebben gehandeld vormen de condities, keuzes en minder gelukkige communicatie elk voor een deel, maar veel meer nog als optelsom een verklaring voor de context waardoor pijnpunten in dit proces konden ontstaan. Onder andere noemt de commissie-Klaassen:

- / De politieke (en in mindere mate financiële) druk op het tijdspad van de verzelfstandiging om deze binnen de toenmalige raadsperiode te effectueren per 1 januari 2010;
- / Het op onderdelen niet volledig doorvoeren van de verzelfstandiging van O2G2 (SLA en niet in juridisch eigendom overdragen van gebouwen). De indruk ontstond dat de gemeente weliswaar de stap naar verzelfstandiging had gezet, maar via andere mechanismes toch nog graag een bepaalde zeggenschap wilde behouden;
- / Het ontbreken van een onafhankelijke stichting i.o. met een RvT i.o. die tijdig betrokken was bij het proces van verzelfstandiging en die als counterpart meer onafhankelijk van de gemeente de onderhandelingen over de verzelfstandiging had kunnen voeren;
- / Het ontbreken van een due diligence onderzoek en accountantscontrole op de ontvlechtigingsbalans door gemeente of O2G2;²⁴⁶
- / Het moeizame verloop in de communicatie tussen gemeente en O2G2 over de door O2G2 aangegeven financiële problemen. Het duurde van beide kanten soms lang voordat een echt overleg tussen het CvB van O2G2 en de betrokken portefeuillehouder tot stand kwam.

Behandeling Klaassen: Raad besluit tot onderzoek

In het voorstel voor behandeling van het rapport van de commissie-Klaassen, in de raadsvergadering van 22 februari 2012 acht het college het resultaat van de commissie-Klaassen als totaal evenwichtig. Het is een bijdrage aan de oplossing van de verschillen van inzicht tussen de gemeente en O2G2. Het college spreekt van een zorgvuldig onderzoek, op basis van logische redeneringen. Tegelijk stelt het college dat niet elke redenering noodzakelijk tot de gepresenteerde

²⁴⁶ Blijkens het rapport van bevindingen van de gemeentelijke accountant heeft de accountant de ontvlechtigingsbalans wel gecontroleerd. Rapport feitelijke bevindingen inzake ontvlechtigingsbalans Openbaar Onderwijs Groep Groningen, Ernst & Young aan gemeente Groningen, dienst OCSW, d.d. 11 januari 2011.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

conclusies moest leiden en dat de conclusies op onderdelen ook anders hadden kunnen zijn. Het college kwalificeert de conclusies als pijnlijk en sluit zich aan bij de conclusies om, in het belang van het onderwijs, de meningsverschillen tussen gemeente en O2G2 op te lossen. Achteraf bezien, en met het inzicht van nu, zo stelt het college, had het de verzelfstandiging anders moeten aanpakken. Het college geeft toe al vrij snel in een patstelling met O2G2 terecht te zijn gekomen en niet los te zijn gekomen van de aannames dat het ging om de voortzetting van het openbaar onderwijs in een andere bestuursvorm, die ook budgetneutraal moest worden gerealiseerd. Het college stelt dat kritische beschouwingen uit de raad en uit het audit comité ertoe geleid hebben dat het college een meer bestuurlijke aanpak koos.

In het raadsvoorstel stelt het college verder dat het in 2009 een foutief besluit heeft genomen over de hoogte van de bruidsschat en dat het de vermogenspositie van O2G2 verkeerd heeft ingeschat. Het college stelt de raad voor:

- / Het rapport van de commissie-Klaassen voor kennisgeving aan te nemen;
- / Het besluit de bruidsschat van 16 december 2009 te herzien en de bruidsschat voor de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs te verhogen naar € 8,103 miljoen;
- / Een budget van € 6,861 miljoen beschikbaar te stellen om de vermogenspositie van O2G2 aan te vullen.²⁴⁷

De raad neemt dit besluit, dat een nabetaling aan O2G2 betekent van in totaal € 11,514 miljoen. Bij dit besluit neemt de raad een motie aan om een raadsonderzoek in te stellen.²⁴⁸ Dit om inzicht te krijgen in de informatievoorziening van het college aan de raad over de verzelfstandiging en te leren van deze casus.²⁴⁹

Beoordeling commissie-Klaassen door betrokkenen

Vanuit de gemeente wordt het onderzoek door de commissie-Klaassen beschouwd als een mediation-opdracht. De heer Klaassen had, met de gemeenteraad als belangrijke aanjager, de nadrukkelijke opdracht om beide partijen uit de bestuurlijke impasse te laten komen. Weliswaar bedient Klaassen zich van berekeningen, maar daarin worden door Klaassen ook keuzes gemaakt, bijvoorbeeld door te refereren aan een advies van de commissie Vermogensbeheer.²⁵⁰ Volgens betrokkenen is het geen toeval dat Klaassen met zijn berekening ongeveer in het midden uitkomt tussen de claim van O2G2 en de nieuwe bruidsschatberekening van de gemeente. Enerzijds wordt dat gezien als een goede zaak, aangezien de opdracht aan Klaassen was verstrekt juist omdat het college uit de conflictsituatie wilde komen. Anderzijds plaatsen betrokkenen binnen de gemeente achteraf ook wel kanttekeningen bij Klaassen. Men is niet zeker of de onderbouwingen waar de gemeente in eerdere gesprekken met O2G2 steeds om gevraagd heeft, wel door Klaassen ingezien zijn. Klaassen heeft in de ogen van sommige betrokkenen ook niet voor alles een onderbouwing aangedragen. Zowel bestuurlijk als ambtelijk zijn er betrokkenen die vinden dat O2G2 nu te veel krijgt. De uitkomst van Klaassen, resulterend in € 7 miljoen extra voor O2G2, plus het risico van doorbetalingen aan het bijzonder onderwijs, wordt door betrokkenen binnen de

²⁴⁷ Raadsvoorstel 'verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen: Vermogen tot onderwijs', d.d. 22 februari 2012.

²⁴⁸ Motie 'raadsonderzoek verzelfstandiging openbaar onderwijs', d.d. 22 februari 2012, de motie is unaniem aangenomen.

²⁴⁹ Raadsvoorstel 'Instellen onderzoek verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen', d.d. 24 april 2012.

²⁵⁰ De commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen (ook wel commissie-Don genoemd) heeft in 2009 een advies uitgebracht over het financieel beheer van onderwijsinstellingen.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

gemeente - ondanks de verwachting dat de oorspronkelijke bruidsschat zou moeten worden verhoogd - als pijnlijk ervaren.

Hoewel ingeschat wordt dat de uitkomst - bijvoorbeeld ten aanzien van de WWB-banen - bij O2G2 pijn doet, wordt ook gesteld dat O2G2 succesvol zou hebben geopereerd: de reuring en het dreigen met opstappen heeft in financiële zin resultaat gehad. De realiteit wordt geaccepteerd dat de politiek achter het onderwijsveld is gaan staan. De situatie heeft de verhoudingen af en toe op scherp gezet, maar de gemeente zet in op een goede verstandhouding.

Op het moment van afnemen van interviews en openbare verhoren door de onderzoekscommissie heeft O2G2 de toegezegde middelen nog niet ontvangen. De gemeente wenst alle zaken die er nog liggen (zoals het afbouwen van de SLA en het juridisch eigendom van gebouwen) af te ronden in één vaststellingsovereenkomst. Aan de hand van een dergelijke overeenkomst zal dan ook een betalingsregeling overeengekomen worden.²⁵¹

²⁵¹ De vaststellingsovereenkomst is begin oktober 2012 ondertekend door beide partijen.

bijlagen

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Bijlage 1. motie en raadsbesluit instellen raadsonderzoek

De Raad van de Gemeente Groningen in vergadering bijeen op 22 februari besprekende het raadsvoorstel '*Verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen Vermogen tot onderwijs*'

Constateerend dat:

- / De gemeenteraad tijdens het proces van de verzelfstandiging veelvuldig kritische vragen heeft gesteld over de budgetneutraliteit, hoogte van het eigen vermogen van de nieuwe stichting en de financiële risico's voor de nieuwe stichting;
- / Het college erkent een foutief besluit te hebben genomen over de hoogte van de bruidsschat;
- / Het college erkent de vermogenspositie van O2G2 verkeerd te hebben ingeschat;
- / Het college erkent dat er veel meer haken en ogen aan de verzelfstandiging zaten dan zij in eerste instantie heeft ingeschat;
- / Er nu een nabetaling van 11.511.000 euro zal plaatsvinden aan O2G2;
- / In het rapport Klaassen wordt geconstateerd dat de communicatie tussen gemeente en O2G2 moeizaam tot stand is gekomen;
- / Het conflict dat tussen het college en O2G2 is ontstaan lang heeft geduurd en voor veel onrust op de scholen heeft gezorgd.

Overwegende dat:

- / Het belangrijk is om inzicht te hebben in de informatievoorziening van het college aan de raad, over de verzelfstandiging zowel in de periode voor de overdracht (2006-2010) als bij de afwikkeling (2010-2012);
- / Het van belang is om inzicht te hebben of de informatie volledig, adequaat en tijdig aan de raad is verstrekt;
- / De casus verzelfstandiging zeer waardevol kan zijn om leereffecten te bereiken voor de gemeentelijke organisatie als totaal en de dienst OCSW in het bijzonder op de terreinen:
 - De verschillende rollen en verantwoordelijkheden tussen organisatie, college en raad:
 - wie signaleert wat? Wie is verantwoordelijk voor welke informatie?
 - Informatievoorziening richting college/raad
 - Financiële en administratieve organisatie
 - Cultuur (houding en gedrag) richting politiek en maatschappelijke organisaties;
- / Het voor de samenwerking tussen gemeente en onderwijsveld van belang is oorzaken van slechte communicatie tussen O2G2 en gemeente weg te nemen;
- / Er verschillende consequenties en vereisten verbonden zijn aan het kiezen voor een raadsonderzoek dan wel 'raadsenquête', die de Raad op dit moment nog niet kan overzien.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Besluit:

1. De Griffie te verzoeken om de Raad te adviseren over een route-tijd-tabel met betrekking tot een raadsonderzoek/enquête en hierbij expliciet aandacht te besteden aan de voor- en nadelen van een raadsenquête (ex 155a Gemeentewet) ten opzichte van een raadsonderzoek.
2. Het presidium te verzoeken een commissie* te benoemen van Raadsleden die met inachtneming van het bovenstaande, een voorstel zal doen voor een inhoudelijke onderzoeksopzet **

* dit is niet noodzakelijkerwijs ook de uiteindelijke onderzoeks- of enquêtecommissie.

** zowel de opzet als de route-tijd-tabel zullen aan de Raad ter vaststelling worden voorgelegd.

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Bijlage 2. deelvragen

Periode voor verzelfstandiging (2006 tot 1 januari 2010)

Beschrijvend

1. Welke uitgangspunten, inclusief de geldende wet- en regelgeving, zijn er bij de besluitvorming over de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs gehanteerd en welke kaders (ten aanzien van inhoud en proces) zijn er, door wie, vastgesteld?
2. Welke informatie en adviezen heeft de gemeente Groningen ingewonnen ten aanzien van ervaringen bij en door andere gemeenten met het proces van verzelfstandigingen in het openbaar onderwijs?
3. Hoe was de communicatie tussen de betrokkenen georganiseerd binnen de gemeente (binnen de ambtelijke organisatie, alsook tussen organisatie, college en raad)?
4. Hoe was de communicatie vanuit de (verschillende actoren binnen de) gemeente met betrokkenen bij OG2G georganiseerd?

Oordelend

5. Op welke wijze is de communicatie binnen de organisatie en tussen de ambtelijke organisatie, college, raad en betrokkenen bij OG2G in de praktijk verlopen?
6. Heeft het college adequaat gehandeld en in lijn met de geformuleerde uitgangspunten, gestelde kaders, ervaringen van andere gemeenten en adviezen (intern en ook extern ingewonnen) aangaande de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs?
7. Is ambtelijk en bestuurlijk bij het formuleren van uitgangspunten en het maken van keuzes gebruik gemaakt van de juiste scenario's en bijbehorende (ook financiële) consequenties en risico's?
8. Is de raad voldoende in staat gesteld om ten aanzien van te nemen besluiten te controleren of voldaan werd aan eerdere vastgestelde uitgangspunten, kaders, ervaringen van andere gemeenten en adviezen?

Periode na verzelfstandiging (1 januari 2010 tot 22 februari 2012)

Beschrijvend

9. Hoe was de communicatie binnen de gemeente (binnen de ambtelijke organisatie, tussen organisatie, college en raad) en met betrokkenen binnen O2G2 georganiseerd?
10. Welke signalen waren er over de gerezen problemen en bij wie waren die signalen bekend?

Oordelend

11. Is naar aanleiding van die signalen adequaat gehandeld?
12. Was de communicatie naar aanleiding van de gerezen problemen binnen de gemeente (binnen de ambtelijke organisatie, tussen organisatie, college en raad) en met betrokkenen binnen O2G2 voldoende en ook in voldoende mate constructief?
13. Heeft het college ervoor gezorgd tijdig over de juiste informatie te beschikken om te (kunnen) komen tot oplossingen en is het optreden van het college in deze periode adequaat?
14. Is de raad volledig, tijdig en adequaat geïnformeerd over de gerezen problemen bij O2G2?
15. Welke stappen heeft de raad gezet om adequaat invulling te kunnen geven aan zijn sturende en controlerende verantwoordelijkheden?

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Bijlage 3. geïnterviewde personen

Oriënterende gesprekken

#	Geïnterviewde	Functie
1.	Dhr. R. Kievitsbosch	Algemeen directeur OCSW september 2006 – september 2010
2.	Dhr. L.J. Klaassen	Voorzitter commissie-Klaassen
3.	Dhr. R. Nijebanning	Voormalig directeur a.i. WMOO en voormalig lid CvB O2G2
4.	Mevr. E. Pastoor	Portefeuillehouder Onderwijs, maart 2010 – oktober 2012
5.	Dhr. K. Parent	Projectleider verzelfstandiging
6.	Dhr. M. Poorthuis	Directeur Middelen en dienstcontroller OCSW
7.	Dhr. J. Vlasman	Financieel adviseur OCSW
8.	Mevr. M. Schreur	Voorzitter CvB O2G2
9.	Mevr. J. van Schie	Portefeuillehouder onderwijs, augustus 2004 – maart 2010

Interviews

#	Datum	Geïnterviewde	Functie
1.	27 juni 2012	Dhr. R. Kievitsbosch	Algemeen directeur OCSW september 2006 – september 2010
2.	27 juni 2012	Dhr. K. Parent	Projectleider verzelfstandiging
3.	4 juli 2012	Dhr. L. Bosdijk	voormalig directeur Middelen OCSW, directeur Bestuur, waarnemend gemeentesecretaris en algemeen directeur OCSW
4.	4 juli 2012	Dhr. W. Davelaar	Beleidsmedewerker financiën Concern
5.	4 juli 2012	Dhr. J. de Jeu	Voorzitter RvT O2G2
6.	4 juli 2012	Dhr. R. Nijebanning	Voormalig directeur a.i. WMOO en voormalig lid CvB O2G2
7.	4 juli 2012	Mevr. E. Pastoor	Portefeuillehouder Onderwijs april 2010 – oktober 2012
8.	4 juli 2012	Dhr. M. Poorthuis	Directeur Middelen en dienstcontroller OCSW
9.	4 juli 2012	Mevr. M. Schreur	Voorzitter CvB O2G2
10.	4 juli 2012	Mevr. J. van Schie	Portefeuillehouder onderwijs augustus 2004 – april 2010
11.	10 juli 2012	Mevr. C. Japenga Dhr. A. Harsta Dhr. D. Dijkstra	Vertegenwoordigers onderwijsveld

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

		Dhr. G. Kuijk Dhr. H. Bos	
12.	11 juli 2012	Dhr. B. Koops Mevr. A. Postma Dhr. G.J. Kelder Mevr. I.M. Jongman Dhr. J. Evenhuis Dhr. P.S. de Rook Mevr. H. Rademaker Dhr. R.P. Prummel Dhr. R. van der Schaaf Dhr. A. de Rooij	Vertegenwoordigers gemeenteraad
13.	11 juli 2012	Mevr. K. Dekker	Portefeuillehouder Financiën 2002 – oktober 2012

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Openbare verhoren

#	Datum	Verhoorde
1.	19 september 2012	Dhr. B. Koops, voormalig raadslid CDA
2.	19 september 2012	Dhr. R. van der Schaaf, raadslid PvdA (tot 31 oktober 2012)
3.	19 september 2012	Dhr. P.S. de Rook, raadslid D66
4.	19 september 2012	Dhr. A. Harsta, vertegenwoordiger onderwijsveld namens VO
5.	19 september 2012	Dhr. H. Hoiting, vertegenwoordiger onderwijsveld namens PO
6.	20 september 2012	Dhr. R. Kievitsbosch, voormalig algemeen directeur OCSW
7.	20 september 2012	Dhr. R. Nijebanning, voormalig directeur WMOO a.i. en voormalig lid CvB O2G2
8.	20 september 2012	Dhr. W. Davelaar, beleidsmedewerker financiën Concern
9.	20 september 2012	Mevr. J. van Schie, voormalig portefeuillehouder Onderwijs
10.	21 september 2012	Dhr. J. de Jeu, voorzitter RvT O2G2
11.	21 september 2012	Dhr. M. Poorthuis, directeur Middelen en Dienstcontroller OCSW
12.	21 september 2012	Mevr. M. Schreur, voorzitter CvB O2G2
13.	21 september 2012	Mevr. E. Pastoor, voormalig portefeuillehouder Onderwijs (april 2010-oktober 2012)

Bijlage - Rapportonderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar.

Bijlage 4. lijst met afkortingen

/ A&V	Accommodaties en vastgoed, gemeentelijk afdeling onderdeel van de dienst OCSW
/ B&W	Burgemeester en wethouders
/ BAO	Basisonderwijs
/ BAPO	Bevordering Arbeidsparticipatie Ouderen
/ CvB	College van Bestuur
/ D&C	Dienstverlening & Control (onderdeel van de dienst OCSW)
/ EFJ	Elektronisch Financiële Jaarrekening
/ GMR	Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad
/ MR	Medezeggenschapsraad
/ O2G2	Openbaar Onderwijs Groep Groningen
/ O&W	Onderwijs en Welzijn
/ OCSW	Gemeentelijk dienst Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn
/ OR	Ondernemingsraad
/ PO	Primair Onderwijs
/ RvT	Raad van Toezicht
/ SLA	Service Level Agreement
/ SO	Speciaal onderwijs
/ V.O.O.	Vereniging Openbaar Onderwijs
/ VO	Voortgezet Onderwijs
/ VOS/ABB	Vereniging voor openbare en algemeen toegankelijke scholen. De vereniging behartigt de belangen van bestuur en management in het openbaar en algemeen toegankelijk primair en voortgezet onderwijs.
/ WMOO	Werkmaatschappij Openbaar Onderwijs

Raadsvoorstel rapport onderzoek verzelfstandiging

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering 19-12-2012
Raadscommissie Onderwijs en welzijn
Datum raadscommissie 06-12-2012
Bijlagen 1

Registratienr. GR 12.3392074
Datum B&W besluit **nvt**
Portefeuillehouder
Steller A.G.M. Dashorst
Telefoon 7668
E-mail toon.dashorst@groningen.nl

Onderwerp

Rapport raadsonderzoek verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen

Concept raadsbesluit

- I. Het rapport raadsonderzoek verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen vast te stellen;
- II. Uit te spreken dat in het rapport de onderzoeksvragen voldoende beantwoord zijn;
- III. De onderzoekscommissie verzelfstandiging openbaar onderwijs decharge te verlenen.

[Vul hier in of en zo ja welke stukken in de visietrommel gelegd moeten worden, of er bepaalde deadlines gehaald moeten worden of er een speciale behandelwijze nodig is.]

Burgemeester	Handtek	Datum
Gemeentesecretaris	Handtek	Datum
Afgehandeld en naar archief	Paraaf Datum	Classificatienr.

Raadsvoorstel rapport onderzoek verzelfstandiging

(Publieks-)samenvatting

Het onderzoek naar de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in Groningen is afgerond. De onderzoekscommissie, ingesteld door de gemeenteraad van Groningen, heeft het rapport op woensdag 21 november 2012 aangeboden aan de voorzitter van de gemeenteraad, burgemeester Rehwinkel. De commissie trekt drie conclusies. Ten eerste is in het proces het gemeentelijk perspectief te veel leidend geweest. In de tweede plaats was er vanuit de gemeente onvoldoende oog voor de financiële situatie van O2G2 op middellange termijn en ten derde was er gebrek aan samenspel tussen college van B&W, gemeenteraad en de gemeentelijke organisatie. Het is aan de gemeenteraad om het rapport vast te stellen, en eventueel aanbevelingen te formuleren en het college en de gemeenteraad te verzoeken deze aanbevelingen over te nemen en uit te voeren.

Inleiding

|Naar aanleiding van de achteraf als foutief bestempelde besluiten in aanloop naar het proces van de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs en de periode daarna, heeft de gemeenteraad op 25 april 2012 besloten een onderzoek in te stellen naar de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs. Op 21 november 2012 is dit onderzoek afgerond. De onderzoekscommissie heeft het rapport onderzoek verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in Groningen aangeboden aan de voorzitter van de gemeenteraad, burgemeester Rehwinkel.

Beoogd resultaat

|Besluit van de gemeenteraad of hij de conclusies van de onderzoekscommissie, zoals verwoord in het rapport Onderzoek verzoek verzelfstandiging openbaar onderwijs Groningen deelt. Een tweede beoogd resultaat is het verlenen van decharge aan de commissie.

Kader

|Het kader ligt in het besluit van de gemeenteraad van 25 april 2012 om op basis van artikel 155a e.v. van de Gemeentewet een onderzoek in te stellen naar de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in Groningen.

Argumenten/afwegingen

|Met het aanbieden van het rapport zijn de werkzaamheden van de onderzoekscommissie afgerond en is het aan de gemeenteraad om een (politiek) oordeel te geven over het rapport. Het college van burgemeester en wethouders is om een reactie gevraagd. Zodra deze beschikbaar is wordt de reactie ter kennis van de raad gebracht.

Maatschappelijk draagvlak/participatie

|N.v.t.

Financiële consequenties

|Voor het onderzoek heeft de raad een krediet van € 80.000,- beschikbaar gesteld. Dit krediet is met € 1875,- overschreden). De overschrijding kan worden gedekt binnen het budget van de raad.

Realisering en evaluatie

|Afhankelijk van het debat en de door de raad te nemen besluiten kunnen er nog aanbevelingen geformuleerd worden die door gemeenteraad en / of college uitgevoerd dienen te worden. De bescheiden van de commissie worden gearchiveerd binnen het raadsarchief. Met het besluit om de commissie decharge te verlenen houdt de commissie op te bestaan.

Raadsvoorstel rapport onderzoek verzelfstandiging

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Bestuursdienst

Onderwerp Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut
ruimtebehoefte sport

Steller J.S. Zwart

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 6019 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk OS 12.3237459

Datum 11 OKT 2012 Uw brief van/

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Iedereen in beweging! Dat willen we bereiken in Groningen. De afgelopen jaren hebben we daarom de bestaande sportaccommodaties al fors verbeterd. We hebben nieuwe kunstgrasvelden aangelegd, het Helperzwembad en zwembad De Parrel grondig gerenoveerd, sporthal Vinkhuizen opgeknapt en uitgebreid en de installaties van sportcentrum Kardinge vernieuwd. Hiermee zijn we er nog niet! Om onze ambitie echt waar te kunnen maken is het van essentieel belang dat er genoeg ruimte beschikbaar is voor de binnen- en buitensport in Groningen.

In 2008 onderzochten we de ruimtebehoefte voor het eerst in het kader van de Sportvisie 2010-2020. Dit jaar hebben we het onderzoek opnieuw laten uitvoeren door het Mulier Instituut. Het onderzoeksrapport "Ruimte voor sport in Groningen 2012-2030" (zie bijlage) laat zien wat er nodig is om onze doelen en ambitie op het gebied van sport en bewegen te bereiken. Het geeft daarmee ook antwoord op de vraag in de motie "Focus op Sport" (27 juni 2012). Bovendien bevestigt het rapport de uitkomsten van de enquête die de fractie van de PvdA dit voorjaar heeft gehouden onder de sportverenigingen. We zijn blij dat we kunnen constateren dat de aanbevelingen van het onderzoeksrapport en de acties die wij al in gang hebben gezet op elkaar aansluiten. We zijn dus op de goede weg. In deze brief schetsen we de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit het rapport. Vervolgens gaan we in op de door ons ingezette acties. Als laatste geven we een beeld van de nog benodigde investeringen.

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen

Het Mulier Instituut verwacht een tekort aan wedstrijd velden op sportpark Corpus den Hoorn. Het instituut beveelt ons daarom aan om een combinatieveld, dat te gebruiken is voor meerdere sporten, aan te leggen.

Collegieberief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Verder is de aanbeveling om de ‘methode Corpus den Hoorn¹’ verder te ontwikkelen en op andere sportparken toe te passen. Daarnaast bevelen ze aan om op Sportpark Esserberg een combinatieveld aan te leggen en op sportpark Hoogkerk een kunstgrasveld inclusief extra kleedkamers.

Naast een tekort aan wedstrijdvelden constateert het Mulier Instituut ook een tekort van één sporthal in 2016 oplopend tot twee sporthallen vanaf 2020. Het instituut beveelt daarom aan om te wachten met de sloop van de “Oude ALO” en snel nieuwbouwplannen, met name bij Kardinge, te realiseren. Daarnaast adviseren ze om het verhuurbeleid van sporthallen en –zalen aan te scherpen door duidelijke toewijzingsregels, eventueel een voorrangsbeleid, afschaffen of flexibilisering van het gewoonterecht, beter inzicht in de daadwerkelijke bezetting en herallocatie van gebruikers van de binnensportaccommodaties.

Al ingezette maatregelen

De meeste aanbevelingen van het Mulier Instituut nemen we over of hebben we al in gang gezet. Zo is de aanleg van een vierde hockeyveld voor hockeyvereniging GHBS al in voorbereiding. Verder gaan we voor de hockeysport een lange termijnvisie opstellen om een goed beeld te krijgen van de behoefte aan velden in de toekomst. Ook de plannen van de herinrichting Sportpark Corpus den Hoorn zijn in voorbereiding. We gaan meer ruimte realiseren voor de breedtesport en de combinatie met topsport mogelijk maken. Verder leggen we op dit sportpark een combinatieveld rugby/voetbal aan.

In het voorjaar van 2013 bieden we u onze visie “Kaders voor een sportieve inrichting” aan. We willen het speelruimtebeleid en het sportbeleid voor de openbare ruimte integreren. In deze visie betrekken we de openbare speel- en sportvoorzieningen, de speeltuinen, de schoolpleinen en de sportparken.

Binnenkort geven wij u een presentatie over de voortgang van de renovatie van Sportcentrum Kardinge. Onderdeel van de plannen is om in samenwerking met het Alfa college een sporthal naast het sportcentrum te realiseren. Ook onderzoeken we samen met het Noorderpoortcollege de mogelijkheid voor de bouw van een sporthal naast de Euroborg. Verder werken we aan plannen voor een sportaccommodatie voor het onderwijs op de locatie van de huidige sporthal De Wijert. Hierbij onderzoeken we of we deze gymzalen of sportzalen sport specifieker kunnen maken. We streven er naar om de sporthal in de “Oude ALO” in gebruik te houden totdat er goede alternatieven zijn.

Uiterlijk in maart 2013 informeren wij u over de maatregelen om het verhuurbeleid aan te scherpen. Verder leggen wij u in 2013 een aangepaste subsidieregeling voor de accommodaties vanaf 2014 voor. Dit is noodzakelijk omdat het budget voor accommodatiesubsidies onder druk staat. Deze subsidies worden toegekend als een sportvereniging bij de gemeente een accommodatie huurt. Hogere huur leidt automatisch tot meer subsidie.

¹ Efficiëntere benutting door slimmer inroosteren, voetbalwedstrijden op vrijdagavond, langer doorgaan op zaterdagmiddag, meer spelen op zondag in plaats van zaterdag.

Collegiebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

We overschrijden in 2012 en 2013 het beschikbare budget. De overschrijding zullen we binnen de beschikbare middelen voor sport oplossen.

Extra benodigde investeringen

We hebben al veel acties in gang gezet die aansluiten bij de aanbevelingen van het Mulier Instituut. Toch zijn we er nog niet.

Een aantal capaciteitsproblemen is alleen op te lossen door uitbreiding van capaciteit. De huidige middelen zijn alleen toereikend voor het bestaande areaal, niet voor uitbreidingen. Willen we de capaciteitsproblemen helemaal oplossen dan is er in totaal structureel 618 duizend euro nodig en incidenteel 325 duizend euro. Deze bedragen zijn als volgt opgebouwd:

	Investering	Lasten (s)	Lasten (i)
▪ Gecombineerd rugby- en voetbalveld sportpark Esserberg.	€ 2.340.000	€ 114.000	
▪ Kunstgrasveld en extra kleedkamers sportpark Hoogkerk.	€ 1.000.000	€ 268.000	
▪ Afschrijven boekwaardes			€ 325.000
▪ Structureel tekort bouw en gebruik sporthallen sportcentrum Kardingse en Noorderpoort		€ 150.000	
▪ Vijfde hockeyveld	€ 760.000	€ 86.000	

Naast bovenstaande investeringen, die uit het Mulier-onderzoek naar voren zijn gekomen, is er nog aan aantal verzoeken om extra te investeren. Uit de enquête van de Partij van de Arbeid onder 175 sportverenigingen blijkt dat veel sportverenigingen de wens hebben om weer vaste beheerders aan te stellen op de sportparken en sporthallen. Op dit moment is er 4 fte beheer beschikbaar voor zowel de sportparken als de sporthallen. Voor permanente bezetting² is op de sportparken 5,6 fte extra beheer nodig en in de hallen 6,5 fte. In totaal is er dan 12,1 fte à 60 duizend euro extra beheer nodig. Dit vraagt om een structurele investering van 726 duizend euro. Wij zijn van mening dat het beheer op de sportaccommodaties naar behoren verloopt en vinden de kosten van vaste beheerders dan ook te hoog.

Daarnaast vraagt de sportwereld al jaren om een turnzaal, een badmintonhal, een schietaccommodatie en een 50-meter zwembad. De turnhal gaan we betrekken bij de te bouwen sporthal naast de Euroborg. De badmintonsport kan gebruik maken van bestaande en nieuw te bouwen accommodaties. Wij vinden het niet noodzakelijk om te investeren in een aparte accommodatie. Met de Stichting Schietsport zijn we in gesprek over de bouw van een schietaccommodatie. De financiering hiervan zien we niet als een taak van de gemeente. De aanleg van een 50-meter bad vinden we op dit moment een burg te ver vanwege de zeer hoge investeringskosten.

Begin september hebben wij u geïnformeerd over het plan dat we samen met het onderwijs op dit moment ontwikkelen voor een kwalitatief goed bewegingsonderwijs in de stad Groningen. Hier kunnen nog aanvullende investeringswensen uit voortkomen.

² Overdag voor een deel, 's avonds en in de weekenden.

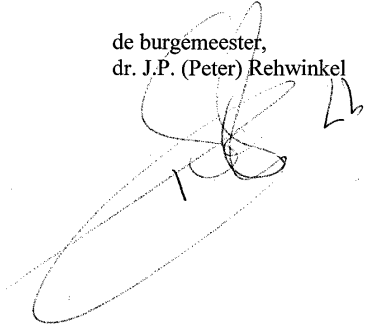
Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Conclusie

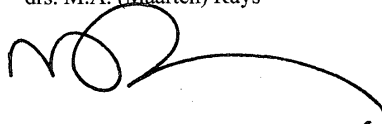
Zoals u heeft kunnen lezen zijn we op de goede weg, maar zijn we er nog niet. We kunnen er niet om heen dat er knelpunten zijn in de beschikbare capaciteit van onze sportparken en -hallen. Als we niets doen, neemt dit alleen nog maar toe. Met de meest dringende knelpunten zijn we al bezig. In het eerste kwartaal van 2013 informeren we u nader over hoe we omgaan met de uitkomsten van het Mulierrapport.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

BIJLAGE

52

Ruimte voor sport in Groningen 2012-2030

Een vraag-aanbodanalyse van buitensport- en
binnensportaccommodaties, 2012-2030

in opdracht van gemeente Groningen
Dienst Onderwijs Cultuur Sport Welzijn

**Karin Hoenderkamp
Stephan Hakkers
Sven Bakker
Remco Hoekman**

© *Mulier Instituut*
Utrecht, juli 2012

Collegedrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

mulier instituut - sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

*Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 85445
3508 AK Utrecht*

*t 030-7210220
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Inhoudsopgave

Deel 1: Conclusie en advies	5
Deel 2: Werkwijze en tabellenoverzicht	15
1. Inleiding en werkwijze	17
1.1 Inleiding	17
1.2 Onderzoeksvragen	17
1.3 Afbakening	18
1.4 Leeswijzer	18
2. Onderzoeksmethode	19
2.1 Analysemethoden	19
2.1.1 Methode bevolkingsprognose	19
2.1.2 Methode trendextrapolatie	20
2.1.3 Methode ledengroei (percentage)	20
2.1.4 Draagvlakmethode	20
2.1.5 Interviews	21
2.1.6 Overzicht analysemethoden per sport	22
2.2 Gebruikte begrippen	22
2.3 Dataverzameling	23
3. Buitensport	25
3.1 Voetbal	25
3.2 Hockey	36
3.3 Korfbal	41
3.4 Honk- en softbal	43
3.5 Tennis	45
3.6 Rugby	47
3.7 Atletiek	48
4. Binnensportaccommodaties	49
4.1 Verhuurbeleid gemeente Groningen	51
4.2 Ontwikkelingen binnensport	51
4.3 Vraag-aanbodanalyse sporthallen Groningen 2012	55
4.4 Vraag-aanbodanalyse sporthallen Groningen 2012-2030	57
4.5 Situatie binnensport tot 2030	59
Bijlage	61

Collegebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

mulier instituut - sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Deel 1: Conclusie en advies

Inleiding en werkwijze

In 2008 voerde het Mulier Instituut een onderzoek uit naar de ruimtebehoefte voor binnen- en buitensport in Groningen. De gemeente Groningen heeft het Mulier Instituut opdracht gegeven dit onderzoek naar ruimte voor sport uit 2008 te herhalen. De nieuwe actuele gegevens ondersteunen de gemeente bij het opstellen van een structuurvisie voor de sport. Tevens komt aan het licht of de destijds gestelde prognoses zijn uitgekomen en adviezen zijn opgepakt of bijstelling behoeven.

Voorliggend eerste deel van het rapport geeft de belangrijkste conclusies weer van het nieuw uitgevoerde ruimteonderzoek, dat de Groningse accommodatiebehoefte voor de periode 2012-2030 onderzoekt. Tevens is er aandacht voor de implicaties van deze uitkomsten voor het accommodatiebeleid. Daarbij is rekening gehouden met ruimtelijke en financiële beperkingen voor uitbreidingen en aanpassingen van de ruimte voor sport. Vanwege deze beperkingen heeft beter gebruik van de huidige ruimte de voorkeur boven de aanleg van nieuwe velden of andersoortige uitbreiding van de ruimte voor sport. Mogelijkheden om beter gebruik te maken van de ruimte zijn bijvoorbeeld het spelen van meer wedstrijden op de kunstgrasvelden, of het delen van velden met andere sporten. Het rapport besteedt aandacht aan zowel buitensportvoorzieningen (voetbal, hockey, korfbal, honk- en softbal, tennis, rugby en atletiek) als binnensportvoorzieningen.

Buitensportvoorzieningen

In het navolgende wordt per sporttak aangegeven of in de gemeente Groningen sprake is van overschotten dan wel tekorten voor de betreffende sporttak. Indien dergelijke overschotten of tekorten zich voordoen, dragen we hiervoor oplossingsrichtingen aan. De reeds geplande in- en uitbreidingen op de sportparken zijn meegenomen in de meting en de aangedragen oplossingen zijn daarom te beschouwen als additionele maatregelen.

Voetbal

Wanneer wordt uitgegaan van de fictieve situatie dat een team niet aan een vereniging of accommodatie gebonden is, maar voor zijn wedstrijden en trainingen op elk voetbalveld in de gemeente terecht kan, dan is op basis van de stedelijke gegevens het huidige aantal voetbalvelden in de gemeente Groningen toereikend. Volgens de berekeningen is er een overschot van (afgerond) negen voetbalvelden, waaronder 7,5 trainingsvelden en één wedstrijdveld. Omdat teams in realiteit echter wél aan bepaalde accommodaties gebonden zijn, is dit een onderschatting van het werkelijke tekort of overschot. Een analyse op stadsdeel- of sportparkniveau doet meer recht aan de situatie wanneer een sport op meer dan één sportpark in een stad wordt beoefend. Vanwege een ongewijzigd aanbod aan voetbalvelden en een toenemende behoefte hieraan (veroorzaakt door de bevolkingsontwikkeling en de groei van voetbal onder dames en de jongste jeugd), ontstaat in de periode 2012-2030 gestaag een tekort aan twee wedstrijdelden.

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

mulier instituut - sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

Uit de analyse op stadsdeelniveau volgt dat het stadsdeel Centrum/Oude Wijken en het stadsdeel Noorddijk op basis van het huidige aanbod aan wedstrijd- en trainingsvelden geen tekorten ervaren. Tot aan 2030 worden voor deze stadsdelen ook geen tekorten verwacht. In het stadsdeel Noordwest is op dit moment geen tekort aan wedstrijd- of trainingsvelden. In 2030 wordt een tekort van 0,5 wedstrijdveld verwacht. In het stadsdeel Zuid kan de gemeente rekenen op grotere knelpunten. Dit stadsdeel kent nu een klein tekort van 0,5 wedstrijdveld. Dit tekort zal naar verwachting in 2016 groeien tot 2,5 en in 2030 zelfs tot 3,5 wedstrijdvelden.

Net als bij het ruimteonderzoek van 2008, is bij dit onderzoek een aantal sportparken nader onderzocht. Dit zijn de sportparken Hoogkerk, Esserberg, Kardingse en Corpus den Hoorn. Sportpark Kardingse beschikt tijdens de gehele periode 2012-2030 over voldoende trainings- en wedstrijdvelden. Dit past bij de uitkomsten van 2008. Sportpark Hoogkerk kent in de periode van 2012-2030 een constant tekort van 1,5 wedstrijdveld. Er is geen tekort aan trainingsvelden op dit sportpark. De knelpunten op de sportparken gelegen in het stadsdeel Zuid zijn groter. Op sportpark Esserberg is op dit moment een tekort van 1 wedstrijdveld en dit tekort groeit tot 2,5 wedstrijdvelden in de periode 2016-2030. Qua trainingsvelden wordt pas in 2030 een licht tekort van 0,5 verwacht. Op sportpark Corpus den Hoorn is het aanbod van 3 trainingsvelden toereikend voor de huidige en de toekomstige situatie (ook als FC Groningen daar wellicht haar trainingsaccommodatie krijgt). Wel wordt ook op dit sportpark een tekort aan wedstrijdvelden geconstateerd. In 2012 bestaat er een tekort aan 0,5 wedstrijdveld. Dit tekort zal groeien tot 1 wedstrijdveld in 2016 en 1,5 in 2030.

Voorliggend advies houdt rekening met de aanwezige ruimtelijke en financiële beperkingen. Gelet op deze kaders is extra aandacht nodig voor betere benutting van de huidige ruimte voor sport. De tekorten bij het voetbal zijn in de meeste gevallen gerelateerd aan de benodigde capaciteit op zaterdag. De ledengroei bij de jeugd, die altijd op zaterdag speelt, en de toegenomen populariteit bij de senioren om op zaterdag te blijven spelen, laten de verschillen in benodigde capaciteit tussen zaterdag en zondag verder oplopen. Uitgaande van het streven naar een beter gebruik van de ruimte is dit een negatieve ontwikkeling, omdat hierdoor op zondag velden leeg blijven.

De gemeente heeft, samen met de KNVB en de voetbalverenigingen op Corpus den Hoorn, reeds een plan ontwikkeld om de capaciteit op zaterdag te verruimen (Masterplan indeling velden Corpus den Hoorn). In dit plan is vastgelegd dat vanaf het seizoen 2012-2013 op zaterdag van 9.00 tot 19.00 uur gespeeld wordt en het ook mogelijk is om de competitiewedstrijden op de vrijdagavond af te werken. Dit plan kan ook van dienst zijn in andere sportparken, zoals sportpark Esserberg.

Een alternatief voor uitbreiding van de speeltijden op zaterdag, is een betere spreiding van de teams over het weekend. Zoals aangegeven zijn in de huidige situatie vooral op zaterdag de velden vol, terwijl er op zondag nog ruimte is. Op Corpus den Hoorn wordt – indien het trainingscomplex van FC Groningen daar komt – een veld gecreëerd dat geschikt is voor rugby, American Football en veldvoetbal. Dat maakt een beter ruimtegebruik mogelijk, omdat wedstrijden in American Football en rugby (vooral) op de zondag plaatsvinden. Deze mogelijkheid lijkt op de Esserberg ook te bestaan. De aanleg van een kunstgrasveld kan daar een gecombineerd veld creëren voor zowel de rugbysport als het veldvoetbal (ook geschikt voor trainingen). Voor sportpark Hoogkerk wordt aanbevolen om het trainingsveld van natuurgras te vervangen door een kunstgrasveld, dat geschikt is voor zowel wedstrijden als trainingen. Deze

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

maatregel maakt efficiënter ruimtegebruik mogelijk en lost het tekort aan wedstrijdvelden op Hoogkerk grotendeels op. Deze aanbeveling is in 2008 ook gedaan.

Op sportpark West End spelen pupillen op niet-officiële velden. Hoewel dit uit reglementair oogpunt wellicht ongewenst is, biedt het wel een praktische oplossing. Waar zich tekorten voordoen die niet kunnen worden aangevuld, bieden dit soort creatieve oplossingen toch uitkomst. Een andere optie bij onmogelijkheden om uit te breiden is om teams uit te laten wijken naar andere sportparken in de gemeente.

Het blijkt dat het aantal juniorenteams in 2011-2012 veel hoger is dan verwacht op basis van de prognoses uit 2008 (en het aantal seniorenteams juist lager). De achtergrond van deze ontwikkeling is niet duidelijk. Het is aan te bevelen om de komende jaren aandacht te blijven houden voor de verdeling tussen jeugd en senioren, vanwege de verdeling van teams over de zaterdag en zondag. Een verdere clustering van teams op zaterdag zal tot gevolg hebben dat tekorten toenemen.

Aangezien uit de berekeningen blijkt dat op bepaalde sportparken het tekort of het overschot aan voetbalvelden in de toekomst verder oploopt, is het van belang dat de gemeente een langetermijnvisie voor de voetbalsport ontwikkelt.

Aanbevelingen voetbal:

- De 'methode Corpus den Hoorn' verder ontwikkelen en tevens invoeren op sportpark Esserberg en sportpark Hoogkerk (aanpassing/verruiming speeltijden zaterdag).
- In gesprek gaan met zaterdagverenigingen om te bepalen of er interesse is om (gedeeltelijk) op zondag te voetballen.
- Creëren van combinatievelden op sportpark Corpus den Hoorn en Esserberg.
- Het trainingsveld van natuurgras op sportpark Hoogkerk omzetten in een kunstgrasvoetbalveld.
- Opstellen van langetermijnvisie voor de voetbalsport.

Hockey

Op basis van de bevolkingsprognose en de ledengroei van de KNHB en de hockeyvereniging GHBS, wordt een tekort aan hockeyvelden geconstateerd. Hoe groot het tekort precies is, hangt samen met de gekozen rekenmethode. Dit advies gaat uit van de berekening die is gemaakt op basis van de ledengroei van GHBS. Deze ledengroei ligt onder die van de landelijke hockeysport. Dit gegeven kan het gevolg zijn van een tekort aan hockeyvelden in de gemeente Groningen. Uit de berekening op basis van de ledengroei van GHBS volgt namelijk dat de gemeente thans een tekort kent van twee hockeyvelden. Het sportpark Corpus den Hoorn beschikt in de huidige situatie over drie hockeyvelden. Volgens de berekening loopt het tekort elke vier jaar op met één extra hockeyveld. De vereniging geeft zelf ook aan over te weinig wedstrijd- en trainingsvelden te beschikken. Momenteel wordt vanwege ruimtegebrek een deel van de jeugdwedstrijden bij andere clubs gespeeld.

Collegebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

In het 'Masterplan indeling velden Corpus den Hoorn' is onder voorbehoud van financiering een vierde hockeyveld ingepland. De ruimte hiervoor is reeds beschikbaar. Gelet op de groei van de hockeysport is het wenselijk om de financiering van het vierde veld rond te krijgen en te voorkomen dat de ledentoeename stagneert als gevolg van gebrek aan speelvelden. Het aanleggen van een vijfde hockeyveld behoort eveneens tot de mogelijkheden, maar vergt nader ruimtelijk onderzoek. Dit hockeyveld zou in de plaats kunnen komen van één van de twee softbalvelden. Dit is mogelijk, omdat uit berekening blijkt dat de gemeente Groningen een overschot heeft van één softbalveld. Overigens heeft plaatsing van een vijfde hockeyveld op de genoemde locatie waarschijnlijk wel gevolgen voor de wielerveding.

In 2020 is het aantal benodigde hockeyvelden op zaterdag naar verwachting opgelopen tot zeven, naast vijf bezette velden op zondag. Dat betekent dat er, zelfs bij realisatie van een vierde en een vijfde hockeyveld, op zaterdag sprake zal zijn van een tekort. In dit scenario moet dus gezocht worden naar extra hockeycapaciteit binnen de gemeente Groningen. Deze capaciteit is beschikbaar bij de ACLO op het sportcentrum van de RUG. Vanaf 15 oktober 2012 heeft dit sportcentrum de beschikking over vier kunstgrashockeyvelden. Om het huidige en toekomstige tekort te kunnen opvangen, kan GHBS uitwijken naar de hockeyvelden van de ACLO. De ACLO staat er voor open de velden op zaterdag aan GHBS ter beschikking te stellen. De hockeyvereniging GHBS ziet echter liever dat verenigingsactiviteiten zich zoveel mogelijk op één locatie afspelen. Hoewel dit een begrijpelijk standpunt is, benut de vereniging hierdoor niet alle hockeymogelijkheden die de gemeente Groningen reeds biedt. De gemeente kan bereidheid hiertoe als randvoorwaarde stellen voor investeringen in de hockeysport, zoals de aanleg van extra hockeyvelden op sportpark Corpus den Hoorn.

In 2030 bedraagt het aantal benodigde hockeyvelden op zaterdag tien en op zondag zes. Dat betekent dat dan voor de zaterdag, zelfs na uitbreiding tot vijf velden op sportpark Corpus den Hoorn en ondanks gebruik van één of meer ACLO-velden, alsnog een tekort zal ontstaan. 'Opoffering' van een overtollig softbalveld maakt uitbreiding van het aantal hockeyvelden op Corpus den Hoorn naar vijf mogelijk. Het aanleggen van nog meer hockeyvelden op het betreffende sportpark is geen optie omdat dit gevolgen heeft voor de aanwezige andere sportvelden. Indien de gemeente Groningen kiest voor verdere uitbreiding van het aantal hockeyvelden is de resterende optie om een geheel nieuw hockeycomplex aan te leggen op een nader te bepalen locatie, waar GHBS verder kan uitbreiden of een nieuwe hockeyvereniging activiteiten kan ontplooiën. Dergelijke uitbreiding is vanzelfsprekend afhankelijk van de mogelijkheid tot financiering.

Samenvattend kunnen we stellen dat de aanleg van een vierde hockeyveld prioriteit geniet. Hierin is reeds in het eerder genoemde 'masterplan' voorzien. Daarnaast is het van belang dat de gemeente de komst van een vijfde hockeyveld op het sportpark Corpus den Hoorn opneemt in een langetermijnvisie op hockeycapaciteit in de gemeente Groningen. Het is van belang dat de gemeente zich er hierbij van bewust is dat de te verwachten behoefte aan velden aanzienlijk uiteenloopt, naargelang uitgegaan wordt van een groei gebaseerd op de bevolkingsprognosemethode óf op de ontwikkeling van de ledengroei (van GHBS of hockey in het algemeen). Laatstgenoemde berekeningsmethoden zijn gebaseerd op trendanalyses, die aangeven dat de hockeysport sneller groeit dan op basis van de bevolking verwacht wordt. Het is echter de vraag of deze trend zich op de lange termijn zal voortzetten en de behoefte aan tien

Collegieberief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

hockeyvelden in 2030 zal ontstaan. De gemeente staat bij de invulling van de langetermijnvisie voor de keuze te streven naar het voorspelde maximum aantal benodigde hockeyvelden of naar een zelf te bepalen aantal.

Aanbevelingen hockey:

- Volgens de bestaande plannen van de gemeente een vierde hockeyveld aanleggen op sportpark Corpus den Hoorn.
- Stimuleren dat GHBS op zaterdag gebruik maakt van de al bestaande velden van de ACLO (Sportcentrum RUG).
- Het opstellen door de gemeente van een langetermijnvisie hockeysport.

Korfbal

Alle korfbalverenigingen in de gemeente Groningen beschikken over voldoende velden. Dit was in 2008 ook het geval. Destijds werd veel waarde gehecht aan het bestaan van vier korfbalverenigingen die goed waren verspreid over de gemeente Groningen. In 2012 is de populariteit van korfbal afgenomen, waardoor het overschot aan velden verder is toegenomen. De aard en ligging van de velden maken dat deze niet gemakkelijk voor andere onderzochte (buiten)sporten zijn aan te wenden. Toch is het een optie te onderzoeken of een of meer van deze velden (deels) voor andere sporten gebruikt kunnen worden, zoals nu al op sportpark West End gebeurt. Daarbij kan gedacht worden aan gebruik als voetbaltrainingsveld.

Aanbevelingen korfbal:

- Huidige situatie in stand houden.
- Mogelijkheden voor toepassing korfbalvelden voor andere sporten onderzoeken.

Honk- en softbal

Honk- en softbalvereniging BSC Caribe is gevestigd op sportpark Corpus den Hoorn met één honkbalveld en twee softbalvelden. De in 2008 verwachte ledengroei heeft zich niet voorgedaan. Uit de berekeningen blijkt dat er zowel nu als in de periode tot 2030 een overschot is van één softbalveld. Een van de softbalvelden kan dus benut worden voor andere sportdoeleinden, zoals hockey. In het voorgaande is reeds aandacht besteed aan de uitbreidingsmogelijkheden van het aantal hockeyvelden op Corpus den Hoorn, ten koste van één softbalveld.

Aanbevelingen honk- en softbal:

- Overtollig softbalveld vervangen door hockeyveld.

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Tennis

De tennissport in de gemeente Groningen is geprivatiseerd. Dit houdt in dat de verenigingen zelf de tennisbanen beheren. Het oplossen van de geconstateerde tekorten aan tennisbanen in de gemeente is dan ook een verantwoordelijkheid van de verenigingen zelf. De verenigingen hebben reeds ambitieuze plannen voor uitbreiding van het aantal banen. Een deel van het tekort kan worden ondervangen door het plaatsen van meer lichtmasten bij de bestaande tennisbanen.

Aanbevelingen tennis:

- Plaatsen van lichtmasten bij reeds bestaande tennisbanen (door de verenigingen zelf).

Rugby

In Groningen zijn burgerrugbyvereniging Rugby Club Groningen en studentenrugbyvereniging Groningen Studenten Rugby Club actief. In 2008 werd geadviseerd om beide rugbyverenigingen onder te brengen op sportpark Corpus den Hoorn. Gezien de ledengroei van Rugby Club Groningen wordt het veld op de Esserberg echter steeds beter benut. Verplaatsing naar sportpark Corpus den Hoorn past ook niet in het 'Masterplan indeling velden Corpus den Hoorn', dat juist investeert in extra hockey- en voetbalvelden. Het plan voorziet verder in een gecombineerd kunstgrasveld, dat niet alleen geschikt is voor rugby, maar ook voor American Football en veldvoetbal. Dit is verstandig, omdat het huidige rugbyveld op dit sportpark niet optimaal wordt benut. Voor eenzelfde gecombineerde toepassing kan ook op sportpark Esserberg gekozen worden. Overigens is daar nu al een gecombineerd trainingsveld in gebruik voor rugby en voetbal.

Aanbevelingen rugby:

- Ontwikkelingen zoals uitgezet in het 'Masterplan indeling velden Corpus den Hoorn' uitvoeren.
- Gecombineerde toepassing van het rugbyveld mogelijk maken.

Atletiek

De atletiekaccommodatie in het Stadspark voldoet aan de behoefte van de drie verenigingen die hiervan gebruikmaken. Bovendien wordt de accommodatie momenteel gerenoveerd. Het totaal aantal leden van de twee hoofdgebruikers (Groningen Atletiek en studentenatletiekvereniging Vitalis) à 820 biedt nog voldoende mogelijkheden om te groeien tot de norm van 1000 leden is bereikt. Deze groei valt echter de komende jaren nog niet te verwachten. De derde gebruiker, Triathlonvereniging GVAV Rapiditas, heeft 100 leden en maakt slechts één avond in de week

Collegiebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

(gedeeld) gebruik van de accommodatie. Kortom, er is vooralsnog geen reden om uitbouw van de atletiekaccommodatie te overwegen.

Aanbevelingen atletiek:

- De huidige situatie in stand houden.

Binnensport

In de gemeente Groningen zijn in 2012 dertien sporthallen in gebruik, waarvan er negen geëxploiteerd worden door de gemeente. Uit de draagvlakmethode (maximumvariant) blijkt dat de gemeente Groningen in 2012 een overschot heeft van één sporthal. Dit resultaat doet echter geen recht aan de huidige praktijk, waarin er geen sprake is van een overschot. Uit de bezettingsgraden en de verhuuroverzichten blijkt dat de sporthallen in de periode oktober tot en met maart nagenoeg volgeboekt zijn. Doordeweeks zijn de meeste sporthallen in deze periode van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat volgereserveerd. In de weekenden is meer ruimte beschikbaar in de gemeentelijke sporthallen, met name op de zondagmorgen en de zondagavond. De doordeweekse druk op sporthallen leidt tot capaciteitsproblemen voor het onderwijs en voor de binnensportverenigingen. Volgens inventarisaties van de gemeente en de onderwijsinstellingen O2G2 en VCOG vallen deze problemen voor het basisonderwijs mee. Wel werd geconcludeerd dat een aantal gymzalen te klein of verouderd is. Als gevolg van renovatie van bestaande gymzalen ontstaat in Groningen Zuid een probleem voor het schooljaar 2012-2013. Dit is een tijdelijk knelpunt, waar de gemeente maatregelen voor heeft getroffen.

Van structurelere aard zijn de problemen binnen het voortgezet onderwijs. Door renovatie van de gymzalen van het Zernike College op de locatie Helper Brink ontstaat een tekort aan ruimte om gymlessen aan te bieden. Het Werkman College verwacht door groei van het aantal vmbo-leerlingen in problemen te komen op de nieuwe locatie aan de Kluiverboom, met name omdat vanaf volgend schooljaar de sportruimte in de sporthal van het Alfa College niet meer beschikbaar is. Het Zernike College en het Werkman College zijn de twee Topsport Talentscholen uit de gemeente Groningen. Beide scholen ervaren problemen bij het faciliteren van de talenttrainingen aan leerlingen met een LOOT-status. Deze problematiek speelt uitsluitend bij de binnensporten. Voor een aantal talenttrainingen kan geen locatie worden gevonden en het Zernike College wijkt voor zijn korfbal- en zwemtalenten uit naar een omliggende gemeente. De topsportcoördinatoren van beide scholen geven aan dat zij een grote versnippering ervaren en geen mogelijkheid zien om andere binnensporten (zoals unihockey) te faciliteren. Uit de interviews met bestuursleden van de grote binnensportverenigingen blijkt ook veel versnippering in het gebruik van binnensportaccommodaties en een aantal van deze verenigingen werkt noodgedwongen met een ledenstop.

Vanaf 2016 laten ook de berekeningen een tekort aan binnensportruimte zien. Als gevolg van de sloop van de tijdelijke sporthal in Karding en die van de 'oude ALO' is voor 2016 een tekort van één sporthal geraamd, oplopend tot twee sporthallen in 2020 en 2030. Bovengenoemde capaciteitsproblemen nemen dus de komende jaren toe. Bovendien is nog niet duidelijk wat er gaat gebeuren met de sporthal in de Wijert. Zolang hierover nog geen zekerheid bestaat, is het

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

raadzaam de sloop van de 'oude ALO' uit te stellen om capaciteitsproblemen te voorkomen. Als een nieuwe sporthal is gerealiseerd, kan alsnog worden besloten tot een eventuele sloop. Gezien de hiervoor genoemde uitkomsten van de draagvlakmethode lijkt het verstandig om de nieuwbouwplannen snel te concretiseren. Een optie is het realiseren van een structurele voorziening in Kardingse, die ook een structurele oplossing biedt voor het tekort van trainingsmogelijkheden bij Topsport Talentscholen in de gemeente.

In de huidige situatie is het van belang om tot een eenduidiger en transparanter verhuurbeleid te komen, dat prioriteiten stelt en duidelijke keuzes maakt die aansluiten bij de politieke ambities. Scherpere toewijzingsregels moeten uitwijzen welke gebruikers voorrang krijgen, of en waar eventueel ruimte is voor nieuwe gebruikers (sportverenigingen), welke gebruikers de beschikking krijgen over de primetime-uren en wat de minimale bezetting is voor een bepaalde sporthal. Uit een inventarisatie van de gemeente blijkt dat de daadwerkelijke bezetting van sporthallen en gymzalen lager ligt dan de percentages die zijn gebaseerd op de verhuuroverzichten. Gebruikers van binnensportaccommodaties staan uren niet graag af en blijven op basis van het gewoonterecht een bepaalde accommodatie huren. Flexibilisering of afschaffing van het gewoonterecht kan zorgen voor een effectiever gebruik van de huidige binnensportvoorzieningen. Een digitaal toewijzingsstelsel voor de sporthallen, zoals bijvoorbeeld dat van de ACLO, kan daarbij een goed hulpmiddel zijn.

Wanneer de gemeente scherper toeziet op het daadwerkelijke gebruik van de sporthallen, kan zij meer inzicht verkrijgen in de bezettingsgraden per dagdeel. Het huidige stelsel (AVmanager) geeft deze informatie per sporthal niet. Gedetailleerdere informatie geeft inzicht in de mogelijkheden voor herallocatie om de effectiviteit in het (mede)gebruik van sporthallen te verhogen. De gebruikers kunnen dan opnieuw worden gekoppeld aan een bepaalde sporthal of gymzaal op basis van hun voorkeuren en kenmerken. Uit de interviews met de gemeente en de kaderleden van binnensportverenigingen blijkt dat grote binnensportverenigingen op een avond dat zij een sporthal gebruiken deze soms tussentijds voor één uur moeten verlaten om plaats te maken voor een kleinere sportvereniging. Zowel de verenigingen als de gemeente ervaren deze situatie als bijzonder vervelend. Door flexibilisering of afschaffing van het gewoonterecht en een effectieve herallocatie kan deze problematiek worden opgelost, juist omdat de gemeente meent dat de gymzalen in de avonduren niet optimaal worden gebruikt.

Het blijkt dat de bezetting van gymzalen op een aanzienlijk lager niveau ligt dan die van de sporthallen. Wellicht is het mogelijk met redelijke investeringen een aantal gymzalen in de gemeente voor een sportspecifieker gebruik geschikt te maken. Het verhogen van het plafond kan bijvoorbeeld bijdragen aan een groter medegebruik van een gymzaal. Ook de gymzalen bij het voortgezet onderwijs moeten hierin worden meegenomen. Het is daarnaast raadzaam om te onderzoeken waar leden van bepaalde sportverenigingen vandaan komen, zodat eventuele verplaatsingen van sportverenigingen ook daadwerkelijk effectief zijn en bepaald kan worden in welke gymzalen investeringen of aanpassingen voor bepaalde sporten gerechtvaardigd zijn. Door de herallocatie is het wellicht ook mogelijk meer clubavonden voor binnensportverenigingen in te plannen. Uit de interviews blijkt dat deze wens zowel bij de grote binnensportverenigingen leeft als bij de gemeente.

Bij de herallocatie is het van belang eveneens oog te hebben voor het structurele ruimtetekort dat de Topsport Talentscholen ervaren. Groningen profileert zich als 'City of Talent' en uit de

Collegieberief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

topsportnota blijkt dat de gemeente de komende jaren wil inzetten op talentontwikkeling. Goede trainingsfaciliteiten voor sporttalenten zijn daarvoor een voorwaarde. Door het gesprek aan te gaan met beide Topsport Talentscholen, kan de gemeente inventariseren welke ruimtebehoefte er bestaat en naar welke oplossingen kan worden gezocht. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld:

- Doordat het schoolzwemmen in zijn huidige vorm verdwijnt, ontstaat ruimte om de zwemtrainingen voor de zwemtalenten en waterpoloërs van het Zernike College in Groningen aan te bieden.
- De Topsport Talentscholen kunnen gebruik maken van gymzalen van andere scholen waar ruimte ontstaat door de verwachte leerlingencrimp binnen het voortgezet onderwijs. Het is hiertoe van belang om de leerlingtellingen per school actueel te houden.
- De scholen kunnen zoeken naar particuliere sportruimte binnen de gemeente. De gemeente kan deze particuliere initiatieven ondersteunen met subsidies en moet dit duidelijk communiceren.
- De Topsport Talentscholen kunnen een samenwerking aangaan met het Hanze Instituut voor Sportstudies. Een win-winsituatie ontstaat wanneer de sporttalenten van de Topsport Talentscholen gebruikmaken van de sportfaciliteiten en tevens participeren in de onderzoeksprogramma's van dit instituut. Ook is denkbaar dat studenten vanuit hun onderwijsprogramma worden ingezet bij deze talenttrainingen.
- Wanneer vanwege de herallocatie bepaalde gymzalen worden aangepast op een sportspecifieker gebruik, kunnen Topsport Talentscholen daarvan ook profiteren.
- Bij eventuele realisatie van nieuwbouw van sporthallen is het raadzaam om rekening te houden met de behoefte van Topsport Talentscholen en met de eisen aan sporthallen om ze geschikt te maken voor topsporttrainingen.

Uit de maandelijkse verhuuroverzichten blijkt dat op de zondagmorgen en zondagavond nog veel ruimte beschikbaar is in de sporthallen. Een eerste stap is om duidelijk te communiceren met gebruikers dat deze dag veel mogelijkheden biedt. Een mogelijke vervolgstap is om de zondag financieel aantrekkelijker te maken door middel van subsidies of een daltarief. Het is ook mogelijk om de primetime-uren juist aan te bieden tegen een hoger tarief. Het creëren van speciale clubavonden op doordeweekse avonden wordt dan ook een investering van de verenigingen zelf. Als onderdeel van een transparant verhuurbeleid moet deze eventuele tariefwijziging tijdig met de gebruikers van binnensportaccommodaties worden gedeeld. Het is daarbij van belang om de gebruikers te wijzen op de al bestaande subsidiemogelijkheden bij huur van particuliere sportruimte.

Bovenstaande adviezen zijn vooral gericht op de kwantiteit van de sporthallen en het optimaliseren van het gebruik van de bestaande binnensportaccommodaties. In de dagelijkse praktijk wordt immers een tekort aan binnensportaccommodatie in de gemeente ervaren – een tekort dat in de toekomst steeds nijpender zal worden. De kwaliteit van de al bestaande binnensportaccommodaties mag echter niet uit het oog worden verloren. Uit de interviews met kaderleden van de grote binnensportverenigingen en uit de inventarisatie van de gemeenteraadsfractie van de PvdA komt naar voren dat de schoonmaak en onderhoud van bepaalde sporthallen of gymzalen achterblijft.

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Aanbevelingen binnensport:

- ‘Oude ALO’ pas afbreken als nieuwbouw van sporthallen of sportzalen is gerealiseerd.
- Concretiseren van nieuwbouwplannen sporthallen of sportzalen om toekomstig tekort van twee sporthallen te voorkomen.
- Aanscherpen verhuurbeleid: duidelijke toewijzingsregels, eventueel voorrangbeleid opstellen, eventuele aangepaste tariefstelling en transparantie subsidiemogelijkheden.
- Afschaffen of flexibilisering van gewoonterecht.
- Digitalisering verhuursysteem sporthallen.
- Verbeteren inzicht van gemeente op daadwerkelijke bezetting en bezettingsgraden sporthallen/gymzalen per dagdeel.
- Gymzalen meer geschikt maken voor een sport specifieker gebruik of bestaande gymzalen verbouwen tot sportzalen. De gymzalen behorend bij het voortgezet onderwijs in de gemeente daarbij betrekken.
- Herallocatie gebruikers binnensportaccommodaties. Voorwaarde daarvoor is inzicht hebben in de herkomst van leden van binnensportverenigingen.
- Naar oplossingen zoeken voor ruimtetekort voor talenttrainingen van Topsport Talentscholen.
- Kwaliteit bestaande binnensportaccommodaties niet uit het oog verliezen.

Deel 2: Werkwijze en tabellenoverzicht

Collegebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

1. Inleiding en werkwijze

1.1 Inleiding

In een landelijk onderzoek naar de rol van sport in collegeprogramma's bij gemeenten werd geconcludeerd dat sport een belangrijke bijzaak is op lokaal niveau¹. Veel gemeenten zien in sport een middel om bij te dragen aan de leefbaarheid in de gemeente, de binding tussen de inwoners en de gezondheid van de inwoners. De basis van het sportbeleid ligt in het mogelijk maken van sportbeoefening, oftewel het faciliteren van sport. Ook het rijk schuift deze faciliterende rol van de overheid nadrukkelijk naar de lokale overheden toe. Dit is overigens niet nieuw, sportfaciliteiten vormen al sinds jaar en dag de grootste kostenpost op de gemeentelijke sportbegroting. In de gemeente Groningen is dat niet anders: het faciliteren van sport is een belangrijk onderdeel van het sportbeleid en de gemeente hecht veel waarde aan een toekomstvisie op dit terrein.

Om goed voorbereid te zijn op de toekomst wil de gemeente Groningen in 2012 een nieuwe structuurvisie voor de sport opstellen waarin het sportaccommodatiebeleid een belangrijke rol speelt. Voor dit doel wenst de gemeente het eerder gehouden onderzoek naar de ruimte voor sport uit 2008 te herhalen. In de Sportvisie 2010-2020 is bovendien opgenomen dat de gemeente Groningen iedere vier jaar een ruimteonderzoek uitvoert om grip te houden op veranderingen in de behoefte aan ruimte voor sport nu en in de toekomst. De afgelopen jaren hebben verschillende uitbreidingen in de ruimte voor sport plaatsgevonden, waarmee deels is ingespeeld op de geconstateerde behoefte uit het onderzoek 'Ruimte voor sport in Groningen' uit 2008. Het huidige onderzoek moet zicht geven in de huidige vraag naar sportaccommodaties en onder andere op basis van deze huidige vraag en bevolkingsontwikkelingen ramingen opstellen voor de toekomstige ruimtebehoefte voor sport. De interesse gaat uit naar de benodigde binnensportaccommodaties en de behoefte aan sportvelden (voor voetbal, hockey, korfbal, tennis, rugby en atletiek).

1.2 Onderzoeksvragen

De Gemeente Groningen gaf het Mulier Instituut opdracht de benodigde ruimte voor sport in Groningen te berekenen op basis van het rekeninstrument ruimtebehoefte sport dat al eerder is toegepast in de gemeente Groningen en in andere gemeenten (o.a. Den Haag, Tilburg, Maastricht, Utrecht, Amersfoort en Houten). In dit onderzoek wordt aanvullend op het rekeninstrument voor de buitensporten de binnensportruimte nadrukkelijker in de analyse betrokken.

¹ Hoekman, R. & Gijsbers, M. (2010). *Sport in collegeprogramma's: belangrijke bijzaak. Analyse van sport in collegeprogramma's gemeenten 2010-2014*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Collegiebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

De vragen die in dit rapport beantwoord worden, luiden:

1. Wat is de vraag naar velden voor voetbal, hockey, tennis, korfbal en honk-/softbal in de periode 2012-2030 in de gemeente Groningen, en welke overschotten/tekorten doen zich naar verwachting voor, uitgaande van het aanbod in 2012?
2. Wat is de vraag naar atletiekbanen en rugbyvelden in de periode 2012-2030 in de gemeente Groningen en welke overschotten/tekorten doen zich naar verwachting voor, uitgaande van het aanbod in 2012?
3. Wat is de vraag naar sporthallen en sportzalen in de gemeente Groningen in de periode 2012-2030 en welke overschotten/tekorten doen zich naar verwachting voor, uitgaande van het aanbod in 2012?

Waar relevant maken we een vergelijking met de uitkomsten van het ruimteonderzoek uit 2008.

1.3 Afbakening

Bij het schetsen van de ruimtebehoefte voor sport richt dit onderzoek zich enkel op de formele sportaccommodaties, die door de gemeente worden verhuurd aan sportverenigingen. Hierbij is geen aandacht voor bijvoorbeeld Cruiff Courts of stadsparken. Bij de berekening van de behoefte aan sportvelden worden in principe alleen de 'burgerverenigingen' meegenomen (uitzondering is de Groninger Studenten Rugby Club).

Omdat Groningen relatief veel studenten kent en een aantal binnensportaccommodaties exclusief voorbehouden is aan de studentensport, wordt bij de analyse van de binnensport naast de berekening van de totale binnensportbehoefte, een berekening uitgevoerd op basis van de bevolkingsomvang exclusief studenten. Deze berekening laat ook de sporthallen die voorbehouden zijn aan de studentensport buiten beschouwing.

De vraag naar sportvelden en binnensportaccommodaties wordt voor 2012, 2016, 2020 en 2030 weergegeven.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van de gehanteerde analysemethoden om de behoefte aan ruimte voor sport in kaart te brengen. Hoofdstuk 3 geeft een tabellenoverzicht van de buitensporten, waarin het benodigd aantal sportvelden in periode 2012-2030 per sporttak staat vermeld. Bij de tabellen is een toelichting op de gepresenteerde gegevens opgenomen.

In het vierde en laatste hoofdstuk staan de binnensportaccommodaties centraal. Er wordt onder andere ingegaan op het verhuurbeleid van de gemeente, de ontwikkelingen in de binnensport in Groningen en de huidige en toekomstige behoefte aan sporthallen. Omdat het onderwijs een belangrijke gebruiker is van de sporthallen (en gymzalen), wordt hieraan extra aandacht besteed.

2. Onderzoeksmethode

2.1 Analysemethoden

De vraag-aanbodanalyse van de ruimte voor sport in de gemeente Groningen wordt uitgevoerd voor de periode 2012-2030. Om de toekomstige ruimtebehoefte vast te stellen, gebruiken we verschillende methoden die overeenkomstig zijn met de gehanteerde methoden in het ruimteonderzoek van 2008 en de best mogelijke raming opleveren van de ruimtebehoefte voor sport.

De gehanteerde analysemethoden gaan zoveel mogelijk uit van harde gegevens. Dat wil zeggen, dat de berekeningen worden gemaakt aan de hand van duidelijk te kwantificeren gegevens zoals teamaantallen/ledenaantallen, bevolkingsprognoses, planningsnormen en draagvlakcijfers. De toekomstverwachtingen worden berekend aan de hand van bevolkingsprognoses. We bepalen de populariteit van deze sporten hierbij aan de hand van de huidige teamaantallen/ledenaantallen. Deze teamaantallen/ledenaantallen vormen de basis voor de analyses, waarbij we uitgaan van huidige verhoudingen tussen aantallen teams/leden per leeftijdscategorie. Mochten er redenen zijn om aan te nemen dat een sporttak een bovengemiddelde groei of daling gaat doormaken in de toekomst, dan worden aanvullende analyses verricht op basis van de verwachte ledenontwikkeling.

De verschillende analysemethoden worden in de volgende paragrafen nader toegelicht.

2.1.1 Methode bevolkingsprognose

De bevolkingsprognosemethode is toegepast bij voetbal, hockey, korfbal, honk-/softbal en tennis, evenals bij de binnensport. Deze methode gaat voor de buitensport uit van de teamaantallen van het seizoen 2011-2012, volgens opgave van de sportverenigingen uit de gemeente Groningen of op basis van de geregistreerde teamaantallen bij de sportbonden. Deze teamaantallen zijn opgehoogd of verlaagd met de verwachte ontwikkeling van de bevolking, waarbij rekening is gehouden met verschillende leeftijdscategorieën (6-11, 12-17, 18+) (zie bijlage tabel B.1). Aan de hand van het verwachte aantal teams is vervolgens via berekening van het aantal SWE-teams¹ en via de planningsnormen van NOC*NSF berekend hoeveel velden/banen er nodig zijn in 2016, 2020 en 2030. Bij tennis wordt niet gerekend met teamaantallen maar met het ledental. Het aantal berekende velden/banen voor de toekomst is afgezet tegen het aantal beschikbare velden/banen volgens de opgave van de gemeente Groningen.

Voor alle sporten is de berekening uitgevoerd op stedelijk niveau. Bij voetbal is daarnaast nog een berekening gemaakt op stadskernniveau, waarbij aanvullend vier sportparken zijn geselecteerd om op basis van bevolkingsontwikkelingen in de stadskernen de behoefte aan velden te berekenen. De berekening op stedelijk niveau levert, wanneer de stad meer dan één

¹ Seniorwedstrijdequivalent-teams, zie paragraaf 2.2

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

vereniging heeft in de betreffende sporttak, een onderschatting op van de werkelijke behoefte aan velden. Op stedelijk niveau gaan we namelijk uit van de fictieve situatie dat de teams niet gebonden zijn aan een vereniging of accommodatie, maar hun trainingen en wedstrijden op elk veld kunnen houden.

2.1.2 Methode trendextrapolatie

De trendextrapolatie-methode wordt ingezet indien de teamaantallen van een sport over een langere periode bekend zijn. Deze methode is alleen toegepast bij voetbal. Op basis van een overzicht van teamaantallen van 1996 tot en met 2011 is per jaargang de behoefte aan velden berekend. De ontwikkeling in de behoefte aan wedstrijdvelden uit deze jaargangen is middels trendextrapolatie doorgetrokken tot 2030.

2.1.3 Methode ledengroei (percentage)

Bij een aantal sporten is het niet voldoende om uit te gaan van de bevolkingsmatige groei in het aantal sporters, vanwege een stijgende populariteit van de sporttak. Hockey is daar een voorbeeld van. Het aantal hockeyers is de afgelopen jaren in Nederland harder gegroeid dan de bevolking. Om de groeiende populariteit van hockey mee te nemen in de ontwikkeling van de ruimtebehoefte voor deze sport, nemen we daarom ook de ledentalontwikkeling van de KNHB (5%) mee in de toekomstberekening. Ook rekenen we apart met de gemiddelde ledengroei van de hockeyvereniging GHBS (3,96% over afgelopen vijf jaar).

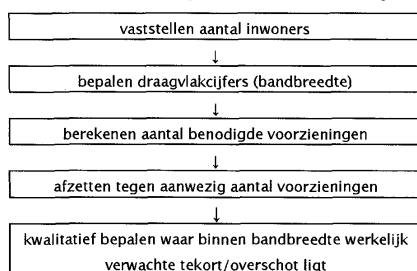
2.1.4 Draagvlakmethode

Voor de berekening van de behoefte aan binnensportaccommodaties is gebruik gemaakt van draagvlakcijfers: het aantal inwoners per voorziening. De gebruikte draagvlakcijfers zijn afkomstig uit de Planologische Kengetallen. Er worden twee draagvlakcijfers gegeven zodat een bandbreedte ontstaat. De maximale variant gaat uit van één sporthal op 15.000 inwoners en de minimale variant van één sporthal op 20.000 inwoners. De bandbreedte omvat zowel de vraag vanuit onderwijs als die vanuit de sportsector en geeft een grove maat weer voor de behoefte. De plaatsbepaling binnen deze bandbreedte is afhankelijk van de aanwezigheid van sportzalen/gymzalen (buffer bij ondercapaciteit), populariteit van de binnensport, bevolkingssamenstelling, onderwijsbehoefte, geschiktheid van gymzalen als buffercapaciteit en ervaringen uit het veld (verenigingen, onderwijs en gemeente).

Het voordeel van de planologische kengetallen is dat deze rekening houden met de onderwijsbehoefte, hetgeen belangrijk is om een redelijk tot goede exploitatie voor sporthallen te realiseren.

De berekende vraag naar sporthallen op basis van de planologische kengetallen wordt afgezet tegen het aanbod. Na het vaststellen van de huidige ruimtebehoefte door middel van de draagvlakcijfers kunnen we met bevolkingsprognosegegevens (van de bevolking van 6 jaar en ouder) (zie tabel B.2 in de bijlage) daarna tevens de toekomstige ruimtebehoefte berekenen. Hierbij is ook aandacht voor het aantal sportzalen/gymzalen en de praktijkervaring van de gemeente Groningen. Voor de volledigheid worden ook berekeningen uitgevoerd waarbij de studentensport en bijbehorende studentenpopulatie buiten beschouwing blijven.

Tabel 2.1 Berekening ruimtebehoefte: draagvlakmethode (sporthallen)

2.1.5 Interviews

Om te bepalen in hoeverre de aanwezige atletiekaccommodatie voldoende ruimte biedt of aanleiding geeft voor aanleg van aanvullende/nieuwe accommodatie, is gesproken met de Atletiekunie over de ontwikkeling van de atletieksport in Groningen en omgeving. Daarnaast wordt uitgegaan van de vuistregel van de Atletiekunie: in een gemeente van 40.000 inwoners of meer is een atletiekbaan nodig¹. Tot slot is door middel van een interview met Groningen Atletiek getoetst of ook de vereniging de inzichten draagt die in het gesprek met de Atletiekunie naar voren komen.

Bij de behoeftebepaling van rugby is op een soortgelijke wijze te werk gegaan. Er is contact gelegd met de twee rugbyverenigingen in Groningen om onder andere de huidige behoefte te vernemen en de groeiverwachtingen in kaart te brengen.

Voor de kwalitatieve bepaling van de ruimtebehoefte binnensport zijn interviews gehouden met diverse organisaties uit het primaire en secundaire onderwijs. Tevens zijn er vraaggesprekken geweest met de gemeente Groningen (beleidsafdeling en WSR) om ervaringen en verwachtingen ten aanzien van de ruimtebehoefte voor (met name) de binnensport te achterhalen.

¹ In de vier grote steden is er meer dan één atletiekaccommodatie, de meeste andere steden hebben maximaal één accommodatie.

2.1.6 Overzicht analysemethoden per sport

De gehanteerde analysemethoden worden hieronder nogmaals per sport weergegeven.

Tabel 2.2 Overzicht gebruikte methoden per sport

	Analyse niveau	Gehanteerde analysemethode
Voetbal	Stadsdeel	Methode bevolkingsprognose
	Stedelijk	
Hockey	Sportparken (4 geselecteerd)	Methode bevolkingsprognose
	Stedelijk	
Korfbal	Stedelijk	Methode ledengroei (percentage) KNHB
Honk-/softbal	Stedelijk	Methode ledengroei (percentage) GHBS
Tennis	Stedelijk	Methode bevolkingsprognose
Rugby	Stedelijk	Methode bevolkingsprognose (op basis van ledental)
Atletiek	Stedelijk	Interview verenigingen, NRB
Binnensport	Stedelijk	Interview verenigingen en Atletiekunie
	Stedelijk exclusief studenten	

mulier instituut - sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

2.2 Gebruikte begrippen

Belastingcoëfficiënt

Geeft per type team aan wat de belasting is van dat type team voor het sportveld, met een seniorteam als standaard (belastingcoëfficiënt seniorteam = 1).

Seniorwedstrijdequivalent-teams (SWE-teams)

Op basis van de belastingcoëfficiënt worden de andere teams omgerekend naar seniorteam. Een seniorteam kent een belastingcoëfficiënt van één, terwijl een deel van de jeugdteams een lagere belastingcoëfficiënt kent. Door het aantal jeugdteams te vermenigvuldigen met de eigen belastingcoëfficiënt, wordt de belasting uitgedrukt in de belasting van seniorteam. Het resultaat van de optelling van de jeugdteams (uitgedrukt in de belasting van seniorteam) en de seniorteam wordt het totaal aantal seniorwedstrijdequivalent-teams genoemd. Omrekening van het aantal teams naar het aantal seniorwedstrijdequivalent-teams gebeurt dus met behulp van de belastingcoëfficiënt.

Planningsnorm (NOC*NSF)

De planningsnorm geeft aan, al dan niet per type wedstrijdveld, hoeveel SWE-teams wedstrijden kunnen spelen op dit veld. Bij voetbal en hockey worden verschillende planningsnormen gehanteerd voor zaterdag, zondag en het hele weekend. Deze afwijkende normen zijn gebaseerd op de belasting van de velden. In het geval van voetbal is de planningsnorm voor zaterdag (norm = 5,5) hoger dan voor zondag (norm = 5). Dit komt enerzijds door de mindere belasting van de jeugdteams die op zaterdag actief zijn. Anderzijds

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

spelen organisatorische zaken een rol (onder andere kleedkamergebruik). De planningsnorm voor het weekend (norm = 9) is geen optelling voor zaterdag en zondag, omdat dit ten koste zou gaan van de kwaliteit van het veld. Met behulp van de planningsnorm wordt bepaald hoeveel velden er nodig zijn.

2.3 Dataverzameling

Voor de dataverzameling bij buitensportverenigingen is gebruik gemaakt van vragenlijsten. Deze vragenlijsten zijn uitgezet bij alle buitensportverenigingen waarvan de contactgegevens door de gemeente Groningen zijn aangeleverd. In bijlage B.3 zijn de verenigingen die de vragenlijst hebben ingevuld weergegeven¹. Omdat de contactgegevens van de binnensportverenigingen niet beschikbaar waren, zijn deze verenigingen niet via vragenlijsten benaderd. Als alternatief is een aantal verenigingen telefonisch geïnterviewd.

De gemeente Groningen heeft een overzicht verstrekt van de aanwezige binnen- en buitensportaccommodaties. Bij de buitensportaccommodaties is inzicht geboden in het aantal sportvelden en de soort ondergrond (natuurgras/kunstgras). Van de binnensportaccommodaties zijn de gemiddelde bezettingsgraden per maand aangeleverd.

De gemeente Groningen verschaft tevens de bevolkingsprognoses tot en met 2030, uitgesplitst naar leeftijdsjaar en wijk. Het Mulier Instituut heeft deze gegevens bewerkt tot de indeling die nodig is voor de berekeningen.

Dit tabellenrapport is opgesteld op basis van de ingevulde vragenlijsten van de sportverenigingen uit Groningen, informatie van sportbonden en de informatie van de gemeente Groningen over de bevolkingsontwikkeling en de aanwezige sportvoorzieningen. Daarnaast zijn aanvullende gesprekken gevoerd met verschillende partijen over de ruimtebehoefte in Groningen. Een overzicht van de gesprekspartners is opgenomen in de bijlage (bijlage B.4).

¹ De respons op de vragenlijsten is vrij laag. Oorzaak kan zijn dat verenigingen onlangs ook voor (vergelijkbaar) onderzoek door de PvdA zijn benaderd.

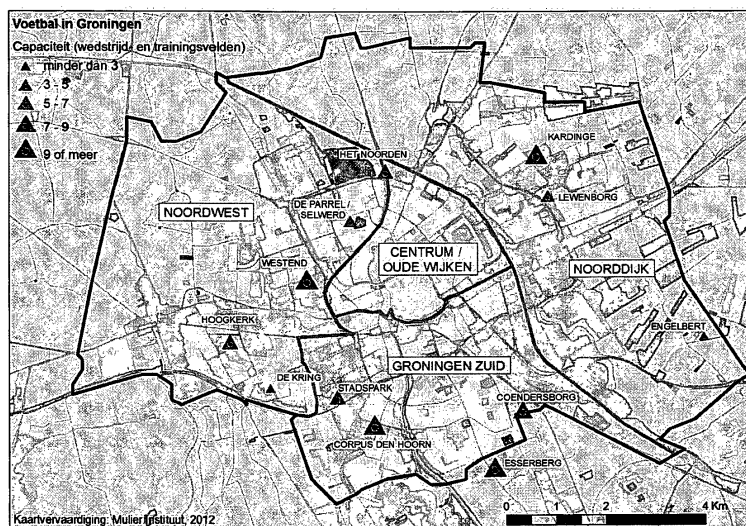
Collegebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

3. Buitensport

3.1 Voetbal

In tabel 3.1 is uitgegaan van het totaal aantal aanwezige velden per accommodatie voor het seizoen 2011-2012. Hierbij zijn trainingsvelden en wedstrijd velden niet apart gerapporteerd, maar wel apart in de berekeningen opgenomen. De gerapporteerde behoefte is dus de behoefte aan wedstrijd- én trainingsvelden. Mocht zich een tekort voordoen aan wedstrijd- of trainingsvelden, dan is dit aangegeven in de toelichting bij de tabellen.

Bij de berekeningen die bij tabel 3.2 en verder zijn uitgevoerd, zijn kunstgrasvelden gelijk gesteld aan twee grasvelden (één wedstrijd veld en één trainingsveld). In onderstaande figuur zijn de voetbalaccommodaties op de kaart afgebeeld.

Figuur 3.1 Overzicht voetbalaccommodaties Groningen

Wanneer een trainingsveld in de documentatie van gemeente Groningen is opgenomen als oefenhoek, geeft tabel 3.1 dit veld apart weer. In de daaropvolgende tabellen worden deze oefenhoeken buiten beschouwing gelaten, omdat zij vanwege de afmetingen niet meedoen in de berekening.

Tekort/overschot wedstrijd velden op zaterdag en zondag

Het aantal teams dat op zaterdag speelt is veel hoger dan het aantal teams op zondag (vooral omdat junioren en dames alleen op de zaterdag spelen). Dit heeft tot gevolg dat de behoefte aan wedstrijd velden op zaterdag hoger is dan op zondag.

Tabel 3.1 Voetbal in Groningen per stadsdeel en sportpark - uitgangssituatie seizoen 2011-2012

Stadsdeel Sportparken Centrum / Oude wijken	Velden		Senioren heren				Senioren dames				Aantal teams				Overig			
	natuur- gras	kunst- gras	Za	Zo	Za	Zo	Juniores		Pupillen		m	D	E	F	m	D	G	
							A	B (mA)	C	mBC								
Het Noorden	1,0	2,0	9	6	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	20
Totaal	1,0	2,0	0	9	6	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	20
Noordwest																		
De Kring	2,0		2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3
De Parrel / Selwerd	1,0	1,5	0,33	4	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Hoogkerk	3,0	1,0		5	4	2	0	2	1	5	1	5	15	15	1	0	0	56
West End	6,5	2,5		12	11	8	0	2	2	6	2	8	13	16	2	0	0	82
Totaal	12,5	5,0	0,33	23	18	11	0	4	3	11	3	14	28	31	3	0	0	149
Groningen Zuid																		
Coendersborg	3,0	2,0	2,0	15	9	5	0	1	0	2	0	1	5	4	0	0	0	42
Corpus den Hoorn	6,0	2,0	2,0	13	10	1	0	2	4	7	0	6	6	6	0	0	0	55
Essenberg	4,5	3,0	1,0	9	12	2	0	4	8	8	3	10	18	19	0	0	0	93
Stadspark	1,5	2,0	1,33	7	7	1	0	1	2	3	0	5	8	10	0	0	0	44
Totaal	15,0	9,0	6,33	44	38	9	0	8	14	20	3	22	37	39	0	0	0	234
Noorddijk																		
Engelbert	2,0			1	3	0	0	0	1	2	0	1	3	3	0	0	0	14
Kardinge	6,0	3,0		7	11	1	0	4	6	9	1	14	18	13	0	0	0	84
Lewenborg		2,0		0	5	1	0	2	1	3	1	4	5	6	0	0	0	28
Totaal	8,0	5,0	0	8	19	2	0	6	8	14	2	19	26	22	0	0	0	126
Totaal Groningen*	36,5	21,0	6,66	84	81	23	0	18	25	46	8	56	92	93	3	0	0	529

* Kunstgrasvelden tellen in de planning dubbel (één wedstrijdveld en één trainingsveld) terwijl oefenvelden buiten beschouwing worden gelaten.
De 36,5 natuurgrasvelden betreffen 28,5 wedstrijdvelden en 7 trainingsvelden. Totaal worden er voor de planning 78,5 velden (= 23,5 * 7 + (21 * 2)) meegenomen.
De wedstrijdcapaciteit is (23,5 * 21) 493,5 velden. De trainingscapaciteit is (7 * 21) 147 velden.

Collegedrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Tabel 3.2 Voetbal in Groningen t/m 2030 volgens bevolkingsprognosemethode

Jaar	Senioren heren				Senioren dames		Aantal teams				Behoeftes aan velden				Resultaat					
	Za.		Zo.		Za.	Zo.	Junioren		Pupillen		Overig		Training		Behoeftes Aanbod	Overschot / tekort				
	A	B	A	B	A	B	C	mBC	D	E	F	mD	G	Totaal			Totaal	Algerond		
2012	84	81	23	0	18	25	46	8	56	92	93	3	0	529	49	20,67	21	70	78,5	9
2016	81,94	79,01	22,44	0	19,42	26,97	49,62	8,63	58,74	96,50	97,55	3,15	0	543,96	50	21,00	21	71	78,5	8
2020	84,53	81,51	23,15	0	19,42	26,98	49,63	8,63	58,77	96,55	97,60	3,15	0	549,93	51	21,34	22	73	78,5	6
2030	87,18	84,07	23,87	0	19,76	27,44	50,49	8,78	62,01	101,87	102,98	3,32	0	571,77	52	22,07	22	74	78,5	5

Ruimte voor sport in Groningen 2012-2030

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Toelichting tabel 3.2

Op basis van de stedelijke gegevens (en NOC*NSF-normen) is het huidige aantal voetbalvelden in de gemeente Groningen toereikend om in de stedelijke behoefte aan voetbalvelden te voorzien; er is een overschot van negen voetbalvelden. Dit overschot wordt met name veroorzaakt door een overschot van 7,5 trainingsvelden. Daarnaast is er een overschot van één wedstrijdveld.

Bij een ongewijzigd aanbod aan voetbalvelden en een toenemende behoefte hieraan (veroorzaakt door de bevolkingsontwikkeling), ontstaat er in de periode 2012-2030 gestaag een tekort aan wedstrijdvelden. Hoewel vraag en aanbod in 2016 nog in evenwicht zijn, treedt er in 2020 een tekort op van één wedstrijdveld. In 2030 is dit opgelopen naar een tekort van twee wedstrijdvelden (een aanbod van 50 wedstrijdvelden en een behoefte van 52 wedstrijdvelden). Over de gehele periode loopt ook de vraag naar trainingsvelden op, maar in 2030 is er desondanks nog een overschot van 6,5 trainingsvelden.

Tabel 3.2 gaat uit van de fictieve situatie dat een team niet aan een vereniging of accommodatie gebonden is, maar haar wedstrijden en trainingen kan houden op elk voetbalveld in gemeente Groningen. Planologisch gezien is dit de ideale situatie, maar het is niet de realiteit. De clubs spelen op verschillende parken in de stad en op elk park zijn overschotten of tekorten die praktisch gezien niet bij elkaar kunnen worden opgeteld of van elkaar afgetrokken. Meestal is er sprake van een lichte onderbezetting van een park. De prognose geeft daarom een overschatting van het overschot aan velden. Dit wordt zichtbaar als we de analyses van stedelijk niveau naar stadsdeelniveau verplaatsen (zie tabel 3.3).

Tabel 3.3 Voetbal in Groningen per stadsdeel/m 2030 volgens bevolkingsprognosemethode

Jaar	Aantal teams												Behoeftes aan velden			Resultaat				
	Senioren heren		Senioren dames		Junioren			Pupillen			Overig		Wedstrijd	Training	Behoeftes	Aanbod	Overschot / tekort			
	Za	Zo	Za	Zo	A	B (mA)	C	mBC	D	E	F	mD						G	Totaal	Totaal
Centrum / Oude wijken																				
2012	9	6	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	20	2	1,06	1	3	5	2
2016	9,46	6,31	1,05	0	0,00	0,00	1,17	0,00	1,13	1,13	1,13	0,00	0	21,37	3	1,13	1	4	5	1
2020	9,61	6,40	1,07	0	0,00	0,00	1,16	0,00	1,22	1,22	1,22	0,00	0	21,90	3	1,15	1	4	5	1
2030	9,67	6,45	1,07	0	0,00	0,00	1,24	0,00	1,24	1,24	1,24	0,00	0	22,14	3	1,16	1	4	5	1
Noordwest																				
2012	23	18	11	0	4	3	11	3	14	28	31	3	0	149	14	5,56	6	20	22,5	2,5
2016	22,79	17,83	10,90	0	4,10	3,08	11,29	3,08	13,27	26,53	29,38	2,84	0	145,09	14	5,48	6	20	22,5	2,5
2020	24,78	19,40	11,85	0	4,25	3,19	11,69	3,19	13,41	26,81	29,68	2,87	0	151,13	14	5,80	6	20	22,5	2,5
2030	26,37	20,64	12,61	0	4,45	3,34	12,25	3,34	14,88	29,75	32,94	3,19	0	163,75	15	6,22	6	21	22,5	1,5
Groningen Zuid																				
2012	44	38	9	0	8	14	20	3	22	37	39	0	0	234	22	9,49	10	32	33	1,0
2016	38,28	33,06	7,83	0	9,82	17,18	24,55	3,68	27,44	46,15	48,64	0,00	0	256,63	24	9,76	10	34	33	-1,0
2020	40,26	34,77	8,24	0	9,96	17,43	24,91	3,74	26,49	44,54	46,95	0,00	0	257,29	24	9,95	10	34	33	-1,0
2030	42,50	36,71	8,69	0	9,78	17,11	24,44	3,67	26,58	48,07	50,67	0,00	0	270,21	25	10,37	11	36	33	-3,0
Noorddijk																				
2012	8	19	2	0	5	8	14	2	19	26	22	0	0	126	11	4,55	5	16	18	2
2016	7,49	17,79	1,87	0	5,82	7,76	13,58	1,94	18,69	25,58	21,64	0,00	0	122,18	10	4,38	5	15	18	3
2020	7,16	17,01	1,79	0	5,52	7,36	12,87	1,84	18,01	24,65	20,86	0,00	0	117,07	10	4,19	4	14	18	4
2030	7,21	17,12	1,80	0	5,41	7,21	12,62	1,80	17,65	24,15	20,43	0,00	0	115,40	10	4,14	4	14	18	4

Ruimte voor sport in Groningen 2012-2030

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Toelichting tabel 3.3

Wanneer de berekeningen per stadsdeel worden uitgevoerd, blijkt de behoefte aan voetbalvelden op een ander niveau te liggen. Op een kleiner schaalniveau wordt immers, mede door afronding ($\geq 0,25 = 1$), een grotere totale behoefte gemeten. Daarnaast kan een tekort aan velden in het ene stadsdeel op stedelijk niveau ogenschijnlijk worden opgeheven door een overschot in een ander stadsdeel. Door analyses op stadsdeelniveau ontstaat beter zicht op de behoeften in verschillende delen van de stad. Overigens dient opgemerkt te worden dat het mogelijk is dat een stadsdeel een overschot kent, terwijl één of zelfs meerdere sportparken in dat stadsdeel velden tekort hebben. Hieronder volgt een beschrijving van de resultaten van de analyse op stadsdeelniveau.

Stadsdeel Centrum/Oude Wijken heeft met het huidige aanbod van drie wedstrijdvelden en twee trainingsvelden momenteel voldoende velden beschikbaar. Ook voor de periode tot 2030 worden er geen tekorten verwacht. In 2012 is er een overschot van één trainingsveld en dit overschot blijft constant tot 2030.

In stadsdeel Noordwest bevinden zich momenteel 14,5 wedstrijdvelden en acht trainingsvelden. Hoewel er in de periode 2012-2020 een overschot is van 0,5 wedstrijdveld, treedt er volgens de prognose in 2030 een licht tekort op van 0,5 wedstrijdveld. Over de gehele periode van nu tot 2030 is er een overschot van twee trainingsvelden.

Het (lichte) overschot van stadsdeel Noordwest komt voort uit het overschot op de sportparken De Kring en De Parrel/Selwerd. Zo beschikt De Kring over twee natuurgrasvelden die door slechts twee zaterdagelftallen en een D-team worden gebruikt. De Parrel/Selwerd heeft één natuurgras- en 1,5 kunstgrasveld waar vier zaterdag-, en drie zondagteams en een damesteam gebruik van maken.

Sportpark West End, gelegen in stadsdeel Noordwest, heeft een huidig aanbod van 6,5 natuurgras- en 2,5 kunstgrasvelden, en een korfbalveld dat gebruikt wordt voor voetbaltrainingen. Bovendien spelen pupilleneftallen op Sportpark West End op een onofficieel veld.

Sportpark Hoogkerk heeft een licht tekort aan velden (zie tabel 3.4 en toelichting) wat de komende jaren nog iets zal oplopen.

Hoewel zich nu nog slechts een klein tekort van 0,5 wedstrijdveld voordoet in stadsdeel Groningen Zuid, geeft de prognose weer dat er vanaf 2016 2,5 wedstrijdvelden te weinig zijn. Er zijn momenteel 21,5 wedstrijdvelden, terwijl er in 2016 24 benodigd zijn. Ook in 2020 bedraagt het tekort 2,5, om in 2030 op te lopen naar 3,5 wedstrijdvelden. Er is over de gehele periode 2012-2030 een klein overschot aan trainingsvelden.

Het stadsdeel Noorderdijk heeft op dit moment met elf wedstrijdvelden geen overschot of tekort aan wedstrijdvelden, maar vanaf 2016 tot 2030 wordt er volgens de prognose een overschot verwacht van één wedstrijdveld. De zeven trainingsvelden leveren op dit moment een overschot van twee velden. Vanaf 2020 stijgt het teveel naar drie trainingsvelden.

Tabel 3.4a Voetbal op drie sportparken (Hoogkerk, Esserberg en Kardinge) t/m 2030 volgens bevolkingsprognosemethode

Jaar	Aantal teams												Behoeftes aan velden		Resultaat						
	Senioren heren			Senioren dames			Junioren			Pupillen			Overig	Totaal	Wedstrijd	Training Totaal Afgebond	Behoeftes Aanbod*	Overschot / tekort			
	Za	Zo	Zo	Za	Zo	Zo	A, B (mA)	C	mBC	D	E	F							mD	G	
2012	5	4	2	0	2	1	5	1	5	15	15	1	0	56	4,5	1,75	2,0	7	5	-1,5	
2016	4,95	3,96	1,98	0	2,05	1,03	5,13	1,03	4,74	14,21	14,21	0,95	0	54,25	4,5	1,72	1,5	6	5	-1,0	
2020	5,39	4,31	2,16	0	2,13	1,06	5,32	1,06	4,79	14,36	14,36	0,96	0	55,89	4,5	1,80	2,0	7	5	-1,5	
2030	5,73	4,59	2,29	0	2,23	1,11	5,57	1,11	5,31	15,94	15,94	1,06	0	60,88	5,0	1,94	2,0	7	5	-2,0	
Esserberg**																					
2012	9	12	2	0	4	8	8	3	10	18	19	0	0	93	8,0	3,36	3,5	12	10,5	-1,0	
2016	7,83	10,44	1,74	0	4,91	9,82	9,82	3,68	12,47	22,45	23,70	0,00	0	106,86	9,5	3,66	3,5	13	10,5	-2,5	
2020	8,24	10,98	1,83	0	4,98	9,96	9,96	3,74	12,04	21,67	22,87	0,00	0	106,27	9,5	3,70	3,5	13	10,5	-2,5	
2030	8,69	11,59	1,93	0	4,89	9,78	9,78	3,67	12,99	23,39	24,68	0,00	0	111,38	9,5	3,83	4,0	14	10,5	-3,0	
Kardinge																					
2012	7	11	1	0	4	6	9	1	14	18	13	0	0	84	8	3,05	3	11	12	1	
2016	6,56	10,30	0,94	0	3,88	5,82	8,73	0,97	13,77	17,71	12,79	0,00	0	81,47	7	2,93	3	10	12	2	
2020	6,27	9,85	0,90	0	3,68	5,52	8,28	0,92	13,27	17,06	12,32	0,00	0	78,06	7	2,80	3	10	12	2	
2030	6,31	9,91	0,90	0	3,61	5,41	8,11	0,90	13,00	16,72	12,07	0,00	0	76,94	7	2,78	3	10	12	2	

*Hoogkerk heeft 3 wedstrijden, Esserberg heeft 7 wedstrijden en 3 trainingsoorden, Kardinge heeft 8 wedstrijden en 4 trainingsoorden.

**Bij Hoogkerk en Esserberg is het resultaat op basis van halve velden weergegeven omdat ook halve velden aangeboden worden. Bij afrondding op hele velden zou een cijfer beeld ontstaan.

Tabel 3.4b Voetbal op sportpark Corpus den Hoorn t/m 2030 volgens bevolkingsprognosemethode

Jaar	Aantal teams												Behoeftes aan velden		Resultaat					
	Senioren heren			Senioren dames			Junioren			Pupillen			Overig	Totaal	Wedstrijd	Training Totaal Afgebond	Behoeftes Aanbod*	Overschot / tekort		
	Za	Zo	Zo	Za	Zo	Zo	A, B (mA)	C	mBC	D	E	F							mD	G
2012	13	10	1	0	2	4	7	0	6	6	6	0	0	55	5,5	2,43	2,5	8	8	0,0
2016	11,31	8,70	0,87	0	2,43	4,91	8,59	0,00	7,48	7,48	7,48	0,00	0	59,29	6,0	2,48	2,5	9	8	-0,5
2020	11,00	9,15	0,92	0	2,49	4,98	8,72	0,00	7,22	7,22	7,22	0,00	0	59,82	6,0	2,54	2,5	9	8	-0,5
2030	12,56	9,66	0,97	0	2,44	4,89	8,55	0,00	7,80	7,80	7,80	0,00	0	62,45	6,5	2,63	2,5	9	8	-1,0

*Corpus den Hoorn heeft 6 wedstrijden en 3 trainingsoorden.

Collegiebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Toelichting tabel 3.4a en 3.4b

De gemeente Groningen selecteerde in 2008 drie sportparken voor nader onderzoek, te weten sportpark Hoogkerk, sportpark Esserberg en sportpark Karding. Ook in 2012 zijn deze sportparken nader onderzocht. Op verzoek van de gemeente Groningen ook een aparte analyse verricht bij sportpark Corpus den Hoorn. De gegevens over deze vier sportparken moeten meer inzicht bieden in de opbouw van overschotten en tekorten in de verschillende stadsdelen.

Sportpark Hoogkerk (onderdeel stadsdeel Noordwest met overschot van 2,5 velden in 2012)

Sportpark Hoogkerk bevindt zich in een stadsdeel met een overschot aan velden, maar kent zelf daarentegen een licht tekort aan velden. In de huidige situatie leveren de drie wedstrijd velden en twee trainingsvelden een tekort op van 1,5 wedstrijd veld en een evenwichtssituatie qua trainingsvelden. Hoewel er in 2016 een klein overschot is van 0,5 trainingsveld, blijft er een tekort bestaan van 1,5 wedstrijd veld. In 2020 is het tekort volgens de prognoses nog steeds 1,5 wedstrijd veld en is de evenwichtssituatie qua trainingsvelden weer hersteld. In 2030 loopt het tekort van sportpark Hoogkerk op naar twee wedstrijd velden.

Sportpark Esserberg (onderdeel stadsdeel Groningen Zuid met overschot van 1 veld in 2012)

Sportpark Esserberg heeft met name een tekort aan wedstrijd velden. De huidige situatie, met zeven wedstrijd velden, levert een tekort op van één wedstrijd veld. Vanaf 2016 tot 2030 wordt er een constante behoefte van 9,5 wedstrijd velden geconstateerd. Dit is een tekort van 2,5 wedstrijd velden. Voor wat betreft trainingsvelden doet zich pas vanaf 2030 een tekort voor van 0,5 trainingsveld. Tot dan zijn er precies genoeg trainingsvelden beschikbaar om aan de behoefte te voldoen.

Sportpark Karding (onderdeel stadsdeel Noorddijk met overschot van 2 velden in 2012)

Sportpark Karding beschikt over acht wedstrijd velden en vier trainingsvelden, waarmee in de huidige situatie er voldoende wedstrijd velden zijn, en een overschot van één trainingsveld. Volgens de prognose blijft het overschot van één trainingsveld tot 2030 stabiel en treedt er op sportpark Karding vanaf 2016 ook een overschot op van één wedstrijd veld.

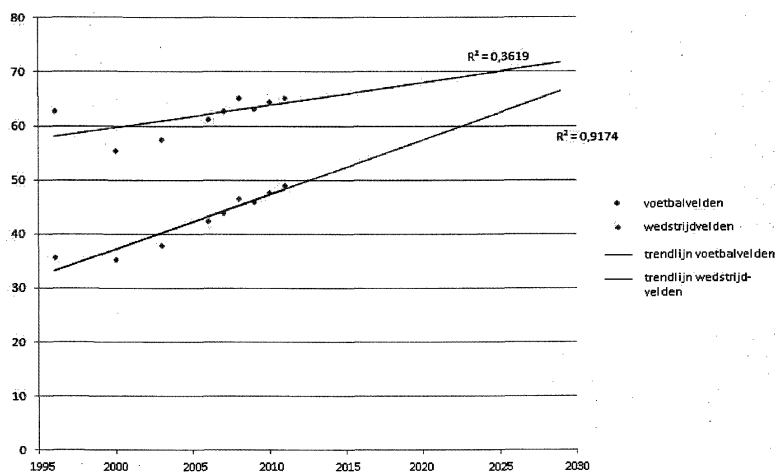
Sportpark Corpus den Hoorn (onderdeel stadsdeel Groningen Zuid met evenwichtssituatie in 2012)

Tabel 3.4b laat zien dat er momenteel een evenwichtssituatie bestaat op sportpark Corpus den Hoorn tussen de ruimtebehoefte van de teams en het aanbod van velden. Er is echter in 2012 een behoefte aan 5,5 wedstrijd velden tegenover een aanbod van vijf, en een behoefte aan 2,5 trainingsvelden tegenover een aanbod van drie. De evenwichtssituatie vertekent dus door het bij elkaar optellen van wedstrijd- en trainingsvelden.

De bevolkingsprognose wijst uit dat, terwijl de behoefte aan trainingsvelden gelijk blijft, er in 2016 en 2020 een behoefte aan zes wedstrijd velden ontstaat. In 2030 is deze vraag gegroeid naar 6,5 wedstrijd velden. Hiermee ontstaat een tekort van één wedstrijd veld.

Trendextrapolatie voetbal

Ter aanvulling op de analyses op basis van bevolkingsprognose is een trendextrapolatie verricht op basis van historische teamaantallen. De teamaantallen die beschikbaar zijn voor de seizoenen '96-'97, '00-'01, '03-'04 en '06-'07 tot en met '11-'12 zijn hiervoor gebruikt. Onderstaande figuur geeft weer hoe de behoefte aan wedstrijdvelden en de totale behoefte aan voetbalvelden zich op basis van de trendextrapolatie zullen ontwikkelen.

Figuur 3.2 Trendextrapolatie voetbal in Groningen 1996-2030

De behoefte aan voetbalvelden bedraagt in 2030 op basis van de trendextrapolatie 72 velden. Dit betekent dat er een groei wordt verondersteld die onder de bevolkingsmatige groei van voetbal ligt. De prognose op basis van bevolkingsontwikkelingen kwam namelijk uit op een behoefte van 74 voetbalvelden in 2030. Dat de behoefte aan voetbalvelden op basis van de trendextrapolatie lager uitkomt is niet heel verwonderlijk. Vanaf het seizoen 2006/2007 is er een gematigde groei te zien in het totaal aantal voetbalteams en deze ligt onder de bevolkingsgroei in de gemeente Groningen.

Op basis van de trendextrapolatie wordt een explosieve groei verwacht voor het aantal wedstrijdvelden. De behoefte aan wedstrijdvelden wordt voor 2030 geschat op 67 wedstrijdvelden, een aantal dat bijna overeenkomt met de behoefte aan voetbalvelden in het algemeen. Vanaf het seizoen 2000-2001 is er een duidelijke groei te zien in de behoefte aan het aantal wedstrijdvelden, die zich doorzet tot minimaal het huidige seizoen 2011-2012. De explosieve groei in de huidige en toekomstige vraag naar wedstrijdvelden wordt veroorzaakt door 1) de verschuiving van de populariteit bij mannenteams van zondag als wedstrijddag naar zaterdag als wedstrijddag, 2) de toename in jeugdteams en, als laatste maar zeker niet onbelangrijkste, 3) de groeispurt die het vrouwenvoetbal doormaakt. Door deze trends is er met name op wedstrijddag zaterdag veel vraag naar velden. Hiermee moet in de toekomstige planning rekening worden gehouden.

Vergelijking ruimteonderzoek 2008

In dit onderzoek gaan we voor 2012 uit van het huidige aantal voetbalteams. Op basis van dit aantal en de bevolkingsprognose voor 2016 en verder is het aantal voetbalteams in de toekomst voorspeld. Hieronder plaatsen we deze berekeningen in perspectief op basis van de ontwikkeling in de afgelopen vier jaar. Daarbij wordt ingegaan op de (lichte) verschuivingen die zijn waargenomen (zie bijlage B5 voor gedetailleerde informatie over de vergelijking).

De druk op de voetbalvelden is op zaterdag het hoogst, omdat dan zowel de senioren (heren en dames) als de junioren en pupillen voetballen. In de afgelopen vier jaar is de populariteit van voetballen op zondag afgenomen, waardoor 's zondags de velden minder worden benut. Als deze trend zich doorzet, wordt het contrast tussen de 'drukke zaterdag' en de 'rustige zondag' de komende jaren groter. Voor de verschillende soorten teams die op zaterdag spelen, zijn er ontwikkelingen zichtbaar. In onderstaande tabel staan deze ontwikkelingen genoemd met daarbij de gevolgen voor het advies.

Tabel 3.4c Ontwikkeling zaterdagvoetbal

Soort team (zaterdag)	Opmerkingen prognose	Gevolgen voor advies
Heren	Omdat de afgelopen jaren een lichte daling van het aantal herenteams zichtbaar is, ondanks de bevolkingsgroei, is het aannemelijk dat de prognose voor 2016 en verder een bovengrens is, waarbij het daadwerkelijke aantal teams wellicht iets lager zal liggen. Dit zullen echter, naar verwachting, geen grote afwijkingen zijn	Geen
Dames	Damesvoetbal kent, zowel in Groningen als landelijk, een stijgende populariteit. Verwacht mag worden dat het aantal vrouwelijke voetballers zich sterker ontwikkelt dan op basis van de bevolkingsontwikkeling berekend is. De berekende teamaantallen zijn daarmee een ondergrens.	De toename van damesvoetbal zal vooral gevolgen hebben voor het inplannen van de kleedkamers. Op de velden ontstaat er waarschijnlijk ruimte doordat het aantal herenteams afneemt. Op de sportparken waar nu al krapte heerst, bijvoorbeeld Esserberg, zal het inplannen van de damesteams bij voorkeur op zondag plaatsvinden, of anders onderdeel zijn van de nog vast te stellen 'creatieve oplossing' die nodig is voor het inplannen van alle wedstrijden.
Junioren	Als de grote huidige jongste lichte (sterke toename van het aantal E- en F-teams) actief blijft in de vereniging (verminderen drop-out), zal het aantal juniorenteams waarschijnlijk hoger worden dan op basis van de bevolkingsontwikkeling is voorspeld.	De toename van juniorenteams legt extra druk op de toekomstige krapte op de velden. Een creatieve inplanning van de velden wordt hierdoor nog belangrijker.
Pupillen	Het aantal pupillenteams is de afgelopen jaren zo sterk gestegen, dat het onwaarschijnlijk is dat deze groei zich in dezelfde mate zal voortzetten. De stijging van het aantal teams die is voorspeld op basis van de bevolkingsgroei lijkt aannemelijk.	Ook de toename van het aantal pupillenteams vraagt om een creatieve inplanning, wellicht kan er bijvoorbeeld vroeger op de zaterdagochtend gestart worden. Tevens is het van belang te monitoren of de sterke groei van de pupillenteams doorzet en of deze voetballertjes ook allemaal

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

doorstromen naar de juniorenteams.

Sinds de meting in 2008 zijn vier grasvelden vervangen door vier kunstgrasvelden. Daarnaast heeft de gemeente Groningen 1,5 wedstrijdveld afgestoten. Door deze veranderingen is het aantal natuurgrasvelden afgenomen van 42 tot 36,5 en is het aantal kunstgrasvelden toegenomen van 17 tot 21.

Het adviesrapport behorend bij het ruimteonderzoek in 2008 omvatte vier voorstellen voor de korte en middellange termijn om de ruimtebehoefte aan voetbalvelden beter af te stemmen op het aanbod. Onderstaande tabel laat zien in hoeverre deze voorstellen tot uitvoering zijn gebracht.

Tabel 3.4d Status voorstellen 'voetbal' ruimteonderzoek 2008

Voorstel	Status
Afstoten natuurgras-wedstrijdveld op Corpus den Hoorn (2009)	Voor Corpus den Hoorn wordt momenteel een plan ontwikkeld voor herindeling velden ('Masterplan indelingen velden Corpus den Hoorn')
Omzetten rugbyveld in kunstgras-voetbalveld op sportpark Esserberg (2010 - 2012)	In plaats van het rugbyveld is het hoofdveld omgezet van natuurgras in kunstgras
Afstoten oefenveld voetbal voor rugbygebruik op sportpark Corpus den Hoorn (2010 - 2012)	Voor Corpus den Hoorn wordt momenteel een plan ontwikkeld met de intentie dat één groot veld beschikbaar komt voor rugby, American Football en veldvoetbal
Omzetten oefenveld in kunstgrasveld op Sportpark Hoogkerk (2020)	(Nog) niet gebeurd

Ruimte voor sport in Groningen 2012-2030

3.2 Hockey

Op basis van 1) de bevolkingsprognose, 2) de ledengroei van de KNHB en 3) de ledengroei van hockeyvereniging GHBS wordt er een tekort aan hockeyvelden in de gemeente Groningen geconstateerd (zie tabel 3.5, tabel 3.6 en tabel 3.7).

Kijkend naar de bevolkingsgroei blijft tot 2020 het huidige tekort van twee hockeyvelden stabiel, maar is dit tekort in 2030 gegroeid tot drie velden.

De afgelopen vijf jaar bedroeg de jaarlijkse ledengroei van de KNHB 5,0 procent. Wanneer deze groei zich tot 2020 voortzet, is er in 2016 een tekort van drie hockeyvelden dat in 2020 oploopt tot vier velden. Voor de periode van 2020 tot 2030 gaat de berekening uit van een afzwakking van de groei tot 3,85%, het groeipercentage de hockeybond in 2008 verwachtte. Met deze groei neemt het tekort in 2030 toe tot zeven hockeyvelden.

De derde rekenmethode baseert zich op de ledenaantallen van hockeyvereniging GHBS, teruggaand tot 2005. Hierbij is een gemiddelde groei van 3,96% geconstateerd. Wanneer deze groei zich bij GHBS voortzet, is er in 2016 een tekort van drie velden, in 2020 van vier velden en in 2030 van zeven velden. Omdat er de afgelopen jaren reeds een tekort was aan hockeyvelden in de gemeente Groningen, is de kans zeer groot dat de groei van GHBS is geremd door dit tekort. Bij een groter aantal beschikbare velden was de ledengroei waarschijnlijk ook groter geweest. Wanneer er nieuwe hockeyvelden worden aangelegd, zal de gemiddelde groei van GHBS zich hoogstwaarschijnlijk in minimaal eenzelfde tempo doorzetten.

De berekening die is gemaakt op basis van de ledengroei van GHBS is in onze ogen een goede voorspeller voor de toekomst en geeft sowieso de minimale behoefte weer aan hockeyvelden in de gemeente Groningen. Er is, concluderend, een bestaand tekort van twee hockeyvelden. Daarbovenop moet er elke vier jaar een extra hockeyveld bijkomen om aan de vraag te voldoen.

GHBS geeft zelf aan te weinig capaciteit aan wedstrijd- en trainingsvelden te hebben. Ook is het aantal kleedkamers niet toereikend. Momenteel wordt vanwege ruimtegebrek een deel van de jeugdwedstrijden gespeeld bij andere clubs (buiten Groningen).

Tabel 3.5 Hockey in Groningen t/m 2030 volgens bevolkingsprognosemethode

Jaar	Aantal velden		Aantal teams				Behoeftes aan velden		Resultaten			
	Vereniging	Kunstgras	Senioren	Junior ABC	Pupillen D	Pupillen EF	Totaal	Zondag	Zaterdag	Huidig aanbod	Overschot / tekort	Afgerond
2012	GHBS	3	28	21	18	18	85	3,11	4,83	3	-1,83	-2
2016	GHBS	3	27,31	22,65	18,88	18,88	87,73	3,03	5,14	3	-2,14	-2
2020	GHBS	3	28,18	22,66	18,89	18,89	88,62	3,13	5,14	3	-2,14	-2
2030	GHBS	3	29,06	23,05	19,93	19,93	91,97	3,23	5,33	3	-2,33	-3

Tabel 3.6 Hockey in Groningen t/m 2020 o.b.v. 5.0% ledengroei KNHB en t/m 2030 o.b.v. 3,85% ledengroei KNHB

Jaar	Aantal velden		Aantal teams				Behoeftes aan velden		Resultaten			
	Vereniging	Kunstgras	Senioren	Junior ABC	Pupillen D	Pupillen EF	Totaal	Max. behoefte Zo	Max. behoefte Za	Huidig aanbod	Overschot / tekort	Afgerond
2012	GHBS	3	28	21	18	18	85	3,11	4,83	3	-1,83	-2
2016	GHBS	3	34,01	25,51	21,87	21,87	103,25	3,78	5,87	3	-2,87	-3
2020	GHBS	3	41,32	30,99	26,56	26,56	125,43	4,59	7,13	3	-4,13	-4
2030	GHBS	3	55,27	41,45	35,53	35,53	167,78	6,14	9,54	3	-6,54	-7

Ruilrute voor sport in Groningen 2012-2030

Tabel 3.7 Hockey in Groningen t/m 2030 op basis van ledengroei GHBS van 3,96% per jaar t/m 2030

Jaar	Vereniging	Aantal velden			Aantal teams			Behoefte aan velden			Resultaten		
		Kunstgras	Senioren	Junioreren	ABC	Pupillen D	Pupillen EF	Totaal	Zaterdag	Zondag	Huidig aanbod	Overschot / tekort	Afgerond
2012	GHBS	3	28	21	18	18	18	85	3,11	4,83	3	-1,83	-2
2016	GHBS	3	32,70	24,53	21,02	21,02	21,02	127,52	3,63	5,65	3	-2,65	-3
2020	GHBS	3	38,20	28,65	24,56	24,56	24,56	153,96	4,24	6,59	3	-3,59	-4
2030	GHBS	3	56,32	42,24	36,21	36,21	36,21	170,97	6,26	9,72	3	-6,72	-7

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Er wordt in Groningen een tekort geconstateerd van twee hockeyvelden en een overschot van één softbalveld. De vraag dringt zich hierbij op of de mogelijkheid bestaat het softbalveld te vervangen voor een hockeyveld. Zowel hockeyclub GHBS als honk- en softbalvereniging BSC Caribe is gelegen op sportpark Corpus den Hoorn. Het betreft in dit geval dus een vermindering van één softbalveld bij BSC Caribe en een toevoeging van één hockeyveld bij GHBS. Een softbalveld is van het thuishonk tot het hek minimaal 60 meter lang en heeft een ronde vorm. Een hockeyveld is 91,4 meter lang en 55 meter breed en heeft een rechthoekige vorm. Bij beide velden moet rekening worden gehouden met ruimte voor omheining. Qua afmetingen is een hockeyveld groter dan een softbalveld. Alleen bij een gunstige ligging kan een softbalveld worden vervangen door een hockeyveld. Dit is op sportpark Corpus den Hoorn niet het geval. De twee softbalvelden maken door hun tegendraadse ligging gebruik van de ronde vorm van het veld en benutten de beschikbare ruimte aldus optimaal. Hierdoor is er echter geen plaats voor een hockeyveld, zonder aanpassingen aan het sportpark te verrichten. Concreet gezegd: wanneer een softbalveld wordt vervangen door een hockeyveld is het noodzakelijk ook het tweede softbalveld te verplaatsen of weg te halen.

De overkoepelende studentensportstichting ACLO heeft op de locatie van Sportcentrum RUG/HG de beschikking over drie kunstgrasvelden en per 15 oktober 2012 zelfs over vier kunstgrasvelden. Twee studentenhockeyverenigingen maken gebruik van deze velden: GCHC en GSHC Forward. Doordeweeks trainen deze studentenverenigingen op de velden en 's zondags gebruiken zij de velden van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat voor wedstrijden. Op zaterdag worden de velden slechts incidenteel gebruikt voor korfbal- en lacrosse-activiteiten. GHBS heeft hierdoor de mogelijkheid om op zaterdag uit te wijken naar de velden bij het Sportcentrum.

Zaterdag is bij GHBS uitgerekend de dag met het grootste tekort. Het hockey gaat ervanuit dat negen normteams op zaterdag op een kunstgrasveld kunnen spelen. Hockeyclub GHBS telt momenteel 43,5 normteams op zaterdag, waardoor een behoefte aan 4,8 velden ontstaat. Omdat de huidige accommodatie van GHBS drie velden telt, levert dit een tekort op van 1,8 velden. Op zondag heeft de hockeyclub een behoefte aan 3,1 velden, hetgeen met het huidige aanbod van drie velden kan worden opgevangen.

Wanneer GHBS op zaterdag gebruikmaakt van twee velden bij het Sportcentrum, valt het tekort van 1,8 velden op deze dag weg.

Omdat het hockey in Groningen en dus de behoefte aan hockeyvelden volgens de prognose zullen groeien, is de oplossing om op zaterdag de universiteitsvelden te gebruiken slechts een tijdelijke. Het tekort aan hockeyvelden wordt naar verwachting alleen maar groter. Vooralsnog kunnen de drie velden 's zondags nipt in de behoefte voorzien, maar ook op zondag zal de behoefte stijgen. En op deze dag kan niet worden uitgeweken naar de velden bij het Sportcentrum.

Vergelijking ruimteonderzoek 2008

In het onderzoek uit 2008 zijn voor hockey drie berekeningen uitgevoerd. Uiteindelijk is het scenario op basis van de ledengroei GHBS aangewezen als meest waarschijnlijk. Dit scenario ging uit van een groei van 60 leden per jaar, wat zou leiden tot 88 teams in 2012 (35 senioren, 53 junioren/pupillen). In het seizoen 2011-2012 zijn, volgens opgave van GHBS, 85 teams actief (28 senioren, 57 junioren/pupillen). Hoewel het totale aantal teams daarmee niet veel verschilt van de prognose, is de verdeling tussen senioren- en jeugdteams wel opvallend. Het aantal seniorenteams (allemaal spelend op zondag) is gelijk gebleven tussen 2008 en 2012, wat

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

betekent dat de groei in leden alleen heeft geleid tot extra jeugdteams, met wedstrijden op zaterdag.

Hiermee is net als bij voetbal een bovenmatige groei bij de jeugd aan de orde.

De druk op de hockeyvelden blijft 's zaterdags het hoogst en jeugdteams spelen daarom op zaterdag geregeld wedstrijden bij andere clubs. Wanneer ook de komende jaren de ledengroei voornamelijk jeugdleden betreft, wordt de druk op de zaterdag nog hoger dan voorspeld. Twee extra velden zijn dan nog niet voldoende om alle wedstrijden op zaterdag te kunnen spelen.

In het adviesrapport uit 2008 zijn voor de korte en middellange termijn vier voorstellen gedaan om de ruimtebehoefte aan hockeyvelden beter af te stemmen op het aanbod. Onderstaande tabel laat zien in hoeverre deze voorstellen tot uitvoering zijn gebracht.

Tabel 3.7a Status voorstellen 'hockey' ruimteonderzoek 2008

Voorstel	Status
Vervanging grasvoetbalveld door kunstgras hockeyveld op Corpus den Hoorn (2009)	Er wordt een plan voor Corpus den Hoorn ontwikkeld, waarin een nieuw kunstgrasveld voor hockey is opgenomen ('Masterplan indeling velden Corpus den Hoorn'). Het is duidelijk dat er behoefte is aan extra hockeyvelden op dit sportpark. De gemeente onderzoekt mogelijke financieringsvormen.
Opening complex Meerstad met twee hockeyvelden en nieuwe hockeyvereniging (2012)	Niet gebeurd. De woningontwikkeling in Meerstad komt niet van de grond, voorlopig is er ook geen reden om daar voorzieningen aan te leggen.
Uitbreiding hockeycomplex Meerstad met één hockeyveld (2018)	Niet gebeurd. De woningontwikkeling in Meerstad komt niet van de grond, voorlopig is er ook geen reden om daar voorzieningen aan te leggen.
Uitbreiding hockeycomplex Corpus Den Hoorn of hockeycomplex Meerstad met één hockeyveld, afhankelijk van actuele ruimtebehoefte en ruimtelijke mogelijkheden sportparken (2024)	Bij GHBS zijn ideeën om een softbalveld op Corpus den Hoorn te vervangen door een hockeyveld. Zonder aanpassingen te verrichten aan het sportpark is dit echter niet mogelijk.

3.3 Korfbal

De gemeente Groningen heeft in de huidige situatie een overschot aan korfbalvelden (tabel 3.8). Over de gehele gemeente gezien is er een overschot van drie korfbalvelden, dat op verenigingsniveau kan worden herleid tot een teveel van één veld bij korfbalvereniging Hoogkerk.

Hoogkerk beschikt over een kunstgras- en een natuurgrasveld. De analyse wijst uit dat het natuurgrasveld overtollig is. Club Brothers heeft één groot kunstgrasveld dat kan worden opgesplitst in één pupillenveld, één aspirantenveld en één seniorenveld. Het veld is als één veld meegenomen in de berekeningen. Hiermee wordt in de behoefte voorzien.

Het gemeentebrede overschot aan velden is het gevolg van de spreiding van korfbal over meerdere sportparken. Wanneer de leden niet over vier maar over twee sportparken waren verdeeld, zou de gemeente het met minder velden afkunnen. De bevolkingsprognose wijst uit dat het gemeentebrede overschot van drie velden in 2030 is afgenomen tot een overschot van twee velden.

Vergelijking ruimteonderzoek 2008

In 2012 zijn er 50 korfbalteams actief in Groningen, vijf meer dan voorspeld in 2008. Het verschil zit met name in de jeugdteams. De verenigingen zitten, met uitzondering van Rog, ruim in hun velden en kunnen extra leden makkelijk opvangen. Rog zit met twaalf teams wel bijna aan een optimale bezetting. Als deze club er nog extra jeugdleden bij krijgt, moet gekeken worden of de inplanning van de wedstrijden nog efficiënter kan.

In het adviesrapport uit 2008 zijn voor de korte en middellange termijn geen voorstellen gedaan voor aanpassing van het aanbod, maar is geadviseerd om het huidige korfballandschap te behouden.

Tabel 3.8 Korfbal in Groningen t/m 2030 volgens bevolkingsprognosemethode

Jaar	Vereniging	Aantallen teams							Behoeftes		Resultaten	
		Senioren zaterdag	Senioren zondag	Junior A	Junior B	Junior C	Junior DEF	Totaal	Totaal	Huidig aanbod	Overschot / tekort	Afgerond
2012	NIC	1	6	2	2	5	16	0,68	1	0,32	0	
	Hoogkerk	0	3	2	5	15	1,44	0,56	2*	1,44	1	
	Club Brothers	0	3	1	2	1	7	0,31	1**	0,69	0	
	Rog	8	0	0	1	3	12	0,98	1	0,02	0	
	Totaal	9	12	5	10	14	50	2,10	5	2,90	3	
2016	NIC	0,98	5,85	2,16	2,10	5,24	16,33	0,69	1	0,31	0	
	Hoogkerk	0	2,93	2,16	5,24	15,57	0,58	2*	1,42	1		
	Club Brothers	0	2,93	1,08	2,10	1,05	7,15	0,32	1**	0,68	2	
	Rog	7,80	0	0	1,05	3,15	12,00	0,97	1	0,03	0	
	Totaal	8,78	11,71	5,39	10,49	14,69	51,05	2,13	5	2,87	3	
2020	NIC	1,01	6,04	2,16	2,10	5,25	16,55	0,70	1	0,30	0	
	Hoogkerk	0	3,02	2,16	5,25	15,67	0,59	2*	1,41	1		
	Club Brothers	0	3,02	1,08	2,10	1,05	7,25	0,32	1**	0,68	2	
	Rog	8,05	0	0	1,05	3,15	12,25	1,00	1	0,00	0	
	Totaal	9,06	12,08	5,40	10,50	14,69	51,72	2,16	5	2,84	3	
2030	NIC	1,04	6,23	2,20	2,21	5,54	17,21	0,68	1	0,32	0	
	Hoogkerk	0	3,11	2,20	5,54	16,38	0,68	2*	1,32	1		
	Club Brothers	0	3,11	1,10	2,21	1,11	7,53	0,39	1**	0,61	2	
	Rog	8,30	0	0	1,11	3,32	12,73	0,97	1	0,03	0	
	Totaal	9,34	12,45	5,49	11,07	15,50	53,86	2,28	5	2,72	2	

**Hoogkerk heeft 1 kunstgrasveld en 1 natuurgrasveld.

* Club Brothers heeft 1 groot kunstgrasveld onderverdeeld in 1 pupillen-, 1 aspiranten- en 1 seniorenveld

3.4 Honk- en softbal

De bevolkingsprognose voor soft- en honkbal in Groningen wijst uit dat BSC Caribe, de enige soft- en honkbalvereniging in de gemeente, te maken heeft met een overschot van één softbalveld (tabel 3.9). BSC Caribe heeft momenteel één honkbalveld en twee softbalvelden tot haar beschikking, maar zou voldoende hebben aan één honkbalveld en één softbalveld. Volgens de prognose blijft dit overschot ongewijzigd tot 2030.

Vergelijking ruimteonderzoek 2008

Honk- en softbalclub BSC Caribe heeft in 2012 evenveel teams als in 2008. Dit komt overeen met de prognose uit 2008 en er is daarom geen nuancering van het advies nodig.

Tabel 3.9 Honk- en softbal in Groningen t/m 2030 volgens bevolkingsprognosemethode

Jaar	Vereniging	Aantal normteams		Planingsnorm		Behoeft		Resultaten					
		Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Aanbod honkbal	Aanbod softbal	Overschot / tekort	Afgerond	Overschot / tekort softbal	Afgerond
2012	BSC Caribe	3	5	8	10	0,38	0,50	1	2	0,63	0	1,50	1
2016	BSC Caribe	2,96	4,93	8	10	0,37	0,49	1	2	0,63	0	1,51	1
2020	BSC Caribe	3,04	5,07	8	10	0,38	0,51	1	2	0,62	0	1,49	1
2030	BSC Caribe	3,14	5,23	8	10	0,39	0,52	1	2	0,61	0	1,48	1

3.5 Tennis

Tennis in de gemeente Groningen

Gemeentebreed heeft de gemeente Groningen momenteel te maken met een tekort van twee tennisbanen (tabel 3.10). Hoewel de bevolkingsprognose uitwijst dat dit tekort tot 2016 constant blijft, wordt er in 2020 een tekort van drie tennisbanen geconstateerd en in 2030 een tekort van vier tennisbanen.

Het tekort doet zich met name voor bij GLTB. In de huidige situatie en in 2016 wordt er bij GLTB een tekort van drie tennisbanen gesignaleerd, oplopend tot een tekort van vier tennisbanen in zowel 2020 als tien jaar later, in 2030. GLTB beschikt over veertien tennisbanen, waarvan er zeven zijn verlicht. Wanneer de club extra banen van verlichting voorziet, voorziet zij reeds voor een gedeelte in aanvulling van het tekort.

Bij GLTV Cream Crackers, inclusief leden van tennisvereniging De Hunze, wordt er een overschot van één tennisbaan geconstateerd; hetgeen aanhoudt tot 2020. Volgens de bevolkingsprognose is er geen overschot meer in 2030.

In de berekeningen zijn de indoorbanen en de tennisbanen die de gemeente particulier verhuurt buiten beschouwing gelaten.

Vergelijking ruimteonderzoek 2008

Het totaal aantal tennislleden in 2012 komt overeen met de prognose uit 2008. Wel is er tussen de verenigingen een verschuiving zichtbaar: GLTV Cream Crackers kent een daling van het aantal seniorenleden, maar een stijging van de junioren, waardoor het totaal aantal leden in 2012 iets lager ligt dan de prognose. GLTB kent juist een relatief grote stijging van het aantal seniorenleden, en een kleine daling van het aantal junioren. Het totaal aantal leden in 2012 is hiermee hoger dan berekend in 2008. Wanneer de hoge groei bij GLTB zich voortzet, zal het huidige tekort van drie banen nog groter worden. LTC Hoogkerk heeft in 2012 twintig leden meer dan verwacht. Dat lijkt niet veel, maar bij de kleine vereniging van 113 leden is dit een relatief hoge groei. Wanneer deze groei doorzet, ontstaat ook voor Hoogkerk een tekort.

In het adviesrapport behorend bij het ruimteonderzoek in 2008 is voor de korte termijn een voorstel gedaan om de ruimtebehoefte aan tennisvelden beter af te stemmen op het aanbod. Onderstaande tabel laat zien in hoeverre dit voorstel tot uitvoering is gebracht.

Tabel 3.9a Status voorstel 'tennis' ruimteonderzoek 2008

Voorstel	Status
Bekijken mogelijkheden voor tennispark in Meerstad (2010)	Niet gebeurd. De woningontwikkeling in Meerstad komt niet van de grond, voorlopig is er ook geen reden om daar voorzieningen aan te leggen.

Tabel 3.9 Tennis in Groningen t/m 2030 volgens bevolkingsprognosemethode

Jaar	Vereniging	Aantal leden			Planningsnorm*			Behoeftes		Resultaten	
		Senioren	Jeugd	Totaal	Jeugd	Senioren	Banen	Huidig Aanbod	Overschot / tekort	Afgerond	
2012	GLTV/Cream Crackers**	1325	196	1521	82	62	22,83	24	1,17	1	
	GLTB	894	226	1120	80	60	16,98	14	-2,98	-3	
	LTC Hoogkerk	94	19	113	70	50	2,04	2	-0,04	0	
	GTV Van Starckenborgh	468	68	536	90	70	7,14	7	-0,14	0	
	Totaal	2781	509	3290	82	62	48,94	47	-1,94	-2	
2016	GLTV/Cream Crackers**	1292,5	211,4	1503,9	82	62	22,52	24	1,48	1	
	GLTB	872,1	243,8	1115,9	80	60	16,86	14	-2,86	-3	
	LTC Hoogkerk	91,7	20,5	112,2	70	50	2,02	2	-0,02	0	
	GTV Van Starckenborgh	456,5	73,3	529,9	90	70	7,05	7	-0,05	0	
	Totaal	2712,8	549,0	3261,8	82	62	48,38	47	-1,38	-2	
2020	GLTV/Cream Crackers**	1333,4	211,5	1544,9	82	62	23,15	24	0,85	1	
	GLTB	899,7	243,9	1143,5	80	60	17,29	14	-3,29	-4	
	LTC Hoogkerk	94,6	20,5	115,1	70	50	2,08	2	-0,08	0	
	GTV Van Starckenborgh	471,0	73,4	544,3	90	70	7,24	7	-0,24	0	
	Totaal	2798,6	549,2	3347,9	82	62	49,70	47	-2,70	-3	
2030	GLTV/Cream Crackers**	1375,1	215,1	1590,3	82	62	23,84	24	0,16	0	
	GLTB	927,8	248,1	1175,9	80	60	17,79	14	-3,79	-4	
	LTC Hoogkerk	97,6	20,9	118,4	70	50	2,14	2	-0,14	0	
	GTV Van Starckenborgh	485,7	74,6	560,3	90	70	7,46	7	-0,46	-1	
	Totaal	2886,2	558,7	3444,9	82	62	51,16	47	-4,16	-4	

* Overdag spelende senioren (dames, gepensioneerden) kennen deselnde normen als de jeugd. Aangenomen is dat 20 procent van de senioren ook overdag kan spelen.

** Inclusief leden tennisvereniging De Hunze

3.6 Rugby

In Groningen zijn burgerrugbyvereniging Rugby Club Groningen en studentenrugbyvereniging Groningen Studenten Rugby Club actief. Voor beide verenigingen is het huidige en toekomstige ruimtegebruik gepeild.

Groninger Studenten Rugby Club

De Groninger Studenten Rugby Club (GSRC) is gehuisvest op sportpark Corpus ten Hoorn. De rugbyvereniging kent momenteel twee teams. Voor de activiteiten van beide teams beschikt de vereniging over één wedstrijdveld en één (kleiner) trainingsveld (een zg. oefenhoek). Met deze beschikbare ruimte kan GSRC ruimschoots uit de voeten.

Rugby Club Groningen

De burgerrugbyvereniging Rugby Club Groningen is gehuisvest op sportpark Esserberg. De vereniging telt momenteel meer dan 200 leden en heeft drie herenteams, één damesteam, één veteranenteam en enkele jeugdteams. Sinds het ruimteonderzoek in 2008 groeide de vereniging van 140 naar meer dan 200 leden.

Op sportpark Esserberg heeft de vereniging de beschikking over één veld en één oefenhoek.

Vergelijking ruimteonderzoek 2008

In het adviesrapport uit 2008 zijn voor de korte termijn voorstellen gedaan om de ruimtebehoefte aan rugbyvelden beter af te stemmen op het aanbod. Onderstaande tabel laat zien in hoeverre deze voorstellen tot uitvoering zijn gebracht.

Tabel 3.10 Status voorstellen 'voetbal' ruimteonderzoek 2008

Voorstel	Status
Verplaatsing Rugby Club Groningen van sportpark Esserberg naar sportpark Corpus den Hoorn (2010-2012)	Geen plannen op dit terrein.
Omzetten oefenveld voetbal in oefenveld rugby op sportpark Corpus den Hoorn (2010-2012)	Voor Corpus den Hoorn wordt momenteel een plan ontwikkeld (voor 2014) waarbij één groot veld beschikbaar komt voor rugby, American Football en veldvoetbal.

Collegiebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

3.7 Atletiek

Atletiek in de gemeente Groningen

Groningen kent drie verenigingen die gebruik maken van de atletiekaccommodatie. De hoofdgebruiker is Groningen Atletiek. De andere twee gebruikers zijn Studentenatletiekvereniging Vitalis en Triathlonvereniging GVAV Rapiditas. De atletiekaccommodatie van Groningen voldoet aan de eisen en is afdoende om in de gemeentelijke behoefte te voorzien.

Ontwikkelingen atletieksport

Groningen Atletiek heeft ongeveer 700 leden, met een gelijke verdeling in het aantal baanatleten en loopSPORTERS (elk 350). De vereniging kent jaarlijks een gestage ledengroei van zo'n vijf à tien leden. Sinds het ruimteonderzoek in 2008 is het aantal leden echter nauwelijks gegroeid. Maar omdat ledenwerving voortdurend de aandacht heeft bij Groningen Atletiek, bijvoorbeeld door het project 'Jeugd in de wijk', zal het ledenaantal in de toekomst naar verwachting op peil blijven.

Studentenatletiekvereniging Vitalis telt momenteel zo'n 120 leden, terwijl dat er in 2008 nog circa 100 waren. Vitalis is daarmee de grootste studentenatletiekvereniging van Nederland. De toekomstverwachting is dat het ledenaantal gelijk of wellicht gestaag stijgt, mede wegens de populariteit van de vereniging.

Groningen Atletiek en Vitalis delen de accommodatie in het Stadspark met elkaar. Er bestaat een goede samenwerking tussen de Groningen Atletiek en Vitalis. Vitalis helpt Groningen Atletiek bij wedstrijden en andere activiteiten, terwijl Vitalis materiaal en accommodatie inhuurt bij Groningen Atletiek. Vitalis gebruikt de accommodatie een aantal avonden per week. Er is voorlopig geen behoefte aan meer uren.

Triathlonvereniging GVAV Rapiditas heeft momenteel ruim 100 leden. Omdat de triatleten alleen voor looptraining gebruikmaken van de accommodatie, volstaat gedeeld gebruik hiervan op één avond in de week.

Normen Atletiekunie

Momenteel vindt er een renovatie plaats van de atletiekaccommodatie in het Stadspark, die over een 6-laans 400-meterbaan en een 8-laans sprintbaan beschikt. Volgens de normen van de Atletiekunie is er bij een ledenaantal boven de 1000 een 8-laans 400-meterbaan nodig in plaats van een 6-laans. Ook wordt dan zelfs een tweede accommodatie aanbevolen.

Met de ledenaantallen van Groningen Atletiek (700) en studentenatletiekvereniging Vitalis (120) hebben beide verenigingen nog groeimogelijkheden binnen de huidige accommodatie. Ook maken loopSPORTERS regelmatig gebruik van het aangrenzende stadspark.

Vergelijking ruimteonderzoek 2008

In het adviesrapport uit 2008 zijn voor de korte en middellange termijn geen voorstellen gedaan voor aanpassing van het aanbod, maar is geadviseerd om de huidige atletiekaccommodatie te behouden.

4. Binnensportaccommodaties

In Groningen zijn maar weinig binnensportverenigingen met een eigen accommodatie. De meeste zijn (grotendeels) afhankelijk van de gemeentelijke sportaccommodaties. Uit onderzoek van de PvdA (2012) blijkt dat veel verenigingen die aangewezen zijn op sporthallen en gymzalen, gebruikmaken van meerdere locaties, in verschillende wijken van de stad.

Bij de binnensporten zijn verschillende takken van sport zoals basketbal, gymnastiek/turnen, volleybal, futsal (zaalvoetbal) en badminton geclusterd in de binnensportaccommodaties.

Doordat deze sporten gebruikmaken van dezelfde ruimte, kan niet voor iedere tak van sport afzonderlijk de ruimtebehoefte worden berekend.

De ruimtebehoefte voor binnensporten wordt berekend aan de hand van draagvlakcijfers voor sporthallen. We zetten het aanbod van sporthallen tegenover deze cijfers en beschrijven daarnaast de verwachtingen voor de toekomst. Deze zogenaamde draagvlakmethode gaat uit van een maximale en minimale variant. Bij de maximale variant is het uitgangspunt één sporthal per 15.000 inwoners, terwijl bij de minimale variant één sporthal per 20.000 inwoners geldt. De bandbreedte houdt geen rekening met sportzalen, omdat deze kleiner zijn dan sporthallen en niet toereikend voor alle vormen van sportbeoefening. De sportzalen gaan daarom niet mee in de berekeningen, maar dienen als buffer voor sportactiviteiten die door ruimtegebrek niet in de sporthallen terecht kunnen, maar zich wel lenen voor beoefening in de kleinere zalen. Hierbij dient overigens opgemerkt te worden dat gemeente Groningen (nog) geen sportzalen heeft.

Tabel 4.1 Overzicht huidig aanbod sporthallen 2012

Stadsdeel	Sporthal	Aantal sporthallen
Noorddijk	Beijum	1
Noorddijk	Lewenborg	1
Noorddijk	Alfa	1
Noorddijk	Kardinge ¹	1
Groningen Zuid	De Wijert ²	1
Groningen Zuid	De Brug	1
Groningen Zuid	'Oude ALO' ³	1
Noordwest	Hoogkerk	1
Noordwest	Selwerd	1
Noordwest	West End	1

¹ Deze tijdelijke sporthal wordt in 2013 afgebroken. Plannen voor een nieuwe sporthal in de wijk Kardinge zijn nog niet definitief. Wellicht komt er een sportzaal.

² Sporthal De Wijert is aan vervanging toe. Er ligt een plan om een nieuwe sporthal bij Euroborg/Noorderpoortcollege te realiseren. Op de plaats van De Wijert zal dan een sportzaal terugkomen.

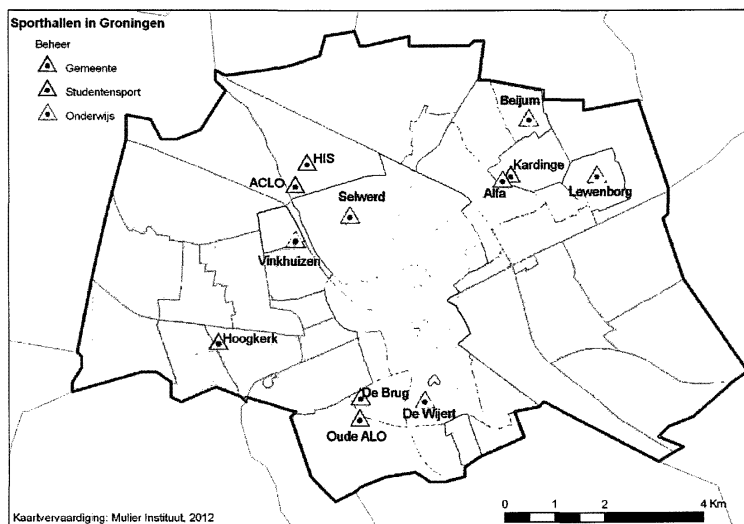
³ De 'oude ALO' zal waarschijnlijk nog één à twee jaar in gebruik zijn. De exacte periode dat deze sporthal in gebruik blijft is niet duidelijk.

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Noordwest	Studentensport (Zernike)	
	Sportcentrum RUG/HG	2
	HIS	1
Groningen totaal		13

Van deze dertien sporthallen zijn er drie voorbehouden aan de studentensport. Twee sporthallen behoren tot het sportcentrum van de RUG/HG en één sporthal tot de HIS (Hanze Instituut Sportstudies, een onderdeel van de Hanzehogeschool Groningen). De sporthal Alfa behoort tot het Alfa College, afdeling Sport en Bewegen (mbo-opleiding). De overige negen sporthallen zijn gemeentelijke hallen. Ze zijn, behoudens het ontbreken van sporthallen in stadsdeel Centrum/Oude Wijken, goed gespreid over de gemeente (zie figuur 4.1). De gemeente verhuurt en beheert negen sporthallen zelf. De sporthal van het Alfa College beheert de gemeente niet zelf. Deze sporthal wordt echter in de avonden en weekenden door (burger)verenigingen gebruikt en daarom ook meegeteld bij de sporthallen die niet voorbehouden zijn aan de studentensport.

Alvorens in te gaan op de vraag-aanbodanalyse geven we eerst een beeld van het verhuurbeleid van de gemeente Groningen en haar ervaringen met de ruimtebehoefte voor de binnensport en met ontwikkelingen die van invloed zijn op de vraag naar of het aanbod van binnensportaccommodaties.

Figuur 4.1: Overzicht sporthallen in de gemeente Groningen (ondergrond: aantal inwoners)

4.1 Verhuurbeleid gemeente Groningen

In het verhuurbeleid van de gemeente Groningen is bepaald dat tot 15.30-16.00 uur de sporthallen primair bestemd zijn voor het onderwijs. Daarna is het voor verenigingen en naschoolse opvang mogelijk om de accommodatie te huren. De naschoolse opvang heeft in principe tot 18.00 uur voorrang (al is deze regel nog niet officieel vastgelegd). Dit betekent dat verenigingen niet altijd een zaal kunnen huren voor 18.00 uur. Willen zij dat wel, dan kunnen de verenigingen de samenwerking aangaan met de naschoolse opvang. Vooral nog gebeurt dit op zeer kleine schaal.

De verenigingen kunnen de sporthallen nu nog huren van 16.00 uur tot 23.00 uur. De toewijzing van uren gaat op basis van gewoonterecht. Verenigingen behouden de uren die ze hebben, tenzij ze geen aanvraag indienen voor de betreffende uren. Dit laatste komt echter zelden voor. Verenigingen staan niet graag uren af, omdat zij dan ook het gewoonterecht kwijtraken. Uit een steekproefsgewijze controle in 2011 bleek dat op een aantal uren de hallen niet of nauwelijks gebruikt werden, terwijl ze wel verhuurd waren. Dit lijkt erop te wijzen dat verenigingen uren behouden die zij eigenlijk (tijdelijk) niet nodig hebben, uit angst om deze uren voor altijd kwijt te raken. De gemeente heeft er (nog) geen goed zicht op in welke mate deze situatie zich voordoet. Door beter met het gewoonterecht om te springen of een minimale bezetting te vereisen, kan de gemeente verenigingen stimuleren worden om tijdelijk de uren af te staan aan clubs die de uren wel goed bezet krijgen. Bijvoorbeeld door behoud van de rechten aan te bieden voor het volgende jaar, zodat de vereniging het betreffende uur niet voorgoed kwijt is. De gemeente denkt ook na over de mogelijkheden van flexibele tarieven, die populaire uren duurder maken of impopulaire uren juist financieel aantrekkelijker.

Zowel bij gebruikers van sporthallen als bij de gemeente zelf is er behoefte aan duidelijke regels voor de toewijzing van uren: wie heeft er voorrang, wie krijgt de primetime-uren, welke bezetting is vereist, et cetera. Hiertoe moeten beleidsmatige keuzes worden gemaakt en vervolgens vertaald in eenduidige regels. Momenteel is het bijvoorbeeld niet altijd mogelijk om Topsport Talentscholen sportruimte te bieden voor trainingen van hun sporttalenten. Dit terwijl de politiek talentontwikkeling ziet als één van haar speerpunten en de stad zich profileert als 'City of Talent'.

4.2 Ontwikkelingen binnensport

Aanbodzijde

Er zijn twee sporthallen die de komende jaren zullen verdwijnen. Sporthal Karding wordt in 2013 afgebroken. Het is de bedoeling dat 'de oude ALO' steeds minder gebruikt wordt. Deze hal blijft waarschijnlijk nog één à twee jaar open. Ter vervanging van sporthal Karding wordt aan een sportzaal gedacht, maar hiervoor zijn nog geen definitieve (financierings)plannen. Sporthal De Wijert is aan vervanging toe en wordt waarschijnlijk opgevolgd door een nieuwe sporthal bij Euroborg en het Noorderpoortcollege. Op de locatie van De Wijert komt dan mogelijk een nieuwe sportzaal. Komende jaren worden er nog twee à drie gymzalen vervangen. Er zijn geen plannen voor sluiting of bouw van gymzalen.

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Groningen kent in zekere zin sportspecifieke sporthallen. Deze zijn geschikt (gemaakt) voor bepaalde sporten en worden vooral verhuurd aan verenigingen die deze sporten beoefenen. Dit neemt echter niet weg dat deze sporthallen ook geschikt zijn voor andere sporten. Ondanks deze clustering van sporten kent de gemeente Groningen een goede spreiding van haar sporten over de stad. De gemeente houdt in geval van een tekort aan binnensportruimte de mogelijkheid open om een gymzaal geschikt te maken voor één specifieke sport, om zo meer binnensportmogelijkheden te creëren.

Een aantal sporthallen is sterk verouderd (de Wijert en sporthallen ACLO). Niettemin kent Groningen ook een aantal nieuwe sporthallen (AlfaA, HIS en Lewenborg). In 2012 heeft de gemeentefractie van de PvdA een onderzoek uitgevoerd onder sportverenigingen naar de tevredenheid over sportaccommodaties. De verenigingen zijn over het algemeen tevreden over het verhuurbeleid van de gemeente en het contact met de WSR. Dit blijkt ook uit telefonische interviews die het Mulier Instituut voerde met zes binnensportverenigingen uit de gemeente. Alle zes gaven zij aan dat het contact met de WSR de afgelopen jaren is verbeterd. Een tweetal verenigingen toont zich wel ontevreden over de klachtenafhandeling binnen de WSR. Reacties op vragen of opmerkingen laten volgens deze twee verenigingen te lang op zich wachten. Een punt van ontevredenheid dat vijf van de zes binnensportverenigingen ervaren is de beperkte mate van onderhoud en schoonmaak van de sporthallen. De clubs treffen de vloer en kleedruimtes vaak smerig en te glad aan. Als zij de beheerder hierop aanspreken, leidt dit niet tot de gewenste oplossingen.

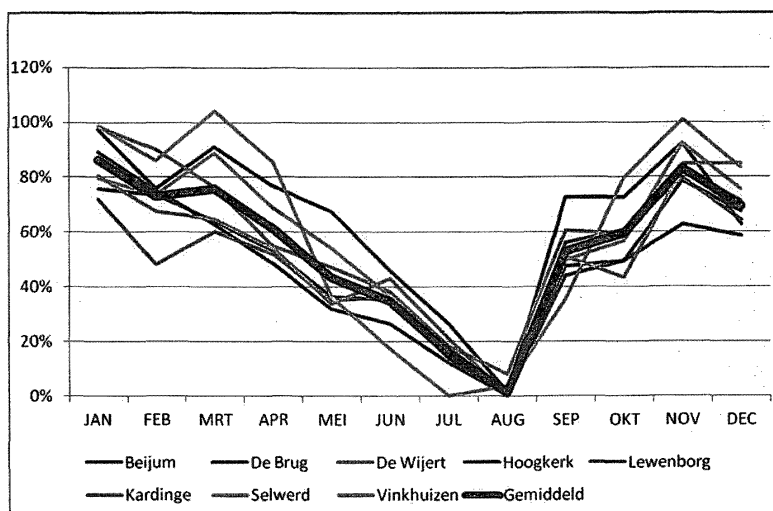
Vraagzijde

Van half oktober tot half maart overstijgt de vraag naar binnensportaccommodaties het aanbod van sporthallen in de gemeente Groningen. Dit komt mede door de bevolkingsgroei van de afgelopen jaren (Groningen is een jonge en levendige gemeente) en het constante aantal sporthallen. Maar ook landelijke ontwikkelingen spelen een rol, met name de toegenomen vraag naar binnensportaccommodatie vanuit de traditionele buitensporten. Speelden vroeger voetbal, hockey en korfbal zich voornamelijk buiten af, tegenwoordig leggen deze sporten ook een groot beslag op de binnensportcapaciteit. De winterstop van deze buitensporten wordt vaker dan voorheen ingevuld met indoor-competities. Naast deze seizoensgebonden verplaatsing naar binnen, is er ook een autonome toename van de beoefening van op buitensporten geïnspireerde binnensporten zoals met name futsal. De toegenomen vraag van zaalhockey, futsal en zaalkorfbal draagt er mede toe bij dat in Groningen, evenals in veel andere gemeenten, een tekort aan binnensportruimte optreedt in de periode van oktober tot maart.

De gemeente (WSR) houdt voor acht sporthallen de bezettingsgraden bij (zie figuur 4. 2). Voor de sportaccommodaties van het Alfa College, de HIS (Hanze Hogeschool) en de universiteit administreert de gemeente de bezetting niet. De dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken houdt de mate van bezetting voor de 'oude ALO' bij. Voor de acht geadmistrateerde sporthallen worden de bezettingsgraden berekend door de verhuurde uren afzetten tegen de maximaal mogelijke verhuur.

We zien dat tijdens de zomermaanden de bezetting van de acht sporthallen minimaal is. In de andere seizoenen ligt de bezettingsgraad voor deze sporthallen aanzienlijk hoger, met een hoogtepunt in de periode van november tot en met maart. Vooral de sporthallen de Brug, de Wijert, Selwerd en West End kennen in de winterperiode hoge bezettingspercentages, van boven de 90 procent. Bezettingsgraden per dagdeel zijn niet beschikbaar, waardoor er geen

inzicht is op de bezetting van de sporthallen door de week heen. Wanneer dit overzicht wel beschikbaar is, kan de gemeente sportverenigingen effectiever indelen en eventueel wijzen op minder drukke gebruiksmomenten. Uit interviews en ervaringen blijkt wel dat op doordeweekse avonden (verenigingen) en overdag (onderwijs) de druk het grootste is. Op zondag is de bezettingsgraad van de sporthallen aanzienlijk minder.

Figuur 4.2: Bezettingsgraden sporthallen

Sport

Uit de telefonische interviews met binnensportverenigingen blijkt dat de hoge bezettingsgraden leiden tot capaciteitsproblemen. Twee van de zes binnensportverenigingen werken met een ledenstop voor bepaalde leeftijdscategorieën, waardoor zij niet verder door kunnen groeien. De verenigingen ervaren de druk vooral op de populaire doordeweekse avonden. Vier van de zes binnensportverenigingen wijken voor trainingen gedwongen uit naar andere sporthallen binnen de gemeente. Badmintonvereniging BC GO maakt gebruik van maar liefst zes sporthallen binnen de gemeentegrens en één daarbuiten (in Haren). Ook volleybalvereniging Oranje Nassau en basketbalclub Gasterra Flames wijken voor trainingsactiviteiten uit naar sporthallen in andere gemeenten (Tynaarlo, Leek en Uithuizen). Deze versnippering ervaren de verenigingen als vervelend.

Drie van de zes binnensportverenigingen verwachten dat het probleem opgelost kan worden door een betere afstemming tussen doelgroep en accommodatie: "We moeten er soms gewoon een uurtje uit, omdat een klein groepje tafeltennissers dan al jaren gebruik maakt van de sporthal. Terwijl wij qua faciliteiten en vanwege onze buurtgebonden functie veel meer afhankelijk zijn van het gebruik van deze specifieke sporthal." (contactpersoon volleybalvereniging Oranje Nassau). Ook spreken vijf van de zes binnensportverenigingen hun behoefte uit aan flexibilisering van het gewoonterecht: "Wij kunnen soms best een bepaalde

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

trainingstijd voor een bepaalde periode afstaan, maar zijn bang dat we die trainingstijd dan definitief kwijt zijn.” (contactpersoon tafeltennisvereniging GTTC Groningen). Ook een tweetal regionale trainingscentra kampen naar eigen zeggen met ruimtegebrek. Dit legt veel druk op de trainingstijden en zorgt ervoor dat de trainingen in veel verschillende sporthallen en gymzalen plaatsvinden: “Ik pleit daarom ook al jaren voor meer constante trainingsmogelijkheden. We trainen nu op zeven verschillende plekken.. Het vele gereis maakt dat het voor trainers erg lastig is om de trainingen op elkaar af te stemmen.” (contactpersoon Regionaal Trainingscentrum Basketball).

Om de druk op de sporthallen in de winterperiode te verlichten, kunnen verenigingen uitwijken naar de gymzalen binnen de gemeente Groningen. Voor 26 van de 63 gymzalen houdt de gemeente, op dezelfde wijze als bij de sporthallen, de bezettingsgraden bij. Deze gymzalen vallen onder het beheer van de gemeente. De bezetting van de gymzalen in de gemeente Groningen ligt aanzienlijk lager dan die van de sporthallen, uitgezonderd de gymzalen aan de Verlengde Lodewijkstraat, Multatulistraat, Molukkenstraat en aan het Goudenregenplein. Deze vier gymlokalen zitten vrij vol met vaste uren voor het onderwijs en een aantal sportverenigingen. De overige gymzalen behalen bezettingspercentages van maximaal zo'n dertig procent. Wanneer deze gymzalen worden ingericht voor beoefening van bepaalde specifieke sporten, kan dat de druk op de sporthallen verminderen. Ook voor de gymzalen is momenteel geen overzicht beschikbaar van de bezetting per dagdeel. Wanneer deze gegevens wel bekend zijn, kan ingeschat worden welke gymzalen overdag of in de avonden geschikt zijn voor specifieke sportbeoefening.

Onderwijs

Naast de sportverenigingen is de onderwijssector (overdag) een belangrijke gebruiker van binnensportaccommodaties. Prognoses van DIA Groningen laten zien dat het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs de komende jaren afneemt. Dat heeft als gevolg dat de druk van het voortgezet onderwijs op binnensportaccommodaties zal verminderen. De bezetting door het basisonderwijs zal echter stijgen, omdat basisscholen vanaf schooljaar 2012-2013 gaan werken met blokken bewegingsonderwijs (20% boven de huidige norm), nu schoolzwemmen uit het curriculum verdwijnt. Hierdoor gaan de basisscholen meer gebruikmaken van binnensportaccommodaties. Volgens de gehanteerde normen van de gemeente zal deze toename niet leiden tot problemen: op papier beschikken alle basisscholen over voldoende sportfaciliteiten voor hun leerlingenaantallen. In de praktijk blijken er echter toch knelpunten te zijn.

De Openbare Onderwijs Groep Groningen (O2G2) voerde een inventarisatie uit onder de basisscholen en wijst op interne organisatorische problemen op scholen rondom de 'blokkenstructuur' en op de geplande nieuwbouw in Groningen Zuid, waardoor er de aankomende jaren minder gymfaciliteiten beschikbaar zijn. Ook de Vereniging voor Christelijk Onderwijs Groningen (VCOG) inventariseerde het gebruik van binnensportaccommodaties van (in dit geval tien) basisscholen. Zij stelde vast dat het vloeroppervlak van een aantal gymzalen te klein is. Hierdoor neemt steeds een aantal kinderen passief deel aan het bewegingsonderwijs en dat vermindert de kwaliteit van de les. Volgens de VCOG is uitbreiding van deze gymzalen een reële optie. Wanneer daartoe besloten wordt, is het verstandig om een sportzalen te creëren met ruime mogelijkheden voor sporten overdag én in de avonden.

Collegiebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

De tien VCOG-basisscholen melden tevens dat zij de procedure rondom de jaarlijkse beschikking ondoorzichtig vinden. Het O2G2 voegt daaraan toe dat de beschikkingen vaak niet synchroon lopen aan de actuele situatie op scholen. Daardoor gebeurde het de afgelopen jaren regelmatig dat een bepaalde school volgens de jaarlijkse beschikkingen toch te weinig ruimte kreeg toegekend. Volgens het O2G2 ervaren het Zernike College en het Werkman College (scholen in het voortgezet onderwijs) ook moeilijkheden. Beide scholen beschikken over te weinig ruimte voor hun gymlessen. Bij het Werkman College wordt een nieuwe gymzaal gebouwd. De verwachting is dat het leerlingenaantal van het Zernike College gaat groeien, terwijl tegelijkertijd een tweetal gymzalen aan Helper Brink wordt verbouwd. Het plan is om dit knelpunt op te lossen met een (tijdelijke) nieuwe gymzaal.

Het Zernike College en het Werkman College zijn de twee Topsport Talentscholen uit de gemeente Groningen. De scholen tellen naast de reguliere leerlingen gezamenlijk circa 250 leerlingen met een talentstatus in de sport. Deze leerlingen trainen vaak ook overdag. De topsportcoördinatoren van beide scholen melden dat voor talenten die buiten trainen voldoende trainingsfaciliteiten beschikbaar zijn. Accommodatie voor de binnensporttalenten is echter een stuk lastiger te regelen. Zoals bij een aantal sportverenigingen is er ook hier sprake van een grote versnippering. Het Zernike College wijkt voor een aantal talentgroepen uit naar accommodaties in omliggende gemeenten en gebruikt ook sporthallen van de RUG en de HIS. De school is in gesprek met vertegenwoordigers van unihockey (floorball), maar kan talenten in deze sport nu geen trainingsmogelijkheden bieden. Ook het Werkman College kan het aantal sporten niet tot beperkt uitbreiden. De school verwacht bovendien volgend jaar een tekort van drie gymzalen, omdat deze vanwege een groei op de vmbo-locatie nodig zijn voor de reguliere bewegingslessen. Tevens kan het Werkman College minder uren huren bij de sporthal van het Alfa College. Beide topsportcoördinatoren verwachten daarenboven een stijging van het aantal leerlingen met een talentstatus.

Door sluiting van de sporthal in Karding en de 'oude ALO' en de mogelijke verbouwing van de sporthal in de Wijert, neemt de komende jaren de druk toe op de andere sporthallen in de gemeente Groningen. De bezettingspercentages van de sporthallen van de WSR (zie figuur 4.2) tonen aan dat in deze sporthallen weinig ruimte beschikbaar is. De maandelijkse verhuuroverzichten laten zien dat de acht sporthallen volgeboekt zijn: overdag door het onderwijs en in de avonduren door sportverenigingen. Op donderdagmiddag is er in de sporthal in Beyum nog ruimte vrij, evenals op vrijdagmiddag in de sporthal in Hoogkerk. 's Zondags hebben de meeste sporthallen veel uren beschikbaar. Doorde week is de 'oude ALO' ook nog zo goed als volledig verhuurd: de bezetting ligt er de laatste twee jaren op gemiddeld 80 procent. Zoals bij de andere sporthallen is er op zondag wel nog ruimte. De bezettingsgraden van de sporthallen van de onderwijsinstellingen (Alfa College, Sportcentrum RUG en HIS) liggen eveneens hoog.

4.3 Vraag-aanbodanalyse sporthallen Groningen 2012

Allereerst volgt hieronder een beschrijving van de bestaande situatie voor 2012, waarbij we de Groningse bevolking van zes jaar en ouder meenemen in de berekening. Omdat Groningen relatief veel studenten kent, en een aantal sporten exclusief voorbehouden is aan de studentensport, voeren we hierna een aanvullende analyse uit, waarin studenten en sporthallen die voorbehouden zijn aan de studentensport buiten beschouwing worden gelaten. Deze paragraaf gaat alleen in op de basissituatie in 2012.

Collegebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Tabel 4.2 Vraag-aanbodanalyse 2012

	Minimumvariant	Maximumvariant
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000
Aantal inwoners*	181.016	181.016
Benodigd aantal sporthallen	9,1	12,1
Huidig aanbod**	13	13
Overschot (+) of tekort (-)	+3,9	+0,9
Overschot (+) of tekort (-) (afgerond)	+4	+1

* Bevolking van zes jaar en ouder (inclusief studenten)

** Inclusief drie studentensporthallen

De analyse op basis van draagvlakcijfers toont aan dat de gemeente Groningen gemiddeld gezien over voldoende sporthallen beschikt. Groningen is een jonge en levendige gemeente, zonder sportzalen (dus zonder buffercapaciteit), waar binnensporten relatief populair zijn. De maximale variant is daarom de meest valide maat voor de behoefte aan sporthallen. Op basis van deze berekening blijkt dat de gemeente Groningen zich in 2012 met een overschot van één sporthal boven de evenwichtssituatie bevindt.

Studenten in Groningen in 2012

In de gemeente Groningen is een aanzienlijk deel van de inwoners student. In totaal kent de stad in 2012 ongeveer 35.000 inwoners die staan ingeschreven als student. Tabel 4.3 toont de vraag-aanbodanalyse als daarin zowel de studenten als de studentensporthallen buiten beschouwing worden gelaten. Deze berekening gaat er overigens vanuit dat alle studenten in Groningen alleen gebruikmaken van de studentensporthallen, terwijl in werkelijkheid een deel van de studenten ook gebruikmaakt van de overige sporthallen.

Tabel 4.3 Vraag-aanbodanalyse 2012 (exclusief studenten)

	Minimumvariant	Maximumvariant
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000
Aantal inwoners*	146.016	146.016
Benodigd aantal sporthallen	7,3	9,7
Huidig aanbod**	10	10
Overschot (+) of tekort (-)	+2,7	+0,3
Overschot (+) of tekort (-) (afgerond)	+2	0

* Bevolking van zes jaar en ouder (**exclusief studenten**)

** Exclusief drie studentensporthallen

Als we ook nu de maximale variant als meest valide maat kiezen voor de behoefte aan sporthallen, verandert het overschot van één sporthal afgerond in een evenwichtssituatie, wanneer we studenten en studentensporthallen buiten beschouwing laten. Daarmee is er in 2012 qua draagvlakcijfers sprake van een gezonde situatie voor de Groningse binnensport.

4.4 Vraag-aanbodanalyse sporthallen Groningen 2012-2030

De vraag is hoe de behoefte aan binnensportaccommodaties er in de toekomst uitziet. Dat er zich veranderingen voor gaan doen is evident: in de periode van 2012 tot 2016 vervalt zowel de tijdelijke sporthal in Kardinge als de 'oude ALO'-sporthal. De gemeente Groningen heeft reeds het besluit genomen om de ALO-sporthal te slopen zodra zich een nieuwe bestemming aandient voor de grond. De verwachting is dat deze tussen 2012 en 2016 is gevonden. Hierdoor kent de gemeente Groningen vanaf 2016 niet dertien maar elf sporthallen.

Onderstaande tabel gaat op basis van bevolkingsontwikkelingen na hoe de vraag naar binnensportaccommodatie zich de komende jaren naar verwachting ontwikkelt. De tabel geeft de behoefte aan sporthallen weer voor 2016, 2020 en 2030. Evenals in de vorige paragraaf tonen we eerst de behoefte van de gehele gemeente Groningen, waarna we de analyse herhalen zonder de studenten en de studentensporthallen mee te tellen.

Tabel 4.4 Vraag-aanbodanalyse 2016 t/m 2030 op basis van draagvlakcijfers

	2016		2020		2030	
	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000	20.000	15.000	20.000	15.000
Aantal inwoners*	180.155		186.827		196.738	
Benodigd aantal sporthallen	9,0	12,0	9,3	12,5	9,8	13,1
Huidig aanbod**	11		11		11	
Overschot/tekort	+2,0	-1,0	+1,7	-1,5	+1,2	-2,1
Overschot/tekort (afgerond)	+2	-1	+1	-2	+1	-2

* Bevolking van zes jaar en ouder (inclusief studenten)

** Inclusief drie studentensporthallen

Gaan we uit van de maximale variant, dan blijkt uit de tabel dat het lichte overschot van 2012 zich tot een tekort van één sporthal in 2016 ontwikkelt. Dit onder invloed van de bevolkingsgroei in Groningen, het afbreken van de tijdelijke sporthal in Kardinge en de sloop van de 'oude ALO'-sporthal. In 2020 is het tekort uitgegroeid tot twee sporthallen en dit blijft bestaan in 2030. Wanneer we kiezen voor de minimale variant, constateren we in alle jaren een overschot aan sporthallen. In 2016 is dit overschot twee sporthallen, in 2020 en 2030 nog slechts één sporthal.

Studenten in Groningen in 2012-2030

In 2012 telt de gemeente Groningen zoals vermeld 35.000 studenten. Er zijn geen prognoses van studentenaantallen voor de toekomst bekend/aangeleverd. We hebben een eigen voorspelling gedaan voor het aantal studenten in de toekomst, om zodoende toch een berekening voor 2016, 2020 en 2030 uit te kunnen voeren voor de overschotten/tekorten van binnensportaccommodaties zonder studenten en studentensporthallen mee te tellen. Onze prognose gaat uit van de gemiddelde groei per jaar van het aantal studenten sinds 2008 (+3,6%) en de verwachte groei/daling van 18- tot en met 25-jarigen per jaar in Groningen voor 2012-

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

2016 (-0,7%), 2016-2020 (+0,9%) en 2020-2030 (+0,8%). We nemen dus aan dat het aantal studenten tot 2030 jaarlijks met 3,6% groeit, gecorrigeerd voor de bevolkingsprognose van 18- tot en met 25-jarigen. Hierdoor ontwikkelt het aantal studenten zich als volgt, zie tabel 4.5.

Tabel 4.5 Prognose aantal studenten in Groningen in 2016, 2020 en 2030

	2012	2016	2020	2030
Aantal studenten	35.000	37.074	40.525	50.377

Op basis van deze prognose voor studentenaantallen geeft tabel 4.6 een vraag-aanbodanalyse voor sporthallen in 2016, 2020 en 2030, die de studentensport buiten beschouwing laat. Zoals in de vorige paragraaf tekenen we hierbij aan dat de berekening ervan uitgaat dat alle Groningse studenten alleen gebruikmaken van studentensporthallen, terwijl in werkelijkheid een deel van hen ook gebruikmaakt van de overige sporthallen.

Tabel 4.6 Vraag-aanbodanalyse 2016 t/m 2030 op basis van draagvlakcijfers (excl. studenten)

	2016		2020		2030	
	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000	20.000	15.000	20.000	15.000
Aantal inwoners*	143.081		146.302		146.361	
Benodigd aantal sporthallen	7,2	9,5	7,3	9,8	7,3	9,8
Huidig aanbod**	8		8		8	
Overschot/tekort	+0,8	-1,5	+0,7	-1,8	+0,7	-1,8
Overschot/tekort (afgerond)	+1	-2	=	-2	=	-2

* Bevolking van zes jaar en ouder (exclusief studenten)

** Exclusief drie studentensporthallen

Wanneer we studenten en studentensporthallen buiten beschouwing laten, blijkt uit de maximale variant van de prognose dat er in 2016 niet een tekort aan één sporthal, maar aan twee sporthallen is. Kijken we naar de onafgeronde waarden, dan groeit het tekort in 2020 en 2030 nog iets: van -1,5 in 2016 tot -1,8 sporthal in 2020 en 2030. Dat komt afgerond neer op een tekort van twee sporthallen in de gehele periode.

Het tekort van twee sporthallen in 2020 en 2030 is gelijk aan de prognose inclusief studenten en studentensporthallen.

In de minimumvariant is er in 2016 nog een overschot van één sporthal, dat over de periode 2020-2030 krimpt tot een evenwichtssituatie.

Vergelijking ruimteonderzoek 2008

In het adviesrapport behorend bij het uitgevoerde ruimteonderzoek in 2008 zijn voor de korte en middellange termijn drie voorstellen gedaan voor aanpassing van het aanbod van

Collegedebat - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

binnensportaccommodatie. Onderstaande tabel laat zien in hoeverre deze voorstellen tot uitvoering zijn gebracht.

Tabel 4.7 Status voorstellen 'binnensport' ruimteonderzoek 2008

Voorstel	Status
Sluiting 'oude ALO sporthal' en ingebruikname nieuwe sporthal in Meerstad (2010-2012)	De 'oude ALO' blijft voorlopig nog open. Er zijn nog geen plannen voor een nieuwe sporthal in Meerstad (i.v.m. stagnerende woningbouw).
Start bouw van twee sportzalen of ombouw van twee gymzalen (2016)	Wellicht nieuwe sportzalen als vervanging voor De Wijert en Kardinge. Daar bestaan nog geen definitieve plannen voor.
Inventarisatie ruimtebehoefte binnensport vanuit onderwijs en sport ten behoeve van besluitvorming uitbreiding capaciteit en eventuele locatiekeuze (2020)	Er is zowel vanuit gemeente als vanuit onderwijs een inventarisatie gedaan naar ruimtebehoefte binnensport. Eerste resultaten spreken elkaar enigszins tegen: volgens de gemeente is er geen tekort, volgens het onderwijs wel.

Ruimte voor sport in Groningen 2012-2030

4.5 Situatie binnensport tot 2030

De gemeente Groningen heeft in 2012 dertien sporthallen in gebruik. Van deze sporthallen zijn er drie voornamelijk voorbehouden aan de studentensport. In 2013 wordt de tijdelijke sporthal in Kardinge gesloten en het is de bedoeling dat de 'oude ALO' in tussen 2012 en 2016 wordt afgebroken. Het precieze moment van slopen is afhankelijk van wanneer de gemeente een andere bestemming vindt voor het ALO-terrein. Om te bepalen of de gemeente Groningen over voldoende sporthallen beschikt hebben we, evenals in 2008, onder andere de draagvlakmethode toegepast. Voor de gemeente Groningen gaan we hierbij uit van de maximumvariant, omdat deze het beste beeld geeft van de ruimtebehoefte aan binnensportaccommodaties. De ruimtebehoefte van de studentensport en de populariteit van binnensporten als futsal, korfbal, volleybal en basketbal in Groningen spelen hierbij een belangrijke rol. Ook speelt mee dat de gemeente niet beschikt over sportzalen om een eventueel tekort aan sporthallen op te vangen.

Op basis van de maximale variant kunnen we concluderen dat de gemeente Groningen in 2012 over voldoende sporthallen beschikt. In de praktijk zijn er echter toch knelpunten, zo blijkt uit interviews met betrokkenen van gemeente, onderwijsinstellingen en sportverenigingen.

Voor het Groningse basisonderwijs vallen de tekorten mee. Vanaf het schooljaar 2012-2013 werken de basisscholen met een nieuwe structuur. Zij krijgen tijdsblokken toegekend op basis van leerlingenaantallen en krijgen op die manier 20 procent meer uren ter beschikking dan voorheen. Daarnaast verdwijnt schoolzwemmen uit het curriculum, waardoor de druk op gymzalen vanuit het basisonderwijs zal toenemen. Zelfs onder deze nieuwe omstandigheden kan de gemeente de basisscholen blijven voorzien van voldoende sportruimte. De onderwijsorganisatie O2G2 waarschuwt wel voor een tekort in Groningen-Zuid als gevolg van een verbouwing. De andere onderwijsorganisatie, de VCOG, meldt dat een van haar basisscholen zich moet redden met een te kleine gymzaal.

In het voortgezet onderwijs zijn de problemen groter. De Topsport Talentscholen beschikken naar eigen zeggen over te weinig binnensportaccommodaties voor de gymlessen, maar vooral

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

voor de talenttrainingen van de leerlingen met een LOOT-status. De versnippering in sportaccommodaties is groot en soms kunnen trainingen zelfs niet doorgaan wegens ruimtegebrek. Voor volgend schooljaar verwacht het Werkman College een tekort van drie sportzalen voor alleen al de talenttrainingen. Het Zernike College maakt gebruik van binnensportaccommodaties in andere gemeenten.

Ook kaderleden van een aantal grote binnensportverenigingen melden een tekort aan ruimte. Daardoor is de versnippering groot, wijken clubs voor trainingen soms uit naar omliggende gemeenten en is er soms noodgedwongen een ledenstop voor bepaalde categorieën. Dit betekent dat nieuwe sportverenigingen ook moeilijk sportruimte van de gemeente Groningen kunnen huren.

Op basis van de uitkomsten van de interviews concluderen we dat de gemeente Groningen in de praktijk toch net onder de evenwichtssituatie zit. Er is sprake van een tekort. Dit tekort neemt volgend jaar al toe, doordat de sporthal in Kardinge sluit. En het groeit logischerwijs nog meer wanneer de 'oude ALO' verdwijnt. Eventuele nieuwbouwplannen voor vervangende sportaccommodatie zijn nog niet definitief. De gemeente onderzoekt de mogelijkheden daartoe al wel. Ook de draagvlakmethode toont het toekomstige tekort aan. De maximumvariant voorspelt in 2016 een tekort van één sporthal. In 2020 groeit het tekort tot twee sporthallen en dat aantal blijft stabiel in 2030.

Bijlage

Tabel B.1 Bevolkingsprognose gemeente Groningen naar leeftijdsgroep

	2012	2016	2020	2030
6-11 jaar	9.131	9.578	9.583	10.111
<i>Groei/daling t.o.v. 2012 (in %)</i>		4,9	5,0	10,7
12-17 jaar	8.911	9.612	9.615	9.781
<i>Groei/daling t.o.v. 2012 (in %)</i>		7,9	7,9	9,8
18-54 jaar	121.552	118.571	122.323	126.152
<i>Groei/daling t.o.v. 2012 (in %)</i>		-2,5	0,6	3,8
6-54 jaar	139.594	137.761	141.521	146.044
<i>Groei/daling t.o.v. 2012 (in %)</i>		-1,3	1,4	4,6

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Tabel B.2 Bevolkingsprognose gemeente Groningen

	2012	2016	2020	2030
6 jaar en ouder (inclusief studenten)	181.016	180.155	186.827	196.738
<i>Groei/daling t.o.v. 2012 (in %)</i>		-0,5	3,2	8,7

Tabel B.3 Overzicht respons sportverenigingen Groningen

Naam vereniging	Sport
GHBS	Hockey
<i>Club Brothers</i>	<i>Korfbal</i>
NIC	Korfbal
De Hunze	Tennis
Be Quick 1887	Voetbal
Blauw Geel 1915	Voetbal
GRC Groningen	Voetbal
Groen Geel	Voetbal
Gronitas	Voetbal
Gruno	Voetbal
GVAV Rapiditas	Voetbal
Helpman	Voetbal
Oranje Nassau	Voetbal
VVK	Voetbal

Collegedrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

Tabel B.4 Gesprekspartners

Naam	Organisatie
Chris Koeneman	Gemeente Groningen, directeur Werkmaatschappij Sport en Recreatie (WSR)
Ben Nieland	Gemeente Groningen, hoofd Sportaccommodaties & Recreatiegebieden (WSR)
Jelle Zwart	Gemeente Groningen, beleidsmedewerker Sport
Jan Rake	Gemeente Groningen, beleidsmedewerker Sport
Clyde Shamburg	Gemeente Groningen, beleidsmedewerker Onderwijs
Gerard Poiesz	Gemeente Groningen, manager marketing (WSR)
Erwin Lucas	Gemeente Groningen, beleidsmedewerker RO/EZ
Rob Vinke	Openbare Onderwijs Groep Groningen
Moniek van Amerongen	Vereniging Christelijk Onderwijs Groningen
Ina de Haan	GTTC Groningen
Harm Stuyt	V&S Groningen
Freek Toornstra	Oranje Nassau Volleybal Vereniging
Bert Rolf	Gasterra Flames
Wibrich Kooistra	BC GO Groningen
Willem Elzinga	K.V. Hoogkerk
Gerd-Hein Triemstra	RTC Basketball Groningen
John Gerritsen	Groningen Atletiek
G.P. de Vries	Rugby Club Groningen
Regine van Asten	GHBS
Rolf Veneboer	Zernike College
Hans Zaaijer	Werkman College
Simon Arends	Sportcentrum RUG (ACLO)

Collegedebrief - Uitkomsten onderzoek Mulier Instituut

B5 Vergelijking tussen prognose uit 2008 en huidige situatie - voetbal

In onderstaande tabel staat een overzicht van het aantal voetbalteams in 2008 en 2012, aangevuld met de prognose die in 2008 berekend is voor 2012. De laatste kolom geeft het verschil tussen de prognose en de huidige situatie.

	2008	2012 - prog	2012	Vershil prognose - huidige situatie
Heren - za	87	89,75	84	-5,75
Heren - zo	93	95,94	81	-14,94
Dames	20	20,63	23	2,37
A	20	20,25	18	-2,25
B	24	24,31	25	0,69
C	39	39,50	46	6,5
Meisjes	9	9,11	8	-1,11
D (mD)	60	60,57	59	-1,57
E	77	77,73	92	14,27
F	76	76,72	93	16,28
G-team	1	1,01	0	-1,01
Totaal	506	515,53	529	13,47

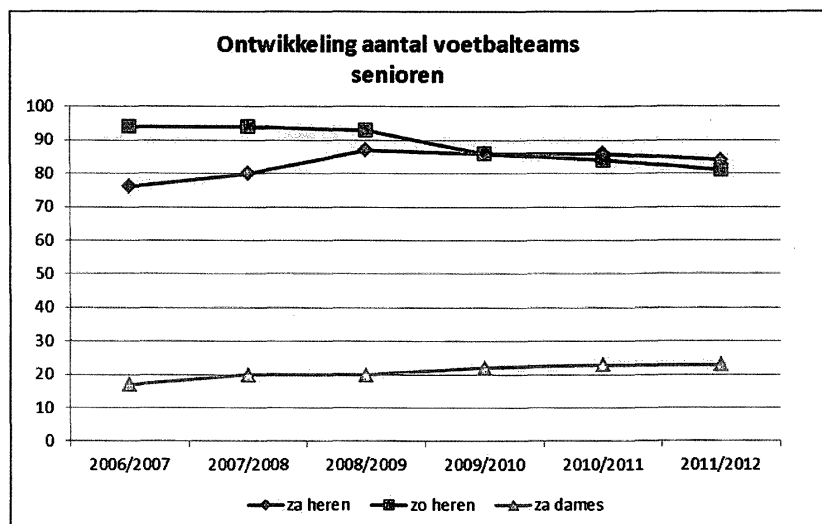
Tabel B5.1 Overzicht aantal voetbalteams

Vooraf bij de E-tjes en F-jes is een grote toename van het aantal teams te zien ten opzichte van de prognose. Dit is niet te verklaren vanuit bevolkingstoename, want deze is voor de bevolkingsgroep van zes tot elf nagenoeg juist voorspeld in 2008. Ook is het meisjesvoetbal niet toegenomen in populariteit. Het aantal seniorteam is in 2012 juist lager dan voorspeld, vooral wat betreft de herenteams die op zondag spelen.

Seniorteam

Ondanks de bevolkingsgroei tussen 2008 en 2012 (18-54 jaar), is het aantal heren-seniorteam op zowel zaterdag als zondag afgenomen. Op zaterdag is deze afname met drie teams vrij gering, maar op zondag spelen in 2012 twaalf teams minder dan in 2008. Bekijken we de historische teamaantallen (zie figuur B5.1), dan zien we een regelmatige daling tussen 2008 en 2012 voor de zaterdagteams (heren). Voor de zondag is deze afname minder constant: in het seizoen 2009-2010 verschijnen er zeven teams minder op het veld dan het jaar daarvoor, de jaren daarna is de afname steeds drie teams per jaar. Het aantal damesteams kent een groei van drie teams tussen 2008 en 2012, waarbij in het seizoen 2009-2010 twee nieuwe damesteams zijn gestart en in het seizoen erna nog één.

De afname van het aantal teams op zondag is met name op drie sportparken goed zichtbaar: op sportpark Kardinge, De Parrel/Selwerd en Esserberg, spelen er op de zondag respectievelijk zeven, vier en drie teams minder.

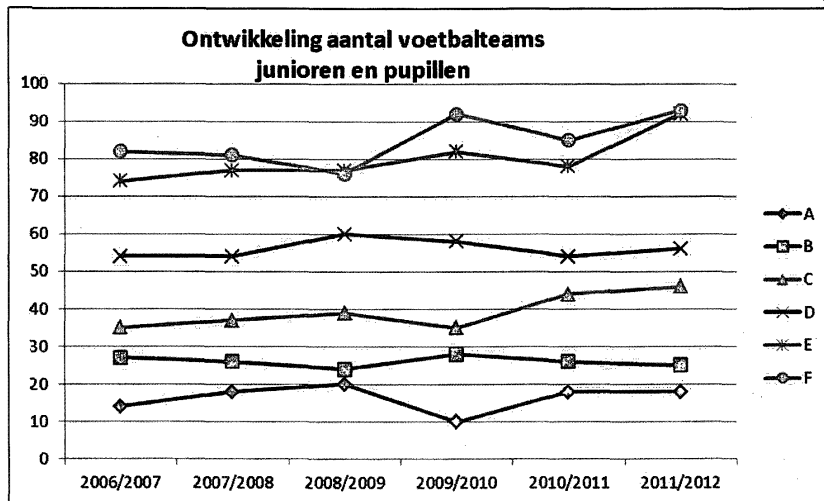

Figuur B5.1 Ontwikkeling aantal voetbalteams senioren

De prognose van het aantal seniorenvoetbalteams in 2012, die in 2008 werd berekend aan de hand van op de bevolkingsprognose, blijkt voor de herenteams veel te hoog. Er is (kennelijk) een ontwikkeling gaande waarbij de populariteit van veldvoetbal afneemt, en wel het sterkst bij de teams die op zondag spelen. Deze daling in populariteit is sterker dan de bevolkingsontwikkeling, waardoor het aantal teams, ondanks meer inwoners, toch afneemt.

Jeugdteams

Bij de jeugdteams is de sterke groei van het aantal E- en F-teams opvallend: zonder een noemenswaardige bevolkingsgroei is het aantal pupillenteams enorm gestegen. Als het lukt om deze kinderen blijvend voor voetbal te interesseren, zal ook het aantal juniorenteams gaan stijgen. De toename is op bijna alle sportparken zichtbaar. Een uitzondering op de tendens is sportpark De Parrel/Selwerd: in tegenstelling tot in 2008, zijn hier geen jeugdteams meer actief. Op de sportparken Esserberg en Karding is het aantal E- en F-teams constant gebleven.

Figuur B5.2 Ontwikkeling aantal voetbalteams junioren en pupillen

Collegiebrief - Voortgang sportaccommodatiebeleid.

Bestuursdienst

Afdeling
Steller J.H.M. Rake
Onderwerp voortgang sportaccommodatiebeleid

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 61 84 Bijlage(n) -

Ons kenmerk OS 12.2880791

Datum - 9 FEB 2012 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

1. Inleiding

Op 30 september 2009 heeft u de sportvisie Meer ruimte voor Sport en Bewegen 2010-2020 vastgesteld. Met de uitvoering van de Sportvisie zijn we goed op weg. Op veel onderdelen zijn we bezig met nadere uitwerking, in overleg met betrokkenen. We informeren u met deze brief over de voortgang. De nadruk ligt hierbij op het accommodatiebeleid, maar we informeren u ook kort over een aantal andere punten.

2. Gezonde verenigingen in gezonde accommodaties

De kwaliteit van onze sportaccommodaties is de laatste jaren dankzij extra investeringen en een goede onderhoudsplanning sterk verbeterd. We hebben nieuwe kunstgrasvelden aangelegd, het Helperzwembad en zwembad de Parrel zijn grondig gerenoveerd, sporthal Vinkhuizen is opgeknapt en uitgebreid en van sportcentrum Kardingse zijn de installaties vernieuwd. Dat alles neemt niet weg dat er nog steeds enkele knelpunten zijn. Met een aantal maatregelen willen we deze knelpunten aanpakken en bovendien het stelsel van tarieven en subsidies verbeteren en uitbreiden.

2.1 Beleidsregels voor toewijzing van accommodaties

De capaciteit van onze accommodaties is in het algemeen voldoende om aan de vraag te kunnen voldoen. Maar op bepaalde tijden is in sommige accommodaties sprake van schaarste. De zwembaden en de ijsbanen zijn gedurende de hele week zeer goed bezet; het is bijna niet mogelijk aan nieuwe vraag tegemoet te komen. De sporthallen zijn van maandag t/m zaterdag zeer goed bezet, terwijl de bezetting op zondag minder is.

Collegiebrief - Voortgang sportaccommodatiebeleid.

Bladzijde
Onderwerp

2
voortgang sportaccommodatiebeleid

Bij de gymzalen zijn geen grote knelpunten in het recreatieve gebruik. Met de scholen zijn we in discussie over het aanbod van gymlokalen¹. Het aanbod van velden is voldoende, met uitzondering van het aantal hockeyvelden. De toewijzing van uren voor de sportaccommodaties is voornamelijk gebaseerd op de roosters van voorgaande jaren. Elke vereniging krijgt de uren toegewezen die ze al jaren heeft. Er is weinig tot geen ruimte voor nieuwe aanvragers.

Waar mogelijk willen we de bezetting van accommodaties optimaliseren. We gaan de volgende gebruikers op bepaalde momenten voorrang verlenen boven andere gebruikers: scholen, naschoolse opvang, de buurt, de moderne sportvereniging en talentopleidingen. Dit gaan we in fasen invoeren. Het automatisme van toewijzing op basis van voorgaande jaren laten we los. Per 1 augustus 2012 geven we voorrang aan naschoolse activiteiten. Per 1 augustus 2013 geven we voorrang voor talentopleidingen. Per 1 augustus 2014 geven we voorrang voor de moderne vereniging

We doen regelmatig onderzoek naar de tevredenheid van klanten en constateren dat klanten meer tevreden zijn dan een aantal jaren geleden. De onderzoeken werden tot nu toe gehouden onder individuele bezoekers. We gaan voortaan ook de sportverenigingen vragen naar hun mening en voeren daarmee de motie van uw raad tijdens de behandeling van de begroting 2012 uit.

2.2 Debiteurenbeleid en vitale verenigingen

Een aantal verenigingen heeft achterstanden in het betalen van de huur. Verreweg de meeste verenigingen met betalingsachterstanden zijn voetbalverenigingen. Verenigingen met betalingsachterstanden werden de afgelopen maanden eerder aangemaand te betalen en de deurwaarder werd eerder ingeschakeld. Dit beleid heeft de afgelopen maanden geleid tot aanmerkelijk beter betaalgedrag van de verenigingen. Dit beleid willen we doorzetten. Overigens zullen verenigingen door de invoering van het seizoentarief, waarbij de huur via automatische incasso wordt geïnd, minder gauw betalingsachterstanden oplopen (zie bij 2.6.1).

2.3 Doorberekenen gebruikerslasten

Bijna alle buitensportverenigingen hebben eigen clubgebouwen en een deel heeft eigen kleedkamers. Een aantal verenigingen betaalt ten onrechte geen gebruikerslasten, zoals gas, water, elektriciteit en OZB. We willen de kosten voortaan in rekening brengen bij de verenigingen. Het kan voor sommige verenigingen tot gevolg hebben dat ze een fors bedrag moeten gaan betalen.

¹ De consequenties van de bezuiniging op het schoolzwemmen zijn hierin nog niet meegenomen.

Collegiebrief - Voortgang sportaccommodatiebeleid.

Bladzijde
Onderwerp

3
voortgang sportaccommodatiebeleid

Op dit moment hebben we nog niet voldoende zicht op de situatie per vereniging. Voordat we acties ondernemen richting verenigingen, brengen we eerst per sportpark en per vereniging de gegevens in beeld. We doen dat in overleg met de verenigingen. In mei 2012 hebben we het overzicht compleet. Per 1 augustus 2012 gaan we de gebruikerslasten doorberekenen. Als het voor een vereniging om een fors bedrag gaat, doen we de invoering gefaseerd.

2.4 Verhoging tarieven als gevolg van hogere OZB

De OZB-lasten voor de accommodaties stijgen in 2012 met € 143.000 als gevolg van sterk gestegen WOZ-waarden van een aantal accommodaties. We kunnen deze stijging alleen opvangen door een verhoging van de tarieven. De tarieven zullen met 3,1% extra moeten stijgen. Dat willen we invoeren per 1 augustus, de datum waarop elk jaar de sporttarieven worden aangepast.

2.5 Capaciteitsonderzoek en Kaders voor een sportieve inrichting.

In 2008 hebben we door het Mulier-instituut een onderzoek laten doen naar de capaciteit van de sportaccommodaties t/m 2030. Dit onderzoek willen we in 2012 opnieuw laten uitvoeren.

Het nieuwe Mulier-rapport betrekken we bij het opstellen van de Kaders voor een sportieve inrichting. Hierin leggen we vast hoe de sportief ingerichte openbare ruimte eruit ziet en hoe we sportieve functies met andere functies in de wijk willen combineren. Ook de parkvisies, die we voor een aantal sportparken al hebben ontwikkeld, krijgen hierin een plaats. In november 2012 presenteren we de visienota Kaders voor een sportieve inrichting.

Het urgentste accommodatieknelpunt op dit moment is het tekort aan hockeyvelden op sportpark Corpus Den Hoorn. Volgens de sportvisie is daar op korte termijn een vierde hockeyveld nodig.

Sinds het najaar van 2011 speelt op dit sportpark een nieuwe ontwikkeling. We zijn in overleg met FC Groningen bezig te onderzoeken of het mogelijk is op Corpus Den Hoorn alle trainingsfaciliteiten van FC Groningen te realiseren, dat wil zeggen voor de jeugd en de senioren. Op korte termijn zullen we u informeren over de haalbaarheid van de plannen van FC Groningen en de mogelijkheid van financiering van een vierde hockeyveld.

2.6 Verdere ontwikkeling tarieven- en subsidiestelsel

Met de nota Sturen en Vereenvoudigen werd in 2008 de basis gelegd voor een nieuw tarieven- en subsidiebeleid. Doel was meer te sturen met subsidies en het tarievenstelsel te vereenvoudigen. De nota onderscheidt twee onderdelen: de invoering van de basis- en jeugdsubsidie voor het huren van accommodaties en de invoering van nieuwe subsidies voor sportstimulering.

Collegiebrief - Voortgang sportaccommodatiebeleid.

Bladzijde
Onderwerp

4
voortgang sportaccommodatiebeleid

2.6.1 Basis- en jeugdsubsidie

We gaan het stelsel aanpassen om de uitvoering eenvoudiger en klantvriendelijker te maken. Vanaf het huidige seizoen komen we de verenigingen tegemoet door de basis- en jeugdsubsidie eerst te betalen en daarna de huurfactuur te versturen. Er loopt een proef met de invoering van een seizoentarief: voor het hele seizoen worden vooraf het tarief en de subsidie berekend. Na afloop van het seizoen vindt een correctie plaats als het gebruik meer afwijkt dan was afgesproken. Als de proef slaagt, willen we vanaf seizoen 2012-2013 het seizoentarief invoeren voor alle buitensportverenigingen en later voor alle verenigingen. Tenslotte onderzoeken we of het praktisch uitvoerbaar is om netto huurbedragen in rekening te brengen (huur min subsidie).

Tot nu toe hanteren we voor de basis- en jeugdsubsidie alleen een aantal formele eisen. We willen nadere eisen gaan stellen in de vorm van een beleidsplan, gekwalificeerde trainers en gezonde financiën. De verenigingen hebben vanaf het begin aangegeven dat ze zich zorgen over maken over de uitvoerbaarheid.

We nemen de signalen van de verenigingen ter harte. We gaan bekijken of het uitvoerbaar is nadere eisen te stellen aan alle 200 verenigingen die gemeentelijke accommodaties huren. De uitvoerbaarheid is voor ons een belangrijk punt. We willen geen eisen stellen die niet realistisch zijn voor sportverenigingen. Dat past in ons vrijwilligersbeleid, dat als kernbegrippen kent: uitnodigend, ondersteunend, stimulerend en waardierend. In december 2012 leggen we u een voorstel voor over het al dan niet invoeren van nadere subsidievoorwaarden.

2.6.2 Subsidies voor sportstimulering en vitaliteit sportverenigingen

Tweede onderdeel is de introductie van een nieuwe subsidie voor sportstimulering. De nota Sturen en Vereenvoudigen (2008) noemde dit "innovatiesubsidie". De subsidie vervangt de volgende bestaande subsidieregelingen: clubgebouwen en sportmaterialen, sportstimulering, kleinere evenementen, verenigingsondersteuning".

De middelen die nu voor genoemde subsidieregelingen in de begroting zijn opgenomen, zetten we in voor de nieuwe regeling. Aanvragen moeten voldoen aan drie hoofdeisen:

- het moet gaan om een project, het moet dus moet tijdelijk zijn;
- de vereniging zoekt samenwerking met andere partners
- het moet gaan om vernieuwende initiatieven.

De innovatiesubsidie is in feite een subsidie voor de "moderne sportvereniging" (Sportvisie). In het najaar van 2012 komen we met het Plan voor de moderne sportvereniging. Op basis daarvan gaan we het subsidiebeleid nader uitwerken, dat we per 1 januari 2014 willen invoeren.

Collegiebrief - Voortgang sportaccommodatiebeleid.

Bladzijde
Onderwerp

5
voortgang sportaccommodatiebeleid

Tenslotte kondigde de nota Sturen en Vereenvoudigen een subsidie aan voor bevordering van sportdeelname van mensen met een beperking. We gaan na in hoeverre hiervoor een aparte subsidievorm nodig is. De ontwikkelingen rond de decentralisatie van WMO en AWBZ willen we hierbij betrekken. Ook deze subsidie voeren we zonodig per 1 januari 2014 in.

We willen samen met de KNVB en de voetbalverenigingen de vitaliteit van verenigingen verbeteren. We ontwikkelen een vitaliteitsmeetlat, waarmee we de verenigingen op een aantal punten gaan doorlichten: financiën, sportiviteit, communicatie, beleid, organisatie en maatschappelijke betrokkenheid. Als verenigingen niet aan minimumeisen voldoen, kunnen we ondersteuning bieden om de vereniging weer gezond te maken. Conclusie kan ook zijn dat een vereniging geen bestaansrecht meer heeft. In dat geval kunnen we bijvoorbeeld druk uitoefenen om te gaan samenwerken. In juni 2012 komen we met een voorstel. De meetlat willen we daarna uitbreiden tot een meetlat voor alle sportverenigingen. De meetlat zal ook een belangrijk instrument zijn om te komen tot moderne verenigingen. Dat zijn immers verenigingen die op de eerste plaats vitaal moeten zijn en bovendien hun vleugels willen uitslaan door samenwerking te zoeken.

3. Blik op de toekomst

We werken aan een aantal ontwikkelingen voor de verdere uitbouw van de sport in Groningen.

In september 2011 heeft u in de raadscommissie Onderwijs en Welzijn kennis kunnen nemen van onze ideeën over topsport en het Olympisch Plan.

Speerpunt van ons topsportbeleid wordt talentontwikkeling. We zijn in overleg met betrokkenen uit het veld bezig een discussienota Topsport op te stellen, die we in maart 2012 aan u aanbieden.

In december 2012 komen we met een definitief voorstel. We zullen u op de hoogte houden van de ontwikkelingen rond het Olympisch Plan.

In overleg met schooldirecteuren, vakleerkrachten en andere betrokkenen werken we aan een discussienota over het bewegingsonderwijs. In het voorjaar van 2012 leggen we die aan u voor. Eind 2012 komen we met een definitief voorstel.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

Collegedebat - Voortgang sportaccommodatiebeleid.

Bladzijde 6
Onderwerp voortgang sportaccommodatiebeleid

BIJLAGE

Bijlage: overzicht voorstellen voor de raad in 2012

Discussienota topsport	maart
Discussienota bewegingsonderwijs	april
Plan voor vitale voetbalverenigingen	juni
Vierde hockeyveld/velden FC Groningen Corpus den Hoor	medio 2012
Kaders voor een sportieve inrichting	november
Plan voor de moderne sportvereniging	november
Nadere subsidievoorwaarden invoeren?	december
Definitieve nota topsport	december
Definitieve nota bewegingsonderwijs	december

Bijlage - Bespreekpunten PvdA

Memo

Aan: Raadscommissie Onderwijs & Welzijn
CC:
Van: PvdA-raadsfractie Groningen, Erica van Lente en Bea Enting
Datum: 28 november 2012
Onderwerp: Bespreekpunten collegebrief 11 oktober 2012 (uitkomsten Mulier instituut ruimtebehoefte sport) en collegebrief 9 februari 2012 (voortgang sportaccommodatiebeleid)

Bespreekpunten

1. De fractie van de PvdA meent dat de sportaccommodaties geen doel op zich zijn, maar een middel om de doelen van ons sportbeleid te bereiken: talentontwikkeling, sport en spel in de eigen wijk, stimuleren van sporten voor ouderen en gehandicapten, kinderen een goede basis meegeven, het bieden van een divers palet aan sporten. Het onderzoek van het Mulierinstituut richt zich op de vraag of er voldoende sportaccommodaties zijn in Groningen, puur en alleen op basis van harde feiten zoals bevolkingsprognoses. In die zin meent de fractie van de PvdA dat het Mulierinstituut slechts voor een beperkt deel in kaart brengt welke sportaccommodaties de gemeente Groningen nodig heeft. Zijn de andere fracties en het college dit met ons eens?
2. De fractie van de PvdA vindt het wenselijk dat de gemeenteraad nauwer betrokken wordt bij de keuzes die gemaakt worden als het gaat om investeringen in sportaccommodaties, vooral in het licht van de afweging van de verschillende doelen van ons sportbeleid. Hoe kijken de andere fracties hiertegen aan? Is het bijvoorbeeld wenselijk om jaarlijks, analoog aan het IHP voor het onderwijs, een programma voorgelegd te krijgen met de voorgenomen investeringen in renovatie, onderhoud en nieuwbouw van sportaccommodaties?
3. Het onderzoek van het Mulierinstituut richt zich op de capaciteit van accommodaties. De kwaliteit van accommodaties is niet meegenomen in het onderzoek. Veel verenigingen hebben wel op- en aanmerkingen over de kwaliteit van accommodaties. De fractie van de PvdA vindt het wenselijk dat ook de kwaliteit van de sportaccommodaties betrokken wordt bij de investeringen in sportaccommodaties. Hierbij zou ook de optie om verenigingen zelf een grotere rol te geven in het beheer en onderhoud onderzocht moeten worden. Wat is de visie van andere fracties hierop?
4. Het college geeft aan dat een beheerder op alle sportparken veel kosten met zich brengt. De fractie van de PvdA zou graag de optie van het aanstellen van een beheerder wel bespreekbaar maken. Niet noodzakelijkerwijs op alle sportaccommodaties en niet noodzakelijkerwijs permanent, maar wel op die parken waar verenigingen zich zorgen maken over het beheer en onderhoud of waar veel partijen samen gebruik maken van de voorzieningen. Met als doel om de accommodaties langer op peil te houden en effectiever in te zetten. Hoe kijken andere fracties hiertegen aan?
5. De fractie van de PvdA vindt dat er op korte termijn met behulp van creativiteit, innovativiteit en samenwerking slagen gemaakt moeten worden op het gebied van sportaccommodaties. Hierbij kan gedacht worden aan i) het inzetten van slimme planningstools en tariefdifferentiatie als een manier om de huidige sportaccommodaties effectiever in te zetten; ii) het tegengaan van kapitaalvernietiging ("knollenvelden" op Kardingse en Vinkhuizen door egaliseren toch te benutten door voetbalverenigingen? tennispark LTC Hoogkerk teloor laten gaan, of meenemen in totale ontwikkeling sportpark Hoogkerk?) en iii) het in kaart brengen van korte termijn knelpunten en het vinden van slimme oplossingen (e.g. de inzet van containers om het tekort aan was- en kleedruimtes op te lossen). Wat vinden andere fracties en het college hiervan?

Achtergrond

De Sportvisie 2010-2020 van de gemeente Groningen zet in op drie doelen: zo veel mogelijk Stadlers in beweging laten komen en plezier laten beleven aan sporten en bewegen; kinderen een goede basis meegeven; en kennisstad worden op het gebied van topsport en talentontwikkeling. In de begroting 2012 werd benadrukt dat we inzetten in op sportvoorzieningen in de wijk waar mensen lopend of op de fiets naar toe kunnen.

Bijlage - Bespreekpunten PvdA

Memo volblad: 1

De gemeenteraad van Groningen heeft in een aantal moties het belang van sport en de rol van verenigingen in de sport benadrukt. Bij de behandeling van de begroting 2012 (november 2011) is een motie aangenomen waarin het college verzocht wordt om een klanttevredenheidsonderzoek te houden onder alle verenigingen die gebruik maken van de gemeentelijke sportaccommodaties. Bij de behandeling van de rekening 2011 is een motie aangenomen die er op wees dat een aantal gemeentelijke sportaccommodaties, ondanks de inhaalslag van Sport op Orde, nog te wensen overlaat. Hierbij is ook met nadruk gewezen op de situatie bij LTC Hoogkerk. Het college is opgeroepen om in kaart te brengen wat er nodig is om de ambities op het gebied van de sport te realiseren. Bij meerdere gelegenheden is ten slotte door de raad aandacht gevraagd voor sporten door doelgroepen als gehandicapten en ouderen.

Het klanttevredenheidsonderzoek onder verenigingen zou eind 2012 onder een deel van de verenigingen worden gehouden in plaats van begin 2012. Het onderzoek zou zich richten op de gebruikers van hallen. Mede vanwege die vertraging en de beperking van de scope, heeft de fractie van de PvdA een enquête gehouden onder zo'n 175 sportverenigingen in de gemeente Groningen. Deze enquête leverde zes aanbevelingen op:

1. Nieuw beleid sportaccommodaties voor de middellange en lange termijn
2. Noodzaak voor creativiteit, innovativiteit en samenwerking sportaccommodaties op korte termijn (Inzet planningstool en tariefdifferentiatie; Voorkom kapitaalvernietiging; Breng de korte termijn knelpunten in beeld en bied perspectief)
3. De beheerder terug op de accommodatie
4. Versimpel subsidie- en tariefstelsel en houd oog voor de kleine verenigingen
5. De basis op orde – eerst bij de gemeente zelf (afspraken nakomen, verbetering administratieve processen)
6. Samen maken we de sport: cocreatie en ondersteuning van verenigingen.

In de collegebrief van 9 februari 2012 geeft het college aan dat het in 2012 te herijken Mulieronderzoek gebruikt zal worden bij het opstellen van "Kaders voor een sportieve inrichting". In de collegebrief van 11 oktober 2012 wordt aangegeven dat het speelruimtebeleid en het sportbeleid voor de openbare ruimte geïntegreerd worden en dat de openbare speel- en sportvoorzieningen, de speeltuinen, de schoolpleinen en de sportparken hierin betrokken worden. Het Mulierinstituut is bij de analyse van de voorzieningen op het gebied van sport in de gemeente Groningen uitgegaan van harde cijfers: berekeningen aan de hand van duidelijk te kwantificeren gegevens zoals teamaantallen / ledenaantallen, bevolkingsprognoses, planningsnormen en draagvlakcijfers.

De collegebrief van 11 oktober 2012 beoogt ook een reactie te zijn op de enquête van de PvdA. Op enkele van de aanbevelingen van de enquête wordt ingegaan in de collegebrief. Echter niet op de aanbevelingen die betrekking hebben op de relatie tussen de gemeente en de verenigingen en de noodzaak voor creativiteit, innovativiteit en samenwerking ten aanzien van de sportaccommodaties.

Raadsvoorstel - Kadernota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering 19-12-2012
Raadscommissie O&W
Datum raadscommissie 06-12-2012
Bijlagen 1

Registratienr. HV 12. 3360064
Datum B&W besluit 13 november 2012
Portefeuillehouder J. Visscher
Steller J.E. Mackenzie
Telefoon 4014
E-mail edward.mackenzie@hv
d.groningen.nl

Onderwerp

Kadernota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

Concept raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de kadernota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016 vast te stellen;
- II. het college van B&W opdracht te geven tot het opstellen van een uitvoeringsprogramma.

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

- 2 -

(Publieks-)samenvatting

Overmatig alcoholgebruik onder jongeren leidt tot ernstige problemen met de volksgezondheid en de openbare orde. De gemeente Groningen geeft met de kademota "Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016" een vervolg op het integrale beleid dat tussen 2008 en 2012 tal van maatregelen en activiteiten genereerde. De evaluatie daarvan leidde tot een motie van de raad waarin het college van B&W niet alleen werd opgeroepen tot een integraal vervolg, maar ook om de vestiging van een "alcoholpoli" te bevorderen.

Uit de jongste cijfers van de GGD blijkt dat weliswaar minder jongeren onder de 16 alcohol drinken, maar ook dat per gelegenheid steeds meer wordt gedronken. In de nieuwe kademota wordt een verbinding gelegd met de nieuwe Drank- en Horecawet. Regelgeving en handhaving vormen een belangrijke pijler voor het beleid Alcohol & Jongeren, en de gemeente krijgt in de nieuwe wet aanzienlijk meer mogelijkheden op dit vlak. Naar verwachting zal hiermee effectiever beleid kunnen worden gevoerd. De gemeente wil zich daarbij met name richten op de jongeren uit het VMBO en het MBO, en hun ouders. In het kader van het convenant Alcohol & Jongeren wordt nauw samengewerkt met onder meer de Regiopolitie Groningen, het Openbaar Ministerie en de GGD Groningen.

De oproep van de raad om de vestiging van een "alcoholpoli" te bevorderen heeft geleid tot het aangaan van een samenwerkingsverband "alcoholintoxicatie" voor de provincie Groningen. Daarmee vervullen alle ziekenhuizen in de provincie feitelijk de functie van een alcoholpoli.

Inleiding

In juni 2008 stelde uw raad de nota "Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2008-2011" vast. Doelgroep van beleid was de groep jongeren van 10 – 19 jaar (de leeftijdscategorie waarop alcohol de grootste risico's oplevert) en hun ouders. Gekozen werd voor een integrale benadering van de problematiek, met zowel aandacht voor de "voorkant" (preventie) als de "achterkant" (regelgeving en handhaving). Aan deze nota was een uitvoeringsprogramma met in totaal 45 maatregelen verbonden. Samengewerkt werd met een aantal externe partners.

De evaluatie van die nota (najaar 2011) heeft uitgewezen dat de gekozen aanpak over het algemeen goed lijkt te hebben gewerkt, maar dat een langduriger inspanning wenselijk is. Ook is geconcludeerd dat het aantal maatregelen zou moeten worden beperkt om een scherpere focus te houden.

Bij de bespreking van het evaluatieverslag heeft u in motie 25 ons college opgedragen om met een vervolg te komen op de nota "Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2008-2011", gebaseerd op een duidelijke visie en integrale aanpak. In dezelfde motie werd het college opgeroepen de vestiging van een polikliniek Alcohol & Jongeren ("alcoholpoli") te bevorderen. Hoewel deze voorziening buiten de reikwijdte van een gemeente ligt hebben wij deze vraag onderzocht. Aan het eind van deze brief informeren wij u over het resultaat.

Het stuk dat wij u ter vaststelling voorleggen betreft een kademota. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma willen wij vóór de zomer gereed hebben en aan uw raad ter kennisneming voorleggen. Dit uitvoeringsprogramma zal, gelet op de aanzienlijke raakvlakken, parallel aan de nieuwe DHW-verordening worden opgesteld.

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

- 3 -

Beoogd resultaat

In de nota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2008-2011 stelden wij:

- *Onder de 16? Dan geen alcohol!*
- *Ouder dan 16? Dan verantwoord alcoholgebruik!*
- *Ouders bewuster van, en kritischer op het alcoholgebruik van hun kroost.*

Hoewel er sprake lijkt te zijn van een gunstige trend in de doelgroep 12-16 jaar zien wij, ook omdat blijkt dat jongeren per gelegenheid steeds meer drinken, geen redenen om deze uitgangspunten los te laten. Sterker nog: de door het kabinet aangekondigde optrekking van de wettelijke leeftijd voor verstrekking van alcohol van 16 naar 18 jaar betekent dat wij ze kunnen aanscherpen. 16 jaar wordt dan ook 18 jaar. De komst van de nieuwe Drank- en Horecawet geeft ons als gemeente aanzienlijk meer mogelijkheden tot regelgeving en handhaving. In vergelijking tot de vorige beleidsperiode willen wij daar maximaal op inzetten, omdat we uit onderzoek weten dat dit het meest effectieve wapen tegen (overmatig) alcoholgebruik door jongeren is.

De belangrijkste doelgroep is jongeren met een VMBO- en MBO-opleiding, en hun ouders. Uit de jongste cijfers van de GGD is gebleken dat het alcoholgebruik juist daar steeds ernstigere vormen aanneemt.

Kader

De Wet Publieke Gezondheid geeft de gemeente de verplichting om binnen 2 jaar na het verschijnen van de landelijke nota volksgezondheid een nota lokaal gezondheidsbeleid op te stellen, inclusief uitvoeringsprogramma. De nota 2012-2016 (Samen Gezond in Stad) is in februari 2012 door uw raad vastgesteld; het uitvoeringsprogramma in mei 2012. Daarin is opgenomen dat de gemeente Groningen een vervolg geeft aan de eerdere nota Alcohol & Jongeren (2008-2011). Daarnaast heeft de gemeente op grond van deze zelfde wet zorg te dragen voor collectieve preventie, met inachtneming van landelijke en lokale prioriteiten. Bij het vaststellen van de kadernota Samen Gezond in Stad hebt u de problematiek van overmatig drankgebruik onder jongeren tot prioriteit verklaard.

In februari van dit jaar is de gemeente Groningen toegetreden tot het provinciale convenant Alcohol & Jongeren, waarin naast alle Groninger gemeenten ook de Regiopolitie Groningen, het Openbaar Ministerie en de GGD Groningen deelnemen. Dit convenant beoogt het beleid binnen de deelnemende organisaties zo veel mogelijk te stroomlijnen, en stelt randvoorwaarden aan de aanpak van betreffende problematiek. Wij hebben ons bij het opstellen van bijgaande kadernota dan ook mede gebaseerd op de tekst van dit convenant.

Belangwekkende ontwikkelingen zijn in dit verband de aangekondigde verhoging van de wettelijke leeftijdsgrens voor het verstrekken van alcohol van 16 naar 18 jaar, en de inwerkingtreding van de nieuwe Drank- en Horecawet per 1 januari 2013. Deze wet geeft de gemeente aanzienlijk meer mogelijkheden tot regulering van de verkoop van alcohol aan jongeren onder de 16 cq. 18 jaar. Omdat regelgeving en handhaving door ons wordt gezien als één van de belangrijkste pijlers voor effectief beleid willen wij de ontwikkeling van ons uitvoeringsprogramma koppelen aan het opstellen van de wijzigingsverordening APV waarmee de nieuwe gemeentelijke regelgeving op basis van de nieuwe DHW onderdeel wordt van de APV. Ten slotte hebben wij ook in ons Integraal Jeugdbeleid alcohol als één van de aandachtspunten benoemd. In deze kadernota worden dan ook verbanden met dat beleid gelegd; deze zal in het uitvoeringsprogramma nader worden uitgewerkt, bijvoorbeeld t.a.v. de rol van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

Argumenten/afwegingen

Zoals u in uw motie van november 2011 ook aangeeft kan beleid ter zake van overmatig alcoholgebruik onder jongeren alleen effectief zijn als dat integraal wordt vormgegeven. De problematiek van overmatig alcoholgebruik onder jongeren kent vele aspecten. Op de eerste plaats is dit het direct zichtbare aspect van overlast, vernieling en onveiligheid. Dit geeft met name maatschappelijke en economische schade. Minder zichtbaar maar zeker niet minder ernstig is de gezondheidsschade aan het individu; op collectief niveau is er sprake van bedreiging van de volksgezondheid en waardevermindering van het "intellectueel kapitaal" van de samenleving. Overmatig alcoholgebruik raakt rechtstreeks aan opvoedingssituaties, maar "alcohol" vertegenwoordigt ook een belangwekkende economische factor. Bij het beleid "Alcohol&Jongeren" spelen daarom vele facetten een rol en zijn meerdere beleidsdomeinen in beeld: veiligheid, jeugdbeleid, volksgezondheid, onderwijs, economisch beleid. Deze verwevenheid levert een veelheid aan betrokken belangen en partijen op. Voor effectief beleid dienen deze zo veel mogelijk op elkaar te worden afgestemd. Bovendien is er sprake van snelle veranderingen in het speelveld: zo is de maatschappelijke discussie actueler dan ooit (met name rond het "comazuipen") en ontstaan er nieuwe kansen, zoals met de komst van de nieuwe Drank- en Horecawet. Daarnaast komen de echte risicogroepen steeds beter in beeld en krijgen we steeds beter inzicht in de wijze waarop jongeren zelf denken over alcohol (en hoe ze beter te benaderen zijn). In bijgaande kadernota heeft dat geleid tot duidelijke keuzes. Wij kiezen voor nadruk op de groep jongeren uit de lagere opleidingsniveaus en hun ouders, zonder dat we daarbij overigens de hogere opleidingsgroepen uit het oog verliezen. We kiezen in onze aanpak voor vier duidelijke pijlers: draagvlak (bij partners én bevolking), (vroeg)signalering en zorg, regelgeving en handhaving van die regels.

Maatschappelijk draagvlak/participatie

Wij hechten, zeker op dit beleidsterrein, veel waarde aan betrokkenheid van onze partners en van de doelgroep zelf. Bij het schrijven van deze kadernota is dan ook geput uit kennis en ervaring in het veld en van informatie van jongeren zelf. Dat zal op nog bredere schaal ook het geval zijn bij de ontwikkeling van het uitvoeringsprogramma bij deze nota. Maatschappelijke discussie is effectief gebleken als instrument om overmatig alcoholgebruik onder jongeren terug te dringen; een goed voorbeeld hiervan is de veranderende houding van ouders. Wij willen gedurende de looptijd van deze nota daarom aandacht blijven vragen voor de problematiek. Dat doen we onder meer door het opzoeken van de media als daarvoor aanleiding is, bijvoorbeeld rond de uitvoering van activiteiten in het kader van ons beleid alcohol&jongeren. In het uitvoeringsprogramma willen wij bovendien ruimte inbouwen voor actieve participatie door jongeren zelf.

Financiële consequenties

Effectief alcoholbeleid is in onze ogen minder een zaak van geld dan van het goed afstemmen van adequate maatregelen op de betreffende beleidsterreinen. De kosten daarvan zijn in de reguliere begrotingen verwerkt. Aanvullende kosten betreffen met name investeringen in preventie en handhaving. In de begroting van de nota "Samen Gezond in Stad" hebben wij een bedrag van € 20.000.-- op jaarbasis gereserveerd voor preventieve maatregelen. De overdracht van toezichthoudende taken in de DHW naar de gemeente is in 2007 al door de Rijksoverheid gefaciliteerd met de storting van (op jaarbasis) 150 miljoen euro aan extra middelen bestemd voor veiligheid in het gemeentefonds, zonder oormerking. De nieuwe DHW wijst verder de opbrengst van door de gemeente op te leggen bestuurlijke boetes in het kader van de DHW toe aan de gemeenten. Naar verwachting kan een deel van de intensivering van de toezichthoudende taken

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

- 5 -

hiermee worden bekostigd. Wij komen hier mede 2013 op terug bij de behandeling van de wijzigingsverordening APV in uw raad.

Realisering en evaluatie

Wij nemen ons voor u tussentijds, halverwege de looptijd van deze nota, te informeren over de voortgang van de uitvoering (derhalve in het eerste semester van het jaar 2015). In het najaar van het jaar 2016 willen wij u een evaluatieverslag voorleggen.

Ten slotte willen wij u informeren over onze inspanningen om de vestiging van een "alcoholpoli" te bevorderen. Wij hebben u bij brief van 20 februari van dit jaar reeds uitgebreid geïnformeerd over de voortgang in de realisatie van dit verzoek.

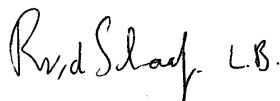
Het afgelopen half jaar is intensief gesproken met de ziekenhuizen in de provincie Groningen, Bureau Jeugdzorg/AMK, Verslavingszorg Noord Nederland over de mogelijkheden voor, en de gewenste invulling van zo'n polikliniek. Ook is regelmatig overleg gevoerd met dr. Nico van der Lely, die in opdracht van het ministerie van VWS de realisatie van 13 tot 15 alcoholpoli's in Nederland voorbereid. Omdat dit onderwerp strikt genomen buiten het speelveld van een gemeente ligt hebben wij ons beperkt tot de rol van procesbegeleider.

Het resultaat van de gevoerde gesprekken is overeenstemming over een protocol aangaande de behandeling en nazorg van jongeren met alcoholintoxicatie dat in alle (vier) ziekenhuizen in de provincie Groningen zal worden toegepast. Kern van het protocol is samenwerking tussen tweede en eerste lijn, waarbij Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) de psychologische expertise levert in aanvulling op de intramurale behandeling. Ook vult VNN een deel van het nazorgtraject in, met ook een preventieve component. De rol van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is vooral gericht op het signaleren van eventuele achterliggende problematiek; via het AMK kan ook een verbinding worden gelegd met de Verwijsindex Zorg voor Jeugd Groningen.

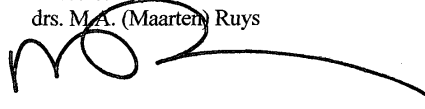
De betrokken partijen zijn inmiddels een samenwerkingsverband "alcoholintoxicatie" aangegaan; de samenwerkingsovereenkomst is onlangs getekend tijdens de bestuurlijke conferentie "Bingedrinken en comazuipen – *de maat is vol*" op 14 november jl. Hiermee hebben de samenwerkende partijen feitelijk een voor Nederland unieke vorm van "alcoholpoli" gerealiseerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris
drs. M.A. (Maarten) Ruys

BIJLAGE

De maat is vol

Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2017

5 november 2012

Gemeente Groningen

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

Inhoudsopgave

Vooraf pag. 3

KADERDEEL

I.	Inleiding	pag. 4
II.	Optimisme en zorgen	pag. 5
III.	Actueel beleid	pag. 8
IV.	Veel te doen om alcohol	pag. 11
V.	Jongeren over alcohol	pag. 12
VI.	Krachtige keuzes	pag. 14
VI.	Kosten (en baten)	pag. 18

UITVOERINGSDEEL *(nog niet bijgevoegd)*

Maatregelen

Communiceren en verbinden

BIJLAGEN

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

De maat is vol

Jongeren drinken alcohol. Vaak veel alcohol. En te vaak teveel alcohol.

De gevolgen zijn elk weekend, elke dag zelfs, te zien. Op straat, in de krant, op school. Erger is nog wat we *niet* zien: jonge hersenen die in de groei worden geremd, kiemen voor latere gezondheidsproblemen die worden gelegd.

We hebben het in deze nota over een ernstig probleem. Een gezondheidsprobleem, een openbaar orde en veiligheidsprobleem, een maatschappelijk probleem, een economisch probleem. Want hoeveel winst ook wordt gemaakt met de verkoop van alcohol aan jongeren, hoeveel werk dat oplevert – de schade is, zeker op termijn, vele malen groter.

De gemeente Groningen deed hier al veel aan, en wil met deze nota er nog meer aan doen, de komende jaren. Door het stellen van duidelijke grenzen, het scherper afbakenen van de groepen waar we ons op richten, het duidelijker verbinden van de verschillende sectoren die bij kunnen en moeten dragen aan een integrale aanpak van het probleem.

Want alcohol en jongeren: het blijft een riskante combinatie. Wat Groningen betreft is de maat vol: het tegengaan van alcoholgebruik onder jongeren die nog geen 18 zijn, en van overmatig gebruik als ze dat eenmaal wél zijn is een belangrijke opgave voor onze gemeente, voor ons allen. Met deze nota geven wij hiervoor de maat aan.

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

I. Inleiding

De problematiek van overmatig alcoholgebruik onder jongeren kent vele aspecten. Op de eerste plaats is dit het direct zichtbare aspect van overlast, vernieling en onveiligheid. Dit geeft vooral maatschappelijke en economische schade. Minder zichtbaar maar zeker niet minder ernstig is de gezondheidsschade aan het individu; op collectief niveau is er sprake van bedreiging van de volksgezondheid en waardevermindering van het 'intellectueel kapitaal' van de samenleving. Overmatig alcoholgebruik raakt rechtstreeks aan opvoedingssituaties, maar 'alcohol' vertegenwoordigt ook een belangwekkende economische factor. Bij het vervolgplan 'alcohol en jongeren' spelen daarom vele facetten een rol en zijn meerdere beleidsdomeinen in beeld: veiligheid, jeugdbeleid (incl. onderwijs), volksgezondheid, economisch beleid.

Deze verwevenheid levert een veelheid aan betrokken belangen en partijen op. Voor effectief beleid dienen deze zo veel mogelijk op elkaar te worden afgestemd. Bovendien is er sprake van snelle veranderingen in het speelveld, en is de maatschappelijke discussie actueler dan ooit. 'Comazuipen' is inmiddels een algemeen bekend begrip. Steeds meer zien we gecombineerd gebruik van alcohol en (uitgaans)drugs waardoor ons alcoholbeleid op onderdelen ook raakt aan de aanpak van verslaving.

De afgelopen jaren hebben wij actief beleid gevoerd om het alcoholgebruik door jongeren te voorkomen en te beperken. De evaluatie van het plan 2008-2011 heeft uitgewezen dat de gekozen aanpak over het algemeen goed lijkt te hebben gewerkt, maar dat een langduriger inspanning wenselijk is. Ook is geconcludeerd dat het aantal maatregelen zou moeten worden beperkt om een scherpere focus te houden.

Met dit plan trekken wij dus de lijn van ons plan 2008-2011 door, met medeneming van een aantal lessen uit de evaluatie en enkele belangrijke recente ontwikkelingen. Eén daarvan is de samenwerking die wij op dit dossier zijn aangegaan met onze collega-gemeenten, de Regiopolitie Groningen, het Openbaar Ministerie en de GGD Groningen. Door vanuit een gemeenschappelijk kader te werken kunnen we een krachtiger beleid voeren. Een tweede ontwikkeling is de inwerkingtreding van de nieuwe Drank- en Horecawet per 1 januari 2013. Deze wet geeft ons niet alleen meer bevoegdheden in de sfeer van regelgeving en handhaving, maar ook kansen in de sfeer van preventie. Wij willen daarvan gebruik maken. De cijfers wijzen weliswaar uit dat voor het eerst minder jongeren onder de 16 drinken, maar zij die dat wél doen drinken evenveel als voorheen of zelfs meer, in sommige groepen. Jongeren van 16 jaar en ouder blijken per gelegenheid steeds meer alcohol drinken, en vaak doet die gelegenheid zich elk weekend één of meerdere malen voor. Gelet op de ernstige gevolgen hiervan houden wij dit thema preventief én correctief hoog op de agenda.

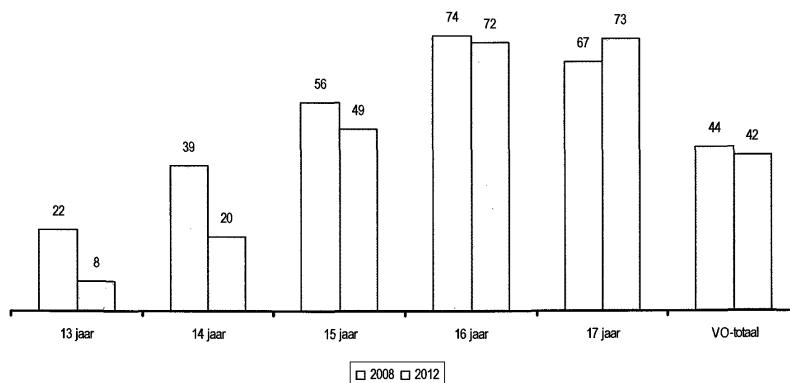
In deze nota gaan wij eerst nader in op deze gegevens en schetsen wij ons huidige beleid. Via de lessen die wij uit de evaluatie van de voorgaande nota trokken, actuele ontwikkelingen en de mening van de jongeren zelf komen we bij onze uitgangspunten, doelen en doelgroep-afbakening voor de komende vier jaar en maken we duidelijke keuzes. In het uitvoeringsdeel * van deze nota laten we zien hoe wij onze doelen willen behalen en hoe wij willen communiceren over ons beleid 'alcohol & jongeren'.

** Nog niet bijgevoegd*

II. Optimisme en zorgen

Goed en niet-goed nieuws, als het gaat om het alcoholgebruik onder jongeren. Om met het goede te beginnen: jongeren onder de 16, anno 2012 de wettelijke minimumleeftijd voor het kopen en gebruiken van alcohol, drinken minder. Of, om precies te zien: minder jongeren onder de 16 drinken alcohol, en dus drinken zij als groep minder. Bij het verschijnen van de vorige nota 'aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren' in 2008 zei 22% van de 13-jarigen nog dat ze de vier weken daarvoor nog minstens één keer alcohol hadden gedronken; anno 2012 is dat nog maar 8%. Voor de 14-jarigen zijn deze percentages resp. 39 en 20%, voor de 15-jarigen 56 en 49%¹. In de lagere leeftijdsgroepen zien we dus een forse daling van het alcoholgebruik. En dat is op zich goed nieuws.

Figuur 1 Recent alcohol gedronken, voortgezet onderwijs, naar leeftijd, 2008 en 2012

Op zich, want nadere beschouwing leert dat die afname per opleidingsniveau nogal verschilt. Dan blijkt dat de helft van de Vmbo'ers onder de 16 de afgelopen maand alcohol heeft gedronken. Voor de jongeren (16-) op Havo/ Vwo is dit een kwart.

Bingedrinken

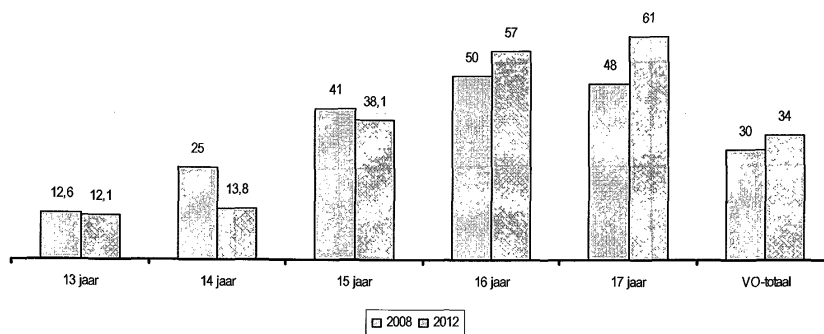
Maar dan het minder goede nieuws: er lijkt een steeds groter verschil te ontstaan tussen hoog- en laagopgeleide jongeren, als het gaat om alcoholgebruik. Dat zien we bijvoorbeeld terug als we het alcoholgebruik tussen de stadsdelen vergelijken; in Noorddijk (met een wat lagere Sociaal-Economische Status) zegt meer dan 45% van de jongeren (12 tot 19 jaar) alcohol te drinken, in Zuid (met een wat hogere SES) is dat minder dan 30%. Dat zien we vooral ook terug bij het 'bingedrinken', het drinken voor grote hoeveelheden alcohol tegelijk (tenminste 5 glazen per gelegenheid, meestal meer, en vaak zijn er veel 'gelegenheden'). Dat verschijnsel is de afgelopen jaren in de groep 16- wat afgenomen; dat komt vooral omdat in die categorie minder jongeren zijn gaan drinken. Bingedrinken neemt onder de groep echter 16+ toe, ook in Groningen. Bijna zestig procent van de 16-jarigen zegt² dit de afgelopen maand te hebben gedaan, uit het landelijke Peilstation onderzoek van het Trimbos Instituut (2012) is gebleken dat 19% van 16-jarige jongens zelfs meer dan 20 glazen per weekend drinkt.

¹ Bron: Jeugdgezondheidsenquête 2012, GGD Groningen

² Bron: GGD Jeugdgezondheidsonderzoek 2012

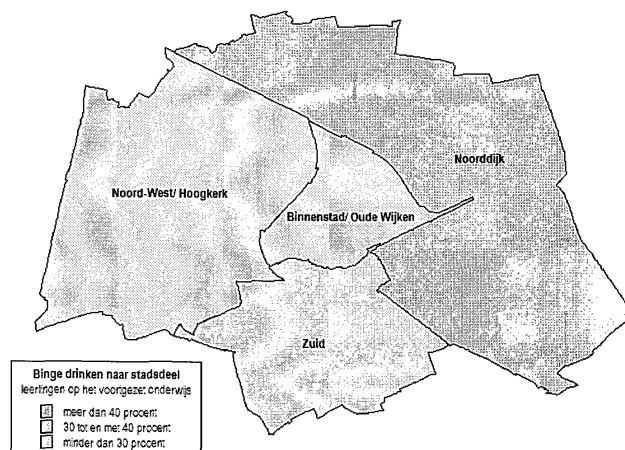
Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

Figuur 2: Bingedrinken, voortgezet onderwijs, naar leeftijd en totaal, GGD Jeugdgezondheidsonderzoek 2012

In de gemeente Groningen heeft, alle onderwijsvormen samengenomen, 57% van de 16-jarigen, en 61% van de 17-jarigen de afgelopen maand binge gedronken. Inzoomend op de groep MBO'ers blijkt dat 68% van hen de afgelopen maand binge heeft gedronken. Bij de groep onder de 16 geldt dat voor 39% van de VMBO'ers tegen 16% van de leerlingen van Havo en VWO. En ook hier weer opvallende verschillen per stadsdeel: in Noorddijk meer dan 40%, in Zuid minder dan 30% (zie figuur 3). Ook hier geldt dus: een lager opleidingsniveau, een hogere alcoholconsumptie.

Figuur 3: Bingedrinken, voortgezet onderwijs, naar stadsdeel, GGD Jeugdgezondheidsonderzoek 2012

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

Ouders

Verschillen zien we ook tussen hoge-SES ouders en lage-SES ouders³ als het gaat om de houding tegenover alcoholgebruik door hun kind. Want ouders van VMBO-jongeren zijn minder streng dan ouders van VWO- en HAVO-jongeren. Van die eerste groep verbiedt 19% het drankgebruik zolang hun kind geen 16 is, tegen 25% van de laatste groep. Bij VMBO'ers keurt 23% van hun ouders het drankgebruik goed, bij VWO'ers en Havisten is dat 15%. Opvallend is dat ruim tweederde van de jongeren zelf naar hun ouders wijst als gewenste 'handhaver' van de leeftijdsgrens van 16 jaar⁴. Vrienden hebben weliswaar de grootste invloed op het alcoholgebruik, maar jongeren zelf vinden dat het de taak van hun ouders is om ze er op aan te spreken. En die taak pakken ze duidelijk beter op, al is er vooral bij de lager opgeleide groep ouders kennelijk nog veel te winnen.

16-: trend doorbroken

Minder jongeren onder de 16 drinken alcohol: daarmee is een jarenlange trend doorbroken. Op zoek naar een verklaring vallen twee zaken op. In de eerste plaats de rol van de ouders. Mede door de overvloedige publiciteit, in het bijzonder over 'comazuipen', lijken zij anno 2012 duidelijker grenzen te stellen. Dit wordt onderstreept door wat jongeren zelf zeggen, in de Jeugdgezondheidsenquête van de GGD Groningen. Maakte in 2004 61% van de ouders geen punt van het alcoholgebruik van hun kroost (16- en 16+ samen), in 2012 is dat gedaald tot 29%, bij de groep 16- zelfs tot 13%. Ouders van 16-plussers zijn minder streng, maar toch: ouders zijn meer verantwoordelijkheid gaan nemen. En dat is goed nieuws.

De tweede belangrijke factor waardoor minder jongeren onder de 16 drinken: het is voor deze groep moeilijker geworden om aan alcohol te komen. Uit de Monitor Alcoholverstrekking 2011 (Intraval) blijkt dat jongeren onder de 16 steeds minder zelf alcohol proberen te kopen in supermarkt en horeca. Zij die het wél proberen hebben meer 'bestelpogingen' nodig voordat dat hen lukt – maar de kans *dat* het hen uiteindelijk lukt is groot, zo'n 95%. Overigens wordt de alcohol doorgaans aangeschaft via vriendjes met een 'polsbandje' of een ID-kaart die toegang geeft tot de alcoholvoorraden in winkels en (paracommerciële) horeca..

16+: vaker bingedrinken

Jongeren van 16 jaar en ouder drinken niet vaker dan enkele jaren geleden, maar als ze het doen drinken ze meer glazen per gelegenheid. Gekeken naar opleidingsniveau is het bingedrinken vooral toegenomen bij leerlingen van het VMBO en het MBO. Hier tekent zich dus een groeiend verschil af tussen jongeren met een hogere opleiding en hen met een lager onderwijsniveau. Dat verschil vertaalt zich ook naar het drankgebruik onder jongeren in de stadsdelen: in Zuid drinken jongeren significant minder alcohol dan in Noorddijk. Dit onderscheid naar opleidingsniveau is mede verklaarbaar uit het gegeven dat mensen met een hoger opleidingsniveau gemakkelijker zijn te motiveren tot gedragsverandering.

³ SES: Sociaal-Economische Status, zeg maar de mix van opleiding en inkomen

⁴ Bron: Groninger jongeren over interventie alcoholgebruik, Youth Marketeers 2011 (GGD Groningen)

III. Actueel beleid

Alcoholbeleid is per definitie integraal beleid. Een nota als deze staat dan ook niet op zich. Doelen en denklijnen dienen te worden verankerd en geborgd in de beleidsdomeinen waar alcohol een rol speelt; primair zijn dat Jeugdbeleid, Veiligheidsbeleid, Gezondheidsbeleid en Economisch beleid. Op al deze domeinen kunnen wij sturen om onze doelstellingen te realiseren. Dat betekent wel dat richting waarin we sturen op al die domeinen dezelfde moet zijn - pas dan is er immers sprake van integraal beleid.

Ons plan 'Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren' biedt behalve kader en verbinding ook een aanvulling op de maatregelen binnen deze beleidsdomeinen. Omdat de gemeente Groningen een lerende organisatie wil zijn kijken we in dit hoofdstuk ook goed naar de lessen uit de afgelopen jaren.

Jeugdbeleid

In onze nota 'Stad om op te groeien' (Integraal Jeugdbeleid 2011-2014) schrijven wij: *we willen optimale kansen bieden voor de jeugd om hun talenten te ontwikkelen. En ook: we willen dat de jeugd gezond en actief opgroeit in een veilige omgeving.* Weerbaarheid, het leren omgaan met verleidingen, is daarbij essentieel, evenals opvoedkracht bij de ouders. Het leren en kunnen gebruiken van je intellectuele kwaliteiten eveneens. Dat gaat niet samen met overmatig alcoholgebruik, dat immers zeer schadelijk is voor de ontwikkeling van jonger hersenen. In het Uitvoeringsprogramma van ons Jeugdbeleid hebben we dat onder meer uitgewerkt in preventieprogramma's op school, gericht op weerbaarheid en genotmiddelen. Via de Centra voor Jeugd en Gezin werken we aan het versterken van de opvoedkracht van ouders. Het integraal jeugdbeleid en ons beleid Alcohol&Jongeren sluiten daarmee goed op elkaar aan en versterken elkaar, al liggen er nog onverzilverde kansen te wachten.

Gezondheidsbeleid

Dit voorjaar nog presenteerden wij de het Uitvoeringsprogramma bij de nota 'Samen gezond in stad', ons lokaal gezondheidsbeleid 2012-2015. Onze visie hierin is dat gezondheid een dubbel belang dient: individuele gezondheid als groot goed voor onze burgers persoonlijk, maar ook als belangrijke voorwaarde voor succes op andere beleidsvelden. In programmaspoor 3, 'Gezonde Jeugd', hebben we gesteld dat *wij de weerbaarheid van onze jongeren willen vergroten en hen willen doordringen van de risico's van overmatig genotmiddelengebruik.* In het Uitvoeringsprogramma wordt dan ook het uitbrengen van onderhavige, integrale nota aangekondigd, ook hier weer in combinatie met versterking van de weerbaarheid en opvoedingskracht van ouders. Het Centrum voor Jeugd en Gezin, en vooral daarbinnen de Jeugdgezondheidszorg van de GGD zijn hierin belangrijke spelers, evenals Verslavingszorg Noord Nederland die belangrijke preventieve bijdragen levert.

Veiligheidsbeleid

In onze kademota Veiligheid 2011-2014 wordt alcohol weliswaar niet als specifiek thema benoemd, maar het raakt wel degelijk aan een aantal speerpunten van ons veiligheidsbeleid. Veiligheid en overlast op straat is daar één van; alcohol is te vaak de oorzaak van normoverschrijdend gedrag dat onze Stadgers een gevoel van *onveiligheid* geeft. Met de nieuwe DHW hebben we meer mogelijkheden om het drankgebruik door jongeren in de openbare ruimte te beperken. Binnen het cluster Veilig Uitgaan & Evenementen kunnen we door het stellen van regels met betrekking tot de verkoop van alcohol aan jongeren excessen in de openbare ruimte, in de Horeca en bij evenementen voorkomen of beperken. Hierbij staan ons onder meer het Actieplan Veilig Uitgaan Groningen, het Handhavingprotocol Horeca en het vergunningenbeleid (nota 'Feesten in Balans') ter beschikking.

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

Ook hier geldt dat we onze ambities ten aanzien van het alcoholgebruik door jongeren samen met onze partners willen uitwerken. In het kader van ons Integraal Jeugdbeleid kunnen wij via de Verwijsindex Zorg voor Jeugd (onderdeel van de Backoffice van het Centrum voor Jeugd en Gezin) signalen van alcoholmisbruik eenvoudiger koppelen aan andere signaleringen en jongeren tijdig helpen om hun leven op de rails te helpen en te houden.

Economisch beleid

Wij realiseren ons dat alcohol een economische factor van betekenis vormt. Tegelijkertijd verheugen we ons in het feit dat onze ambities tot het voorkomen van alcoholgebruik tot 16, en verantwoord gebruik vanaf 16 jaar niet per definitie strijdig zijn met de belangen van de verstrekkers van alcohol. Sterker nog: in toenemende mate delen zij de verantwoordelijkheid, zeker nu alcoholgebruik door jongeren zo in het brandpunt van de maatschappelijke discussie staat ('comazuipen'). Het is niet in het belang van commerciële en paracommerciële verstrekkers (dus niet alleen de Horeca en de detailhandel, maar ook sportkantines, buurt- en clubhuizen, jongerencentra etc.) als jongeren teveel drinken. Dat geeft behalve overlast ook negatieve beeldvorming. Vooral het 'indrinken' is veel ondernemers een doorn in het oog; hierdoor lijden zij omzetverlies en hebben zij een lagere opzet. Vanuit een ander, even geldig perspectief zien wij liever dat jongeren (mits 16 jaar en ouder) 'gecontroleerd' drinken binnen de (paracommerciële) Horeca. Hier is derhalve sprake van een parallel belang. Wij vertrouwen dan ook op goed overleg met verstrekkers van alcoholica, en zien draagvlak voor ons beleid als een belangrijke voorwaarde. Tegelijkertijd zullen wij in onze rol van toezichthouder consequent toezien op naleving van de spelregels voor de verstrekking van alcohol aan jongeren. Met elkaar maken we Groningen zo tot een gezellige (uitgaans)stad, waar bovendien voor de betreffende ondernemers een goede boterham te verdienen is.

Evaluatie plan 2008-2011

Uit de evaluatie van ons plan 'Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2008-2011' (augustus 2011) blijkt tevredenheid over de uitvoering van de 45 maatregelen die in het uitvoeringsplan waren opgenomen. Bij slechts zes van deze maatregelen was er sprake van het niet behalen van de gestelde opgaven, vooral door veranderende omstandigheden en overmacht. Ook personele wijzigingen en problemen in de samenwerking met één van de kernpartners speelden een rol. Al met al kan worden gesproken van succes als het gaat om het beoogde inspanningsniveau. Of al deze maatregelen ook daadwerkelijk effect hebben gehad is lastig te bepalen. De cijfers anno 2012 (zie boven) laten weliswaar een daling zien van het aantal jongeren onder de 16 jaar dat alcohol drinkt, maar het is en blijft de vraag in hoeverre hier een relatie kan worden gelegd met ons beleid op zich. We zagen eerder dat ouders meer verantwoordelijkheid zijn gaan nemen, maar het evaluatierapport spreekt ook over (een deel van de) ouders als een 'moeilijk te mobiliseren en te bereiken groep'. Media-aandacht is waarschijnlijk een betere verklaring. Eén ding is echter zeker: alleen integrale, gelijktijdige inzet op alle fronten – dus ook het gemeentelijke front - kan het probleem effectief bestrijden.

Het evaluatierapport levert ook enkele relevante, concrete aanwijzingen op. Zo blijkt het tijdig signaleren van overmatig alcoholgebruik onvoldoende aandacht te hebben gekregen, terwijl er wel een geschikt instrumentarium voorhanden is. De problematiek wordt vaak niet herkend en de ernst ervan wordt onderschat. Ook lijkt er te vaak sprake te zijn van een incidentele aanpak, bijvoorbeeld door het draaien van een op zichzelf staand project; een totaalbenadering is echter altijd effectiever. Scholen blijken, overspoeld als zij worden met lespakketten, vaak geen prioriteit te geven aan het overmatig alcoholgebruik van hun leerlingen.

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

De conclusie uit het evaluatierapport dat de leeftijdsgrenzen voor de verstrekking van alcohol goed worden nageleefd staat in contrast met cijfers uit de landelijke monitor Alcoholverstrekking 2011 (zie verder pag. 11); reden om hier aandacht aan te besteden. Dat geldt ook voor de afspraken die wij met onze samenwerkingspartners maken: die kunnen helderder. Tenslotte leert de financiële verantwoording dat ook met beperkte middelen mooie resultaten zijn te bereiken. Het gaat niet in de eerste plaats om geld – het gaat om draagvlak, integrale aanpak en een slimme, gecombineerde inzet van reguliere middelen, aangevuld met specifieke extraatjes.

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

IV. Veel te doen om alcohol

Jongeren en alcohol – daar is altijd wel wat om te doen, het thema genereert veel publiciteit. Zoals over de ‘alcoholpoli’, gericht op jongeren die door overmatig alcoholgebruik in coma raken. Over de jongerencultuur, die de afgelopen jaren letterlijk doordrenkt is geraakt van de alcohol. Over de leeftijdsgrens van 16 jaar voor zwakalcoholische dranken, die volgens het coalitieakkoord van oktober 2012 zal worden opgetrokken tot 18 jaar. Over de nieuwe Drank- en Horecawet die op 1 januari 2013 van kracht wordt. Over de schadelast, waartegenover het economisch belang wordt gezet. Over de inzet van politie: een aanzienlijk deel van de nachtelijke inzet is, zeker in het weekend, nodig om door alcohol beïnvloed gedrag of verkeersellende te beteugelen. Over het onnodige aantal verkeersdoden...

Convenant

Voor deze nota zijn een paar actuele ontwikkelingen van direct belang. Het optrekken van de leeftijdsgrens natuurlijk, lang bepleit, is ten tijde van het schrijven nog niet beslecht. Wat er wel is: een provinciaal convenant Alcohol & Jongeren, waar de gemeente Groningen zich net als alle andere gemeenten, de Regiopolitie, het Openbaar Ministerie en de GGD Groningen bij heeft aangesloten. Het convenant biedt een gemeenschappelijk beleidskader voor de aanpak en is in die zin ‘voeding’ voor uitgangspunten, doelen en samenwerking, ook voor de stad. In het kader van het convenant worden specifieke thema’s gemeenschappelijk opgepakt, worden best-practices uitgewisseld en worden kennis en informatie gedeeld. Integraal beleid wordt hierdoor gemakkelijker gemaakt, en onze inzet wordt effectiever door de stevige basis voor samenwerking die hierdoor is gelegd.

Nieuwe DHW

Dan de nieuwe Drank- en Horecawet (DHW). Deze gaat de komende jaren voor de gemeente een grote rol spelen en geeft de gemeenten aanzienlijk meer mogelijkheden tot regelgeving en handhaving met betrekking tot de verstrekking van alcohol, met name aan jongeren. Zo wordt in de openbare ruimte (ook openbare gebouwen!) het bezit van alcohol door jongeren onder de wettelijke leeftijdsgrens van 16 resp. 18 strafbaar. Ook de verkoper van drank aan deze groep kan rekenen op stevige maatregelen, tot zelfs een tijdelijk verkoopverbod van alcohol in supermarkten na twee eerdere overtredingen binnen één jaar (‘three strikes you’re out’) en het schorsen van de vergunning (horeca, slijterijen, paracommercie). De raad moet volgens de nieuwe wet binnen een jaar regels hebben vastgesteld voor alcoholverkoop in paracommerciële instellingen zoals sportkantines, jongerencentra en buurthuizen. De gemeente kan op basis van eigen afwegingen prijsacties aan banden leggen en krijgt de mogelijkheid om de toegangstijd in de horeca te koppelen aan leeftijdsgrenzen. In het nieuw te ontwikkelen verordening willen wij optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die de nieuwe DHW biedt.

‘Alcoholpoli’

Een ontwikkeling die mede is ingezet door de Raad (motie 25, november 2011) is de komst van een ‘alcoholpoli’, bedoeld voor zorg en nazorg voor jongeren die door overmatig alcoholgebruik in coma raken. In principe is dit een tweedelijnsvoorziening; in Groningen echter is gekozen voor een breder samenwerkingsmodel waarin eerste en tweede lijn samen optrekken in een samenwerkingsverband ‘alcoholintoxicatie’. Niet alleen gaat het dan om directe (medische) zorg en nazorg, ook wordt gebruik gemaakt van het ‘momentum’ om herhaling te voorkomen en eventueel achterliggende psychosociale problematiek snel in kaart te brengen. Curatie en preventie gaan zo hand in hand. Bovendien worden in de casus aanknopingspunten gezocht voor collectieve, groepsgerichte interventies, bijvoorbeeld op school. In deze opzet kan deze ‘alcoholpoli’ zo een belangrijke beleidspijler vormen.

V. Jongeren over alcohol

Een onmisbaar ingrediënt voor succesvol beleid is inzicht in het 'waarom' van zoveel drankgebruik onder jongeren. En ook: hoe komen ze aan die drank?

'De' jongere bestaat niet

'De' jongere bestaat niet, en ook dat is een relevante aanwijzing voor beleid. In een recent onderzoek⁵ wordt gesteld dat er vijf groepen jongeren zijn te onderscheiden, als het gaat om de houding tegenover alcohol: de socialen (42%), de uitbundigen (22%), de 'bewust frissen' (12%), de nuchteren (11%) en de genieters (8%). Vanuit de marketingstrategieën is bekend dat het effect van preventie toeneemt naarmate de boodschap beter aansluit bij de beleving van de doelgroep. Daarom is het van belang de kenmerken van deze categorieën als uitgangspunt te nemen voor interventies.

De grootste groep, de socialen, kan worden getypeerd met begrippen als volgzzaam, gezelligheid, statusgevoelig, niet willen opvallen. Deze groep is relatief veel in het VMBO en MBO te vinden, het onderwijsniveau waarin we eerder een relatief hoog alcoholgebruik zagen. Zij associëren alcohol met 'erbij horen' en vooral VMBO'ers vinden het spannend om te drinken als het niet mag. De Uitbundigen zijn gemiddeld wat ouder en zitten op MBO of Havo. Zij hebben sterke, positieve associaties met alcohol, kopen het vaker zelf en drinken vooral om te feesten. De 'socialen' en de 'uitbundigen' zijn daarmee de subgroepen die – ook gezien de hierboven genoemde cijfers – vooral onze aandacht vragen.

Houding en gedrag

Uit deze typering blijkt al dat jongeren heel verschillend denken over alcohol. De één drinkt omdat iedereen het doet, de ander moet er niets van weten. De één drinkt om dronken te worden, de ander moet daar niet aan denken. Over één ding zijn ze het eens: vrienden van school hebben de grootste invloed op het gedrag ten aanzien van alcohol, maar ouders op de mening daarover⁶. Met andere woorden: de vriendengroep is, zeker voor de genoemde groep 'socialen' doorslaggevend voor het feitelijk alcoholgebruik maar ouders zijn, zeker voor de groep 16-, van cruciaal belang voor de attitude. Wat jongeren van huis uit meekrijgen is van doorslaggevend belang bij de (latere) keuzes die ze maken ten aanzien van alcoholgebruik. Dat wordt onderstreept door onderzoek uit Nijmegen. Daaruit blijkt⁷ dat kinderen van ouders die 'streng in de leer zijn' en een alcoholverbod tot hun zestiende jaar in stand houden (en dus ook hun kind niet 'leren drinken') daarna aantoonbaar minder drinken (en ook minder kans lopen verslaafd te raken). Jongeren vragen om grenzen, en zijn dan over het algemeen ook bereid die te respecteren.

Gevraagd naar de manier waarop ze geïnformeerd willen worden over (de risico's van) alcohol noemen jongeren vooral de sociale media (en met name Facebook) en persoonlijk contact, van ouders en leraren op school. Als ze aangesproken worden op hun alcoholgedrag noemen de meeste 12-15-jarigen hun ouders, terwijl 16-plussers dat even vaak willen horen van hun ouders als van leeftijdsgenoten. Ouders hebben daarmee een grotere invloed dan ze zelf wel eens denken.

⁵ Motivaction/GGD Hart voor Brabant: Doelgroepsegmentatie als nieuwe benadering, 2011

⁶ Bron: Groninger jongeren over interventie alcoholgebruik, Youth Marketeers 2011 (GGD Groningen)

⁷ H. van der Vorst, Radboud Universiteit Nijmegen 2008

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

Drank hoort erbij

De jongerencultuur is – ondanks de dalende trend in het alcoholgebruik van de meeste 12 – 15- jarigen – nog steeds, en volgens sommigen steeds meer een alcoholcultuur. Drank hoort erbij, volgens een grote meerderheid van de jongeren. In een onderzoek van het Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ), een samenwerkingsverband tussen vijf (jeugd)inspecties, zeggen jongeren zelf dat in hun omgeving alcohol een positieve associatie heeft, en dat hun ouders hun drankgebruik goed vinden of er geen moeite mee hebben. Andere redenen die worden genoemd zijn ‘erbij horen’, ‘iedereen drinkt’ (druk vanuit de vriendengroep) en de gemakkelijke verkrijgbaarheid van alcohol⁸. Jongeren zoeken hun grenzen op, en hebben dat altijd ook al gedaan ten aanzien van alcohol. De afgelopen decennia is de verkrijgbaarheid echter toegenomen en hebben jongeren bovendien meer te besteden. Tegelijkertijd zien we dat onder invloed van de maatschappelijke discussie ook meer grenzen worden gesteld. In het bijzonder ook binnen de horeca lijkt sprake van striktere handhaving⁹. Gevolg lijkt te zijn dat jongeren vaker thuis, bij vrienden of op straat ‘indrinken’ voor de stapavond begint. Dit geeft niet alleen een lagere omzet maar ook veel problemen in de horeca, die daar ongelukkig mee is. In Nederland wordt daarom steeds vaker overgegaan tot preventieve ingangscontroles. Deze aanpak blijkt effectief te zijn, met dank aan de social media die massaal worden gebruikt om elkaar te waarschuwen.

Verkrijgbaarheid en beschikbaarheid

Het onderzoek naar verkrijgbaarheid en beschikbaarheid wijst dus uit dat de verstrekkers van alcohol beter dan voorheen de leeftijd controleren. En dat is wat jongeren ook zelf zeggen: ze worden steeds vaker naar een identiteitsbewijs gevraagd. En toch is de ‘slaagkans’, zo blijkt uit de monitor, onverminderd hoog. In enkele gemeenten in Nederland is daarom in het kader van een pilot voor de invoering van de nieuwe Drank- en Horecawet het effect gemeten van verscherpt toezicht in de Horeca en in supermarkten. Een slechte naleving van de wet door lokale verstrekkers van alcohol maakt het voor jongeren onder de 16 c.q. 18 gemakkelijker om aan alcohol te komen. In de regio Rivierenland bijvoorbeeld bleek uit een 0-meting in 2009 dat gemiddeld slechts 19% van de verstrekkers consequent de leeftijdsgrenzen controleerde; een jaar van intensief toezicht (met inzet van 15-jarigen als ‘mysteryshoppers’) later was dat gestegen naar 79%. Met name de supermarkten en de horeca sprongen er goed uit; het probleem bleef echter grotendeels bestaan in sportkantines, jongerencentra en met name evenementen en schoolfeesten. Handhaving is daarmee een cruciale pijler voor integraal alcoholbeleid¹⁰, naast regelgeving/handhaving, vroegsignalering (gekoppeld aan advisering en ondersteuning), preventie (voorlichting en educatie), inrichting van de omgeving (verkooppunten, reclame etc.) en – niet in het minst – draagvlak. Door goede samenwerking, maar ook door goed te luisteren naar de jongeren en hun ouders zelf.

⁸ Alcoholgebruik onder jongeren, ITJ 2011

⁹ Monitor Alcoholverstrekking 2011 (Intraval)

¹⁰ Handreiking gezonde gemeenten, RIVM/Centrum Gezond Leven 2011

V. Krachtige keuzes

Tot nu toe hebben we vooral de situatie verkend. Uit de meest recente gegevens concluderen we dat het drankgebruik van jongeren onder de 16 jaar daalt, mede door de invloed van de ouders en met name in de hogere opleidingsgroepen. Bij jongeren van 16 jaar en ouder neemt het verschijnsel 'bingedrinken' toe. Ook hebben we grote verschillen gezien in drankgebruik tussen de verschillende SES-groepen. Vooral door VMBO'ers onder de 16, en door MBO'ers wordt relatief veel gedronken, met schade aan gezondheid, economie en maatschappij als gevolg. Deze gegevens geven ons aanleiding om door te gaan op de ingeslagen weg, en nóg krachtiger keuzes te maken. We worden daarbij geholpen door enkele belangwekkende ontwikkelingen. In provinciaal verband hebben wij ons aangesloten bij het convenant Alcohol&Jongeren van waaruit wij in ons beleid worden ondersteund met informatie, best practices en samenwerkingskansen. De nieuwe Drink- en Horecawet biedt ons meer mogelijkheden in de sfeer van regelgeving en handhaving. De zorg voor 'comazuipers' is sterk verbeterd door de komst van samenwerkingsverband Alcoholintoxicatie, waarbij zorg en preventie hand- in hand gaan. Ook hebben we lessen getrokken uit ons plan 2008-2011, en nieuwe inzichten verworven met betrekking tot de doelgroep. Die is niet eenduidig – een factor om rekening mee te houden bij de boodschap – maar een gemeenschappelijk kenmerk is dat het stellen en vooral het handhaven van grenzen werkt, al helemaal in combinatie met beperking van de toegang tot alcohol.

Wat we willen

In het voorgaande plan alcohol&jongeren (2008-2011) schreven we:

- o *Onder de 16? Dan geen alcohol!*
- o *Ouder dan 16? Dan verantwoord alcoholgebruik!*
- o *Ouders bewuster van, en kritischer op het alcoholgebruik van hun kroost*

In de afgelopen jaren daalde in onze stad het aantal jongeren onder de 16 dat dronk weliswaar maar niet onder de lager opgeleide jongeren. Verantwoord alcoholgebruik bij 16-plussers is niet bereikt, gelet op de toename van de hoeveelheid alcohol die per keer wordt gedronken. Ouders, althans die van jongeren onder de 16 en de hoger opgeleiden, zijn inderdaad meer gaan letten op het alcoholgebruik van hun kind.

Zo bezien staat de geldigheid van deze uitgangspunten nog stevig overeind, zij het dat we de leeftijdsgrens van 16 jaar vervangen door 18 jaar, vooruitlopend op de komende wetgeving. We zien daarom geen reden om onze ambities bij te stellen, wetende dat de werkelijkheid weerbarstig is: alcohol is dermate verweven met de jeugdcultuur dat van 'drooglegging' onder de 18 voorlopig geen sprake zal zijn, dat jongeren van 18 jaar en ouder altijd zullen blijven experimenteren en nooit alle ouders op dit punt zullen slagen in hun opvoeding.

Wél zien we redenen voor een aanscherping voor wat betreft de doelgroepen waar we ons op richten. Zonder andere groepen jongeren uit het oog te verliezen willen we ons de komende jaren in het bijzonder richten op leerlingen van het VMBO en het MBO, en op hun ouders. Door onze focus vooral op deze groepen te richten is het effect van onze inspanningen op het alcoholgebruik van jongeren tussen de 12 en 18 jaar naar verwachting maximaal.

Oplossingsrichtingen

Effectief beleid is integraal beleid: op alle fronten dezelfde richting opwerken. Vergeleken met de vorige beleidsperiode zetten wij, geholpen door nieuwe landelijke wetgeving, sterker in op handhaving, zonder daarbij het belang van 'werken aan de voorkant' te onderschatten. Preventie en meewerkende randvoorwaarden blijven onmisbaar. Wij zoeken de oplossing vooral in deze richtingen:

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

- Samenwerking met verstrekkers van alcohol met de focus op het gemeenschappelijk belang, in plaats van op het tegengesteld belang
- Aanscherping van regelgeving en intensivering van handhaving met als doel een forse daling van het aantal jongeren onder de 18 jaar dat er in slaagt om alcohol te kopen in Horeca, slijterij, supermarkt, sportkantine of buurthuis
- Afspraken met onderwijsinstellingen en sportverenigingen over de aanpak van alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar; waar mogelijk leggen wij deze afspraken vast in subsidieovereenkomsten
- Het betrekken van jongeren bij het uitdenken en uitwerken van communicatiestrategieën, ook richting ouders
- Een sluitende preventie/zorgketen

Pijlers voor beleid

Effectief alcoholbeleid staat of valt met een over-all aanpak. Wij onderscheiden deze pijlers:

- **Draagvlak:** zowel steun voor ons beleid bij onze samenwerkingspartners als kennis en een 'sense of urgency' bij onze doelgroep en relevante intermediairen
- **Vroegsignalering en zorg:** overmatig alcoholgebruik vroegtijdig ('aan de voorkant') bestrijden met vroegsignalering en een goed functionerend zorgsysteem.
- **Regelgeving:** het maken van heldere afspraken met alle betrokkenen, waaronder ook de horeca, detailhandel, onderwijs, sportverenigingen, jongerenwerk etc.
- **Handhaving:** regels stellen zonder deze na te leven is zinloos. In de context van deze nota gaat het om handhaving van leeftijdsgrenzen, maar ook niet-wettelijke afspraken

Pijler 1: draagvlak

Willen we effectief zijn in ons beleid dan is ten eerste *samenwerking* een noodzaak. Daarvoor is een gemeenschappelijk denk- en doekader van het grootste belang. Om die reden hebben wij ons ook aangesloten bij het provinciale convenant Alcohol&Jongeren, waarin gemeenten, Regiopolitie, Openbaar Ministerie en GGD Groningen samen met de partners in het veld werken aan het terugdringen van alcoholgebruik door jongeren. Deze nota beweegt zich dan ook volledig binnen het beleidskader dat dit convenant ons biedt.

Ten tweede is het *publieke draagvlak* onmisbaar. Dat begint bij de intermediairen naar onze primaire doelgroepen, ouders en jongeren. Ons motto daarbij is 'misbruik is niet stoer'. Wij willen de komende jaren deze boodschap uitdragen met het onderwijs, met sportverenigingen, met voorzieningen voor jongeren, met zorg- en hulpverleners en met al die anderen die dagelijks in contact staan met jongeren.

Maar publiek draagvlak betekent ook: investeren in de relatie met jongeren en hun ouders zelf. Wij willen hen bereiken door een actieve communicatiestrategie, gebruik makend van social media en andere communicatievormen die hen aanspreken. De 'content' voor de communicatie is landelijk in voldoende mate voorhanden, we beperken ons daarom in de ontwikkeling daarvan. Belangrijker is de vraag hoe de boodschap het beste kan worden overgebracht. Daarbij kijken we goed naar de te onderscheiden groepen en oriënteren ons op wat jongeren zelf aangeven. Om aan te sluiten bij hun leefwereld is een collectieve benadering niet voldoende; meer dan tot nu toe willen wij maatwerk leveren, onder meer in de jeugdgezondheidszorg. Ook nemen wij in het uitvoeringsdeel maatregelen op die door of met behulp van jongeren worden ontwikkeld en uitgevoerd.

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

Pijler 2: vroegsignalering en zorg

Voorkomen van (overmatig) alcoholgebruik is natuurlijk het beste, en tijdige signalering van uit de hand lopend gebruik is dan 'second-best'. Bij vroegsignalering wordt de link gelegd tussen collectieve preventie (voorlichting/kennisoverdracht, educatie en het 'gevoelig' worden voor signalen) en individuele zorg. In het geval van jongeren speelt allereerst het onderwijs hierin een rol; daarnaast ook de Jeugdgezondheidszorg en –in mindere mate– de huisarts. Ook minder voor de hand liggende intermediairen kunnen echter een rol spelen: jongerenwerkers, sportverenigingen etc..

Van belang is hierbij een solide verbinding met organisaties die kunnen ondersteunen en indien nodig overnemen. In onze gemeente is dat op de eerste plaats, maar niet uitsluitend, Verslavingszorg Noord Nederland. Wij willen de komende jaren dan ook, gebruik makend van hun expertise, de signaleringsvaardigheden van intermediaire doelgroepen versterken. Dat doen we in aansluiting op reguliere trajecten als het schoolgezondheidsbeleid, het verstrekken van vergunningen etc.

Ook ouders hebben een taak als het gaat om het tijdig signaleren van (overmatig) alcoholgebruik van hun kind. Om hen hierbij te helpen zijn er online meerdere mogelijkheden beschikbaar voor ondersteuning. Waar mogelijk zullen wij ouders hierop wijzen, via het CJG of anderszins. Met name willen wij ons richten op moeilijk bereikbare ouders.

Als gemeente hebben wij geen rechtstreekse taken als het gaat om het verlenen van zorg aan jongeren die (teveel) drinken. Als daar sprake van is, is echter de zorg voor hen ook onze zorg. Wij rekenen het tot onze taak om de samenwerking in zo'n situatie goed geborgd te hebben. Om die reden zijn wij het afgelopen jaar het gesprek aangegaan over de vestiging van een polikliniek Alcohol&Jongeren in Groningen. Wij zijn niet alleen content met het feit dat deze voorziening voor 'comazuipers' kon worden gerealiseerd, maar vooral ook met de samenwerking tussen de tweede en de eerste lijn die is ontstaan. Bovendien wordt een hulptraject via de alcoholpoli ook via het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling opgenomen in de verwijzingsindex Zorgen voor Jeugd Groningen. Op deze wijze gaan zorg en preventie hand-in-hand. Om een maximaal preventief 'rendement' te krijgen uit incidenten met overmatig alcoholgebruik willen wij onderzoeken of deze op school met inachtneming van privacyaspecten kunnen worden benut om het probleem collectief bespreekbaar te maken.

Pijler 3: regelgeving

Hierboven zeiden we het al: jongeren hebben grenzen nodig en zoeken die vaak zelf op. Ouders moeten die grenzen stellen en bewaken. Regels kunnen hen daarbij helpen maar ook de maatschappij beschermen tegen schade die voortvloeit uit alcoholmisbruik. Zaak is dan uiteraard wel de regels te handhaven, pijler 4 (zie onder) en draagvlak te creëren (zie boven). Regelgeving is niet alleen iets van de overheid; in elke vorm van georganiseerde samenleving zijn deze nodig om het intermenselijk verkeer te reguleren. Als lokale overheid willen we de mogelijkheden van de nieuwe Drank- en Horecawet onderzoeken op de wenselijkheid om nieuwe regels vast te stellen. In de Horeca, de detailhandel in alcoholica en in het evenementenbeleid gelden uiteraard al veel regels; de nieuwe DHW geeft ons ook hier meer mogelijkheden, bijvoorbeeld ten aanzien van prijsacties, het invoeren van een minimum-toegangleeftijd of een bepaalde toegangstijd voor jongeren en een verbod tot het bezit van alcohol in de openbare ruimte voor jongeren onder de 18 jaar. Criteria hierbij zijn de verwachte effecten op de veiligheid en de volksgezondheid en de handhaafbaarheid. Deze criteria zullen wij ook hanteren bij de ontwikkeling van het DHW-beleid, dat vastgelegd zal worden in een wijzigingsverordening voor de APV. Het streven is er op gericht de nieuwe gemeentelijke regelgeving, na vaststelling door de Raad, uiterlijk medio 2013 in werking te laten treden.

Raadsvoorstel - Kademota Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren 2013-2016

Regels worden, behalve in de DHW, echter ook gesteld in sportverenigingen, jongerencentra, buurthuizen, op scholen (denk aan de schoolfeesten!). Wij willen de komende jaren met deze partners van ons beleid in gesprek om vast te stellen waar aanvullingen (ook vrijwillige) op de bestaande regelgeving nodig en wenselijk zijn. Omdat daar aspecten van openbare orde mee verbonden zijn betrekken wij ook de politie bij deze aanpak. Onze insteek bij het gesprek is dat de verantwoordelijkheid voor het tegengaan van (overmatig) alcoholgebruik een gezamenlijke verantwoordelijkheid is, en daarnaast dat beperking van de beschikbaarheid het beste medicijn is tegen misbruik.

Pijler 4: handhaving

Het stellen van regels zonder deze consequent in de praktijk te hanteren is weinig zinvol. Ook hier geldt dat wij dit zien als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van (lokale) overheid, onze samenwerkingspartners en de verstrekkers van alcohol. De Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) draagt op 1 januari een aantal taken met betrekking tot handhaving van de DHW over naar de gemeenten (maar blijft nog één jaar meelopen om de overgang zo geruisloos mogelijk te maken). Concreet betekent dat dat wij zelf met lokale toezichthouders (BOA's) toezicht zullen gaan houden op de naleving van de bepalingen van de DHW en de door ons uitgevaardigde verordeningen. Overtredingen kunnen vervolgens door ons zelf bestuursrechtelijk worden afgehandeld via een bestuurlijke boete of eventueel (tijdelijk) intrekken van vergunningen. Naast mede-bepaler van de spelregels zijn wij derhalve ook handhaver daarvan – een dubbelrol die van ons de nodige zorgvuldigheid eist. Waar sprake is van overtredingen door individuele jonge burgers die de openbare orde en de verkeersveiligheid raken weten wij ons gesteund door de politie en justitie voor strafrechtelijke vervolging en bureau HALT voor het uitvoeren van educatieve straffen. Ons uitgangspunt daarbij is dat wij te allen tijde escalatie willen voorkomen, maar tegelijkertijd ook duidelijk willen zijn: hier ligt onze grens, ga je er over heen dan mag je rekenen op een passende straf.

Disclaimer

Wij realiseren ons dat onze ambitie (geen alcohol onder de 18) niet gemakkelijk te behalen is, zeker niet in een relatief korte beleidsperiode van vier jaar. Verandering van gedragspatroon vergt immers een langjarige aanpak op alle fronten, en er is altijd sprake van tegengestelde belangen. Ook zijn wij als gemeente voor écht effectief beleid mede afhankelijk van de rijksoverheid en andere actoren. Wat wij echter kunnen willen we ook doen. Het individuele en maatschappelijk/economische belang van verantwoord omgaan met alcohol maakt dat onvermijdelijk. In het uitvoeringsprogramma (gereed medio 2013) wordt een totaalpakket maatregelen beschreven en worden de ijkpunten benoemd..

VII Kosten (en baten)

Het hoofdstuk 'Kosten' in deze nota kan kort worden gehouden. Effectief alcoholbeleid is in onze ogen minder een zaak van geld dan van het goed afstemmen van adequate maatregelen op de betreffende beleidsterreinen. De kosten daarvan zijn in de reguliere begrotingen verwerkt. Aanvullende kosten betreffen met name investeringen in preventie en handhaving. In de begroting van de nota 'Samen Gezond in Stad' hebben wij een bedrag van € 20.000.- op jaarbasis gereserveerd voor preventieve maatregelen. Vooruitlopend op de overdracht van toezichthoudende taken in de DHW naar de gemeente is in 2007 in het Bestuursakkoord Rijk-gemeenten al 150 miljoen euro op jaarbasis voor lokale veiligheid naar de gemeenten overgeheveld. Dit bedrag wordt jaarlijks ongeoormerkt in het gemeentefonds gestort, maar is onder meer bedoeld voor handhaving op grond van de Drank- en Horecawet. De nieuwe DHW geeft de gemeente daarnaast de beschikking over de opbrengst van uit te delen bestuurlijke boetes. De bekostiging van de handhaving wordt als onderwerp meegenomen bij de ontwikkeling van de wijzigingsverordening APV waarmee de nieuwe gemeentelijke regelgeving op basis van de nieuwe DHW onderdeel wordt van de APV

En de baten? Refererend aan de inleiding van deze nota kunnen we stellen dat die, bij succesvol beleid, voorspelbaar zijn: minder overlast, vernielingen en onveiligheid. Minder verlies van 'intellectueel kapitaal' en een gezondere, sterkere en weerbaarder jeugd.

UITVOERINGSDEEL

Het uitvoeringsprogramma wordt parallel aan het opstellen van de verordening nieuwe Drank- en Horecawet ontwikkeld en medio 2013 aan de Raad aangeboden.

Bijlage - Lijst ingekomen stukken

Lijst ingekomen stukken

Raadscommissie Onderwijs en Welzijn 6 december 2012

COLLEGE BRIEVEN (te vinden in het Raad Informatie Systeem)

Nr.	Datum	Onderwerp	Advies	Opmerking
1.	1 nov.	Groninger Museum: informatie over jaarcijfers 2011 en halfjaarrapportage 2012	Tkn	
2.	1 nov.	Gebruik busbanen door verloskundigen	Tkn	
3.	13 nov.	Gesprekken m.b.t. trainingscomplex FC Groningen	Tkn	n.a.v. toezegging weth. Isha (bijlage onder inlogcode op het RIS)
4.	15 nov.	Uitvoeringsplan programma regionaal kompas Onder Dak 2013	Tkn	
5.	15 nov.	Beëindiging Platform Culturele Diversiteit	Tkn	
6.	15 nov.	Daklozenmonitor 2003-2011	Tkn	

OVERIGE INGEKOMEN STUKKEN (in visiekast)

Nr.	Datum	Afzender en onderwerp	Advies	Opmerking
7.	28 sept.	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Inkomensgrenzen in de Wmo	Tkn	
8.	29 okt.	Brief van gemeente aan sportorganisaties, sportbonden en (venster)scholen in de stad Groningen, sportstimuleringsprijs en sportpenningen 2012	Tkn	

Verslag - 11.10.12 Groningen cie-Onderwijs en Welzijn

VERSLAG RAADSCOMMISSIEVERGADERING ONDERWIJS EN WELZIJN

Datum: 11 oktober 2012
Plaats: oude raadzaal
Tijd: 20.00 – 21.40 uur

Aanwezig: de heer D. Jager (voorzitter, VVD), de dames B. Enting (PvdA), A. Postma (GroenLinks), L.R. van Gijlswijk (SP), N.G.J. Temmink (SP) *t.v.v. H. Rademaker*, M. Wilschut (Partij voor de Dieren), de heren R. van der Schaaf (PvdA), M.D. Blom (VVD), J. Evenhuis (VVD), A. Sijbolts (Stadspartij), P.S. de Rook (D66), R. Bolle (CDA), M. Verhoef (ChristenUnie), M. van den Anker (Student en Stad)

Namens de griffie: mevrouw G. Mulder (commissiegriffier)

Namens het college: de dames E. Pastoor (PvdA), J.A. Visscher (SP) *tot BI*

Afwezig m.k.: de dames M. Dekker (PvdA), E. van Lente (PvdA), H. Rademaker (SP), de heren K.S.N. van der Veen (GroenLinks), J. Bolhuis (Stadspartij)

Verslag: de heer J. Bosma (Notuleerservice Nederland)

A. ALGEMEEN DEEL

A.1. Opening en mededelingen

De voorzitter:

- Opent de vergadering om 20.00 uur en heet iedereen van harte welkom, in het bijzonder mevrouw Temmink, die mevrouw Rademaker tijdelijk zal vervangen.

Wethouder Visscher:

- Meldt dat de aanbesteding van Wmo-vervoer vorige week gegund is aan het Rotterdamse bedrijf ZCS Totaal Vervoer. Al het huidige personeel krijgt een aanbod. Een brief volgt binnenkort.

A.2. Vaststelling agenda

De voorzitter:

- Meldt dat B1a en B1b gezamenlijk behandeld zullen worden.

De agenda wordt conform deze wijziging vastgesteld.

A.3. Langetermijnagenda en lijst toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties

Wethouder Visscher:

- Kondigt een brief aan voor volgende week met aanpassingen van de LTA.
- Stuurde reeds het bezuinigingsvoorstel zelforganisaties. Het platform stelde zich constructief op.
- Heeft de brief over knelpunten bij huiselijk geweld bijna af.
- Meldt dat de evaluatie multiproblemegezinnen naar december is verschoven, omdat de landelijke begeleidingscommissie het ook zal bestuderen.

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Looft de gevonden oplossingen voor zelforganisaties.

Dhr. Van der Schaaf (PvdA):

- Agendeert graag de schriftelijke vragen en antwoorden over de voorgenomen fusies in het basisonderwijs voor de volgende commissievergadering.

A.4. Conformstukken

Er zijn geen conformstukken.

A.5. Rondvraag

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Krijgt geen positieve signalen over de gesprekken over het nieuwe trainingscomplex van FC Groningen en wil de stand van zaken weten.
- Kan niet instemmen met een voorstel zonder een vervangende kantine voor Gronitas.

Wethouder Pastoor:

- Laat het uitzoeken en zorgt voor een spoedige reactie.

Verslag - 11.10.12 Groningen cie-Onderwijs en Welzijn

B. INHOUDELIJK DEEL

B.1.a. Uitvoering raadsbesluit O2G2 + vaststellingsovereenkomst (collegebrief 5 oktober 2012)

B.1.b. Bijzonder onderwijs in Groningen (raadsvoorstel 11 september 2012)

Dhr. Van der Schaaf (PvdA):

- Informeert waarom de vaststellingsovereenkomst zo lang op zich liet wachten en verkeerde in de veronderstelling dat het geld al overgemaakt was. Blijkbaar was de nood bij O2G2 niet zo hoog?
- Verzoekt een discussie met O2G2 over de statuten te organiseren om onnodig heen en weer sturen van versies te voorkomen.
- Stelt het op prijs wanneer eerdere standpunten van de raad over de statuten mee worden genomen.

Mw. Enting (PvdA):

- Heeft een dubbel gevoel bij de doorbetaling aan het bijzonder onderwijs. Enerzijds gunt de fractie het onderwijs het beste, anderzijds is het vervelend extra geld kwijt te zijn doordat openbaar onderwijs niet goed is verzorgd, ondanks herhaalde navraag of alles klopte bij de verzelfstandiging.
- Vraagt waarop het bedrag van 6,1 miljoen euro voor het bijzonder onderwijs gebaseerd is. Gezien de eerdere ervaringen moeten cijfers helder zijn. Hopelijk leidt dit niet tot extra discussie.
- Leest dat het bedrag aan het begin van de onderhandelingen 5,6 miljoen euro bedroeg. Het is bijgesteld, omdat de vergoeding voor het openbaar onderwijs hoger uitviel. Het bedrag uit het rapport-Klaassen is toch niet verhoogd?
- Wil weten welke andere kwesties uit het verleden zijn opgelost en wat de financiële effecten zijn. Waren deze problemen al eerder gemeld?
- Vraagt waarom voor de verdeling van de 6,1 miljoen euro wel uitgegaan is van het leerlingenaantal.

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Complimenteert alle betrokkenen met de afronding van het lange proces, al verdient de manier waarop niet altijd de schoonheidsprijs.
- Is benieuwd naar de conclusies van het raadsonderzoek over de verzelfstandiging.
- Vindt het zorgwekkend dat verkeerde parameters zijn gebruikt bij de herziening van de bruidsschat en het eigen vermogen.
- Hoopt dat het toekomstige college en O2G2 in harmonie aan het onderwijs zullen werken.
- Complimenteert het bijzonder onderwijs met de constructieve opstelling. In plaats van een compromis had ook voor een gang naar de rechter gekozen kunnen worden.
- Vraagt hoe het college aankijkt tegen de discussie over juridisch eigendom van gebouwen en hoe de raad hierbij betrokken wordt.
- Is bezorgd over de spreiding van scholen in het licht van de voorgenomen sluitingen en gaat ervan uit dat het college de raad nauwgezet op de hoogte houdt.
- Kan zich vinden in de voorstellen over statuten, jaarrekening en begrotingen 2010 en 2011.
- Wenst de gemeente en O2G2 wijsheid toe bij nog te nemen stappen.

Dhr. Bolle (CDA):

- Is blij dat eindelijk overeenstemming met O2G2 is bereikt.
- Sluit aan bij de vraag van de PvdA waarom het zo lang geduurd heeft.
- Vraagt wanneer het protocol voor vaststelling van jaarrekening, begroting en statuten aangepast wordt.
- Informeert waarom het college eerst wel wilde doorbetalen en toen niet, er verschillende reserveringen gedaan zijn voor doorbetaling en er nu toch doorbetaald wordt middels een schikking.
- Complimenteert de meewerkende houding van het bijzonder onderwijs.
- Hoopt dat alle energie nu weer in onderwijszaken gestoken kan worden.

Dhr. Verhoef (ChristenUnie):

- Is blij dat een eind lijkt te komen aan het langslpende conflict.
- Vraagt of de gemeente eind 2011 terecht onder druk is gezet door O2G2 met de waarschuwing dat salarissen niet uitbetaald konden worden. De extra betaling door de gemeente is nog niet gedaan en de aangekondigde problemen blijven zichtbaar uit.
- Wijst erop dat het rapport-Klaassen uitging van een groot risico door de landelijke bezuinigingen op passend onderwijs. Is de uitkering aan O2G2 aangepast doordat deze bezuinigingen vervielen met

Verslag - 11.10.12 Groningen Oe-Onderwijs en Welzijn

het Lenteakkoord? Dit ontbreekt in de brief.

- Vindt dat het college ten aanzien van doorbetaling aan het bijzonder onderwijs een zwakke beleid heeft gevoerd. Waarom is in februari niet gemeld dat het risico op doorbetaling groot was?
- Pleit voor snel inzicht in de cijfers, bekrachtiging van statuten, bespreking van het jaarplan en een focus op de toekomst om te bouwen aan Groningen Onderwijsstad.

Mw. Wilschut (Partij voor de Dieren):

- Is blij met het overnemen van de aanbevelingen van de commissie-Klaassen.
- Is altijd positief geweest over de verzelfstandiging en hoopt dat de schoolgebouwen overgedragen zullen worden aan de schoolbesturen.
- Is benieuwd naar afspraken over kleine scholen. Huisvesting is een belangrijke gemeentelijke taak.
- Had liever gezien dat de protocollen al aangepast waren. Wanneer wordt dat verwacht?
- Informeert of de gemeente na de verzelfstandiging nog ambtenaren met onderwijsexpertise in dienst heeft.
- Was niet happig op doorbetaling aan het bijzonder onderwijs, maar is toch blij dat een overeenkomst bereikt is.
- Vertrouwt erop dat het verzelfstandigde openbaar onderwijs een succes wordt.

Dhr. Evenhuis (VVD):

- Betreurt het dat de gemeente 17,6 in plaats van 3,4 miljoen euro kwijt is. De raad is verantwoordelijk, maar de PvdA speelde wel een hoofdrol bij de verzelfstandiging.
- Concludeert dat het onderwijsveld blijkbaar tevreden is, omdat vertegenwoordigers ervan ontbreken op de publieke tribune.
- Informeert of er verschillen van inzicht bestaan over het juridisch eigendom van gebouwen, welke dit zijn en of ze kunnen leiden tot een nieuwe strijd.
- Ziet een spanningsveld tussen het gemeentelijke belang voor de wijken om zoveel mogelijk scholen te hebben en het belang van O2G2 de minimumnorm van driehonderd leerlingen te hanteren.
- Vindt een vereniging, zoals bij het bijzonder onderwijs, een betere garantie voor medezeggenschap dan een stichting en krijgt brieven waarin staat dat medezeggenschap van personeel onvoldoende geregeld is.
- Leest dat de risico's van het bijzonder onderwijs niet te compenseren toch hoog waren. Wat hielden deze risico's zowel materieel als immaterieel precies in? Was dit voldoende reden voor deze afkoop?
- Vraagt of de wethouder vindt dat zij behoorlijk door de bocht is gegaan.

Mw. Postma (GroenLinks):

- Is opgelucht omdat het lange traject tot een einde komt en stemt in met de stukken.
- Komt volgende maand terug op de kleine scholen.
- Informeert wat de gevolgen zijn van overdracht van juridisch eigendom van gebouwen en welke discussiepunten er op dit moment zijn. Hoe staat het college hierin?
- Hoopt dat binnenkort statuten, begroting en jaarrekening vastgesteld worden.
- Is blij met het snelle en voor beide partijen acceptabele resultaat van de onderhandelingen met het bijzonder onderwijs.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Hoopt met het raadsonderzoek te achterhalen wat er mis is gegaan bij verzelfstandiging om fouten in de toekomst te voorkomen.
- Is er tevreden over dat er eindelijk vaststellingsovereenkomsten zijn, zodat scholen zich op hun kerntaak onderwijzen kunnen richten.

Dhr. De Rook (D66):

- Complimenteert de wethouder en het bijzonder onderwijs met de bereikte overeenstemming.
- Sluit aan bij de vragen van de PvdA over de statuten, die snel af moeten komen.
- Vraagt waarom het college nu wel een toetsende en adviserende rol inneemt bij de statuten.
- Sluit aan bij de vragen van GroenLinks over juridisch eigendom.
- Concludeert dat een grote streep onder de verzelfstandiging gezet kan worden en wil nu vooruit.

Mw. Temmink (SP):

- Verbaast zich erover dat de afhandeling zo lang geduurd heeft na het rapport-Klaassen in februari.
- Wil de financiële en personele consequenties van beëindiging van de SLA weten, eventueel in een

Verslag - 11.10.12 Groningen cie-Onderwijs en Welzijn

schriftelijke reactie voor de raadsvergadering.

- Is ook benieuwd naar de kwesties uit het verleden met het bijzonder onderwijs.
- Leest dat de gemeente en het bijzonder onderwijs constateren dat het bedrag voor O2G2 verhoogd is. Daarom krijgt het bijzonder onderwijs nog 6 ton extra. Hoe kan dat, terwijl de raad in februari toch een duidelijk besluit heeft genomen?

Wethouder Pastoor:

- Antwoordt dat de afronding lang geduurd heeft omdat het zorgvuldig moest gebeuren, zodat achteraf geen onduidelijkheden of interpretaties zouden ontstaan.
- Wijst erop dat de betaling een juridische grondslag moest hebben. Vooraf is alles juridisch en financieel gecontroleerd. O2G2 had ook claims buiten het rapport-Klaassen.
- Noemt als andere redenen voor de tijdsduur relevante ontwikkelingen als het schrappen van de bezuinigingen op passend onderwijs, het inhoudelijk beschrijven van de bruidsschat en vermogensreparatie en het beëindigen van projecten. Dit betekende ook juridische discussies over termen als 'adequaat'. Ook moest de rechtmatigheid geborgd worden.
- Vindt finale kwijting een groot goed. Over deze punten kan geen verschil van mening meer ontstaan.
- Meldt dat op 3 oktober 2012 een aangepast concept de goedkeuring van beide partijen kreeg.
- Wijst erop dat het college na navraag achterhaalde dat de koninklijke weg wat betreft het vaststellen van statuten is dat O2G2 een voorstel doet, het college dit laat toetsen om hopelijk in november de raad te adviseren. De raad besluit uiteindelijk. Hetzelfde geldt voor het protocol.
- Zegt toe eerdere standpunten van de raad in de discussie over de statuten mee te nemen.
- Biedt aan een workshop over statuten en hun juridische implicaties te organiseren.
- Koos ervoor eerst de vaststellingsovereenkomst af te ronden en het ingewikkelde onderwerp van juridisch eigendom later te bespreken.
- Komt tijdens het debat in november terug op kleine scholen.
- Is ervan overtuigd dat de gemeente nog ambtenaren in dienst heeft met expertise op het gebied van onderwijs en onderwijshuisvesting.
- Hield vanwege het rapport-Klaassen rekening met een risico op doorbetaling aan het bijzonder onderwijs tussen de 0 en 10 miljoen euro.
- Constateerde politieke verdeeldheid en onvoldoende draagvlak om over doorbetaling te praten.
- Nam als uitgangspunt voor de gesprekken met het bijzonder onderwijs 'agree to disagree'.
- Overlegde met vertegenwoordigingen van twaalf instellingen met hun eigen achterban en meningen, variërend van geen tot volledige doorbetaling.
- Licht toe dat de onderhandelingen niet gebaseerd zijn op rijksregelingen of rekenmethodes, maar gericht waren op het bereiken van overeenstemming op wat redelijk werd geacht.
- Vindt daarom een second opinion niet aan de orde. Er zijn geen cijfers achter de komma te beoordelen. Het onderhandelingsakkoord was voor beide partijen geven en nemen.
- Wijst erop dat een juridische procedure met precieze berekening een andere uitkomst had kunnen hebben, mogelijk ook 10 miljoen euro.
- Hield er in het eerste akkoord rekening mee dat het terugdraaien van de korting op passend onderwijs gevolgen zou hebben voor de uitkering aan O2G2. Dat bleek niet het geval en toen zijn de consequenties voor het bijzonder onderwijs besproken.
- Ging uit van leerlingenaantallen per 1 oktober 2011 als objectief gegeven. Vervolgens gaat het geld naar de schoolbesturen, die zelf bepalen hoe zij het inzetten.
- Beaamt dat er zwalkend beleid was ten aanzien van doorbetaling. Het college won juridische adviezen in, die van elkaar verschilden. Het proces verdient niet de schoonheidsprijs, maar het resultaat telt.
- Noemt als voorbeelden van andere kwesties die al langer met het bijzonder onderwijs speelden dat het openbaar onderwijs meer gesubsidieerde medewerkers had en dat zaken als onderhoud en ramen lappen beter geregeld zouden zijn voor het openbaar onderwijs. Ook hier is finale kwijting bereikt.
- Gaat ervan uit in goede harmonie met het openbaar onderwijs te spreken over de spreiding van scholen, waarvoor de gemeente verantwoordelijkheid heeft ook ten aanzien van wijken.
- Gaat binnenkort de personele en financiële consequenties van het opheffen van de SLA per

Verslag - 11.10.12 Groningen cie-Onderwijs en Welzijn

1 augustus 2012 uitzoeken. Er is gehandeld in lijn met het advies van de commissie-Klaassen. Overleg met het openbaar onderwijs hierover is nodig.

- Zal de raad op de hoogte stellen van overleggen met O2G2, wanneer daartoe aanleiding is.

De voorzitter:

- Constateert voldoende belangstelling voor een workshop over statuten.
- Stelt vast dat de VVD zich gaat beraden over de wijze van agendering en wil hier maandag uitsluitel over.

B.2. Groningen Onderwijsstad, verzoek om wensen en bedenkingen van de raad

Mw. Temmink (SP):

- Vindt onderwijs essentieel om ieder kind een goede plaats in de samenleving te laten verwerven.
- Hecht groot belang aan toegankelijke scholen in elke wijk, kwaliteit als norm, geen grote klassen en inspraak van leraren.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Is blij met de positieve stukken, zeker na de ellende rond de verzelfstandiging.
- Ondersteunt de uitgangspunten en de aanpak geen blauwdruk te leveren, maar als gemeente te faciliteren, te ondersteunen en aan te jagen.
- Vindt het Akkoord van Groningen erg belangrijk voor City of Talent.
- Pleit ervoor leerlingen meer in te schakelen in samenwerkingsvormen om de onderwijsstad ook door hun ogen te bezien.

Mw. Postma (GroenLinks):

- Kijkt met genoeg terug op de bijeenkomsten en gaat graag door met dergelijke debatten.
- Ziet graag bij alle besluiten de vraag gesteld wat het onderwijs ermee opschiet, zodat het een coherent geheel wordt. Een koppeling met de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) is verstandig.

Dhr. Verhoef (ChristenUnie):

- Kan zich vinden in de brieven en de voorstellen.
- Hecht belang aan het uitdagen van kinderen, het wegwerken van achterstanden, goede startkwalificaties, spreiding van scholen, aansluiting op de arbeidsmarkt en samenwerking met kennisinstellingen.
- Pleit voor een degelijke uitwerking van de LEA met stakeholders ten goede van het onderwijs.

Mw. Wilschut (Partij voor de Dieren):

- Is verheugd over de nieuwe energie die van de stukken afspat. Wellicht sleept Groningen volgend jaar de titel 'dé onderwijsstad van Nederland' binnen.
- Kan zich vinden in de drie pijlers en de link met kennisinstellingen en vakdocenten. Het is belangrijk dat iedereen zich kan ontwikkelen.
- Mist aandacht voor gezond en bewust leven. Stadgers zouden op school moeten leren hoe ze invulling geven aan een gezonde, sterke, sociale en leefbare stad.

Dhr. Bolle (CDA):

- Kan zich vinden in de brieven en sluit zich aan bij de bijdrage van de ChristenUnie.

Dhr. De Rook (D66):

- Vindt het stuk een goede eerste aanzet in de zoektocht naar een energieke dynamiek van samenwerking en hoopt dat de stakeholders in het onderwijs de handschoen oppakken.
- Verwacht dat het uit zal monden in concrete programma's en resultaten in de komende jaren.
- Wordt graag betrokken en op de hoogte gehouden, al is de politieke rol terughoudender en gaat het onderwijs er zelf over.
- Hoopt dat Groningen dé onderwijsstad van Nederland wordt.

Dhr. Van der Schaaf (PvdA):

- Pleit voor verbetering van de lage CITO-scores, het onderwijsprogramma, cultuureducatie, bewegingsonderwijs, NDE en schooluitval.
- Wil grote stappen zetten om de kwaliteit van onderwijshuisvesting te verbeteren en verwacht dat het in collegeonderhandelingen een rol zal spelen.
- Kan zich een onderwijspact voorstellen, ook om aansluiting tussen vwo en universiteit of mbo en vmbo te verbeteren.

Verslag - 11.10.12 Groningen cie-Onderwijs en Welzijn

- Herinnert aan een doel van de verzelfstandiging om invloed van ouders en leraren te vergroten. Het zou mooi zijn een Groningse standaard voor medezeggenschap te ontwikkelen.
- Ziet een rol van de gemeente om het vak van leraar aantrekkelijker te maken.
- Hoopt dat met hetzelfde enthousiasme als in de brief snel aan de gang gegaan wordt.

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Vindt het een leuke brief en is voor meer goede bijeenkomsten als die in de Graansilo.

Dhr. Evenhuis (VVD):

- Waarschuwt voor te veel euforie, zeker na de blamage van de verzelfstandiging. De CITO-scores en schooluitval kunnen ook beter. De attitude is goed, maar de gemeente moet nuchter blijven.
- Sluit grotendeels aan bij de vijf punten van de PvdA.

Wethouder Pastoor:

- Bedankt voor de enthousiaste reacties en suggesties.
- Wil dynamiek en energie in het onderwerp krijgen.
- Wijst erop dat de LEA een dynamische werkagenda is met onderwijsinstellingen.
- Is ambitieus op het gebied van onderwijshuisvesting met het aankomende masterplan voor schoolgebouwen van de toekomst en de ideeën over fris en duurzaam.
- Wil niet te euforisch zijn, maar stelt wel vast dat Groningen het beste met het onderwijs voor heeft en dé onderwijsstad wil worden.
- Antwoordt dat het onderwijs kinderen wel voorbereidt op een gezond, sterk en sociaal leven. Zo is onlangs extra geld voor een vierde kindertuin beschikbaar gekomen.
- Verwijst naar de recente brief over bewegingsonderwijs, waar ook nieuw elan te ontwaren is.

C. HUISHOUELIJK DEEL

C.1. Ingekomen stukken

Er zijn geen opmerkingen.

C.2. Vaststelling verslag van 5 september 2012

Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

De voorzitter sluit de vergadering onder dankzegging om 21.40 uur.

Verslag 8 november

VERSLAG RAADSCOMMISSIEVERGADERING ONDERWIJS EN WELZIJN

Datum: 8 november 2012
Plaats: oude raadzaal
Tijd: 19.30 – 21.40 uur

Aanwezig: de heer D. Jager (voorzitter, VVD), de dames M. Dekker (PvdA), B. Enting (PvdA), A. Postma (GroenLinks), L.R. van Gijlswijk (SP), N.G.J. Temmink (SP), M. Wilschut (Partij voor de Dieren), de heren M.D. Blom (VVD), J. Evenhuis (VVD), A. Sijbolts (Stadspartij), P.S. de Rook (D66), R. Bolle (CDA), M. Verhoef (ChristenUnie), M. van den Anker (Student en Stad)

Namens de griffie: mevrouw G. Mulder (commissiegriffier)

Namens het college: mevrouw J.A. Visscher (SP) *niet bij B1*, de heren D. Ishta (PvdA) *tot B2*, T. Schroor (D66) *niet bij B3*

Inspreker: de heer A. Naafs (namens de MR van de Borgmanschool)

Afwezig m.k.: mevrouw E. van Lente (PvdA), de heren K.S.N. van der Veen (GroenLinks), J. Bolhuis (Stadspartij)

Verslag: de heer J. Bosma (Notuleerservice Nederland)

A. ALGEMEEN DEEL

A.1. Opening en mededelingen

De voorzitter:

- Opent de vergadering om 19.30 uur en heet iedereen van harte welkom, in het bijzonder de nieuwe wethouder Ishta.
- Feliciteert de jarige wethouder Visscher, die na afloop trakteert.
- Wijst op de rondgestuurde antwoorden op cultuurvragen.

Wethouder Ishta:

- Deelt mee dat er overeenstemming is bereikt met de OR over de fusie van de Muziekschool en het Kunstencentrum. De rechtspositie van medewerkers van de Muziekschool blijft volledig gewaarborgd en de zorgen over de meerjarenbegroting zijn weggenomen.

Wethouder Visscher:

- Lukt het dit jaar beter om allochtonen te bereiken op de Dag van de Mantelzorg op wijkbijeenkomsten, georganiseerd door de vrijwillige voorlichters Eigen taal en cultuur.

A.2. Vaststelling agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

A.3. Langetermijnagenda en lijst toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties

Mw. Van Gijlswijk (SP):

- Verzoekt de LTA op te schonen en van termijnen te voorzien.

Mw. Enting (PvdA):

- Vraagt wanneer onderwerpen op het gebied van sport aan de orde komen en wil eerst de evaluatie bespreken alvorens nadere subsidievoorwaarden in te voeren.
- Ziet een reactie op de enquête over sportvoorzieningen tegemoet (De Vries 12).

De voorzitter:

- Gaat de LTA met spoed opschonen in overleg en neemt de opmerking van de PvdA mee.
- Agendeert de enquête over sportvoorzieningen voor de volgende commissie.

Wethouder Visscher:

- Meldt dat de voorbereiding van de nota Huisvesting kwetsbare groepen (LTA 122) meer tijd vergt, namelijk tot volgend voorjaar.
- Wijst erop dat het toegezegde voorstel voor aanvulling van de egaliseriereserve is rondgestuurd.
- Hoopt voldoende tegemoet te zijn gekomen aan klachten over Wmo-vervoer met een centraal meldpunt, het klachtnummer op de pas en formulieren in taxi's.

Verslag 8 november

A.4. Conformstukken

A.4.a. Nacalculatie twee kunstgrasvelden sportpark Esserberg (raadsvoorstel 16 oktober 2012)

Het raadsvoorstel wordt als conformstuk geagendeerd voor de raad van 28 november 2012.

A.4.b. Aanvullend krediet renovatie atletiekbaan (raadsvoorstel 16 oktober 2012)

Dhr. Bolle (CDA):

- Vraagt of de overschrijding van 21% te voorzien was en waarom ze achteraf wordt vastgesteld.

Mw. Enting (PvdA):

- Oppert te onderzoeken of het in eigen onderhoud geven van de baan beter werkt.

Ambtenaar:

- Wist dat de ondergrond niet heel goed was, maar constateerde de ernst pas na het openhalen.
- Besloot in de zomer de renovatie af te ronden zoals toegezegd aan de atletiekvereniging; daarom wordt de overschrijding achteraf vastgesteld.

Wethouder Ishta:

- Brengt de suggestie van de PvdA over aan de atletiekvereniging.

A.5. Rondvraag

Mw. Dekker (PvdA):

- Ziet graag schoolpleinen meer openbaar gebruikt worden na schooltijd en in het weekend, zoals de Borgmanschool aan de Jacobijnenstraat. Het helpt jeugd ook meer te bewegen.

Wethouder Schroor:

- Antwoordt dat het staand beleid is schoolpleinen open te stellen voor ander gebruik wanneer mogelijk.

B. INHOUDELIJK DEEL

B.1. Cultuurnota 2013-2016 Cultuurstad Groningen. Tegen de stroom in (raadsvoorstel 23 oktober 2012)

Mw. Dekker (PvdA):

- Omarmt de eigenzinnigheid om de ambities in tijden van bezuinigingen en crisis overeind te houden en in de top vijf te willen blijven. De gezamenlijke lobby heeft vruchten afgeworpen.
- Ziet ook flink wat uitdagingen voor samenwerkingen, nieuwe verdienmodellen en meer publieksbereik, omdat veel investeringen incidenteel zijn om een omslag mogelijk te maken.
- Is benieuwd hoe het college reageert op Simplon, dat de uitdaging van een korting aan wil gaan op voorwaarde van een wederzijdse inspanningsverplichting en samenwerking met de gemeente.
- Oppert huisvestingsproblemen waar mogelijk te koppelen aan leegstand, zoals de succesvolle voorbeelden van de EMG-fabriek en Paradigm.
- Ziet uit naar de plannen voor vlakke vloertheater in het Grand Theatre.
- Vraagt zich af waar ruimte voor nieuwe initiatieven blijft in de cultuureducatie, waar alleen reeds gesubsidieerde instellingen voor in aanmerking lijken te komen.
- Vindt het verdwijnen van De Steeg een witte vlek opleveren in het culturele aanbod, omdat deze een specifieke doelgroep jongeren bereikt. Hoe zien andere fracties dat?
- Constateert dat de Cultuurkaart landelijk toch behouden blijft. Hoe verhoudt zich dat tot de gemeentelijke variant?
- Betreft de zorgpunten over de bibliotheek bij de bespreking van de voortgang van het Forum.

Mw. Postma (GroenLinks):

- Concludeert dat de bezuinigingen de stad erger hadden kunnen treffen, ook al is het lastig voor de gemeente alle bezuinigingen op te vangen.
- Complimenteert alle betrokkenen met het nieuwe beleidsplan voor het Grand Theatre en hoopt dat het in aangepaste vorm door kan gaan.
- Wijst op het dilemma voor Noorderlicht dat ze rijkssubsidie verliezen bij het schrappen van de galerie en noordelijke subsidie bij het schrappen van de manifestatie en roept op tot lobby.
- Is blij dat de BAK toch niet gewijzigd wordt. Het omwisselen van de hoogten van subsidies voor materiaal en huur zou ook nog helpen.
- Complimenteert de eigen variant van de Cultuurkaart, al is deze achterhaald door het regeerakkoord.

Verslag 8 november

- Ziet dat De Steeg afgerekend wordt op artistieke kwaliteit, maar is van mening dat deze functie voor cultuureducatie behouden zou moeten blijven.
- Sluit aan bij de PvdA wat betreft Simplon.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Vindt dat Groningen de tweede cultuurstad moet blijven.
- Wijst op de brugfunctie die de Usva vervult tussen studenten en Stadgers. De universiteit moet ook bezuinigen en zal Usva niet alleen onderhouden. Is er ruimte de gevraagde subsidie van tussen de 4500 en 6000 euro toch te verstrekken om de organisatie overeind te houden?
- Vindt Simplon onmisbaar voor talentontwikkeling en om de tweede popstad te blijven.
- Kan daarom moeilijk instemmen met de korting op Simplon, ook omdat het advies van de Kunstraad op een verkeerde interpretatie blijkt te berusten.
- Pleit voor een oplossing De Steeg toch te blijven subsidiëren, bijvoorbeeld via cultuureducatie. De Steeg biedt toegankelijke cultuur met educatieve waarde en neemt een niche in.
- Is van mening dat gekorte organisaties meer uitleg verdienen dan tien regels door de Kunstraad. Een preadvies geeft instellingen de mogelijkheid hun beleid aan te scherpen, waarmee misverstanden worden voorkomen. Wil de wethouder overleggen over een nieuwe werkwijze?

Dhr. De Rook (D66):

- Ziet na de gemeentelijke investering nu vooral een opgave voor de instellingen om te vernieuwen en stelt voor halverwege de periode te kijken hoe het ervoor staat om bij te kunnen sturen.
- Steunt het zorgvuldig verzelfstandigen van De Oosterpoort en de Stadsschouwburg.
- Komt met een amendement om eerder al de inkoopcondities voor deze instellingen te veranderen en zo door samenwerking alvast te besparen.
- Sluit aan bij de opmerking van de PvdA over huisvesting en leegstand.
- Pleit ervoor de oproep van het ambitieuze Simplon aan te grijpen om samen te werken en mogelijkheden in het Ebbingekwartier te verkennen.
- Is blij dat ook de gedeputeerde wil bezien of Noord-Nederland een extra bijdrage aan Noorderlicht zou kunnen doen.
- Vindt het schrappen van De Steeg ook leiden tot een gat in het aanbod van cultuureducatie.
- Lijkt het gepast als de gemeente wel een bijdrage levert aan de Usva.
- Pleit ervoor de procedures met de provincie gelijk te schakelen in het belang van de instellingen.

Dhr. Bolle (CDA):

- Complimenteert de flexibele houding van instellingen om in te spelen op teruglopende subsidies.
- Hecht grote waarde aan cultuur en is blij met het redelijk evenwichtige pakket.
- Maakte zich vanaf het begin hard voor het behoud van de BAK. Een brede basis leidt ook tot een hogere top en de BAK zorgt voor stadsbrede laagdrempelige cultuurdeelname.
- Ziet graag een transparante en bereikbare aanvraagprocedure voor investeringsubsidies.
- Is voor het kostendekkend maken en op termijn verzelfstandigen van het CBK. Directe subsidies voor kunst aan de muur gaan het CDA te ver.
- Is blij met de beoogde verzelfstandiging van de Stadsschouwburg en de Oosterpoort.

Mw. Temmink (SP):

- Is blij met de aandacht voor cultuur in Groningen, het behoud van de Cultuurkaart en de BAK, de aandacht voor cultuureducatie en de vooruitgang bij het Grand Theatre.
- Pleit ervoor De Steeg niet alleen op artistieke inhoud te beoordelen, maar ook het maatschappelijke en onderwijskundige belang te waarderen dat ze een moeilijk te bereiken doelgroep bedienen.
- Vindt de fout van de Kunstraad wat betreft Simplon kwalijk en wijst op de toenemende bezoekersaantallen. Is er een noodplan wanneer Simplon het na 2014 toch niet redt?
- Verzoekt nogmaals te kijken naar de verhouding tussen subsidies voor instrumenten en het gebruik van zalen in De Oosterpoort. De laatste is hoger, maar wordt minder vaak gebruikt.
- Sluit zich aan bij de PvdA wat betreft de zorgen over accommodaties.

Dhr. Verhoef (ChristenUnie):

- Ziet de economische spin-off en het belang van cultuur, maar vindt het niet te verkopen extra geld in cultuur te investeren terwijl op alle fronten bezuinigd moet worden.
- Ziet meer in andere financieringsvormen, zoals crowdfunding en het bedrijfsleven betrekken.

Verslag 8 november

- Juicht de nieuwe functie van het Grand Theatre en de nauwere banden met De Oosterpoort en de Stadsschouwburg toe.
- Betreurt en begrijpt dat het Kruithuis moet sluiten door de te hoge kosten.
- Informeert naar hoe het staat met het onderhoud van de Stadsschouwburg. Uitstel leidt meestal tot hogere kosten.
- Herinnert aan de toezegging het meest bezochte bibliotheekfiliaal in De Wijert om te zetten in een familiefiliaal. Actie is tot nu toe uitgebleven.
- Vindt de motivatie subsidie voor De Steeg te schrappen ontoereikend. De Steeg bereikt een grote groep leerlingen in het mbo, vmbo en speciaal onderwijs.
- Betreurt dat de aanvraag van Simplon verkeerd geïnterpreteerd is en dat er geen nieuw plan meer beoordeeld kon worden.
- Juicht de voorwaarde toe instellingen cultuureducatie te laten doen.
- Informeert of de 4 euro per leerling voor de gemeentelijke Cultuurkaart vrijvalt nu de landelijke kaart behouden blijft.
- Is blij met het behoud van de BAK en pleit voor een Dag van de Amateurlust, gekoppeld aan een prijs voor de amateurvereniging van het jaar.
- Adviseert het college adviezen van de Kunstraad bij instellingen te verifiëren voor ze te bespreken.

Dhr. Blom (VVD):

- Complimenteert de inspanningen om Groningen als cultuurstad op niveau te houden.
- Vindt behoud van de BAK recht doen aan de waarde van amateurlust.
- Stelt dat deze nota de tering naar de nering zet. Daar horen ook pijnlijke keuzes bij.
- Breekt een lans voor De Steeg en verzoekt in navolging van de provincie het stopzetten van subsidie te heroverwegen.
- Kan instemmen met het voorstel van D66 na twee jaar te evalueren.

Mw. Wilschut (Partij voor de Dieren):

- Legt het zwaartepunt bij organisaties met een educatieve en maatschappelijke functie.
- Sluit zich aan bij de oproep De Steeg te behouden.
- Is blij dat creatief wordt nagedacht over meer commerciële oplossingen en hoopt dat de nieuwe plannen voor het Grand Theatre doorgaan.
- Sluit zich aan bij de PvdA wat betreft Simplon en het koppelen van huisvestingsproblemen aan leegstand.
- Hoopt op financieel betere tijden, want nu kunnen niet alle projecten op dezelfde manier doorgaan.
- Kan zich vinden in een tussentijdse evaluatie.

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Is blij met het behoud van het Grand Theatre en de BAK. Helaas zal niet iedereen tevreden gesteld kunnen worden met deze nota.
- Betoogt dat Simplon door de korting risicoloos zal gaan programmeren, waardoor een belangrijke kweekvijver voor pop- en dancetalent dreigt te verdwijnen. Hopelijk voorkomt de raad de korting.
- Staat achter de doelstelling van De Steeg moeilijke doelgroepen kennis te laten maken met theater.

Wethouder Ishta:

- Is tegen bezuinigingen op cultuur en is blij met de ondersteuning van de waarde voor cultuur.
- Staat helemaal achter de nota, waar hij als nieuwe wethouder niet bij betrokken is geweest.
- Vat de belangrijkste aspecten van de nota samen. Groningen is van top tot basis een belangrijke cultuurstad; iedereen telt mee. Jongeren hebben hun verdere leven baat bij genoten cultuureducatie en talentontwikkeling. De tijd van volledige subsidies is voorbij; commercialisering en professionalisering zijn noodzakelijk. Cultuur prikkelt tot nadenken; landen met een goed aanbod doen het economisch, financieel en sociaal beter.
- Wijst erop dat Simplon een zachte landing krijgt. De huidige bijdrage van 400.000 euro ontwikkelt zich in de jaren 2013-2015 van 425.000 via 400.000 tot 350.000 euro.
- Zal navraag doen over de foutieve berekeningen rondom Simplon.
- Wil Simplon helpen bij het ontplooiën van meer commerciële activiteiten.
- Onderschrijft de doelstelling van De Steeg, maar wijst erop dat de artistieke kwaliteit en het businessplan niet voldeden. Bovendien zijn er veel instellingen in deze hoek.

Verslag 8 november

- Betwijfelt of De Steeg vanuit educatiefondsen gefinancierd kan worden, maar zal het opnemen met wethouder Schroot.
- Zal persoonlijk cultuurwoordvoerders in Den Haag benaderen over Noorderlicht en houdt de raad op de hoogte.
- Wijst erop dat alleen afgewezen en gekorte instellingen klagen over de Kunstraad en deelt de kritiek niet. Er zijn gesprekken gevoerd met de instellingen en de Kunstraad heeft uitstekend werk verricht.
- Zal de Kunstraad vragen of ze de mening deelt dat meer transparantie nodig is.
- Is blij met het behoud van de BAK.
- Vindt het de taak van instellingen om studenten te werven. Studenten zijn ook Stadlers.
- Wijst erop dat er niet veel mogelijkheden zijn de nota te wijzigen. De nota bestaat uit communicerende vaten. Een instelling toch wel financieren heeft gevolgen voor andere instellingen.
- Is benieuwd naar creatieve oplossingen en wil hier wel over overleggen.

De voorzitter:

- Concludeert dat de wethouder schriftelijk terugkomt op eventueel nog openstaande vragen.

Het raadsvoorstel wordt als discussiestuk geagendeerd voor de raad van 28 november 2012.

B.2. Onderwijshuisvesting. Programma en overzicht 2013 (raadsvoorstel 9 oktober 2012)

Dhr. Naafs (inspreker namens de MR van de Borgmanschool):

- Meldt dat er al twaalf jaar sprake is van nieuwbouw voor de Borgmanschool. Al die tijd hebben ouders, personeel en leerlingen last van de oude school en wordt sommig onderhoud uitgesteld.
- Stelt dat de hogere kosten van drie oude locaties zichtbaar ten koste gaan van het onderwijs. De directie is meer tijd kwijt met organiseren dan op één nieuwbouwlocatie.
- Verzoekt het voorbereidingskrediet in 2013 al vrij te geven, zodat het kleine managementteam in staat wordt gesteld de bouw goed te begeleiden en ondertussen de school goed te leiden.
- Stelt dat het leerlingenaantal groeit dankzij het enthousiasme van het team en ondanks het uitstel van de bouwplannen.

Dhr. Evenhuis (VVD):

- Vraagt een reactie op de inspreker en kan zich voorstellen in te gaan op het verzoek.
- Informeert over welke drie van de voorstellen voor een sporthal in Zuid gesproken wordt.

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Sluit aan bij de laatste vraag van de VVD.
- Gaat ervan uit dat het college verduurzaming van schoolgebouwen afstemt op fusieplannen van O2G2.

Mw. Postma (GroenLinks):

- Is blij met de middelen voor duurzaamheid, energiebesparing, binnenklimaat en renovatie.
- Vraagt zich af hoe realistisch het is te verwachten dat verkoop van schoolgebouwen winst oplevert.
- Is benieuwd of de reserve onderwijshuisvesting weer op peil is, ook gezien de gevolgen van het afschaffen van de Service Level Agreement (SLA).
- Informeert of een bepaalde passage in het regeerakkoord afkomen van middelen voor buitenonderhoud in het primair onderwijs betreft of ernstiger gevolgen heeft.
- Vraagt een reactie op het argument van de MR van de Borgmanschool dat het management voldoende tijd nodig heeft om de nieuwbouw te begeleiden. Is dit reden tot aanpassing?

Dhr. De Rook (D66):

- Is blij met het programma en de aandacht voor duurzaamheid en innovatie.
- Wijst erop dat asbest categorie 2 volgens een ministerieel rapport gevaarlijker is dan gedacht, hoewel het niet weggehaald wordt.
- Vraagt of asbest in Groningen goed in beeld is en of waar asbest wordt weggehaald beheersplannen zijn. Eigenlijk zou iedere school asbestvrij moeten zijn.
- Begrijpt dat onderhoud aan de Driebondschool samenhangt met de ontwikkeling van Meerstad, maar pleit er wel voor te kijken wat er met de school gaat gebeuren en daar niet nog een jaar mee te wachten.
- Sluit zich aan bij de vragen van GroenLinks over de Borgmanschool en het afkomen van middelen.
- Informeert naar de gevolgen van de extra uren gym in het regeerakkoord.

Verslag 8 november

- Pleit voor afstemming met O2G2 zodat de gemeente en O2G2 elkaar niet tegenwerken.

Dhr. Verhoef (ChristenUnie):

- Hoort graag een reactie op de inspreker.
- Sluit aan bij vragen over asbest, de Driebondschool en de sporthal in De Wijert.
- Pleit voor het zo efficiënt mogelijk inzetten van gemeentelijke en schoolse middelen om een volwaardige sporthal in De Wijert te behouden.
- Vraagt of het college bij O2G2 gaat sturen op de keus in te sluiten gebouwen om onderhoudskosten in de hand te houden.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Constateert dat bilateraal overleg met schoolbesturen O2G2 uitsluit en wil weten of investeringen in schoolgebouwen met fusieplannen van O2G2 worden afgestemd.

Mw. Enting (PvdA):

- Verbaast zich erover dat verzoeken om energiegebruik te verminderen en temperatuur beter te reguleren worden afgewezen. Ambities zouden toch meer leidend zijn dan middelen?
- Vraagt hoe de bestedingen zich verhouden tot het gemeentefonds.
- Sluit aan bij de vraag van GroenLinks over afroaming.
- Is benieuwd welke sporten wel en niet kunnen worden beoefend in een nieuwe sporthal in Zuid en wat het college doet met eerder gedane toezeggingen hierover.
- Wil dat de gymzalen in de Fionastraat echt in 2013 worden gerealiseerd en is blij dat de omvang ook gebruik door verenigingen mogelijk maakt.
- Verzoekt snel te starten met de nieuwbouw van De Starter en betreurt de vertraging van vier maanden.
- Hoort dat het dak van de Driebondschool half instort, terwijl onderhoud weer geweigerd is. Hoe houdt de gemeente zo lang mogelijk een veilige, gezonde en duurzame school in de benen?
- Sluit aan bij de vragen over de Borgmanschool.
- Wil weten in hoeverre sluitingsplannen van O2G2 betrokken zijn in het IHP. Geeft het IHP invulling aan het uitrusten van over- en ondercapaciteit en is hier met schoolbesturen over gesproken?
- Pleit ervoor spelfouten in een document over onderwijs te vermijden.

Dhr. Bolle (CDA):

- Sluit aan bij de vragen over asbest.
- Verwacht een reactie op de inspreker.
- Wil weten of de bouwkundige inspectie of het wachten op Meerstad het argument is onderhoud aan de Driebondschool te weigeren. Het laatste zou zijn geen goed argument zijn.

Mw. Temmink (SP):

- Denkt dat iedereen voor een goede en gezonde leeromgeving is. Het lijkt de goede kant op te gaan.
- Sluit zich aan bij het pleidooi van D66 voor asbestvrije scholen.

Mw. Wilschut (Partij voor de Dieren):

- Sluit aan bij de opmerkingen over O2G2, asbest en de vragen van de inspreker.
- Stelt dat de gemeente later op diverse vlakken veel profijt heeft van investeringen in een duurzaam en gezond binnenklimaat.
- Ziet niets terug over het stimuleren van zonnecollectoren. Zijn er ontwikkelingen?
- Wijst op het experiment in Rotterdam met moestuinen op daken. Kunnen scholen met dakkers extra kinderwerktuinen creëren?

Wethouder Schroor:

- Start in 2014 met het voorbereidingskrediet voor de nieuwbouw van de Borgmanschool in 2016. Gezien de beperkte middelen is het beter nu andere scholen aan te pakken.
- Zegt wel toe ambtelijk te bezien welke vorm van ondersteuning nodig is, mocht de capaciteit van het managementteam niet voldoen om de bouw goed voor te bereiden.
- Is voornemens met O2G2 in gesprek te gaan over onduidelijkheden rond fusies, zoals in De Wijert.
- Heeft als uitgangspunt om pas gerevitaliseerde scholen niet zomaar van de hand te doen het Montessori te behouden als onderwijsvorm in de stad.
- Stelt voor fusies gezamenlijk vanuit kwaliteit te benaderen en schuift graag aan bij de discussie tussen O2G2 en de raad.

Verslag 8 november

- Noemt Boerhavelaan als voorbeeld van een locatie met kansrijke woningbouw, maar wijst erop dat sloop en nieuwbouw meestal geld kosten. De mogelijkheden worden wel onderzocht.
- Antwoordt dat de korting in het regeerakkoord effect zal hebben als er sprake is van afroming en overdimensionering, maar niet wanneer het samenhangt met een verminderde onderhoudsplicht.
- Houdt wat dat betreft rekening met een tegenvaller en houdt de raad op de hoogte.
- Antwoordt dat O2G2 asbest volledig geïnventariseerd heeft en van beheersplannen voorzien.
- Wijst erop dat asbest categorie 2 geen kwaad kan als het niet aangeraakt wordt en dat het in de regel pas bij grote ingrepen verwijderd wordt.
- Heeft asbest in het bijzonder onderwijs voor 90% duidelijk en doet navraag over de rest.
- Kijkt op korte termijn hoe snelheid in het proces rond de Driebondschool gebracht kan worden en komt hierop terug.
- Weet niet of extra gymuren een voordeel zijn voor de scholen of ook voor de gemeentelijke gebouwen, maar ziet vooralsnog geen financieel voordeel.
- Vindt de afgewezen aanvragen over duurzaamheid zeker waardevol en hoopt er volgend jaar alsnog een aantal te honoreren met de beperkte middelen.
- Stuurt eerder verzonden brieven over afroming van onderhoudsbudgetten na. De gemeente besteedt ongeveer 85% van de middelen aan huisvesting en roomt 15% af voor lumpsum met instemming van de raad.
- Gaat uitzoeken welke gevolgen rijksmaatregelen in dit verband hebben.
- Antwoordt dat de reserves terugkomen in het masterplan volgend jaar.
- Verwacht geen afwijkingen van de reserves ten opzichte van de geschetste ontwikkeling in het IHP 2010.
- Zegt toe de suggestie over dakkers mee te nemen als aardig te onderzoeken idee bij nieuwbouw.
- Zegt een overzicht toe van sporten die in de mogelijke sporthallen in De Wijert beoefend kunnen worden.

Ambtenaar:

- Onderzoekt een sporthal plus voorziening met het Noorderpoort in Europapark en een sporthal met het Gomarus College aan het Vondelpad. De laatste is in de voorfase van een haalbaarheidsonderzoek.
- Antwoordt dat wanneer deze twee hallen doorgaan, er voor De Wijert een spelhalmogelijkheid overblijft in de vorm van een dubbele gymzaal zonder kantine. Volleybal en badminton kunnen daar wel, voetbal, hockey en handbal niet.

Het raadsvoorstel wordt als conformstuk geagendeerd voor de raad van 28 november 2012.

B.3. Jaarverslag 2011 Meldpunt Overlast & Zorg (collegebrief 28 juni 2012 en besprekpunten PvdA)

Mw. Dekker (PvdA):

- Informeert welke extra maatregelen mogelijk zijn tegen de stijgende studentenoverlast.
- Is benieuwd hoe het landelijke nummer 1414 zich verhoudt tot het lokale meldpunt.
- Krijgt signalen dat de bekendheid van het meldpunt nog beter zou kunnen.
- Oppert de naam te veranderen in Meldpunt Zorg & Overlast.

Dhr. Sijbolts (Stads partij):

- Is blij met het meldpunt en vindt dat de bekendheid via de gemeentelijke website behoorlijk verbeterd is.
- Gaat ervan uit dat opmerkingen gemaakt in de begrotingscommissies meegenomen worden.
- Zou het niet fijn vinden wanneer de zorgvraag toe zou nemen.
- Vindt het niet aan de medewerkers van het meldpunt om zelf in actie te komen; ze moeten juist acties uitzetten.

Dhr. De Rook (D66):

- Sluit zich aan bij de vragen van de PvdA.
- Relatieveert de studentenoverlast, omdat blijkt dat het aandeel ten opzichte van de totale overlast lager is dan het aandeel studenten ten opzichte van de totale bevolking.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

Verslag 8 november

- Sluit zich aan bij de laatste opmerking van D66.
- Vindt het stigmatiserend studentenoverlast niet nader te categoriseren, waar dit bij de rest van de bevolking wel gebeurt.
- Denkt dat toegenomen bekendheid een mogelijke verklaring kan zijn voor de stijgende cijfers.

Mw. Wilschut (Partij voor de Dieren):

- Is blij met de agendering en sluit aan bij gestelde vragen.
- Vindt met de Stadspartij dat medewerkers van het meldpunt vooral moeten doorverwijzen.

Mw. Postma (GroenLinks):

- Sluit aan bij de bespreekpunten.
- Waakt ervoor dat registratie een doel op zich wordt. Belangrijker is dat meldingen tot snelle acties leiden. Over de terugkoppeling zijn nogal wat klachten.
- Bepleit ook bekender te maken dat het meldpunt alleen overdag bereikbaar is en dat in bepaalde gevallen beter de politie gebeld kan worden.

Dhr. Verhoef (ChristenUnie):

- Sluit aan bij de vragen van de PvdA.
- Informeert of de telefonisten voldoende professioneel zijn om diagnoses als psychiatrie of verwaarlozing te stellen.
- Is benieuwd of er een termijn is waarbinnen een vraag tot een actie moet leiden.

Dhr. Bolle (CDA):

- Noemt het een mooi stuk voor wie van cijfertjes houdt
- Is ook benieuwd of de toename van zorgmeldingen zorgelijk is of door bekendheid komt.
- Is van mening dat registratie niet ten koste van uitvoering mag gaan en is het eens met de Stadspartij dat registratie en actie gescheiden moeten worden.
- Vindt het onderscheid tussen studenten en burens vreemd. Studenten zijn toch ook burens? Hoe wordt vastgesteld dat het om studenten gaat en niet om jong afgestudeerden?

Dhr. Evenhuis (VVD):

- Sluit aan bij de gestelde vragen.

Wethouder Visscher:

- Wijst op het doel van het meldpunt dat mensen naar elkaar omkijken en hun zorgen over iemand kunnen melden als ze niet weten wat ze moeten doen.
- Registreert niet om te registreren, maar op verzoek van de raad en niet meer dan nodig is.
- Verklaart de groei uit een andere werkwijze per 1 september 2010. Voor die datum kwamen er ook zorgmeldingen bij het OGGz-team binnen.
- Verwacht in de vergelijking van de jaren 2011 en 2012 iets te kunnen zeggen over eventuele groei.
- Probeert OGGz-hulp beperkt te houden, omdat de reguliere hulpverlening in complexe situaties ook erop af moet.
- Stelt dat meldpuntfunctionarissen competent zijn om meldingen te beoordelen en door te leiden. Ze springen niet zelf op de fiets, maar schakelen de nodige crisisdiensten of hulpverlening in, bij voorkeur iemand die bekend is bij het adres. Pas als er niemand te vinden is, komt OGGz in beeld.
- Antwoordt dat de termijnen om in actie te komen sterk afhangen van het geval. Meldingen gaan van oude te verwijderen fietsen tot dementerende bejaarden.
- Sprak in een andere commissie al over allerlei maatregelen tegen studentenoverlast.
- Beamt dat studenten ook Stadgers zijn en wil de registratie nog eens goed bekijken, maar wijst er ook op dat het niet de bedoeling is informatie relevant voor een discussie in de stad te versluieren.
- Vindt het een goede suggestie de naam te veranderen, maar ziet praktische bezwaren doordat net alle uitingen geprint zijn.
- Gaat zich verdiepen in het landelijke nummer 1414 en komt hierop terug.

B.4. Zevende Voortgangsrapportage bezuinigingen 2011-2014 (collegebrief 19 oktober 2012)

Mw. Van Gijlswijk (SP):

- Constateert dat het college alleen rapporteert hoe het staat met zelforganisaties en niet over andere gesubsidieerde instellingen waarop bezuinigd wordt.
- Verwijst naar een algemene brief die alle instellingen ontvingen en waar ze van schrokken, waarin

Verslag 8 november

de gemeente aankondigt te gaan bezuinigen en misschien wel op de betreffende instelling.

- Vraagt of de bezuinigingen via de kaasschaafmethode plaatsvinden of op een andere manier. Zijn de bezuinigingen van 550.000 euro minus de zelforganisaties gerealiseerd?
- Laat zich ambtelijk verder informeren.

Wethouder Visscher:

- Antwoordt dat de brief niet verstuurd is zoals had moeten.
- Stelt dat de goede bedoeling was om instellingen te waarschuwen dat het college de begroting rond moest krijgen en extra moest bezuinigen.
- Geeft aan dat het college gesprekken voert met alle instellingen over de subsidies volgend jaar en met voorstellen komt voor de huidige begroting en het jaar daarop.

Wethouder Schroor:

- Antwoordt dat een deel van de taakstelling gewoon is doorgevoerd en een deel alternatief is behaald, ook bij sportvoorzieningen en culturele voorzieningen. Zo zijn De Oosterpoort en de Stadsschouwburg nog steeds bezig met de bezuinigingen.
- Geeft aan dat wethouder Ishta terugkomt op problemen bij bezuinigingen bij Martiniplaza, waarvoor alternatieven gevonden moeten worden.

C. HUISHOUDELIJK DEEL

C.1. Lijst van ingekomen stukken

Mw. Wilschut (Partij voor de Dieren):

- Complimenteert het college met de duurzame plannen voor sportcentrum Kardinge en hoopt dat ze doorgang zullen vinden.

C.2. Vaststelling verslag

Niet van toepassing.

De voorzitter sluit de vergadering onder dankzegging om 21.40 uur.